

Panzer. VI. 426. 726; XI. 404. 725 b

(Coloniae) 1533.

Editio huius anni i altera,

erratorum lineae 16.

defect folio y 2.3.4.5, g. iii.

(C 20) 95

HENRICI

CORNELII AGRIP-
PAE AB NETTESHEYM A CONSILIIS
& Archiuis Inditiarii sacræ CAE-
SAREAE Maiestatis: De
OCCVLTA PHI-
LOSOPHIA
Libri Tres.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA.

Lic. Feyerlein

☞ Nihil est opertum quod non reueletur,
& occultum quod non sciatur.
Matthæi X.

Cum gratia & priuilegio Cæsareæ Maiestatis ad triennium.

Coloniae 1533

 # CHARLES

Par la Diuine clemence eslu Empereur des Romaine tusioure auguste: roy de Germanie de Castille de Leon Daragon de Nauarre de Naples de Secille de Maillorque de Sardaine des Isles Indes et de la mer occeane Archiduc Daustrice duc de Bourgoingne de Lothringe de Brabant de Lembourg du Luxenbourg etc. Conte de Flandres Dartois de Bourgoingne Palatin et de Haynau de Hollande de Zeellande de Ferrette de Haquenault de Namur etc. Prince de Zwaue Marquis du saint empire Seigneur de Frise de Salins de Malines des pays Dutrecht et dñateur en Asie et en Affricque.

A tous ceulx qui ces pñtes letters verront salut De la part de nostre ame et feal conseillier indiciare et historiographe messier Henry Cornille Agrippa Docteur es deux droitz cheualier nous a este expose: Comme led exposant ait nagaires fait et compose quatre liures oeuures et volumes intitulez en latin:

De occulta Philosophia, De Vanitate scientiarum Declamatio, In artem breuem Raimundi Lullij commentaria: Et Tabula abbreuiata. Orationes & Epistolæ lesquelz liures et volumes led exposant feroit voulentiers imprimer et noz pays et seigneuries: mais il doubte que aucuns imprimeurs diceulx noz pays aians recouure de chascun de ses volumes vng liure les contreferont que luy tourneroit a grant regret et dõmaige: se par nous ne luy est pourueu de grace. En nous suppliant tresumblement que actendu ceque dit est Il nous plaise luy octroyer et accorder quil puist faire imprimer lesd quatre liures et volumes par tel imprimeur en nosd pays que bon luy semblera sans ce que autres les pourront imprimer endedens le terme de six ans prochain venant: et sur ce faire expedier noz lettres patentes a ce pertinentes. Pource est il que nous ces choses considerees: Et apres que noz amez et feaulx maistres George de Themseke preuost de Cassel: et Herman Sunderhuisen conseilliers et maistres des requestes Ordinaires de nostre hostel par nostre ordonnance aient bien au long veu visite et signe lesd liures. Aud exposant inclinans fauorablement a sad supplication et requeste. Auons par bon aduis et deliberation de conseil octroie consenty et accorde: octroions consentons et accordons en luy donnant congie et licence de grace especial par ces presentes quil puist et pourra faire imprimer lesd quarte liures et volumes en tel nombre et quantite et par tel imprimeur de nosd pays que bon luy semblera. Et affin que icelluy imprimeur ne perde ses paines fraiz et despens qui luy conuiendra faire et supporter pour lad nouelle impression et ce qui en depend auons deffendu et deffendons par cesd pñtes a tous autres imprimeurs et autres que endidens le temps et terme de six ans prochainement venant ilz ne impriment ou facent imprimer lesd liures ne aucun diceulx sans le consentement dud imprimeur sur paine de confiscation des liures et volumes quilz auroient ainsi imprime et pardessus ce destre pugniz et corrigez arbitrairement. Si donnons en mandement a noz amez et feaulx les chief presidens et gens de noz priue et grant cõseaulx Chancelier et gens de nostre cõseil en Brabãt President et gens de nostre chambre de conseil en Flandres et a tous nouz autres iusticiers officiers et subiectz cuy ce peut et pourra toucher et a chascun deulx endroit soy et sy comme a luy appartiendra que de nostre presente grace octroye congie et licence durant le temps selon et par la maniere que dit est Ilz facent souffrent et laissent led exposant ensemble led imprimeur plainemẽt et paisiblemẽt ioyr et vser sans leur faire mectre ou donner ne souffrit estre fait mis ou donne aucun destourbier ou empescement au cõtraire. Car ainsi nous plaist il en tesmoing de ce nous auons fait mectre nostre seel a ces presentes. Donne en nostre ville de Malines le xij. iour de Ianuier Lan de grace mil cinqcẽs et Vingt et neuf. Et de noz regnes assauoir des Romains le. xi. et de Castille et autres le. xiiij. signe sus le reply par Lempereur en son conseil.

L. de zoete.

AD LECTOREM.

NON DVBITO, QVIN TITVLVS LIBRI NOstri de Occulta philosophia, siue de Magia, raritate sua q̃plurimos alliciat ad legendum, inter quos nõnulli obliquæ opinionis mente languidi, multi etiam maligni & in ingenium nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua ignorantia magiæ nomẽ in deteriorem partem accipiẽtes, uix conspecto titulo clamabunt nos uetitas artes docere, hæresum semina iacere, piis auribus offendiculo, præclaris ingeniis scãdalo esse, maleficũ esse, superstitiosum esse, dæmoniacum esse, magus qui sim. Quibus si respõdeam magum apud literatos uiros non maleficum, non superstitiosum, nõ dæmoniacum sonare, sed sapientem, sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyllas magas fuisse, proinde de Christo tam apertissime prophetasse: iam uero & magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorem Christũ cognouisse natum, omniumq; primos uenisse ad illum adorandum, ipsumq; magiæ nomen acceptum philosophis, laudatum à theologis, etiam ipsi euãgelio non ingratum. Credo ego istos tam pertinacis supercilii cẽsores Sibyllis & sanctis magis, & uel ipso euangelio prius sibi interdicturos, q̃ ipsum magiæ nomen recepturi sint in gratiam, adeo conscientiæ suæ consulentes, ut nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; angelus de cœlo me ab illorũ execratione uendicare queant. Quibus & ego nunc consulo ne nostra scripta legãt, nec intelligãt, nec meminerint: nam noxia sunt, uenenosa sunt, Acherontis ostiũ est in hoc libro, lapides loquitur, caueant ne cerebrũ illis excutiat. Vos autem qui æqua mente ad legendum uenitis, si tantam prudentiæ discretionem adhibueritis, quantam in melle legendo apes, iam securi legite, puto nãq; uos & utilitatis haud parum, & uoluptatis plurimum accepturos. Quod si qua repereritis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec utimini: nam & ego uobis illa nõ probo, sed narro. Cætera tamen propterea non respuite, nam & medicorꝫ uolumina inspicientibus contingit cum antidotis & pharmacis simul etiã uenena legere. Fateor præterea magiã ipsam multa superuacua, & ad ostentationẽ curiosa docere prodigia, simul hęc ut uana relinquite, causas tamen illorũ ne ignorate. Quæ uero ad hominũ utilitatem, ad auertẽdos malos euentus, ad destruendũ maleficia, ad curãdos morbos, ad exterminãda phantasmata, ad conseruandã uitæ, honoris, fortunę dexteritatẽ, sine dei offensa, sine religiõis iniuria fieri possunt: quis illa non tam utilia censeat, q̃ etiã necessaria? Sed quia admonui uos, multa me narrãdo potius q̃ affirmãdo scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat quo pauciora p̃teriremus, multa insuper Platonicorũ cæterorumq; gentiliũ Philosophorũ placita secuti sumus, ubi instituto nostro scribẽdi suggerebant argumentũ: ideo si alicubi erratum sit, siue quid liberius dictũ, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui minor quàm adolescens hoc opus composui, ut possim me excusare ac dice-

re,dum eram paruulus,loquebar ut paruulus: sapiebam ut paruulus,factus autem uir,euacuaui quæ erant paruuli, ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine Scientiarum,hũc librum magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum forte redarguetis inquientes: Ecce iuuenis scripsisti,& senex retractasti,ut quid ergo edidisti? Fateor iuuenis admodum hos libros scribere aggressus sum,spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emissurus,atq; ea causa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quõdam Spanhemensi,uiro arcanarum rerum admodum industrio, primum illos obtuli corrigendos. Contigit autem postea,ut interceptum opus, priusquàm illi summam manum imposuissem, corruptis exemplaribus trũcum & impolitum circumferretur,atq; in Italia, in Gallia,in Germania,per multorum manus uolitaret,iamq; nonnulli impatientius nescio an impudentius,ipsum informe opus sub prælum exponere uolebant, quo uno perculsus malo,ipse edere constitui,cogitans minus periculi fore,si libri isti paulo castigatiores mea manu prodirent,quàm si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus aliorum. Præterea nullum nefas ratus,si iuuentutis meæ specimẽ perire non sinerem. Addidimus autem nonnulla capitula, inseruimus etiã pleraq; quę prætermittere incuriosum uidebat̃,quod curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facile deprehẽdere poterit,noluimus enim opus ipsum totum innouare,&(ut aiunt)totam telam retexere,sed paululum castigare, atq; aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc quæso te candide Lector,ne de præsenti tempore editionis ista libres, sed ueniam des curiosæ iuuentuti,si quid forte secus quàm placeat in istis deprehendes.

ERRATA.

Folio 169. linea 1 aperturã 170. 18 remittant̃ 171. 24 sonis & 172. 21 & 33 exaltatiõe 175. 19 ci,calida 179. 41. melãcholicos morbos 180. 12 lunæ :illa uero facies lunæ, 183. 41 ciat 186. 18 gẽma- 30 cuius mensa 191. 26 adscripta est 28 suorũ 37 plane- 193. 22 sinu angeli 198. 9 diuinatio 33 protulisse 38 formans 199. 26 in magnum ex- 200. 1 per magnum af- 3 sint 5 de quibus 32 aut uaticinij 202. 7 Totum quod 203. 5 corruptibili 12 sortitæ 205. 36 exordijs 206. 4 ferẽs solis,aut nos du- 207. 18 mie tus 208. 38 fidem 211. 34 regenerationis 213. 9. Hãc 27 indignis 34. Oportet 214. 38. Prohibemur 215. 21 duobus 40. Henima 216. 8 concinunt 217. 12 & per me 218. 35 numina 40 uiri dei 41 influxum 222. 16. Lunum 224. 22 cupat 33 fide 225 8 quicunque 28 ophanim 40 Sem. 226. 26 deorum 228. 9. Et in alio 229. 34 dele, à 235. 20 steltoma 239. 13 referre 240. 16 speculis,an. 246. 2 mãmona 250. 23. Sicut 251. 5 lunares 254. 3 spiritui 255. 26 istis specialẽ 40 Amnediel 257. 24 obus 268. 17 cedentium 271. 34 ciuitas 278. 4. Efficacia 12. limo 27 eas 41 adiurantis 279. 9 malefica 13. abigam 281. 27. Semones 38 translati 285. Mori igitur 34 dele,hõ 289. 38 inedia sese re. 290. 23 tum mo. 30 primaria causa 291. 13 præsidentium 292 tamen uiribus 295. 26 receptant 296. 8 benefica 297. 29 allocutum 298. 17. Midas,ab 299. 11 quæcunq; 301. 15 septẽtrionalis 21 manium 302. 34 Valentinianorũ 304. 38 loci alicuius 307. 2 statim 14 iungatur 35 exempla 308. 19 mouet 29 occursu 38 ut ea 309. 28 illi 311. 8 dele,& 14 vaticinia deorũ 15 sint 17 transeunt 312. 34 latio aut 314. 27 eum 315. 41 tur ima 316. 29. Tum aĩa 317. 16 Zoroastẽ 28 qua 35 sed bene 318. 22 meram 319. 2 potu'ue 25 somni 320. 2 immitti 324. 17. Huic 32 circũlui 35 mundo 325. 14 ut non 336. 11 debito 337. 7 mundauit 340. 36 cerea 342. 15 æstuantis 344. 4 dinis ad re. 15 arte 24 sermonum 37 symbola 41 potes 348. 23 uersum 350. 2 Galaad 33 fame 351. 17 uos repente 356. 3 idololatriæ 4 iectionis.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI in suburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesʒheym. S. D.

Vm nuper tecum (reuerẽde pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquandiu conuersatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa de cabalisticis cæterisq; quę adhuc in occulto delitescunt arcanis scientiis atq; artibus unà contulissemus: magna inter cæteras quęstio erat, cur Magia ipsa, cum olim primum sublimitatis fastigium uno omnium ueterum philosophorum iudicio teneret, & à priscis illis sapientibus, & sacerdotibus summa semper in ueneratione habita fuerit: deinde sanctis patribus à principio nascentis ecclesiæ catholicę odiosa semper & suspecta, tandem explosa à Theologis, damnata à sacris canonibus, porrò omnium legum placitis fuerit proscripta, eius causam speculatus meo iudicio non alia est, nisi quòd fatali quadam temporum hominumq́; deprauatione subintroierũt multi pseudophilosophi, ac mẽtito nomine Magi, qui per uarias errorum sectas & falsarum religionum factiones, multas admodũ execrandas superstitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione scelerata sacrilegia, in naturæ persecutionem hominũq; perniciem ac dei iniuriam congerentes, multos admodum quales hodie circunferri uidemus reprobatæ lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honestissimum nomen atq; titulum furto & rapina præfixerunt. Hi itaq; cum sacrosancto hoc magiæ titulo suis execrandis nugis fidem sese cõciliaturos sperarent, id egerũt, quòd laudatissimum olim magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odiosissimum redditum sit, ac capitale crimen habeatur si quis doctrina operibus'ue magum sese audeat profiteri, nisi forte demens aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuinipotẽs, ut (sicut ait Apuleius) possit cœlum deponere, terram suspendere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, deos infimare, sydera extinguere, tartarũ ipsum illuminare, siue ut canit Vergilius:

Quæ se carminibus promittat soluere mentes
Quos uelit, ast aliis duras immittere curas,
Sistere aquam fluuiis, & uertere sydera retro,
Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Tum quæ referunt Lucanus de maga illa Thessala, & Homerus de Circes omnipotentia, quorũ plurima fateor tam fallacis opinionis, tam superstitiosæ diligentiæ perniciosiq; labores existunt, ut cum sub artem nõ nefandam cadere nequeãt, tamen magiæ uenerabili titulo sese uestiri posse præsumũt. Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitisse, qui tam sublimem sacramq; discipli-

nam ac impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis pure syncereq; tradidisset, siquidem quos ex recentioribus ego uidi Rogerium Bachonem, Robertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldũ de Villa noua, Anselmum Parmẽsem, Picatricem Hispanũ, Cicchum Asculum Florẽtinum & plerosq; alios, sed obscuri nominis scriptores cum se magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas præstiterunt. Hinc cõcitus est in me spiritus meus, atq; propter ipsam cum admirationẽ, tum indignationem uolui & ego philosophari, non illaudabile opus me facturum existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorum operationes curiosus intrepidusq́; extiti explorator, si Magiam ipsam uetustam sapientumq́; omnium disciplinam ab impietatis erroribus redimitam, purgatamq́;, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium uindicarem, quod ut iam diu ipse mecum deliberaui, nunq̃ tamen in hanc arenam descendere hactenus ausus fui, uerum post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonem tua præcellẽs peritia & doctrina tuaq́; ardẽs adhortatio audaciam mihi animumq́; addidit. Itaq; electis è Philosophorum exploratæ fidei sentẽtiis, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiões ab ipsis tenebrarum reprobatis libris, uelut ab ipsis adytis mirãdorum operationes requirendas docebant, discussis tenebris tres libros de magia compendio breuitatis complexos recẽtibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus infenso titulo inscripsi, quos nunc tuo exanimi, qui harum rerum plenissimam peritiam tenes castigãdos, censendos, indicãdosq; submitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturæ contumeliam, aut cœlitum offensam, religionisúe iniuriam uergere queat, condemnes errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis traditionẽ tueare: sicq; cum his libris nostris, atq; cum ipsa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit nõ nisi nocere, quo sic tandem libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquando fœlicibus auspiciis in publicum egrediantur, nec timeant iudicium subire posteritatis. Vale, & his audacibus parceto cœptis.

IOANNES TRITEMIVS ABBAS DIVI IACOBI HER bipolis quondam Spanhemensis, suo Henrico Cornelio Agrippæ ab Netteszheym, salutem & charitatem.

PVS tuũ ornatissime Agrippa de occultiore Philosophia prænotatum, quod nobis examinandum per latorem præsentium obtulisti, quanta cum uoluptate susceperimus, nec lingua mortalis unquàm potest exprimere, nec scribẽtis calamus reserare: Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non uulgari, qui & iuuenis tam secreta penetras & arcana, multis etiam uiris doctissimis abscondita, non solum pulchre ac uere, sed etiam proprie & ornate proferre in lucẽ potuisti. Vnde imprimis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & si poterimus unquàm, pro uiribus indubitanter referemus gratias, tuum opus, quod nemo doctissimorum etiam uirorũ satis laudare sufficiet, probamus: deinde ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec sinas tam excellentes ingenii tui uires otio tepescere, te qua possimus instantia monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen ueræ sapientiæ quo maxime & diuinitus illustraris, etiam ignorantibus demonstres. nec te retrahat à proposito quorumcũq; consideratio nebulonũ, de quibus uere dictum est: Bos lassus fortiter figit pedem. Cum nemo, sapientum iudicio, ueraciter doctus esse queat, qui in unius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & sublimi: non ergo boues imiteris, sed uolucres: nec circa particularia arbitreris tibi esse morandum: sed uniuersalibus confidenter intendito animum, tanto enim quisq; doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingenium uero tuum ad omnia pleniter aptum non paucis nec infimis, sed multis & sublimioribus est rationabiliter occupandũ. Vnum hoc tamẽ te monemus custodire pręceptũ, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus atque secretis tantum cõmunices amicis. Da fœnum boui, saccarũ psitaco tantum: intellige mentem, ne boum calcibus, ut plerisq; contigit subiiciaris. Vale fœlix amice, & si quid penes nos est quod tibi conducere queat, iube & factum sine mora intelliges, & uires ut nostra dietim sumat amicitia, sæpius ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito instanter oramus. Iterum uale. Ex nostro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno M. D. X.

REVERENDISSI
MO IN CHRISTO PATRI, AC PRINCIPI ILLVSTRIS
ſimo Hermanno è comitibus wydę, Dei gratia ſanctæ Colonien
ſis eccleſiæ Archiepiſcopo, ſacri Romani Imperii Principi
Electori, & per Italiam Archicancellario, weſtpha-
liæ & Angariæ Duci &c. Sacroſanctæ Romanæ
eccleſiæ Legato nato, & in pontificali-
bus Vicario generali, Hēricus Cor
nelius Agrippa ab Netteſz-
heym. S. D.

A EST ILLVSTRIS FAMAE TVAE CE
lebritas reuerēdiſſime & illuſtriſſime Princeps,
ea uirtutum tuaꝝ magnitudo & doctrinæ ſplen
dor, & frequens optimarum literarum exerci-
tiū, & cū ſolida prudētia grauis oratio, & elegās
dicēdi promptitudo, multaꝝ rerum cognitio,
conſtans religio, ac mores laudatiſſimi, quibus
ſupra communē alioꝝ cōſuetudinē præditus es:
taceo priſcas eminentis nobilitatis imagines, ac
diuitiarum cum antiquarum tum nouarum theſauros, amplitudinem do-
minii, ſacrarumq; dignitatum mitras, quorum etiam pręſtantia anteſtas cū
corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima ſint, ego te tñ
his omnibus longe maiorem exiſtimo heroicis illis & ſuperilluſtribus tuis
uirtutibus, quibus ſane effeciſti, ut quanto quiſq; doctior eſt, ac uirtutum
amantior, tanto magis beneuolentiæ tuæ ſeſe cupiat inſinuari, unde & ipſe
etiam illud decus tuum petendum mihi cōſtitui, ſed Parthorū more, hoc in-
quam eſt, non ſine munere. Quem equidem ſalutandi Principis morem à
priſcorum uſque ſeculis in hæc noſtra tempora deriuatum, & aduſq; huc ob
ſeruatū uidemus. Cumq; uiderem alios quoſq; uiros egregie doctos, doctri
narū ſuarū pulchris magniſq; munerib⁹ te ornare, ne ſolus ego uelut cultus
& uenerationis tuæ deſertor, ad tuam amplitudinem uacuis manibus appli
care auſim: cogitabundus ac circunſpiciens in cella mea libraria, quo mu-
nere te tam inſignem Principem condonare poſſem, en inter recondita of-
ferebant ſeſe ſubito libri de Occulta Philoſophia, ſiue de Magia, quos iuue-
nis admodum ſcribere aggreſſus, & iam multis annis uelut oblitus intermiſe
rā: mox tuę amplitudinis ueneratione ad illos conſummandos, uelut ad uo
ta reddenda properaui. Sane quòd perſuaderem mihi, nihil me tibi gratius
dare poſſe, quàm antiquiſſimæ abſtruſiſſimæq; doctrinæ nouum opus, opus
inquam curioſæ iuuentutis noſtræ, ſed antiquitatis doctrinam, auſim dice-

re, à nullis hactenus restituere tentatam. Attamen non in hoc tibi adscribũtur hæc nostra, quod te digna sint: sed ut patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tuam. Quæso itaq;, si non est improbum, habeant apud te quandam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ studia, tuæ amplitudinis auspicio in notitiam ueniant, ac fugata inuidia perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructum bonę cõscientię, cum plura in illis etiam seniori mihi uisa sint cum utilissima, tum cognitu necessaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, q̃ etiam præsentis ętatis nostræ, multa siquidem iuuenilis operis errata castigaui, multa compluribus locis interfulsi, multis capitibus adauxi, quę ex ipsa orationis inæqualitate facile deprehendi possunt, atq; sic cognosces me omnem ætatem meam tuis obsequiis fore deuotum. Vale, fœlicis Coloniæ fœlicissimus Princeps.

Ex Mechlinia.

Anno. M. D. XXXI.

Mense Ianuario.

CAPITVLORVM OMNIVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR, ELENCHVS.

PRIMI LIBRI ELENCHVS:

De aru-

CAPITVM LIBRI II. ELENCHVS.

De no-

CAPITVM LIBRORVM FINIS

NOBILIS VIRI HENRICI CORNELII AGRIPPAE
Equitis Aurati, & utriusq; Iuris Doctoris, Sacræ Cęsareæ Maiestatis à Consilio & archiuis indiciari, De Occulta Philosophia, siue de Magia Libri tres.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus his libris monstrabitur. Caput I.

VM TRIPLEX SIT MVNDVS, elementalis, cœlestis & intellectualis, & quisq; inferior à superiori regatur, ac suarum uiriū suscipiat influxum, ita ut ipse archetypus & summus opifex, per angelos, cœlos, stellas, elementa, animalia, plantas, metalla, lapides suæ omnipotentiæ uirtutes exinde in nos transfundat, in quorum ministerium hæc omnia condidit atq; creauit: non irrationabile putant Magi, nos per eosdem gradus, per singulos mūdos, ad eundem ipsum archetypum mundum, omnium opificem, & primam causam, à qua sunt omnia, & procedūt omnia, posse conscendere: & non solum his uiribus, quæ in rebus nobilioribus præexistunt, frui posse: sed alias præterea nouas desuper posse attrahere. Hinc elementalis mundi uires, uariis rerum naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philosophia uenantur: deinde cœlestis, mundi radiis & influxibus, iuxta astrologorum regulas, & mathematicorum disciplinas, cœlestes uirtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligētiarum diuersarum potestatibus per religionum sacras ceremonias corroborant atque confirmant. Horum omnium ordinem & processum, tribus his libris nūc tradere conabor: quorum primus contineat Magiam naturalem, alter cœlestem, tertius ceremonialem. Sed nescio an plane uenia dignum sit, me hominem ingenii ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduum, tam intricatum negotium, in ipsa mea adolēscentia tam libere aggressum esse: quam ob rem quæcunq; hic à me dicta sunt, & inferius dicentur, his nolo quenquā plus assentiri, neq; ipse ego plus assentior, nisi quatenus ab ecclesia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorum. Caput II.

Agica facultas potestatis plurimæ cōpos, altissimis plena mysteriis, profundissimam rerum secretissimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, substantiam, & uirtutē, totiusq; naturæ cognitionem complectitur: & quomodo res

inter se differunt, & quomodo conueniunt nos instruit, hinc mirabiles effe ctus suos producens, uniendo uirtutes rerum per applicationem earum ad inuicem, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorum dotibus ac uirtutibus passim copulans atq; maritans. Hæc perfectissima summaq; scientia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hæc deniq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio. Nam cum omnis philosophia regulatiua diuisa sit in physicam, mathematicã & theologiam: physica docet naturam eorum, quæ sunt in mundo, illorumq; causas, effectus, tempora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur:

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aër,
Quid generent: unde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, uariis'ue coloribus Iris.
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula.
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat, quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarum speculatrix physica conplectitur, & quæ canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
Obiicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,
Omne genus fruticum, lapidum quoq;, reptiliumq;.

Mathematica uero docet nos planam, & in tres porrectam dimẽsiones naturam cognoscere, motumq; ac cœlestium progressus suspicere.

Aurea quò celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati dimisso lumine solem. Et quæ canit Vergilius:
Quo circa certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,
Defectus solis uarios, lunæq; labores,
Arcturum, pleiadasq;, hyadas, geminosq; triones.
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur:

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat, quando armatas deducere classes,
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipsa docet, quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quę sacra instituta, ritus, phana, obseruationes sacraq; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerborum & figurarum, de arcanis operationibus & mysteriis signaculorũ, & quod ait Apuleius, docet nos rite scire atq; callere leges cerémoniaꝝ, fas sacroꝝ atq; ius religionũ. Sed iã me recolligã. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa complectitur, unit atq; actuat: merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq; scientia habita est. Hæc grauissimis autorib⁹ clarissimisq; scriptoribus reperit̃ illustrata: inter quos pręcipue Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeo, ut inuentores huius scietiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alii extiterũt antistites, ut Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iãblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiã egregie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis cõmẽtariis illustrauit. Pręterea ad hanc artẽ Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato & plures nobilissimi philosophoꝝ discendã nauigarũt: hãc reuersi summa sanctitate prædicauerũt: hãc in arcanis habuerũt. Quin & Pythagoram Platonemq; ob eam discendã cõpertum habemus, Memphiticos uates accessisse, & penè totã Syriam, Aegyptũ, Iudæã, & Chaldæorũ scholas peragrasse, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerẽtur. Quicunq; igitur nũc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua aperiũtur proprietates occultę cuiuslibet entis, & si non fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus & figuris stellarum, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si non fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatem: nullum enim opus ab ipsa magia perfectum extat, nec est aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in seinuicem permixtionibus. Caput III.

QVatuor sunt elemẽta & primaria fundamẽta rerũ omniũ corporaliũ, ignis, terra, aqua, aẽr: ex qbus omnia elementata in istis inferioribus cõponunt̃: nõ p modũ coaceruatiõis, sed secũdũ trãsmutationẽ & unionẽ: rursusq; cũ corrũpunt̃ in elemẽta resoluũtur. Nullum aũt sensibilium elementorũ purũ est, sed secundũ magis & minus permixta sunt, & in seinuicem transmutabilia: quemadmodũ terra lutescens dissolutaq;, fit aqua: atq; illa ingrossata densataq;, fit terra: per calorem

autem euaporata transit in aërem,& ille supercalescens in ignem: & hic extinctus reuertitur in aërem,infrigidatus autem ex superadustione, fit terra aut lapis,aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato aũt censet terrã omnino intransmutabilẽ esse, cætera aũt elementa & in hanc, & in seinuicẽ trãsmutari. Diuiditur itaq; terra à subtilioribus nõ trãsmutata,sed soluta aut permixta in illa,quæ illam dissoluunt, rursusq́; in seipsam remigrans. Vnũquodq; aũt elementorũ duas specificas qualitates habet,quarũ priorẽ sibi propriã retinet, in altera tanq̃ media conuenit cum sequenti. Est enim ignis calidus & siccus,terra sicca & frigida,aqua frigida & humida,aër humidus & calidus. Atq; hoc modo secundũ duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt, ut ignis aquæ,& terra aëri. Adhuc secũdum aliũ modũ elementa sibi opponũtur:Nã quædã grauia sunt,ut terra & aqua:& alia leuia,ut aër ignis:quamobrem priora passiua,posteriora uero actiua Stoici nuncuparunt.Proinde adhuc Plato secundum alium modũ distinguẽs, tres unicuiq; assignat qualitates:igni uidelicet acuitatẽ,raritatẽ & motũ:terræ aũt obtusitatẽ,densitatẽ & quietẽ. Et secundum has qualitates contraria sunt elementa ignis,& terra. Reliqua aũt elementa ab illis qualitates mutuant,ita ut aer duas accipiat q̃litates ignis,raritatem & motum,atq; unam terræ,uidelicet obtusitatem. Contrà aqua duas quidem terræ, obscuritatem & dẽsitatẽ:& unã ignis,uidelicet motũ.Sed ignis aere duplo rarior,triplo mobilior,quadruplo acutior: Aer autẽ duplo acutior aqua,triplo rarior,quadruplo mobilior.Proinde aqua duplo acutior terra,triplo rarior,quadruplo mobilior. Quemadmodum itaq; se habet ignis ad aerẽ,sic aer ad aquã, & aqua ad terram:rursusq́;,sicut terra ad aquam,sic illa ad aerem,atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, uirtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facile perficiet opera miranda atq; stupenda,eritq́; consummatus in Magia naturali.

nota

De triplici elementorum ratione consideranda. Cap. IIII.

Vatuor itaq; quæ diximus sunt elemẽta,sine quorũ notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia,ut sic quaternarius compleat duodenarium:& per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem,unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet,fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt,quæ nec componuntur, nec mutuantur,nec patiuntur commixtionem,sed incorruptibilia sunt, & non à quibus,sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat,ad nullã mirabilium effectuũ operationẽ pertingere potest. Secundi ordinis elemẽta cõposita sunt multiplicia, & uaria,& impura,reducibilia tamẽ per artẽ ad purã simplicitatem: quibus tunc

ad suam simplicitatẽ reuersis, uirtus est super omnia complementum dans omnium operationum occultarũ & operationum naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertii ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, uaria, multiplicia & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium, ideoq; uocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligant. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est consummatio omnis effectus in quacũq; re naturali, cœlesti & supercœlesti. miranda sunt, & plena mysteriis quæ operari possunt in Magia tam naturali q̃ diuina: per ipsa enim omniũ rerum ligationes etiam solutiones & transmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio & bonorum spirituum conciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elemẽtis eorundemq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ scientiis quicquã posse operari. Quicunq; autẽ hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omniũ naturalium rerum, & cœlestium secretorum scientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. Caput. V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis, ut ait Dionysius, in omnibus & per omnia clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quãdo per seipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem, immensus est & inuisibilis, per seipsum potens ad actionem propriam, mobilis, tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ custodia, illuminatiuus, circumuelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferens, acute means, excelsus, non receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens, incõprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestãs suimet magnitudinẽ, actiuus, potens, simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse non patitur, ad certa autem sicut quædam uindicta generaliter & proprie subito reducens in rationem, incomprehensibilis, impalpabilis, non minutus, in omnibus ditissimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerum naturæ portio ignis est, ut ait Plinius, & in quo dubium sit plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est & per omnia penetrãs, ut aiunt Pythagorici, sed in cœlo dilatatus, collustrans, in inferno uero coarctatus, tenebrosus, & crucians: in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronem testatur Cleanthes. Est itaque ignis hic aduentitius quo utimur: est in lapidibus, qui ictu chaly-

bis excutitur: est in terra, quæ ex refossione fumat: est in aquis, qui fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod uentis agitatũ tepescit: est in aẽre, quẽ sæpe feruescere uidemus: & animalia quæq; & uiuẽtia omnia, & uegetantia calore nutriũtur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Superni ignis propria sunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus uitã tribuẽs. Inferni ignis propria sunt ardor omnia consumẽs, & obscuritas cũcta sterilitate cõplens. Fugat itaq; cœlestis & lucidus ignis tenebrosos dæmones: fugat & hic noster ligneus eosdem, quatenus habet simulachrũ & uehiculũ lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait, Ego sum lux mũdi, qui uerus ignis est, pater luminũ, à quo omne datũ optimũ uenit, splendorẽ ignis sui emittens, & communicans primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & per hæc tanquã per media instrumẽta illũ in hunc ignẽ nostrum influẽs. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solari, & cœlesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religionum & ceremoniarũ sapientissimi institutores orationes & spalmodias, & sacra quæq; nõnisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum: Ne loquaris de deo absq; lumine. iusseruntq; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes, nec illa amoueri, quousq; perfectis sacro ritu expiationibus terra condãtur: ipseq; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; ut in altari semper ignis arderet, quem etiam apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabant custodiebantq;. Omnium autem elementorum basis & fundamentum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum, & receptaculum omnium radiorum influxuumq; cœlestium: ipsa in se cõtinet omnium rerum semina seminalesq; uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis, & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcũdata, omnium ex seipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcunditatum, & ueluti prima parens etiam omnium pululatiua, centrũ & fundamẽtum & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtiliata, si dimiseris aliquandiu sub diuo, mox cœlestibus uiribus fœcundata & prẹgnans, ex seipsa producet plantas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorum scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatẽ suam congrua lotione reducta. Ipsa est prima creationis nostrẹ materia & restaurationis ac conseruationis nostræ uerissima medicina.

De admirandis aquæ, & aeris atq; uentorum naturis. Cap. VI.

ON minoris potẽtiẹ sunt reliqua duo elemẽta, aqua uidelicet & aẽr: nec in illis natura cessat mirabilia opari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullũ animal degere possit: nulla herba, nec plãta quẹuis, citra aquẹ humectationẽ possit proger

minare. In ipsa est seminaria oīm rerū uirtus: animaliū primo, quorū semē aqueū esse manifestū est: sed & fruticū, & herbarū semina licet terrea sint, tamē fieri tamē aqua necesse est, si fœcūda esse debeant: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore, uel pluuia, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidē terra & aqua, à Mose describūtur producere aīam uiuētē. Sed aquæ duplicē productionē tribuit, natātium uidelicet in aquis, & uolātium in aere supra terrā. Terrenarū etiā productionū ipsi aquæ partim deberi, eadē scriptura testat, inquiēs, quod post creationē uirgulta & plātæ nō germinauerāt, quia deus nō pluerat super terrā. Tāta eius elemēti potestas est, ut nec spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemū testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationib⁹ nec minor quàm ignis necessitas. Infinitæ eius utilitates sunt, & usus multiplex, resq; oēs ex eius potestate cōsistunt: ut quæ generādi, alendi, augmentādi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquā omniū rerū principiū statuerunt, omniumq; elementorū antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimū, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nā, ut ait Plini⁹, terras deuorāt aquæ: flāmas necant: scandunt in sublime, & nubium obtētu cœlū sibi uendicāt: eædē cadentes omnium terra nascentiū causa fiūt. Innumera sunt aquarū miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarum mirabili uirtute etiam meminit Ouidius in his uersibus:

Medio tua corniget Hammon
Vnde die gelida est, ortuq; obituq; calescit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,
Electro similes faciunt, auroq; capillos.
Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam ualeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda?
Aethiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.
Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.
Hinc fluit effectu dispar Lyncæstius amnis:
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera uina bibisset.
Est lacus Arcadiæ Pheneum dixere priores,
Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto,
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam & Raphaneã Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui cum pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum mox ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum aluei sui præbet transitũ: rursusq; septimo die ignotis naturæ causis ad priorem redit aquarum abundãtiam: quãobrem incolæ illũ Sabbatheum nuncuparunt, ob sacrum Iudeis septimum diem. Testaturq; nobis euangeliũ de piscina Probatica, in quam post commotam ab angelo aquam qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabatur. Eadem uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidum Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heracleam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore descẽdisset, abacto omni corporis uitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias esse in Lycæo Arcadiæ mõte fontẽ qui Agrię uocabatur, ad quẽ quoties regionis siccitas frugũ interitum minaretur, ingressus Iouis Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenẽs, ad sacrati fontis summos latices demittebat: tũc commotis aquis uapor exinde in aera sursum latus in nubes cõflabatur, cõcurrentibusq; nebulis cœlũ omne obducebatur nubibus: quibus paulo post in pluuiam resolutis, omnẽ regionem salubriter irrigabãt. Uerũ de aquarũ miraculis præter cęteros autores multos, scripsit Ruffus Ephesius medicus miranda, & apud nullũ alium quod sciam autorem reperta. Superest de aere dicere. Hic spiritus est uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consistentiam præbens, ligans, mouẽs, & implens omnia. Hinc Hebræorum doctores illum non inter elemẽta numerant, sed uelut medium & glutinum, diuersa insimul coniungens, & tanquã spiritum mundani instrumenti reboantẽ habẽt. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, aliisq; cum elementis tum mixtis singulis communicat, nõ minus etiã rerum omnium cum naturalium tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut deificũ quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferẽs, corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium somniorum, præsagiorum & auspiciorum materiam prębet. Hinc etiam fieri dicũt, cur transiens locũ, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore cõcitatur: quia aer ibidẽ plenus horribilibus homicidii speciebus, spiritum hominis, dum unà inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat: unde contingit sequi pauorem: Omne nanq; subito imprimẽs, naturã stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aerẽ causam esse somniorum, pluriumq; aliarum animæ impressionũ, per delationem idolorũ, seu similitudinum, seu specierũ, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aere multiplicatis, quousq; perueniant ad sensus, & tandem ad phãtasiam & animam recipientis, uidelicet quæ soluta curis, nec impedita, species hu-

iusmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria natura deferantur ad sensus hominum & animaliũ, possunt tamen à cœlo, dum sunt in aëre, acquirere aliquam impressiõem, ex qua unà cum aptitudine, à dispositione recipientis magis ferantur ad sensum unius, quàm alterius. Atq; hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominẽ homini ad quãcunq;, longissimã etiã uel incognitã distantiã & mansionẽ, breuissimo tẽpore posse nunciare mentis suæ conceptũ: etsi tẽpus in quo istud fit, non possit præcise mensurari, tamen intra uiginti quatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sępius feci. Nouit idem etiam, fecitq; quondam abbas Tritemius. Quõ etiã idola quædam, nõ modo spiritalia, sed etiã naturalia à rebus effluant, utputa per influxum quendam corporũ à corporibus, atq; in ipso aëre conualescant, tum per lumen, tũ per motũ, tum ad uisum, tum ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus quomodo austro flãte aër densatur in tenues nubes, in quibus ueluti in speculo reflectũtur imagines ualde distãtes castrorum, montiũ, equorum & hominũ, & aliarum rerũ, quæ decedentibus nubibus mox euanescũt. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quoniam in nube aeris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus, effigies corporum, inquit, naturæ ui in aëre humecto facile effingi possunt eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidã ex uisus debilitate contigisse, ut speculum illi fieret propinquus aer, & radius uisiuus ad ipsum repercuteret, nec posset penetrare: unde quorsum ibat, idolum suum aduersa facie, sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorum quorundam artificio, quas uolumus imagines in aere, etiam remote, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines uidentes, dæmonum, aut animarum umbras se uidere putant: cum tamen non sint, nisi simulacra quædam sibiipsis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum est, si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimum foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano, uideri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigiũ admirandũ magis, ubi pictis certo artificio imaginibus, scriptis'ue literis, quis nocte serena plenæ lunæ radiis opponat, quarum simulacris in aere multiplicatis, sursumq; raptis, & unà cũ lunæ radiis reflexis, alius quispiam rei conscius per longam distantiam uidet, legit & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidẽ nunciandorũ secretorũ obsessis uillis, & ciuitatibus utilissimũ artificiũ est, olim à Pythagora factitatũ & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi nõ incognitũ. Atq; omnia hęc, & multo plura, maioraq; in ipsa aeris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectũtur ad uisum, ita nonnunquam etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora

artificia,quo quis etiam per remotā distantiam,audire & intelligere queat, quid alius loquatur,uel susurret in occulto. Ex aëreo elemento sunt etiam uēti:ipsi enim nihil aliud sunt,q̃ motus aër & cōcitatus.Horū quatuor sunt principales,à quatuor cœli cardinibus flātes, uidelicet Notus ab austro,Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidente, & ab oriēte Apeliotes siue Eurus: quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

A summo Boreas,Notus imo spirat olympo.
Occasum insedit Zephyrus,uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est,nebulosus & humectus,& calidus,& morbosus,quem Hieronymus uocat pincernam pluuiarum.Ouidius sic describit:

Madidis Notus euolat alis
Terribilem picea tectus caligine uultum
Barba grauis nimbis,canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulæ,rorant pennæq; sinusq;,

Boreas autem Noto contrarius,septentrionalis uentus est,uiolentus & sonorus,qui nubes discutiens aërem serenum reddit,aquam gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem:

Apta mihi uis est,qua tristia nubila pello,
Et freta concutio,nodosaq; robora uerto,
Induro nubes,& terras grandine pulso:
Idem ego,quum fratres cœlo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est)tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concussibus insonet æther,
Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego,cum subii conuexa foramina terræ,
Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes,totumq; tremoribus orbem
Concutio.

Zephyrus uero,qui & fauonius,uentus leuissimus ab occidente flans,& placide spirās,frigidus est & humidus,resoluens hyemes,germina floresq; producens:huic contrarius Eurus,qui & subsolanus,& Apeliotes, ab oriēte,uētus aquosus & nubificus,& rapidæ uoracitatis. de istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram,Nabathæaq; regna recessit,
Persidaq;,& radiis iuga subdita matutinis.
Vesper,& occiduo quæ littora solę tepescunt,
Proxima sunt Zephyro,Scythiam septemq; triones,
Horrifer inuasit Boreas:contraria tellus
Nubibus assiduis,pluuioq; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa,atq; quid elementis ipsis cōueniat cum anima, & sensibus & moribus. Caput VII.

Ost quatuor simplicia elemēta, proxime sequuntur ex illis cō posita perfectorum quatuor genera, quę sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationē omnia elementa in cōpositionem cōueniant, singula tamen unū præ cipuum elementū sequuntur imitanturq́;: Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt & descendūt, & ita concreti siccitate, ut liquefi eri nequeant. Metalla aūt aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur phy sici, experiuntur alchimici, ex aqua uiscosa, siue ex aqueo argento uiuo gene rata sunt. Plantæ sic cum aere conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neque coalescant. Sic animalibus omnibus,

Igneus est ollis uigor & cœlestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, ut eo extincto mox tota uita deficiat. Rursus unumquodq; illorum generum in se distinctum est per elemētorū gra dus. Nam inter lapides præcipue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei aūt, qui transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystal lus, berillus, & margaritę in conchis: & sunt aerei qui aquę supernatāt, & spō giosi sunt, ut lapis, spōgiæ, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur, aut ex ipso geniti sunt: sicut la pis fulminis, & lapis pyrites atq; asbestꝰ. Similiter inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentū uiuum: aerea, cuprum, & stānum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terrā imitātur radices, pro pter densitatem: folia autem, aquam propter succum: flores aërem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritū gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccę, elemētorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quędā præ cæteris terrea sunt, & terræ uiscera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aerea, quæ extra aerem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitātes, ut salamandræ, & quędā cicadę, pyraustas uocant, & quæ igneo quodam calore feruēt: ut columbę, strutiones, leones, & quas uocat Sapiens bestias uaporem igneum spirātes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aërem, & spiritus uitalis ignē, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt, nā rubra cholera cedit igni, sanguis aëri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aerem ratio, aquā imaginatio, ter ram uero sensus. Atque hi etiā inter se elementis dispartiuntur, nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aereus est, nam aere percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referūtur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit: deniq; tactus totꝰ terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hoīes ab elementis moderanť: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorē, & inertiā, & remissum opus, aqua signat: alacritatē, et amicabiles mores, aer: impetū

acutũ & iracũdũ, ignis. Elemẽta itaq; omniũ prima sunt, & omnia ex illis & secundũ illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & per omnia uires suas diffundunt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo. Cap. VIII.

ST Platonicorũ omnium unanimis sententia, quemadmodum in archetypo mũdo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mũdo, omnia in omnibus esse, modis tamẽ diuersis, pro natura uidelicet suscipientiũ: sic & elemẽta non solum non sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elemẽta sunt crassæ quædam formæ, immersæ materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlesti & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab ef fluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens, omniaq́; suo calore uiuificans. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atq; Sol: aerei, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolant orbem octauũ, atq; Luna (quæ tamẽ à plerisq; aquea putatur) quando uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, qbus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & cõmunicat. Sunt etiam inter signa quędam ignea, quędam terrea, quędã aerea, quędã aquea: reguntq́; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuiusq; elementi principium, medium & finem: sic principium ignis Aries, progressum & augmentũ Leo, finem Sagittarius habent: principium terrę Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminũ Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horum itaq; planetarũ & signorum mixtionibus simul cum elemẽtis, conficiuntur omnia corpora. Iam uero etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alii dicãtur ignei, alii terrestres, alii aerei, alii aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluuii, igneus Phlegethon, aereus Cocytus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in euangeliis legimus ignẽ gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legitur, stagnũ ignis: & Esaias de dãnatis ait, Percutiet eos dominus aere corrupto: & apud Iob: Ad nimium calorẽ transilient ab aquis niuium: & apud eundem legimus, terrã tenebrosam & opertã mortis caligine, terram miseriæ & tenebrarum. Proinde etiã in supramũdanis angelis & beatis intelligentiis hæc elemẽta ponũtur: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea uis, qua sunt firma dei sedilia: est & clementia pietasq́;, aquea uirtus mundans: Hinc à Psalmista uocantur aquæ, ubi de cœlo ait, Qui regis aquas supiora eius: sunt etiã in illis aer subtilis spirit⁹, & amor ignis relucẽs: hinc uocantur à sacris literis, pennæ uentorum: & alibi de illis ait Psalmista: Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignẽ urentẽ.

Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes, & potestates: terrei cherubin: aquei, throni, & archangeli: aerei dominationes & principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerum opifice nōne legit: Aperiatur terra, & germinet saluatorē? nonne de eodē dicitur, fons aquæ uiuæ mundificans & regenerans? nōne idē spiritus spirans spiraculū uitę: idēq; etiā Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur ubiq;, & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primū in istis inferioribus, sed feculēta & crassa, in cœlestibus aūt puriora & nitida: in supracœlestibus uero uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elemēta, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentiis distributæ potestates, in cœlis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ.

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. Cap. IX.

Irtutes rerum naturales, quædā sunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exsiccare: & uocantur operationes seu qualitates primæ, & secundū actū: hę enim qualitates solę totā omnino transmutāt substantiā, quod aliarū qualitatū nulla facit: quædā uero insunt rebus ab elementis cōponētibus tales, etiā ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuę, stypticę, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuę, euaporatiuę, cōfortatiuę, mitigatiuę, conglutinatiuę, opilatiuę, expulsiuę, retentiuę, attractiuæ, repcussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ, & alię plures: multa enim habet agere qualitas elementalis in mixto, q̄ per se nō operat. Et hę opatiōes dicunt qualitates secūdariæ, qa sequūtur naturā & mēsurā mixtionis primarū uirtutū: quēadmodū de his in medicorū libris copiose tractatur: sicut maturatio, q̄ est operatio caloris naturalis secūdū certā mēsurā in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quādoq; agūt in membrū determinatū, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicūtur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundum has itaq; primas, secūdas & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiā artificialiter fiunt, quæ homines ualde admirātur: sicut est ignis aquā cōburens, quē uocāt ignē Græcū: cuius plures cōpositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiam ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando rorat desuper: & ignis qui pluuia, uel uēto, uel sole accēdit. & fit ignis, qui uocatur aqua ardēs. cuius cōfectio notissima est, qui nihil consumit pręter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & olea incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidetur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quondā lucebat, *in* quā ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquā extinguitur. Con

tra etiam præparatur lignum, uel aliud quoddam combustibile, ut ab igne lædi nō possit. & fiūt confectiōes qbus inunctis manibus possumus portare ferrū ignitū, aut mittere manū ī metallū liquefactū, seu toto corpore ire in ignē absq; ullo malo, & horū similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestū uocat, Græci ἄσβεστον dicunt, quod ignibus non absumitur, de quo Anaxilaus ait, circundatam eo arborē surdis, & qui non exaudiantur ictibus cędi.

De uirtutibus rerum occultis. Cap. X.

Nsunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elemēti, sicut fugare uenenum, pellere anthraces, attrahere ferrū, uel quid aliud: & hæc uirtus est sequela speciei, & formæ rei huius, uel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementali qualitati concessum. Nā hæ uirtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimū possunt: elementalis aūt uirtus, quia materialis est, ut multū agat, multā etiā desiderat materiā. Vocātur aūt proprietates occultę: quia causę earū latentes sunt, ita quod humanus intellectus non potest eas usquequaq; inuestigare: quare philosophi maximā earū partē longa experiētia, plus q̄ rationis indagine adepti sunt. nā ut in stomacho cibus digeritur per calorē, quē cognoscimus: sic transformatur per uirtutē quādam occultam, quam ignoramus: non quidē per calorē, quia sic in foco potius apud ignē q̄ in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus ultra elemētales qualitates quas cognoscimus innatæ quædā aliæ uirtutes, & ita à natura cōcreatæ, quas admiramur, ac sæpe stupescimus nobis ignotas, uel raro uel nusq̄ conspectas: ut de phœnice aue unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Proprietates occultæ cur dictæ.

Vna est quæ reparat, sese ipsa reseminat ales,
Assyrii phœnica uocant. Et alibi:
Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,
Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit: Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quæ nam sit Matreæ fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, omnia sunt occultaꝝ uirtutū opa. Sic auis struthio ferrū frigidū atq; durissimū coqt & digerit in corporis sui nutrimētū: cuiꝰ stomachus tradit etiā ferro ignito nō lędi. Sic pisciculus ille echines, ita frenat uētoꝝ impetꝰ & domat æquoris rabiē, ut quantūcunq; etiā imperēt & sæuiāt procellæ, infinitis etiā uelis per uentum tensis, tamē usq; adeo solo tactu cōpescit & cogit stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamādræ & pyraustæ bestiolæ uiuunt in igne: & licet quandoq; ardere uideantur, tamē non lædūtur. Simile est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonū, quod

Matreæ fera

nec ferro,nec igne soluitur: cũ quo etiam & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ, illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcã Noë conglutinatam fuisse,ipsa à tot milibus annorum super mõtibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas,quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & ratiõis capacia: quorũ unum quempiam beato Antonio eremitæ quondã locutum,& gentilem errorẽ in se animalibus colendis dãnasse, cõmunemq; deum pro se precandũ orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorumq; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Constantinum principm destinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerũ speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi,stellarumq; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant. Cap. XI.

Latonici omnia inferiora ferũt esse ideata à superioribus ideis: ideam aũt definiunt esse formã supra corpora,animas, mẽtes, unam,simplicem,puram,immutabilem,indiuisibilẽ, incorporeã & æternã: atq; eandẽ idearũ oĩm esse naturã. Ponũt aũt ideas primo in ipso quidẽ bono,hoc est deo,per causę modũ, solũ esse relatiuis quibusdam rationibus inter se distinctas: ne,quicquid est in mundo, sine ulla uarietate sit unicũ: conuenire tamen inter se essentia, ne deus sit substantia multiplex. Ponunt secundo in ipso intelligibili, hoc est in anima mũdi, per formas proprie,atq; insuper absolutis formis inuicem differentes,ita ut ideæ in deo quidẽ omnes una forma sint: in anima mundi uero multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis,siue à corpore separatis,participatione iam quadam,& gradatim iam magis magisq; distinctæ. Ponunt in natura tanq̃ semina quædã infima formarũ ab ideis infusa. ponunt in materia deniq;,ut umbras. Accedit ad hæc,quod totidem sunt in anima mundi rationes rerũ seminales, quot ideæ sunt in mẽte diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis ultra stellas etiã figuras,impressitq; his omnibus proprietates. Ab his itaq; stellis,figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorũ uirtutes & proprietates dependẽt,ita, ut quælibet species,habeat figurã cœlestẽ sibi conuenientẽ,ex qua etiã prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualẽ per rationes animæ mũdi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ nõ modo causæ essendi alicuius speciei,sed etiã sunt causæ cuiusq; uirtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est,quod multi dicunt philosophorũ,quod uirtutibus certis, scilicet certam & stabilem rationẽ habentibus,non fortuitis,nec casualibus, sed efficacibus,sed potentibus & indeficientibus,nihil frustra,nihil incassum agẽtibus mouentur uirtutes in natura rerũ existentes, quæ quidẽ uirtutes sunt idearũ operationes: quę non errant nisi per accidẽs ex impuritate uidelicet

& inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniũtur res etiã eiusdẽ speciei magis ac minus potentes, secundũ puritatẽ uel confusionẽ materię: omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per cõfusionẽ & inabilitatẽ materiæ. Vnde Platonicis ipsis in prouerbio fuit, secundũ merita materiæ infundi uirtutes cœlestes: de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo.
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutees habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ seperatæ. Scimus itaq; situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis nobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ uirtutes influuntur. Cap. XII

INdiuiduorum singulares etiã dotes plurimis insunt, tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium situq́; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cũ esse, mirabilem quandam uirtutem operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam pręter eam quam habet à sua specie, cum per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quæ quidem talis est, qualis est obedientia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id quod ad quamcunq; formam concipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrende, uel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa concipiunt, tunc materia mouetur per obediẽntiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam uirtutes diuersas, nõ modo res naturales, sed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quæcunq; hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarii effectus, inclinationes & mores, non tãtummodo à materia uarii disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: nõ quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus uarie distribuuntur ab ipsa omnium prima causa deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult, cui tamen cooperantur secundæ causę, angelicę & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis commissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ. Caput XIII.

OMnibus notum est,uirtutem quādam magneti inesse,qua ferrum atrahit: & quòd adamas sua præsentia uirtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius cōfricati & calefacti paleam deducunt:lapis asbestus accensus, nunquam aut uix extingui tur: carbunculus in tenebris lucet:aëtites fœtus mulierum & plātarum,superpositus corroborat,suppositus trahit:iaspis sanguinem cōprimit: echineis nauem sistit:rabarbarum,cholerā depellit. Chamæleontis iecur summis tegulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uisum perstringit,& gestantem inuisibilē reddit:lyncurius lapis præstigia ab oculis aufert:lipparis suffitus omnes bestias euocat:Synochitides umbras inferorum educit:anachitides diuorꝝ imagines apparere facit:Ennectis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica,qua ferrūt siccari stagna, & clausa omnia aperiri,& latacem herbam legimus à Persarum regibus dari legatis,ut quocunq; uenissent,rerum copia abundarent. Est & herba Spartanica,siue Scythica,qua gustata uel saltē in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & siti durare.& dicit Apuleius se à numine edoctū, multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuam uitam sibi contribuere possunt:sed fas non esse,scientiam eorum homines cognoscere:qui cum paruum tempus uiuētes,malis auide studeant,& nullum non scelus audeant: si prolixitatem temporis accipiant,neq; diis ipsis parsuros. Verum unde nam sint hæ uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerū proprietatibus ingentia uolumina ediderūt, nō Hermes, nō Bochus, nō Aaron,nō Orpheus,nō Theophrastus,nō Thebith,nō Zenothemis,nō Zoroaster,non Euax,non Dioscorides,non Isaac Iudęus,nō Zacharias Babylonius,non Albertus,non Arnoldus:& tamen omnes hi fassi sunt, quòd Zacharias ad Mithridatem scribit,magnā uim,& humana fata lapidū herbarumq; uirtutibus inesse. Vnde igitur hæc ueniant altior speculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus ,à suis sensibus & qualitatibus nō discedens,hæc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire:quod forte uerum putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operatiōes autem lapidum multæ,nec in specie,nec in genere conuenientes. Ideo Academici cum suo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuūt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum specificas,huiusmodi operationes reducunt. Et quāuis hi autores sibi inuicem aduersari uideātur, nullus tamen eorū,si recte intelligatur,à ueritate discedit:cum omnia eorum dicta ad eundem effectū in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutū finis & origo, sigillū idearū ministris suis præstat intelligētiis:qui tanquā fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali uirtute cōsignant cœlis atq; stellis, tanquā instrumenta, materiam interim disponentibus ad suscipiendum formas illas, quæ in maiestate diuina, ut ait Plato in Timæo, per astra deducendę residēt: easq; da-

tor formarum distribuit per ministerium intelligẽtiarum, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, ut omnis uirtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligentiis præsidentibus. Prouenit itaq; forma & uirtus primo ab ideis, deinde ab intelligentiis præsidentibus & regentibus, postea à cœlorum aspectibus disponentibus, porro ab elemẽtorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponũtur. Habẽtur igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per uirtutes disponentes, in intelligentiis per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaque herba & lapide, sed maior in stella, ultra quàm etiam ab intelligentiis præsidentibus unaquæq; res multa sibi comparat: potissime autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, ueluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite dominum uniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuum, quàm rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, unde unaquæque res determinatum habet in archetypo particularem locum, unde uiuit & originem trahit: omnisq; uirtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationum, & omnium quę sunt à deo, insita est. Qui licet per intelligẽtias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nõnunquam tamen omissis his mediis, aut suspẽso eorum ministerio, immediate ex seipso illa facit deus, quæ opera tunc miracula uocantur: nam cum primæ causæ imperio & ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alii uocant, necessario agant, & effectus suos necessario producant, nonnunquam tamen pro libitu suo sic illas absoluit aut suspendit deus, ut ab illius imperii & ordinis necessitate penitus desistãt. Et hæc maxima dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combussit pueros: sic sol ad imperiũ Iosue à cursu suo unius diei spatio retrocessit: sic ad Ezechiæ petitionem, per decem lineas siue horas egressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes, nullo rationis discursu, nulla magia nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum. Cap. XIIII.

Emocritus autẽ & Orpheus, & multi Pythagoricorũ, cœlestiũ uires inferorũq; naturas diligentissime perscrutati, omnia plena diis esse dixerunt: nec abs re, siquidẽ nulla res est tã præstantibus uiribus, quæ uiduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos aũt uocabãt uirtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alii uitas, alii etiã aĩas nominabãt: & ab his uirtutes rerum depẽdere dicebant: quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias, circa quas operatur: sicut homo, qui extẽdit intellectũ ad intelligibilia, & imaginationẽ ad imaginabilia: & hoc est quod intelligebant dicẽtes, uidelicet unius entis animã egredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quemadmodũ adamas impedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cũ uero anima primũ mobile sit, &, ut dicunt, sponte & per se mobile: corpus uero uel materia per se ad motũ inefficax, & ab ipsa anima longe degenerans, iccirco ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod sit quasi nõ corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quo uidelicet anima corpori cõnectatur. Medium aũt tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiã quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintũ super illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessario requitur tanq̃ mediũ, quo animæ cœlestes insint corpori crassiori, & mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis fermè est in corpore mundi, qualis in humano corpore noster: sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhibentur membris, sic uirtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla careat. Magis tamẽ ac maxime infunditur his, qui huiusmodi spiritus plurimũ hauserint: hauritur aũt per radios stellarũ, quatenus res his se reddunt conformes. Per hunc itaq; spiritũ oĩs occulta proprietas propagaẽ, in herbas, lapides & metalla, & in animantia, per solẽ, per lunã, per planetas, perq; stellas planetis sublimiores. Potest aũt hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illum sciuerit ab aliis elemẽtis plurimũ segregare: aut saltem his rebus plurimũ uti, quæ hoc spiritu plurimũ abundant. Hę siquidẽ res, in qbus spiritus ille minus immergitur corp̃i, ac minus cohibeẽ materia, potẽtius perfectiusq; agunt, tũ etiam prõptius generant sibi simile: est enim omnis generatiua & seminaria uirt⁹ in eo: quare Alchymistæ nitũtur eũ spiritũ ex auro argẽtoq; secernere: quẽ rite segregatũ & extractũ, si postea illũ cuiuis eiusdẽ generis materiæ, hoc est, cuiuis metallorũ adhibuerint, aurum statim argẽtum'ue conficient. Et nos illud facere nouimus, & aliquando uidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quãtum erat illud auri põdus, de quo spiritum extraximus. Nam cum sit ille spiritus forma extensa & non intẽsa, non potest ultra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare, & experiri uirtutes rerum, per uiam sumptam à similitudine. Cap. XV.

Atet ergo in rebus proprietates occultas non ab elementali natura, sed cœlitus insitas, sensibus nostris occultas, rationi uix deniq; notas: quæ quidem à uita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur: quæ à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ò cupiēs, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd unaquæq; res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinat ad seipsum, secundum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in uirtute occulta, quàm in qualitate, scilicet uirtute elementali. Quādoq; etiam in ipsa substātia, sicut in sale uidemus: nā quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cū agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & cōsentaneum: quod etiam manifeste uidemus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, uel plantam, nutritiua uirtus trāsmutat, sed in carnem conuertit sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis uel proprietatis excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracundia, amor, odium, uel quæuis alia passio, aut uirtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoq; etiam per artem uel casum, ut audacia in meretrice: hæ res ad talem qualitatem, passionem, uirtutem, maxime mouent & prouocant. Sic ignis mouet ad ignē, & aqua mouet ad aquā, & audax mouet ad audaciam. Et est notum apud medicos, quòd cerebrum iuuat ad cerebrū, & pulmo iuuat ad pulmonem: sic ferunt, quòd ranæ dexter oculus dextro, sinister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, adalligati ita, ut pes pedi, manus manui, dextro dexter, sinistro lęuus suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maxime testiculi, & matrix uel urina. Sic ferunt mulierē non concipere quæ accipit omni mēse de urina mulæ, uel aliquid infusum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquam proprietatē uel uirtutem, quæramus animantia, uel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas uel uirtus maxime uiget: ut si quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod animal quod maxime diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirūdo, motacilla: & ex his assumamus mēbra uel partes, in quibus maxime uiget Venereus appetitus: quæ sunt cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum. Atq; id fiat eo tēpore, quando hęc animalia tali affectu maxime capiuntur, & intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem, & inferunt. Simili modo ad augendam audaciam, quæramus leonē, uel gallum, & ex his capiamus cor, uel oculos, uel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Psellus Platonicus, quòd canes, & corui, & galli, cōferunt ad uigiliam: etiā

philomela, & uespertilio, & noctua, atq; ex his maxime caput, cor, & oculi. Ideo dicunt, si quis cor corui, uel uespertilionis super se portauerit, nõ dormitabit donec deponatur. Idem facit caput uespertilionis aridũ alligatum in dextro brachio uigilantis: nam si ponatur super dormientem, fertur nõ excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiũt loquacem, & ex his maxime lingua & cor: sic lingua ranæ aquaticæ supposita capiti, facit loqui in somnis: & cor bubonis impositũ mammæ mulieris dormientis sinistræ, fertur efficere, ut omnia secreta pronunciet: idem fertur efficere cor noctuæ, & sepum leporis positum supra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitam conferunt longæuam: & quæcunq; habentia in se uirtutem renouatiuam, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderunt: sicut manifestum est de uipera & serpentibus. Et notum est, quòd cerui renouant senectutem suam comestione serpentum: eodem modo phœnix renouatur per rogum, quem sibi construit, & similis uirtus est in pellicano, cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur, post tres menses regeneratur ex eo pellicanus. Iccirco medici quidã quibusdã confectionibus ex uipera & elleboro, & ex quorundã eiusmodi animaliũ carnibus cõfectis, promittũt restituere iuuentutẽ, & restituũt quãdoq;, nõnunquã etiã talem, qualẽ Medea Peliæ seni promissam restituit. Creditũ quoq; est, ursi sanguinẽ applicato ore è recenti uulnere haustũ, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præstari: quia id animal robustissimum sit.

Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuo communicantur.

Caput XVI.

SCire debes, tantam esse rerum naturalium potẽtiam, quod nõ modo cunctas res sibi propinquantes sua uirtute afficiant, uerumetiã præter hoc, infundunt ipsis cõsimilẽ potẽtiã, per quã hac eadẽ uirtute ipsę etiã cętera afficiãt, quẽadmodũ in magnete uidemus: qui quidẽ lapis non solũ annulos ferreos trahit, sed uim etiã annulis ipsis infundit: qua hoc idẽ efficere possunt, qualẽ se uidisse referũt August. & Albertus. Hoc modo fert̃, quòd meretrix publica in qua est audacia & impudẽtia exterminata, hac ipsa proprietate cũcta sibi propinqua afficit quæ deinde reddũt eã aliis. Ideo dicũt, quòd si q̃s induat uestẽ uel camisiam meretricis, uel secũ habuerit speculum in quo ipsa se quotidie speculauerit, reddetur audax, intimidus, impudẽs & luxuriosus: simili modo dicũt pãnũ, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatẽ aliquã tristitiæ & saturnalem: & laqueum suspẽdiosi similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius, si quis terram substernat lacertæ uiridi excæcatę, & unà in uitreo uase annulos includat ferro solido uel auro, cum recepisse uisum lacertam apparuerit, per uitrum emissa annulos contra

lippitudinem ualere. Idem quoq; in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt. Cap. XVII.

REstat nunc uidere, quod omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile, inimicum & destructiuum: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans: sic in elementis, ignis aduersatur aquæ: & aer terræ: cæterum inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habent, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes pręter Saturunm: Mercurii amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autē amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habēt domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorū, quorum exaltationes oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurii. Fortissima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorū quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cū Venere. Et cuiusmodi sunt amicitiæ & inimicitię superiorū, tales sunt inclinationes rerum illis subditarū in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitiæ & inimicitiæ, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quædam rerum in seinuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illā, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrariū, & horrēdo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaq; sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem & amicitiam. Inclinationes uero amicitiæ in uegetabilibus & mineralibus sunt, qualē habet magnes attractiuam in ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partum: achates in facundiam: Simili modo naphtha trahit ignem, prosilitq; in eā undecunq; uisam: similiter aproxis herbæ radix, è longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinam & fœminā: quarū cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina absq; masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant uites, ulmum, & oppium: & oliua mirtum mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia est inter merulā

& turdum, cornicem & ardeolam, inter pauones & columbas, turtures & psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et uariis albæ iunguntur sæpe columbæ,
Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Ne solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cum aliis rebus, ut cum metallis, & lapidibus, & cum uegetalibus: sic feles siue catus gaudet nepeta herba, ad cuius affricationem cōcipere traditur, & defectum masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flatui uenti exponunt, atque ex eius afflatu & attractu concipiunt: sic ranæ, buffones, serpētes, & quæcunque uenenosa reptilia, gaudent in planta, quæ apium risus dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustela pugnatura contra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rutam uirtutem possidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis: nam buffo quando alieno morsu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborū remedia, & rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidoniam uisui salubrem herbam hirundines monstrauere, quæ cum ea pullorum suorum oculis medētur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita cōualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merulæ lauri foliis annuum fastidium purgant, quo etiam corui chamæleontis uenenum extinguunt: & leo si febricitat, uorata simia conualescit: upupa uua pasta lęsa, adianto sibi medetur: sic dictamnum herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt: siquidem percussi telo, hoc eius herbæ pastu eiiciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulo ante partum, purgant se quadam herba, quæ seselis dicitur: similiter phalangio tacti, cancros edendo sibi salutem quærūt: Sues etiam à serpentibus lęsæ, eodem sibi pastu medentur: & corui cum uenenatos se sentiunt toxico Gallico, quercum, uel ut alii dicunt, coruatiam quærunt pro medela: Elephantes chamæleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro: Vrsi à mandragora læsi, deuoratis formicis euadunt: medentur sibi anseres, anates, cæteræq; aquaticæ aues herba sideritide: Columbę, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantherę contra aconitum sibi humanis stercoribus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

Animalium cum alijs rebus amicitia

Hoïes à brutis quænā didicerint.

De inimicitiarum inclinationibus. Caput XVIII.

E Conuerso se habēt inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & cōtrarietas quædā imperiosa, ut res fugiat suum contrariū, aut propellat tanq̄ fugientia à facie eius. Eiusmodi

inclinationes habet rabarbarum in choleram, theriaca in uenenum, ſapphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorum: amethyſtus in ebrietatem: iaſpis in fluxum ſanguinis, & noxia phãtaſmata: ſmaragdus, & agnus caſtus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum caducum: corallus in atræ bilis illuſiones, & dolores ſtomachi: topazius in ardores ſpirituales, ut ſunt auaritiæ, luxuriæ & omnes exceſſus amoris. Similis eſt inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam ueſpertilionis, & ad cor upupæ, à quorum præſentia fugiunt: eſtq; etiam origanum ſolifugis contrarium, & ſalamandris reſiſtit: & cum braſſica tam pertinaci odio diſſentit, ut alternatim ſeſe conficiant: ſic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum ſeſe curuent, ne attingant: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco ubi abſconditum fuerit cum quibuſdam aliis rebus: ſic adamas diſſidet cum magnete, ut iuxta poſitus non ſinat ferrum abſtrahi: & apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: & quod mirabilius eſt, ſignum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apii ranini deſcripta naturaliter apparet: ſimiliter capræ ſic odiũt ocimum, ut nihil ſibi ducant peſtilentius. Rurſus inter animalia diſſentiunt mures & muſtelæ: unde caſeos, ſi cerebrum muſtelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea uetuſtate: ſic ſcorpionibus contrarius eſt ſtellio intantum, ut uiſu quoque pauorem eis afferat, & torporem frigidi ſudoris: itaq; in oleo putrefaciunt, & interficiunt cum eo ictus inungentes ſcorpionum. Eſt etiã inimicitia inter ſcorpiones & mures: quare etiam mus ſuppoſitus puncturæ ſcorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiã ſcorpius & ſtalabores, aſpides & ichneumones. Fertur quoq; ſerpentibus nihil æque aduerſari quàm cancros, ſueſq; percuſſas hoc pabulo ſibi mederi. Sol etiam cum ſit in cancro torqueri ſerpentes. etiam ſcorpius & crocodilus ſe mutuo perimunt: & ſi quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilẽ reddet: otidis auis euolat uiſo equo, & ſeruus fugit uiſo ariete: fugit etiã uiſa uipera: elephas audito grunnitu ſuis, & leones uiſo gallo timent: & pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipue ſi allium ei fuerit incoctum. Eſt etiã inimicitia inter uulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pitalles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepii & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici ſunt, delphines & balenę, ceſtris & lupus, muręna & congrus. Item polypũ intantum locuſta pauet, ut ſi iuxta uideat, omnino moriatur. Locuſtam congri, rurſus polypum congri lacerant: pantheris quoq; eſſe in metu hyæna dicitur, ut ne conetur quidem reſiſtere, & aliquid de corio earũ attingere: & ſi pelles utriuſq; cõtrarie ſuſpendantur, ferũt decidere pilos pantheræ. dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, ſi quis hyænæ pelle ſuccinctus medios feratur in hoſtes, à nullo lęditur, & intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi

contra se,& horret & fugit ipsum,atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda,uel pellis,uel caput lupi supra pręsepe,tristãtur oues,nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalon parua auis oua corui frangẽs,cuius pulli infestantur à uulpibus,inuicẽ hæc catulos ipsius, ipsamq; uellit: quod ubi uiderint corui contrà auxiliantur, uelut aduersus communem hostem. Acanthis auicula in spinis uiuens,iccirco asinos odit flores spinæ deuorãtes. Egithus uero auis minima intantum cum asino dissentire fertur,ut sanguinem eorum constet non coire,quo etiã rudente egithi oua,& pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantũ dissentire fertur,quòd si ab eadem plantata fuerit uel infructuosa perpetuo manere, uel omnino arescere dicitur. Nihil magis timet leo,q̃ faces ardentes, neq; ullà alia re atq; his domari creditur: & lupus neq; ferrum timet,neq; hastam,sed lapidem, cuius proiectu uulnere facto gignũtur lupo uermes: reformidat camelum equus, adeo ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furẽs uiso ariete mitescit: coluber nudum hominẽ timet, quẽ uestibus persequitur: taurus ferociens si ficui alligetur conflaccessit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomodo inuestigandæ & experiũdæ sunt rerum uirtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. Cap. XIX.

Nsuper considerare debes uirtutes rerũ inesse quibusdã secundum speciem: ut audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu uoracitas in lupo, insidiositas & fraudulentia in uulpe, adulatio in cane, auaritia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristitia & melancholia in cato, libido in passere, & sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quædam uero insunt rebus secundum indiuiduum, quẽadmodum sunt quidam homines, qui uehementer abhorrent aspectum cati, ita ut sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicenna, tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia, morientibus omnibus, quæ forte mordicus illum apprehẽdissent, ipso omnino illæso: & refert Albertus se in Agrippina Colonia uidisse puellã, quæ araneas in escam uenabatur, eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem, confert omni ægritudini: ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem, liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ uirtutes, à corporibus cœlestibus infusæ, quod superius monstrauimus.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

Quod uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uero in certis suis particulis aut membris.

Caput XX.

Vrsus considerare debes, uirtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, uel eius omnes partes: sicut pisciculus ille echeneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam pręcipuam suã partẽ, sed secundũ suã totã substantiam: Sic hyęna habet secũdum suam totam substantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert uisui, non secundũ aliquã, sed secundũ oẽs suas partes, non minus radice, q̃ foliis & semine: & sic de similibus. Quædã autẽ uirtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solum in lingua, uel oculis, uel aliis quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est uirtus uiolentissima occidendi homines, ubi ipsos uiderit: similis uirtus est in oculis hyęnæ, quę quodcunq; animal lustrauerit, eo uestigio hæret, stupescit, & mouere se nõ potest: similis uirtus est in oculis luporũ quorũdã, qui si quẽ prius uiderint, stupescit, & raucescit adeo, ut si clamare uoluerit, nõ habeat uocis ministeriũ: de hoc Vergil. meminit, ubi canit:

Vox quoq; Mœrim
Iam fugit ipsa, lupi Mœrim uidere priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse ferũtur. Similiter & Telchines Rhodi populi legũtur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius cõmutauerãt, propterea à Ioue submersi. Iccirco fascinatores huiusmodi animaliũ oculis in collyriis utuntur ad similes passiones, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ, nõ ex capite, pede uel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur cõgregare mustelas, non cauda, uel caput: & fel caprarũ uase æneo in terrã cõclusum, ranas congregat: & iecur caprinũ papilionibus & tineis omnibus cõtrariũ est: & cor canis habentem fugiunt canes: & uulpes gallinaceos nõ attingunt qui uulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas uirtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout ipsis secundum receptibilium diuersitatẽ cœlitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiũt nisi uitam, oculi uero uisum, & aures auditũ. Et est in humano corpore os quoddam minimũ, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mũdati, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed semper conseruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæ uirtutes non declarantur ratione, sed experientia.

Cur oculis et nõ alijs partibus potißimũ utantur fascinatores

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. Cap. XXI.

SCire præterea oportebit quasdã proprietates inesse rebus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimũt ui su, quando uiuunt: post mortem uero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita uentri trãsire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas: si accipiatur cor recenter extractũ ex animali, & adhuc calens, atq; uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upupæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriã, reminiscẽtiam, intellectum & diuinationem. Hinc ortum est generale prę ceptum, quòd scilicet quæcunq; colligẽda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, stercus, ungulæ, hęc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atq; etiã, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde pręcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, si quis extrahat ranę marinę uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhærente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationẽ mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera respõsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquã, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradũt. Similiter pastinace radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaq; denuo in mare demissa. Sic ferunt serpentis oculum dextrum adalligatũ cõtra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur fronti patiẽtis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero oculum renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Item dẽtes omnium serpentum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientẽ, quartanã sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuę exempto ea dimissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, si uiuẽti erepta sit, ad iudiciorũ euentũ pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domũ: cauendũ aũt, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimũ. Sunt adhuc proprietates post mortem remanẽtes: ac de his dicunt Platonici, quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquã mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat: Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quòd sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarũ auiũ pennas & plumas destruunt & corrodunt: eadem ratiõe pellis leonis omnes alias pelles

Ab animalibus colligenda, illis uiuẽtibus auferri debent.

Quæ post mortẽ uires suas retineant.

cõsumit:& pellis hyænæ destruit pelles pantheræ:& pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc nõ agunt solum in contactu corporeo, sed etiam quandoq; in harmonia uocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi, obmutescere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle Ericii marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit:& fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tensę fuerint, nullam inde fieri posse consonantiam, manifestum est.

Tympanorũ ex diuersis pellibus, diuersi effectus.

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ipsaq; hominũ exercitia & mores, stellis atq; signis distribuuntur. Cap. XXII.

MAnifestum est, quòd omnia inferiora subsunt superioribus, & quodam modo (ut inquit Proclus) sibi inuicem insunt, scilicet in infimis suprema, & in supremis infima: sic in cœlo sunt terrena, sed sicut in causa modoq; cœlesti : & in terra sunt cœlestia, sed modo terrestri, scilicet secundum effectum. Sic dicimus esse hic entia quædam solaria, quædam lunaria, in quibus sol & luna causant aliquid suæ uirtutis. Vnde res eiusmodi recipiũt plures operationes & proprietates cõsimiles operationibus stellarum & figurarum, quibus subsunt: sic cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonẽ solis domũ, & arietẽ solis exaltationẽ: sic Martialia conferũt capiti & testiculis, propter arietem, & scorpionem: hinc quibus uino inebriatis, sensus titubant & caput dolet, missis in aquam frigidam testibus, aceto'ue dilutis, pręsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire, quomodo corpus humanum distribuitur planetis atq; signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionẽ solem præesse cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui uitæ: linguæ uero & ori, & cæteris instrumẽtis siue organis sensuum, tam interiorũ q̃ exteriorũ: insuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & uirtuti phantasticæ præesse Mercurium: spleni, lieni, stomacho, uesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ uirtuti Saturnũ: hepati & carnosiori parti stomachi: uentri quoq;, & umbilico Iouẽ: unde in Iouis Ammonii tẽplo effigiẽ umbilici repositã tradit antiquitas. Sũt præterea q illi etiã costas, pecten, intestina, sanguinẽ, brachia & dextrã manum, ac sinistram aurem, ac uirtutẽ naturalẽ attribuũt: sanguini autem & uenis, & renibus, & chysti fellis, naribus, & dorso, & decursui spermatis, & ui irascibili, præficiant Martem. Iterũ renibus & testiculis, uuluæ, & matrici, & genitali semini, & ui concupiscibi Venerem: insuper & carni, & pinguedini, uentri, pectini, & umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venereo inseruiunt, ut ossi sacro, & spinæ dorsi, & lumbis: praeterea, capiti & ori, quo osculũ amoris pignus donatur, pręesse dicitur. Luna uero etsi totũ corp⁹, et singula mẽbra pro uarietate signorũ sibi uẽdicet, tñ peculiariter sibi adscribunt cerebrũ, pulmo, medulla spinæ dorsi, stomachus,

Vmbilici effigies cur in templo Iouis Ammonij.

& menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinister cum crescendi uigore. Ipse uero Hermes in animalis capite septē dicit esse foramina, septē planetis distributa: uidelicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: narem dextram, Marti: Veneri sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmoni, stomacho & lacertis: Leo præest corde, & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & uuluam, & matricē: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: aquarius crura & tibias: Pisces regūt pedes. Et sicut horum signorū triplicitates sibi correspondent, & conueniunt in cœlestibus: sic etiam conueniunt in membris, quod ea experiētia satis constat, quoniā ex frigore pedum dolet uenter & pectus, quæ membra eidem triplicitati respondēt. Vnde & medela uni apposita, alteri prodest: ut calefactis pedibus cessat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, scias, quòd res quæ alicui planetarum subsunt, singularem quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ, & suis præcipue domiciliis & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates, & termini, & facies in hoc parum habent. Hac igitur ratione Pæonia, citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cinnamomum, crocus, lignum aloēs, thus, ambra, muscus, & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testibus propter Arietem & Scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: Iouialia ad lætitiam & dignitatē: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriā & animositatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscentiam: Mercurialia ad facundiā: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt: nam Saturnus regit senes, & monachos, & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licite acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, q passim Mauortii dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significant, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Humani corporis partes quibus planetis atq; zodiaci signis subsint.

Hominū mores & exercitia planetis subiacēt.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. Caput XXIII.

Væ uero res cui stellæ uel signo subsint, cognoscere difficile est ualde: cognoscūtur tamen per imitationem radiorum, uel motus, uel figuræ superiorum: quædam etiam per colores & odores, quædā etiam per suarum operationum effectus quibusdā

stellis consonantes. Sic solaria sunt inter elementa ignis, et lucida flamma: in humoribus sanguis purior, et spiritus uitæ: inter sapores, qui est acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splẽdorem: habetq; à Sole, quòd sit cordis confortatiuum. Inter lapides uero qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis aëtites aureis guttis Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similẽ pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uisui: sic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum aëreum & uaporosum: sic chrysolithus lapis habẽs in colore tenuem & lucidam uiriditatem, in qua quãdo Soli opponitur stella aurea emicat, cõfortat spiritualia, cõfert asthmaticis: & quãdo perforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phantasmata, & terrores melãcholicos stultitiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui ut frequẽter reperitur hexagonus, quãdo sub tecto pars eius radiis Solis opponitur, & pars altera in umbra tenetur, colligit radios in se solares, quos proiiciẽs reflectẽdo facit apparere Irim in opposito pariete. Itẽ heliotropius lapis uiridis ad modũ iaspidis, uel smaragdi, guttis rubeis stellatus, facit cõstantẽ, gloriosum & bonæ famæ, cõfert ad uitæ longitudinem: & est uirtus eius mirabilis, quã habet in radios solares, quos in sanguinẽ conuertere dicitur, hoc est, apparere sanguineos, quasi Sol pateretur eclipsim, quãdo uidelicet inũgitur succo herbæ eiusdem noĩs, & in uas plenum aquæ ponitur: & est alia uirtus eius mirabilior in oculos hominũ, quorum aciem ita perstringit, atq; ita obcæcat uisum hominum, ut uideri non permittat gestantem se, quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc est solsequiũ. Has uirtutes & Albertus magnus, & Gulielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole cõtra uenena, & pestiferos uapores, reddit gestãtem tutum & gratum, cõfert ad diuitias, & ingenium, confortat cor: retentus in ore, uehementer animum exhilarat. Itẽ pyrophilos lapis rubicundus permixtus, de hoc teste Alberto refert Aesculapius in una epistolarum suarum ad Octauiaum Augustum, quòd aliquod uenenũ est tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interẽpti conseruat ab ustione, ita quòd, si aliquãdiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic est ille, qui uocatur pyrophilos ab igne. Habet mirabilẽ uirtutẽ contra uenena, & reddit gestantem gloriosum, & formidolosum aduersariis. Præ omnibus autẽ solaris est lapis, quem inuenisse fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad se trahit, quemadmodum magnes ferrum, cõtra omnia uenena efficacissimus, ab aliis pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoso adsimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illũ Euanthum nũcupat. Solares præterea sunt, topazius, chrysopassus, rubinus, balagius: Item solaria sunt auripigmentum, aureiq; colo

Chrysolithus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi uirtutes.

Pyrophilus.

ris,& luminis plurimi. Ex plantis uero & arboribus, sunt solares, quę uertuntur ad solē, ut heliotropium, & quę implicant in se folia recedente Sole, oriēte uero explicant paulatim: ut lotos, quam quidam arbusculā solarem esse, & fructuum & foliorum figura testatur: Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zinziber, gentiana, dictamnus, uerbena quoq; præstans uaticinium & expiationem, fugansq; cacodæmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus, & hedera, & uitis: & quæcūq; uenena, & fulgura repellūt & perpetuo uirentes hyemis algores non uerentur. Item solaria sunt mēta, mastix, zedoaria, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignum aloës, garyophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus uocat solis thymiama. Inter animalia uero solaria sunt magnanima, animosa, studiosa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarū rex, crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorū rex, ab Aegyptiis apud Heliopolim soli sacratus, quem ueritē nomināt: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus, qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, unde illum in hydrologiis sculpebant Aegyptii. Item solares sunt inter aues, phœnix auis unica, & aquila auium regina: itē uultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgēti soli, & quasi aduocāt, ut gallus & coruus, accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quęcunq; colligunt solis operū similitudinē, ut uermiculi nocte lucētes, scarabeus quoq; quē felē uocāt, forma lucida, quē etiam cantharum dicunt, qui pilulas uoluit, ac desuper incubat, aliosq; generat. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autē maxime solaris est uitulus marinus fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & Stella ob adurentem feruorem, strombi regem secuti: similiter & margari regem habentes, exsiccatiq; in lapidem aurei coloris durescunt.

Cynocephalū in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint.

Quæ res subsint lunæ. Cap. XXIIII.

LVnaria uero sunt inter elementa terra, deinde aqua, tam maris quàm fluuiorū, & omnia humida, humores arborū, & animalium, maxime albi, ut albumina ouorū, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporū. Ex saporibus salsus & insipidus: Inter metalla uero argentū: Inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnio alba & uiridia. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescētis, minuētis' ue numero. Itē margaritę, q̃ ex aquæ stillicidiis in cōchis generāt: similiter & crystallus,

Arbores & plantæ lunares.

& berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion quæ uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad solem, & palma arbor ad singulum lunæ ortum, singulum ramum emittens: hyssopus etiam species rorismarini, minima arbor & maior plantarum, de utrisq; participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostates, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singulę plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est.

Animalia lunaria.

Animalia lunaria sunt quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit: quēadmodum luna pro uarietate signi, in quo reperit̃, naturam uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quęcunq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere similem lunę maculam crescētem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis mēstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexũ mutans, uariisq; obnoxia ueneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt: ut castores & lutres, & quę uenantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absq; manifestis seminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu et ex terræ com putrescentia.

Aues lunares.

Inter aues lunares, sunt anseres, anates, merguli, & oēs aquatiles et piscium uenatrices, ut ardeæ, & quę ęquiuoce producuntur, ut uespæ ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum: musciliones ex uino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maxime uero lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem uocant: qui pilulam defodiēs, relinquit octo & uiginti diebus, quibus luna totum zodiacũ metitur, nono autem & uigesimo die, quibus luminariũ cōiunctionem futuram putat, adaperiens in aquam proiicit, unde tũc prodeunt scarabei.

Pisces lunares.

Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: & quicunq; lunæ motum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia & ranæ.

Quæ subsunt Saturno. Caput XXV.

SAturnalia sunt inter elemēta terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduentitia pręter adustam: Ex saporibus acetosi, acriores, & graues. Inter metalla plumbum, et propter pōdus aurũ, aureaq; Marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphir⁹, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & pōderosa. Inter plantas et arbores, aspho-

delus,ſerpentaria,ruta,cyminũ,helleborus,ſilphiũ,mandragora,opiũ: & q̃ ſtupefaciũt,& quæ neq; ſeruntur unquã,neq; fructus ferũt,& quæ nigrantes baccas,nigros'ue fructus producũt: ut ficus atra,pinus & cupreſſus arbor feralis,& non regerminãs baccis,torua, ſapore amara, odore uiolenta, umbra ingrata,pice acerrima,fructu ſuperuacua,duratione incorrupta,prętereà funeſta & diti ſacra ſicut apium, quo antiquitus tumulorum thecas, antequã in illis mortuorum imponerent corpora,ſternere conſueuerunt: quamobrem in conuiuiorum coronamentis ex omnibus paſſim herbis & floribus ſerta nectere fas erat præterquam ex apio: quoniam lugubre ſit,& hilaritati non conueniat. Animalia reptilia ſegregata,ſolitaria,nocturna,triſtia,contemplatiua uel penitus bruta,auara,timida,melancholica,multi laboris,tardi motus, immundi uictus, & quæ fœtus ſuos deuorant. Ex iſtis ergo ſunt, talpa,aſinus,lupus,lepus,mulus,catus, camelus,urſus,ſus,ſimia,draco,baſiliſcus,bufo,ſerpentia omnia & reptantia,ſcorpiones,formicæ,& quæ ex putrefactione naſcuntur in terra,in aquis,in ædium ruinis,ut mures uermesq; multiplices. Inter aues uero Saturniæ ſunt,quę ſunt longi colli & groſſæ uocis,ut grues, ſtruthiones, & pauones, Saturno & Iunoni ſacræ. Item bubo, noctua,ueſpertilio,upupa,coruus,& origis auis inuidioſiſſima. Ex piſcibus uero anguilla ſeorſum ab aliis piſcibus degens,muſipula,& canicula fœtus ſuos deglutientes. Item teſtudines,oſtreæ, conchylia,& ſpongiæ marinæ,& quæ ex eis ſunt.

Cupreſſus feralis arbor

Apium coronamentis olim interdictum.

Quæ ſunt Iouialia. Cap. XXVI.

Ouialia ſunt inter elementa aër: inter humores ſanguis, & ſpiritus uitæ, cuncta quoque ad uitæ augmentum nutrimentum'que & uegetationem ſpectantia. Ex ſaporibus, qui ſunt dulces & ſuaues. Ex metallis, ſtannum, argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, ſapphirus, tuthia, ſmaragdus, iaſpis uiridis, & perpetuo uirides, aëreiq; colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, bugloſſa, macis, ſpica, menta, maſtiche, inula, uiola, lolium, hyoſcyamus, populus: & quæ fœlices arbores traduntur, ut quercus, æſculus, ilex, phagus, corilus, populus, ſorbus, ficus alba, pirus, malus, uitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum. Inſuper frumentum, hordeum, triticum, paſſulæ, liquiricia, zaccarum, & omnia quorum dulcedo eſt manifeſta & ſubtilis, participans aliquid ſtyptici & acuti ſaporis, ut ſunt nuces, amygdalę, pineę, auellanę, piſtaceę, radices pæoniæ, myrobalani, & rabarbarum, & manna. Orpheus quoq; illi attribuit ſtyracem. Inter animalia ſunt, quæ præferunt aliqualem dignitatẽ & ſapientiã: & quæ ſunt mitia & bonæ diſciplinæ, ac bonorũ morum, ut ceruus, taurus, elephas: & manſueta quæq; animantia, ut ouis & agnus. Ex auibus autẽ quæ ſunt complexionis temperatæ, ut gallinæ & uitella ouorum. Item perdix, phaſianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues

Aquila imperatorū insigne, & iustitiæ symbolū.

piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne ac iustitię cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

MArtialia sunt inter elementa, Ignis: pari modo adusta & acuta omnia: inter humores cholera: Sapores autem amari, acres, & linguam perurentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum: & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis multigenius, amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scāmonia, & omnia uenenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lachrymas excutiūt, ut cepæ ascalonia, porrum, sinapium, castoreū: & arbores omnes spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autē quę sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpētes quoq; & dracones ueneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinnunculi, miluii: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quę glutiūt, & quasi uocem strangulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arietem, hircum, lupum, Glaucum, qui uoracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sint Venerea. Cap. XXVIII.

VEnerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem, unctuosum & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolithus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarii, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue Valeriana quæ Arabice dicitur phu. Item thymus, ladanū, ambra, muscus, sandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles & suaues, ut pira dulcia, ficus, & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperi etiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ, & hircus cæteris animantibus citius generans, quę etiā post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus uero cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amantes. Itē

Hirci salacitas.

coruus & columba Veneri sacra,& turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martii mali,quo nil æque proficuum resistit: Aquilam etiam Aegyptii Venerem uocãt,quòd sit in Venerẽ prona,terdecies enim in die oppressa,si mas uocet,denuo accurrit. Ex piscibus uero Venerei sunt,grues libidinosi,scari salacissimi, merulæ ob fœtus amorem,& cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. Cap. XXIX.

Ercurialia sunt inter elementa aqua, licet indistincte omnia moueat: similiter & humores,præcipue tamen permixtos: sed & spiritum animalem regulat, saporesq́; uarios & peregrinos permixtosq́;: ex metallis illius sunt,argentum uiuum,stannũ, marcasita argentea. Inter lapides,smaragdus lapis,achates,porphyrites,topazius,& qui sunt diuersorum colorum,& quibus figuræ uariæ à natura insitæ,aut qui ab arte factitii sunt,ut uitrum,& quæ croceum cũ uiridi miscẽt. Inter plantas & arbores,corilus, pentaphyllon, Mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in foliis sunt, mixtisq; naturis & uario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa,strenua,uersatilis ingenii,uelocis cursus, & facilem consuetudinem cũ hominibus habẽtia,ut canes,simiæ,uulpes,mustelæ, ceruus & mula:& animalia Hermaphroditica,& quæ utrunq; sexum uicissim mutant,ut lepus,et hyæna & similia.Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & uersatiles,ut cardueles,ficedulæ,merula,turdus,alauda,philomela, calandris,psitacus,pica,ibis,porphyrio,& scarabeus unicornis. Inter pisces uero trochus qui seipsum init,quocirca masculũ fœminã uocãt. Item polypus fraudulentus & colore uersatilis,& pastinaca ob solertiam: similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quod totus sublunaris mundus,& quæ in eo sunt planetis distribuitur. Caput XXX.

Ræterea quicquid in toto mũdo reperitur, iuxta planetarum dominia afficitur,uirtutemq́; sortitur: sic in igne uiuificum lumen,Soli: calor,Marti: in terra,superficies uaria Lunæ et Mercurio & stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit humor, aẽreus subiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione in natura causæ agentes sequuntur Solem,materia uero Lunam,fœcunditas causarũ agentium Iouem,fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem & Mercurium: illum propter uehementiam, hunc propter dexteritatem multiformemq́; uirtutem: cũctorum aũt cõtinuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilium numero omne fructum

ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio, omnis aũt radix à Saturno, & lignũ omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non florescũt, Saturni & Iouis sunt: quæ uero florescunt, & semina, non autem fructum producunt, hæc Veneris sunt atq; Mercurii: quæ autem sine semine sponte producuntur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & unusquisq; planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur.

Caput XXXI.

IPse etiam terrarum orbis per sua regna & prouincias, planetis atq; signis distributus est: Nam Saturno cum Capricorno subiiciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana: quarum regionum multæ sunt in Asia minori. Cum Aquario autẽ subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hę regiones pro maiori parte ad Asiam interiorem pertinent. Ioui autem subiiciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & fœlix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britaniam, Galliã, Germaniam, Barstaniam, concaua Syriæ, Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem, Syriam, Comagenem, Cappadociam, Matagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt, Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orsenii siue Orchenii. Venus cum tauro habet Cyclades, maritima paruæ Asiæ, Cyprum, Parthiam, Mediam & Persidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caspiis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hircaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamitę in scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrigia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Prolomæi sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorum scripta alia multa addi possent. Verum qui has prouinciarum partitiones supra syderalem hanc distributionem cum regentium intelligentiarum ministeriis, ac Israeliticorum tribuum benedictionibus, apostolorum sortionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis conferre nouerit, grandia, quin & prophetica super unamquamq; regionem elicere poterit, futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus.

Caput XXXII.

SImilis eſt per omnia ratio de figuris ſtellarum fixarum habẽda: ſic Arieti cœleſti uolũt ſubiici arietem terreſtrem, & Tauro cœleſti, taurum atq; bouem terreſtrem: ſic Cãcro cancros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præſidere ſcorpionibus, & Capricornũ capricornis, & Sagittarium equis, & ſigno Piſciũ ſubeſſe piſces. Similiter Vrſa cœleſtis præſidet urſis: Hydra ſerpentibus, & cani ſubſunt canes: & ſic de ſingulis. Ipſe uero Apuleius ſignis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quaſdam herbas diſtribuit, uidelicet Arieti elelisphacon, Tauro periſtereona orthion, Geminis periſtereona hyption, Cãcro ſymphyton, Leoni cyclaminũ, Virgini calamynthũ, Libræ ſcorpiuron, Scorpioni arthemiſiã, Sagittario anagallidẽ, Capricorno lapathũ, Aquario draconteã, Piſcibus ariſtolochiã. Planetis uero, Saturno ſemperuiuum, Ioui eupatorium, Marti peucedanum, Soli heliotropium. Veneri panacem, ſiue callitrichum, Mercurio phlomum, Lunæ agloophotim. Verũ Hermes, quem ſequitur Albertus, Planetis dat Saturno aſphodelũ, Ioui hyoſcyamum, Marti arnogloſſam, Soli polygoniam, Veneri uerbenã, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenoſtacen. Iamq; etiam experientia cognoſcimus, aſparagos ſubeſſe Arieti, & baſilicon Scorpioni. Nam ſeminata raſura cornu arietis, naſcuntur aſparagi, & baſilicon contritum inter duos lapides gignit ſcorpiones. Præterea ex ſtellis inſignioribus, iuxta Hermetis, & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præeſt ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemiſiæ. Sequuntur Pleiades, præſidentes ex lapidibus cryſtallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea ſubeſſe ſibi uolunt ex metallis argẽtum uiuum. Tertia Aldeboran habet ſub ſe ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plãtis tithymallum, & matriſyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapidibus, ſapphirũ: ex plantis, marrubium ſiue praſiũ, mentam, Arthemiſiam & mandragoram. Quinta Canis maior, hic habet ex lapidibus ſub ſe berillum: ex plantis ſauinam, Arthemiſiam & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor; habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropii & pulegii. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum Arthemiſia, & maſtyche. Octaua cauda Vrſæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluuntur ad ſeptentrionem, et Arthemiſiam cum flore peruincę: ex animãtibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic ſubeſt ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadrigenum, hyoſcyamus, & conſolida: ex animãtibus uero, lingua ranæ. Decima ſpica, habet ſub ſe ex lapidibus, ſmaragdum: ex plantis, ſaluiam, trifolium, peruincam ſeu promarullam, Arthemiſiam & mandragoram. Vndecima dicitur Alchamech, præeſt ex lapidibus, iaſpidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic ſubeſt ex lapidibus, topazius: ex plãtis pręeſt,

Aſparagõrũ ſatio mira.

Scorpionũ productio.

rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethystus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plantis satureia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hęc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maioranam, Arthemisiam, nepetam, & quam calaminthàm dicunt, pulegio similem, & radicē mandragorę. Illud præterea sciendum est, non quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud uno solo sydere regi, sed multa etiam à pluribus recipere influxum, & non tam separatum, q̃ coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: sapphirus autem Ioui & Saturno, & stellæ Alhaioth: Tuthia Ioui & luminaribus: smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue & corde Scorpionis: iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stellę Alchamech: chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stellæ quæ dicitur uultur cadens: topazius Soli, & Elpheiæ: adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba serpentaria subest Saturno & serpentario cœlesti: mastyche & menta Ioui atq; Soli, sed mastyche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti algol. Muscus & sandali, Soli cum Venere: coriandrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam uitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurii, & canes domestici Mercurii sunt, & Lunæ. & iam plura ex istis in superioribus docuimus.

De signaculis & characteribus rerũ naturaliũ. Cap. XXXIII.

Mnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, conditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiã in istis inferioribus producunt, in elemẽtis, in lapidibus, in plãtis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquæq; res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellę siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem uirtutem, ab aliis differentem uel genere, uel specie, uel numero præiacentis materię. Habet itaq; quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarem effectum sibi à sua stella impressum, maxime ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatum: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, uirtutes & radices in se continent atque retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producunt, & stellarum suarum influxus prouocant adiuuantq;, siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties uidelicet in debita materia, suo tempore debitisq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas rerum conditiones plurimũ laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres

Res quælibet suũ habet characterẽ.

adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plātis, & ramusculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuersis: Nam laurus, lotus, heliotropiū, plātæ solares in suis radicibus ac nodis præcisis, Solis characteres ostendūt: sic & in animalium ossibus, & spatulis: unde Spatularia diuinationis species processit, atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non raro inuentæ sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudētia percipi possunt, iccirco relinquentes nunc ea, quæ in plantis & lapidibus, cæterisq; rebus, & multorū animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cum sit totius uniuersi completissima imago, in seipsa omnē cœlestem continens harmoniam, proculdubio in eā ipsa omnium stellarū, cœlestiumq; influxuum signacula characteresq; abunde reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo à cœlesti natura minus sunt remota. Verum sicut stellarum numerus soli deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philosophi & Chiromantici partim ratione, partim experiētia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarum signacula, siue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromantici in hominum manibus cognouerūt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum scripturę sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq; ubilibet nationum & linguarum semper eædem atq; sibi consimiles permanentesq;: quibus adinuenerunt postea multas alias, cum ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic est ostendisse unde nam characteres naturę suam ducāt originem, atq; in quibus rebus sunt perquirendi.

Spatularia unde processerit.

In humana natura cœlestium influxuū signacula abunde reperiūtur.

SEQVVNTVR FIGVRAE LITERARVM DIVINARVM.

Literæ siue characteres Saturni.

Literæ seu characteres Iouis.

Literæ seu characteres Martis.

Literæ siue characteres Solis.

Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurii.

Literæ siue characteres Lunæ.

Quomodo per res naturales earumq; uirtutes, possumus allicere & attrahere influxus atq; uirtutes corporum cœlestium. Cap. XXXIIII.

NVnc si optas ex aliqua mundi parte stella'ue uirtutem accipere, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, uelut lignum per sulphur, picem & oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum speciei uel indiuiduo rite adhibes multa, quę sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportune paratā singulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico autem opportune paratā, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quandam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita delitescentes sunt, quòd raro opus aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis contusio latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succo cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delitescentes: & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quādo submergitur lapis, aceto prodeunt, & quasi sculptæ eminentes extant, atque sicut tactus scopę uel arbuti rabiem suscitat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestam efficit, atque ut ita loquar, de potentia producit in actum: quando res illi sub cœlesti opportunitate rite exponūtur. Exēpli gratia: si cupis uirtutem à Sole attrahere, quęre quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia:

Simile.

hæc ſunt adhibenda, hæc ſumenda, potiſſime uero quę in ordine ſolari ſunt ſuperiora: hęc enim magis conferunt: ſic ſingulare munus à Sole trahes per radios Solis ſimul opportune ſuſceptos, perq; ſpiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earũ-q; utilitate. Cap. XXXV.

Ompertum habemus in natura inferiori, non inueniri in uno quodam comprehẽſas cunctas ſuperiorum corporum dotes, ſed perplures apud nos ſpecies eſſe diſperſas, ſicut ſunt plures res ſolares, quarum tamen unaquæq; non cunctas Solis complectitur uirtutes: ſed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando neceſſe eſt, in operationibus fieri mixtiones, ut ſi centum uel mille Solis uirtutes per tot plãtas, animalia & ſimilia ſparſæ fuerint, poſſumus has ſimul cõflare & in unam redigere formam, in qua dictas uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Eſt autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus ſuis prius inſita eſt, & cœleſtis: alia, per certam & artificioſam multarum rerum inuicem confuſarum, & ſecundum certas proportiones commiſtionum, quales cum cœlo conſentiant ſub certa conſtellatione acquiſita: & hęc uirtus deſcendit per ſimilitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum ſuperioribus, inquantum ſequentes uirtutes antecedẽtibus gradatim correſpondent, ubi præſertim patiens ad ſuũ inſuper agens accõmodatur: ſic ex certa quadam herbarum, uaporum & ſimilium compoſitione, cum phyſicè, tum aſtronomicè confecta, reſultat quædam communis forma, pluribus ſyderum dotata muneribus: ſicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum ſuccis exceptum & in unam formam redactum, omnium continet uirtutem, diuino propè & admirabili muſcarum artificio. Quo tamen haud minus mirandum eſt, quod Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quod gigantum in Libya gens quædã ex floribus conficere nouit optimum, adeo ut ab apum melle minimum diſtare uideatur. Omnis autem commixtio, quę conſtat ex pluribus, tunc eſt perfectiſſima, quando ita ex ſuis partibus conglutinatur, ut unum fiat, undiq; ſibi conſtet, neq; facile diſſipetur: ſicut uidemus aliquando lapides & corpora diuerſa, ui quadã naturali ſic conglutinari & uniri, ut penitus unũ uideantur: ſicut duæ arbores per inſitionẽ, & oſtreæ cum lapidibus ui quadam naturæ occulta: uiſaq; ſunt animalia in lapides uerſa, atq; ſic cum lapidis ſubſtantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneum efficere uiderentur. Sic hebenus in arborum genere, modo lignum, modo lapis eſt. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis ſub cœleſtibus influxibus, tũc uarietas illinc quidẽ cœleſtiũ actionum, hinc uero potentiarum naturaliũ cõgregata, facit q̃dã mirabilia, per unguẽta, per collyria, per ſuffumigationes, per ſimilia, qualia uidelicet legũtur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis q Alchorat inſcribit, & aliorũ pluriũ.

Duplex in cõmixtione uirtus.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ uitæq; sensibilis. Cap. XXXVI.

Sciendum uero, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa promptior est, & propẽsior ad recipiendũ, eo etiã potẽtior ad agendũ. Redduntur itaq; incõprehensibilia rerũ mirabilia quãdo scilicet materiis commixtis, opportunisq; tẽporibus præparatis, ad uiuificandum ponuntur, uitam illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia, quas tunc uitam adipisci uidemus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam contrarietatem fregisse uidetur: perfectiorem uero adeptæ sunt uitam, quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cœlum uero causa prępotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestione perfecta, cœlestes influxus dotesq; mirificas cũ uita simul largitur, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est cõprehensio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores cõcipiendas. Virtus prętera cœlestis alibi quidẽ sopita iacet, ceu sulphur à flãma remotũ: in uiuentibus autem corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum: tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreãtur, qualia legũtur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur: quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt, neq; secundum leges naturæ producũtur. Nos enim scimus, quòd ex uermibus generantur culices, ex equo uespę, ex uitulo & boue apes, ex cãcro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta & per frustra incisa in loco humido & subterraneo dimittatur generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitã concipit, & trãsit in uermem perniciosum. Et est artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quę & quales materiæ, siue natura siue arte inchoatæ uel perfectæ, siue ex pluribus aggregatę, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiã nullã permittunt expertem fore suæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum nõ ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, ut impossibile sit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

Varia uariorũ animaliũ procreatio.

vera mandragora

Materiæ ad animã mũdi colligãtia.

Quomodo certis quibusdam præparamentis natu- libus & artificialibus, cœlestia quædã & uitalia do na desuper trahimus. Cap. XXXVII.

Icunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatẽtur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi, & corruptioni subiecta. Eadem etiam esse in cœlesti mũdo, sed modo quodam cœlesti, deinde etiam in mundo intellectuali, sed multo perfectiori, & meliori nota, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unumquodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intellectuali autem mundo spiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia pro gradu suo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sydera, ab illis ad eorundem intelligentias, & inde ad archetypum unaquæq; res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod intuentes Aegyptii, naturam magam uocauere, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per cõuenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad seinuicem superiorum cum inferioribus, Græci συμπάθειαν uocauerũt: sic cõuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo in materia: nec miscetur ignis cũ aqua, nisi per aërem, nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam. Sic uidemus, cum natura fœtus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamẽto, spiritum statim ab uniuerso deducit: spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligẽtiam, mentemq; diuinitus consequendam: sicuti in ligno siccitas parata est ad penetraturũ oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem: ignis ipse luminis est uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibusdã præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desuper suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæ cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipso deo, ad cuius similitudinem, & imaginem omnia creata sunt. Prima autẽ dei imago, mundus: mundi homo, hominis animal, animalis zoophytũ, illius uero planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginesq; repræsentant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cum bruto uegetatione, brutum cum homine sensu, hic cum dæmone intellectu, illi cum deo im-

Magia unde emanet.

mortalitate. Iungũtur, diuinitas menti, mens intellectui: hic intẽtioni, hæc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandẽ rebus. Ea enim est naturæ colligantia & continuitas, ut omnis uirtus superior per singula inferiora longa & continua serie radios suos dispertiendo usq; ad ultima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perueniãt. Sic enim inferiora ad superiora inuicem cõnexa sunt, ut influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quædam tensa, usq; ad infima procedat: cuius si unum extremum tangatur, tota subito tremat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extrẽmum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspõdet, sicut nerui in cythara bene cordata,

Naturæ mira colligantia.

Quomodo dona, nõ solũ cœlestia & uitalia, uerũetiam intellectualia quędam & diuina desuper suscipere possumus. Cap. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora superioribus conformia, posse opportunis cœli influxibus cœlestia dona trahi: atq; sic quoq; per hæc cœlestia cœlestes dæmones, quatenus stellarũ pedisse quos nobis cõciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materiis naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superis cõsentaneæ sunt, rite collectis, partim physicè, partim astronomicè, undiq; opportune conflatis, dona non solum cœlestia aut uitalia uerumetiã intellectualia, quædam dæmoniaca & diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, cum tota Platonicorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus scribit ex propriis certisq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compositam rite statuam, confestim per dæmonem cõgruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernaturalia à naturalibus cõspirent ac trahãtur: quia una uirtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quę quidem uirtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat: puta, per stellarũ radios, per suffumigationes, per lumina, per sonos, per res naturales cœlestibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensuræ incorporeæ atq; diuinę. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sæpe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyænæ, sub lingua retentus, diuinationem præstare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris, efficere: sic anchitide dicunt euocari imagines deorum, synochitide umbras inferorum euocatas teneri: Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere, efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea uti, cum uelint deos euocare: esseq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, quibus mortui reuocẽtur ad uitam, unde Xanthus historicus narrat herba quadã nomine bali,

Magus per manifesta, occulta attrahit.

occiſum draconis catulum, uitæ reſtitutum à parente, eademq; Tillonem quendã, quem draco occiderat, reſuſcitatũ. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verum an poſſint talia re uera fieri ui herbarũ, uel cuiuſuis alterius rei naturalis in hominem, in ſequentibus diſſeremus: poſſe autem fieri in cæteris animantibus certũ & manifeſtum eſt. Sic muſcæ ſubmerſæ ſi ponãtur in cineribus tepidis, reuiuiſcunt: & apes ſubmerſæ ſimiliter uitam recuperant in ſucco nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, ſi corpore integro exiſtente ponãtur ſub fimo in aceto, & addatur de ſanguine uulturis, poſt paucos dies oẽs recuperãt uitã. Echeneim ſi quis in fruſta diſcerpſerit, & in mare proiecerit, paulo poſt partes conueni re, & reuiuiſcere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos ſuos reuocare ad uitam proprio ſanguine.

Quòd certis quibuſdam mundi materiis mundana numina, & horũ numinũ miniſtros dæmones allicere poſſumus. Cap. XXXIX.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici poſſe quemadmodũ narrat Pſellus Gnoſticos magos cõſueuiſſe, quos penes execrandæ & abominabiles turpitudines exequebantur, quales olim in ſacris Priapi, & in ſeruitio idoli quod uocabatur Panor: cui pudendis diſcoopertis ſacrificabatur. Neq; iſtis diſſimile eſt, ſi modo ueritas & non fabula eſt, quod legitur de Tlemplariorum deteſtanda hæreſi, & ſimilia hoꝝ de maleficis mulieribus cõſtant: q̃ quidẽ anilis demẽtia ſæpe in eiuſmodi flagitiis errare deprehẽdit. His igit & hoꝝ ſimilibus mali dęmones alliciuntur, atq; conſpirant: quẽadmodum malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: omnis, inquit, poteſtas ſatanæ illic inhabitat, & coniurationẽ init cũ uniuerſis principatibus, & pariter noſipſi cũ eo, & obedit nobis Cynops, & nos uiciſſim obedimus illi. Nemo rurſus ignorat ecõuerſo bonis operibus, pura mente, myſticis orationibus, deuotis ſuppliciis & ſimilibus, ſupercœleſtes angelos nobis cõciliari. Nemo igitur dubitet ſimili modo certis quibuſdã mũdi materiis mũdana numina quoq; allici poſſe, uel ſaltẽ dæmones hoꝝ numinũ miniſtros ſiue pediſſequos, ut inquit Mercurius, dæmones aëreos, non ſupercœleſtes, nedũ ſublimiores. Sic legimus ueteres ſacerdotes feciſſe ſtatuas & imagines futura prænũciãtes, ſpiritusq; ſtellarum ipſis infudiſſe, non tam materiis certis cohibitos, q̃ eiſdẽ gaudentes: quatenus uidelicet eiuſmodi materias ipſi ſibi congruas dignoſcentes, ſemper libenterq; habitant in eiſdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, non ſecus atq; ſoleant dæmones humana corpora occupantes.

De ligationibus cuiuſmodi ſunt, & quibus modis ſoleant fieri. Cap. XL.

Ictum eſt de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Reſtat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipſa eſt ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & ſanitates, & eiuſmodi. Item ligatio furum & latronũ, ut in aliquo loco

furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquam transire nõ possit: ligatio nauium, ut nulla ui uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molẽdini, ut nullo impetu uolui possit: ligatio cisternæ, uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: & quod aliquod combustibile apposito fortissimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio auium & ferarum, ut uolare uel fugere nequeant: & horum similia uix credibila, quæ tamen sæpius experiẽtia cognita sunt: Fiunt autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguenta, potiões siue philtra, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incantationes & imprecatiões, per lumina, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecratiões, deuotiões, perq; uarias superstitiões & obseruatiões, horumq; similia.

Ligationes per quæ fiãt

De ueneficiis, earundemq; potentia. Cap. XLI.

Veneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipse dedit Mœris. nascuntur plurima Ponto:
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis
Mœrim, sẽpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Item alibi de sociis Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus, ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniunx,
Aurea percussum uirga, uersamq; uenenis
Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Thessala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyænæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla.
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In mediis echeneis aquis, oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detõsos, pro Bœotii adulescentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: Iam uecors animi, tectum scã dulare conscendit, quod altrinsecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maxime his artibus suis cõmodatum, secreto colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinã, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durantibus clauis defletorum, sepultorũ etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosi claui pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat uario latice, nũc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuantur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quo nidor suarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum gestientes fores insiliũt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato caseo statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent. Hoĩes subito in iumenta. uersi.

De quorundã ueneficiorũ admirãdis uirtutibus. Cap. XLII.

NVnc uero narrabo quędam ueneficia, ut horum excẽplo sit parata uia ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in ueneficio uires habeat, uideamus: Nam ut dicunt, acescunt eius superuentu musta, nouella uitis, eius tactu in perpetuum læditur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsoriis eborisq; nitor perstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiam contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem: in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili ueneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; aluearii fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescũt: equę si sint grauidæ, cõtacto eo abortũ patiũtur: abortũ etiã facit illitũ prægnãtibus. Asinæ nõ cõcipiunt tot annis, quot grana hordei eo cõtacta comederint: cinisq; pannorum mẽstruosorum si quis eum aspergat lauandis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiã ignorãti: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si Sanguinis menstrui uires.

Hydrophobi remediũ. aqua potus'ue formidetur à morsu canis, supposita tantũ calyci lacinia mẽstruo tincta, statim metum eum discuti. Præterea ferunt nudatas in mense si segetem ambiant, erucas ac uermiculos, scarabeosq; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente sole faciãt, sementẽ enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq;, ac contra fulgura prodesse, horum plura Plinius ipse recitat. Illud scias, maius uenenum esse, si decrescente luna accidat: sed uim eius maiorem esse, si in silente luna contingat: si uero in defectu lunæ solis'ue euenit, irremediabile fieri: maximi uero ac potentissimi uigoris esse, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in uirginitate prima sit, id quoq; conuenit tunc ei: nam tactis omnino postibus domus, irritum in ea fit omne maleficium. Præterea ferũt, quòd fila uestis contactæ, ne igne quidem uincuntur, atq; si in incendium proiiciãtur, non dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd si radix pæoniæ cum castoreo & litura pannorum menstruosorum detur patienti, sanari morbum comitialem. Præterea si stomachum cerui cremaueris uel assaueris, adiungasq; de pannis menstruosis, suffitas eo balistas nihil proficere ad uenationem: capillos etiam mulieris menstruosæ, si sub fimo ponantur, generari serpentes: ac etiam si cremẽtur, fugari eorum odore serpentes, tanta uis eius ueneficii est, ut etiam uenenosis sit uenenum. Est & hippomanes carũcula, inter Hippomanes. ueneficia haud parũ famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quę in fronte nascentis pulli equini apparet: quam nisi statim mater uorauerit, animũ à filio penitus auersum habet, & fœtum nõ alit: ob hoc maximam uim eius ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uersa cum amantis sanguine propinatur in poculis. Est & aliud ueneficium quod eodem nomine hippomanes dicũt, uirus scilicet illud, quod ex equarum inguinibus defluit, quo tẽpore ferũtur in amoris furorẽ, cuius meminit Verg. ubi canit:

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine uirus
Hippomanes, quam sæpe male legere nouercæ,
Miscentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes carmenq; loquar, coctumq; uenenum
Priuigno datum.

Narrat Apollonius in suis Argonauticis, Promethei herbam quam natam ait ex sanie & cruore in terram stillante, dũ iecur Promethei uultur in Caucaso laceraret ac depasceretur: cuius flos, inquit, assimilis croco, colore corycio, caule gemino, cubiti mensura prominens, radix sub terra uelut caro recenter incisa succum nigricãtem tanq̃ phagi emittit: Quo si quis Proserpinæ prius re diuina peracta corpus illiniat, illum nec ferro nec igne oblædi posse, tradit. Et Saxo Grammaticus scribit, Frotoni cuidam ueste fuisse, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ue-

neficiis inficitur: nam, ut refert Plinius, ſanguine eius tactis poſtibus, ferũt præſtigiorum infeſtari artes, nec poſſe elici deos, nec colloqui quocũq; modo tententur. Item tali ſiniſtri cinere decocto, cum ſanguine muſtelæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rurſus extremam fiſtulam inteſtini contra ducum ac poteſtatum iniquitates adminiſtrari, & ad ſucceſſus petitionum, iudiciorum ac litium euetus pollere, ſi omnino aliquantulum quis ſecum habeat, eiuſdem quoq; cauerna ſiniſtro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat, amatoriũ eſſe tam præſens, ut ilico ſequatur: frontis uero corium faſcinationibus reſiſtere. Baſiliſci quoq; ſanguinẽ, quem & Saturni ſanguinem uocãt, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipſum, tribuat ſucceſſus petitionum à poteſtatibus, tum etiam à diis precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinum, ſi euellatur ex aure leua canis, cui nõ inſit alius, q̃ niger color, in augurio uitæ uim magnam obtinere: nam ſi æger reſpondeat ei, qui intulerit à pedibus ſtante interroganteq; de morbo, certam eſſe ſpem uitæ: moriturũ uero, ſi nihil reſpondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioſo morſum, habere uim diſcordiæ, ſi ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calceamento ſubdita pollici, præſertim ſi iungatur cum herba eiuſdẽ nominis, ſcilicet cynogloſſa. Idem fieri membranam ex ſecundis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, eſſe ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, mirãda de his fieri: nam oſſiculo quod eſt in ſiniſtro latere, deiecto in aquam frigidam, ſtatim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari et iurgia, addito in potione: libidinem adligatũ, ſtimulare: contrà oſſiculo quod eſt in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec poſtea feruere niſi exempto, quartanas cum eo ſanari adligato in pellicula aguina recenti, aliasq; febres atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia quæ fiunt ex ipſis efficaciter auxiliari. hęc Plinius recitat. Dicitur etiã ferrum cũ quo homo occiſus ſit, mirãdã inter ueneficia uim habere: nã ſi fiat ex eo morſus equi, & calcaria, ferũt cũ eis omnẽ equũ uel ferociſſimũ facilime regi & ſuperari. Et ſi ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipſum uelociſſimũ fieri, nec ullo labore laſſeſcere. Volũt præterea characteres & nomina quædam inſcribi debere. Dicunt etiã, ſi quis gladiũ cum quo decollantur homines uino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiã poculũ ex urſino cerebro confectum, & ex eiuſdem craneo propinatum, urſinam rabiẽ induere, ut homo ille qui biberit, ſe in urſam transfiguratum putet, omniaq; uiſa ſub urſorũ ſpecie diiudicet, & ſic in illa rabie perſeuerare, quouſq; poculi uis fuerit reſoluta, nullo alio malo in complexione ſua inde percepto.

Hiænæ ueneficia.

Baſiliſci et illius ſanguinis ueneficia

De ſuffitibus, & earum ratione & potentia. Caput XLIII.

Vffumigationes etiam quædam ad stellas accommodatæ plurimum possunt, quatenus aërem spiritumq; uehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportune sub stellarum radiis capessendas: spiritus enim noster ab huiusmodi uaporib' plurimū transmutatur, siquidem uterq; sit uapor quidam alterius similis. Aër etiam per dictos uapores inferiorū & cœlestium qualitatibus facilime affectus, in præcordia assidue & repente penetrās, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinaturo adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accōmodant: sic dicūt quòd suffitus ex semine lini, & semine psyllii, & radicibus uiolæ & apii, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quātum uero suffumigationes in aërem possint nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdā uaporibus à propriis suffumigationibus exhalantibus, aëreos dæmones statim allici & insinuari, tonitrua, & fulmina induci & similia: quemadmodum iecur chamæleontis in summis tegulis ustum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accēdatur, imbrium & tonitruum cōcussus facere. Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarum influxibus, facientes dæmonum idola in aëre uel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, si ex coriandro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones statim congregari: hinc illas herbas spirituum uocant. Similiter dicunt, si ex radice cannæ ferulæ cum succo, cicutæ & hyoscyami, & tassi, barbassi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat suffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & si istis additum fuerit apium, fugat dæmones & omni loco, & destruit idola illorum. Simili modo suffitus factus ex calaminto, pæonia, menta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmata propellit. Præterea certis suffumigiis, quædam animalia cōgregari uel fugari tradunt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias euocari: sic è summo gutture cerui ustis ossibus congregari serpentes, cornu uero ceruino suffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonū suffitæ. Similiter accenso pulmone asini, uenenata oīa fugere: ungula equi suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula mulæ. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. & dicunt, quòd si suffumigetur domus aut locus aliquis cum felle sepiæ, confecto cum thymiamate, & rosis, & ligno aloës, si tunc proiiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de sanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut sanguinis: & si proiiciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autē eiusmodi corpus aliquod efficere, & uirtutē huic infundere atq; diutissime pseuerare, non secus arbitrādū est, atq; cōtagiosus aliquis aut uenenosus pestilētiæ uapor etiā ultra bienniū in pariete dom' seruatus, habitātes inficit, ac qualis ex epidemia uel lepra latēs in ueste calamitas, diu postea inficit utētē. Iccirco imaginib'

Suffitus ad prophetiam conducens.

Spirituum herbæ.

& annulis, & similibus magiæ instrumentis, & thesauris abscõditis suffumigationes certæ adhibentur, quas haud parum cõferre Porphyrius testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod pretiosum, luna soli coniuncta in imo cœli, & suffumigauerit locũ cum coriandro, & croco, & hyoscyamo, & apio, & papauere nigro, æquis ponderibus cõtusis, & cũ succo cicutæ distẽperatis, nũquã inueniri aut auferri poterit quod sic abscõditũ est, semperq; dæmones custodiẽt illud: & si qs nitatur inde aliquid auferre, infestabit̃ ab illis, & incidet in phrenesim. & dicit Hermes, quòd sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloës, costo, musco, croco, thymiamate, cũ sanguine upupæ distẽperatis fiat suffitus, ualde cito cõgregat spiritus aëreos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorũ, congregat manes & umbras mortuorũ. Sic quoties ad solem opus aliquod dirigimus, suffumigamus cum solaribus: si ad lunam, cũ lunaribus, & similiter de cęteris faciebant. Et est sciendũ, quòd sicut cõtrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiã in suffumigiis ad eosdẽ: sic cõtrariantur inuicem lignum aloës & sulphur: thus, & argentũ uiuum: & spiritus inducti per suffitũ ligni aloës, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitum apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse, quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Cõpositio quorundã suffituũ planetis accõmodatorũ. Cap. XLIIII

SIc cõficimus pro Sole suffumigationem, ex croco, ambra, musco, ligno aloes, ligno balsami, & ex fructibus lauri, cum garyophyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia contusa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ suauiorem reddat odorem, incorporãtur cum cerebro aquilæ, uel sanguine galli albi, in modum pilularum uel trochiscorum.

Lunarem uero suffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi cũ thure & camphora, quæ incorporabuntur cum sauguine menstruo, uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyoscyami, radix mãdragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati, uel sanguine uespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aloës, storax, gummi benzae, lapis lazuli, & de summitate pennarum pauonis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, uel hirundinis, uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdelliũ, armoniacũ, radices utriusque ellebori, lapidem magnetis & parum sulphuris, & incorporantur omnia cũ cerebro corui, sanguine humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere cõficimꝰ fumigiũ ex musco, ambra, ligno aloës, rosis rubeis, & corallo rubeo, & cõficiuntur cũ cerebellis passerũ & sanguine colũbarũ.

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastyche, thure garyophyllis & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporantur omnia cum cerebro uulpis uel mustelæ, & cum sanguine picæ.

Sunt prætereasuffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herbæ thuris. Iouis suffitus, odoriferi quiq; fructus, ut nux muscata, ut garyophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloës. Solis omne gũmi, thus, mastyche, benzae, storax, ladanũ, atq; ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosę, uiolę, crocus, & consimiles. Mercurii oẽs cortices lignorũ & fructuũ, ut cinnamomũ, cassia lignea, macis, cortices citri & lauri grana, & quæq; etiã odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabiliũ omnium folia, ut foliũ Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quòd in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolẽs, & pretiosum In malo aũt opere, ut sunt odiũ, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse fœtidum & uile. Habẽt etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costũ: Gemini, mastychen: Cãcer, cãphorã: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacẽ: Sagittarius, lignum aloës: Capricornus, asam: Aquarius, euphorbium: Pisces, thymiama. Potẽtissimum aũt suffituum describit Hermes, ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum uires conflatum: recipit nanq; à Saturno costũ, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloës, à Sole mastychem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyriis, unctionibus, philtris, eorũq; uirtutibus. Cap. XLV.

Ollyria etiam & unguenta naturalium cœlestiumq; uires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliter: iam uero & transpositionem inducere potẽtiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquũ, atq; illud per radios uisuales, per fascinationes, perq; cõtactus quadam simili afficere qualitate: spiritus autẽ noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aëreus, atq; unctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus uaporibus conficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt spiritũq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & alię confectiones possident: hinc per contactus quãdoq; ægritudines, ueneficia uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis: similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

Vt cum te gremio accipiat lætissima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyæum
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,

Occultum inspires ignem, fallasq́; ueneno.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq́; ac altius nobis rerum notas insigens, maxime ac plus aliis conuenit cũ spiritu phantastico, quod apparet in somniis, ubi sępius nobis uisa sese offerũt quàm audita, uel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando uisuales spiritus transformant, spiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casu causatur in eo talium specierũ ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, ut putet se uidere imagines terribiles, dæmones, & similia: sic fiunt collyria facientia nos dæmonũ umbras in aëre uel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis catti nigri, & ex quibusdam aliis rebus cõficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uespertilionis & hirci conficitur: & dicũt, si inungatur speculum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiũt etiam quędam suffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiam quãdoq; quæ uigilãtes uix possint uel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, uel delectabiles nusq̃ pręsentes & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timent nõ timenda, & in suspiciones mirabiles, ac falsissimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascũtur & luctãtur nemine præsente, timent ubi non est timor: cuiusmodi passiones etiam magicæ confectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lampades & lumina, per specula, per imagines, incantamenta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis certa harmonia constantibus, etiã per uarios ritus, obseruationes, ceremonias, religiones, & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificiis eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsę atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erisichthonis filia narrãt poëtæ: sic Circe socios mutauit Vlyssis: & quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorum extis, homines in lupos uertebantur, quod dicit Plinius accidisse cuidam Demarcho, putat idẽ Augustinus. Narrat etiam se dum esset in Italia, accepisse quasdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse, rursusq́; cũ portassent, quæ uoluissent onera, in homines restituisse, idq́; patri cuidam Præstantii nomine tunc accidisse: & ipsæ sacræ literæ testantur magos Pharaonis mutasse uirgas suas in dracones, & aquã in sanguinẽ, & alia quędam.

Visus purior est quã auditus.

Maniacorũ & melãcholicorũ affectiões unde.

De alligationibus, & suspensionibus physicis.

Caput XLVI.

Nima mundi quando per suam uirtutem omnia uel naturaliter generata, uel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipsis proprietates cœlestes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipsæ non solum applicatæ per suffumigatiões, uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiusmodi modorum, uerumetiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo suspendũtur, uel alio quouis modo supponuntur, uel leuissimo contactu approximantur, suam nobis imprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, suspensiones, inuolutioues, suppositiones contactusq; corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristitiam, in lætitiam, & similia: & reddunt gestantes gratiosos uel terribiles, acceptos uel reprobatos, honoratos & dilectos, uel odiosos & abominabiles. Passiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, q̃ in insitionibus arborum manifestum est, ubi uirtus uitalis transfunditur à trunco in surculum illi insitũ cum alia ligatura, quàm cõtactus sibi inuicẽ non hæreant: sic in palma fœminina quãdo appropinquat ad masculinã, rami eius declinant ad masculum & incuruantur: quod uidentes hortulani, ligant funes de masculo ad fœminam, quæ redit erecta super seipsam, tanq̃ iam adepta sit per continuatiõem funis masculi uirtutem. Simili modo uidemus, quòd torpedo marina etiam per longissimam uirgam procul tacta subito manum stupefacit tangẽtis. Quod si quis etiam leporem marinum attingat, aut manu aut baculo dum in morbo est, animi defectum incurrit. Similiter dicunt quod stella marina uulpino sanguine & clauo æreo ianuæ affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiã, quòd si mulier accipiat acum, inficiatq; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanũ defossum fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, non poterit uir quispiam cum ea coire q̃ diu secum habuerit. Iam his exẽplis uidemus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel suspensionibus, & quodam simplici contactu, aut per alicuius fili cõtinuationẽ quasdã uirtutes inde suscipere possumus. Oportet autem nosse certam alligandi & suspendendi legem & modum huic artificio congruentem, ut scilicet fiant sub certa constellatione & cõsona, fiantq; dictæ alligationes & suspensiões cum filis metallicis uel sericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis, uel setis certorũ animaliũ factis. Inuolutiones uero fiant in foliis herbarũ, uel pelliculis animaliũ, uel certis pãniculis, & similibus, quatenus res inter se consentiãt: ut si solarẽ alicuius rei uirtutẽ tibi conciliaturus fueris, hanc inuolutã lauri folio, uel pelle leonis, filo aureo, uel sericeo crocei coloris, collo suspẽdas, Sole in figura cœli regnãte: sic enim solaris uirtutis illi⁹ rei poteris euadere compos. Quod si Saturnalis rei alicuius uirtutẽ optas, hãc simili mõ, Saturno dominãte, inuoluas pelle asini, uel pãniculo funerali, præsertim si ad tristitiã oparis, & filo nigro suspẽdas: Simili mõ de reliq̃s æstimandũ est.

Palmæ fœmininæ ad masculinam inclinatio.

Torpedo stuporẽ inducit.

Alligatiões & inuolutiones quõ fieri debeant.

De annulis & eorum compositionibus. Cap. XLVII.

Nnuli etiã quos semper magnifecit antiquitas, quando opportune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutẽ, quatenus gestãtem, eiusq; spiritum afficiunt lætum, uel tristem, mansuetum uel terribilem, audacem uel timidum, amabilẽ uel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægritudines, uenena, hostes cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel nos obligãt eisdem. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet stella aliqua ascẽdit fortunata, & à Luna fœliciter aspecta, uel sibi cõiuncta, debemus lapidem herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulum ex metallo huic stellæ cõformi fabricare, & in eo lapillum infigere herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiões imaginum, nominum, characterum, præterea suffumigationes non prætermittere: sed hæc alibi discutiemus, ubi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos & septem planetarum uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierum nomina distinguens, quorum beneficio ipse supra annum cẽtesimum ac tricesimum uixerit, insuper & iuuentæ nitorem semper retinens. Simili modo Moses Hebræorum legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephum. Erat etiam, narrãte Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habẽs argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos contra serpentũ morsus, fascinationes atq; dæmonia confecisse. Idem de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonẽ legimus Gygi Lydorum regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatę uirtutis, cuius sigillum cum ille in palmã conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscũq; sibi obstare arbitrabatur interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uidere poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

Annulorum compositio.

De locorum uirtutibus, & q̃ loca cuiq; stellarum correspondẽt. Ca. XLVIII.

Vnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarũ illa comitantes, aut alio quouis modo aduentitiæ: Nã, ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primũ audiat alitem illã, si dexter pes circũscribatur, ac uestigium id effodiatur, nõ gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerẽ è uestigio anguium collectum, si cũ eo respergantur apes, in alueare reuerti: similiter puluerem in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerẽ aũt in quo se accipiter uolutauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferũt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirũdinũ lapillus collectus, recreare cõfestim dicitur comitiales: & adalligatus, perpetuo tueri, potissime

si sanguini uel cordi hirundinum fuerit inuolutus:& fertur, si quis incisa ue na & ieiunus transierit super locum ubi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eum trāsire morbum. & narrat Plinius, quòd clauum ferreum defigere in quo loco primum caput defixerit corruēs morbo comitiali, absolutorium eius mali fore. Sic herbam in capite statuæ natam collectamq; alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruffo, capitis dolorem cōfestim sedare tradunt:& herbam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam leuo brachio, ita, ut æger quid sit illud ignoret. Ex locis uero quę stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quęuis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, ut cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & uetustate caduca, loca obscura, & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribūtur loca quæuis priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, uariis suauibus odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorū strages, cędesq; factæ sunt, & carnificinas, & eiusmodi. Ad Solem pertinent lucida, aër serenus, palatia regum, & principum aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæq;. Venus autem incolit fontes amœnos, uiridantia prata, floridos hortulos, ornata cubilia, & lupanaria (& ut Orpheo placet) cęrulea, littora, & balnea, chorearum palęstras, & muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorum foros & consimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, littora, naues: dicitur quoq; uarios lucos inerrans, possidetq; uias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solēt suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certum tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quo ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quod non secus fieri putant, quàm res quæ stant in loco fœtido, efficiuntur fœtidæ:& quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinēt. Hinc collecturos herbam Saturnalem, uel Martialem, uel Iouiam, iubent ad orientem spectare, uel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse oriētales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia, scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia: Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos uero rē Veneream, Mercurialem uel Lunarem, spectare iubent uersus occidentē, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionem, quia domicilia eorum principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia: sic in opere solari spectandum est contra orientem, uel meridiē, quia potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

Loca Planetis respondētia.

Mūdi plagæ planetis subiectæ.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus,

quibus stellis, domibus & elementis distribuantur. Cap. XLIX.

VMen etiam qualitas multum formalis, & simplex actus intelligentiæ, & imago: primo à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso deo patre, qui est pater luminũ, est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splendor & exuberans: in spiritusancto ardens fulgor, superans omnem intelligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In angelis itaq; diffusa fit splendens intelligentia, profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturã susceptа: descẽdit deinceps in cœlestia, ubi fit copia uitæ & efficax propagatio, etiã uisibilis splendor: In igne uero naturalis quidã uigor à cœlestibus insitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaq; rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione corporis, ut uolũt Peripatetici, aut quod uerius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout uult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandẽ ad sensum, maxime uero oculorum. In eo fit uisibilis claritas, porriguturq; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrum, ubi radiis eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, crucians & exæstuans, adeo omnia lucis uigorem, pro eorum capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore cõnectens, tum cuncta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; conducit per omnia. Iccirco uetant magi umbra cuiusq; infirmi aspergi, uel infirmi alicuius urinam cõtra solem lunamue nudari: quia radii luminis penetrantes, subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traiiciunt in aduersum, atq; illud eiusmodi qualitate male afficiunt: Hæc ratio est, cur fascinantes obseruant, ut umbra sua fascinatum contegant: sic hyæna umbræ suæ contactu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lãpades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quibusdam rebus & liquoribus, ad stellarum normã opportune electis, & ad eorundẽ cõgruitatẽ inter se compositis, quæ quando accẽduntur, atq; solæ lucent, solent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus, quos sępe homines admirantur, quemadmodum ex Anaxilao narrat Plinius, equarum uirus à coitu in lychnis accensum, equinorum capitũ uisum monstrifice repræsentare: simile fieri etiam ex asinis. & musciliones cum cera distemperatæ & accensæ, faciunt uidere muscas: & corium serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt quando uuæ sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita donec fuerint maturę, illuminato illo postea in lampade, facit uidere uuas. Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quod si centaurea permisceatur cũ melle & sanguine upupæ, & ponatur in lucerna, circumstãtes apparebunt solito maiores: etsi per noctẽ illuminetur in sereno, uidetur, quòd stellę discurrãt

adinuicem. Piſcis ſepiæ atramento etiam ea uis eſt, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoq;, quòd candela ex quibuſdam Saturnalibus rebus confecta, ſi accenſa extinguatur in ore hominis recēter mortui, poſtea quoties ſola luceat, inferre circūſtantibus triſtitiam maximam, atq; timorem. Huiuſmodi plures conſimiles lychnos, & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, & ex poſterioribus Albertus, in quodā tractatu de hoc ſingulari. Colores etiam lumina quædam ſunt, qui rebus immixti, ſolent eas ſtellis ac cœleſtibus corporibus, quibus ipſi congruunt, exponere. Et nos in poſterioribus dicemus, quorum colorum ſint planetarū lumina: ſecundum quos etiam fixarum ſtellarum naturæ deprehendātur, quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colores, uariis planetis diſtribuantur referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plūbei, fuſci, Saturnum referentes. Colores uero ſapphirei, aērei, perpetuo uirides, clari, purpurei, obſcuriores, aureiq; argēteo mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardētes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, ſanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarii, uirides, rubicundi, aliquantulum crocei ſiue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; lunam. Quinetiam ex domibus cœli, prima & ſeptima, habēt colorem album: ſecunda & duodecima, uiridem: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: ſexta & octaua nigrū. Habent etiam elementa ſuos colores, per quos phyſici de complexione & proprietate naturæ iudicant: terrenus enim color, ex frigido ſiccoq; conductus, fuſcus & niger eſt, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cœruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam: nam frigus albefacit humidum, ſiccumq; denigrat: ſubrubeus color ſanguinem indicat: ſed igneus, ſiue flāmeus excandeſcens choleram: quæ cum propter ſubtilitatē ſuam, omnibus facile eſt cōmixtibilis, uarios deinceps cauſat colores: nam ſi ſanguini miſcetur, illo dominante rubore uiget: ſi dominetur cholera, ſubruffum efficit: ſi æqualis mixtio eſt, ruffum facit: ſed ſi cum ſanguine eſt cholera aduſta, canabinum reddit: rubeum cum ſanguine dominante, aut ſubrubicundum, præualente cholera: quod ſi cum humore melancholico miſceatur, nigredine tingit: ſed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: ſi ſuperabundat phlegma, luteum: ſi melācholia uincit, glaucū: ſi autem cum ſolo phlegmate miſceatur, æqua portione, facit cirrinum: ſi per exceſſum alterius, pallidum aut ſuppallidum. Sunt autē colores omnes magis potentes, quando ſunt ſericei uel metallei, uel in ſubſtantiis perſpicuis, uel lapidibus pretioſis, & in his, quæ cœleſtem ſimilitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

Planetarum colores.

Domorū cœli colores.

Humorū colores.

De faſcinatione, atq; eius artificio. Cap. L.

Ascinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinãtis per oculos fascinati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autẽ instrumẽtum spiritus est, scilicet uapor quidam purus, lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radii isti emissi uaporẽ spiritalẽ secũ ferunt, uapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius usq; ad obuios spectantis oculos emissus uaporem unà secũ corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorũ radiorum aculeis, qui spiritus uehicula sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidẽ lentus spiritus fascinati diuerberans oculos, cũ à percutientis corde incitatur, percussi præcordia, tanq̃ regionẽ propriam sortitus, cor uulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui p meos oculos ad intima delapsi præcordia acerrimũ meis medullis cõmouent incendiũ. Scias itaq; homines tum maxime fascinari, quãdo frequẽtissimo intuitu aciẽ uisus ad aciẽ dirigẽtes, oculi oculis reciproce inhiant, radii radiis copulantur, & lumina luminibus iũguntur: tunc spiritus spiritui iũgitur, & scintillas defigit, sic fortissimę ligationes, sic amores acerrimi solis oculorũ radiis accenduntur, etiã uel repentino quodã intuitu, ueluti iaculo seu ictu totũ corpus penetrante: unde tunc spiritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amantẽ & fascinantẽ feruntur, quàm sanguis & spiritus uindictæ alicuius cęsi prolabũtur in cædentem: unde Lucretius de his amatoriis fascinationibus cecinit:

Fascinatiõ quid.
Fascinatiõis instrumentũ spiritus.
Radij uehicula spiritus
Fascinatio quõ fiat.

Idq́; petit corpus mens unde est saucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam
Emicat in partem, sanguis quaq; icimur ictu,
Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quando affectui uapores oculorum subseruiunt. Iccirco utuntur fascinantes collyriis, unctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritum tali uel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyriis utuntur Venereis, ex hippomane, sanguine columbarum uel passerum, & ex similibus. Ad inducendum timorem, collyriis utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyænæ, & similibus. Ad calamitatem uel ægritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas uirtutes producentibus. Caput LI.

Ctus quoque certos & obseruationes, certam naturalium uim possidere tradunt, ut credant morbos quosdam sic auferri posse aliquando, uel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resegmina unguiũ ægri ligẽtur ad collũ anguillæ uiuæ in linteolo,

ipsa sic in aquā remissa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro resegmina unguiū è pedibus manibusq́; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ, uel quotidianæ febri remedium fieri, atq; sic ante solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina unguium, si ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primo cœperit trahere, correptam iubēt collo subnecti, atq; ita discuti morbum: & è ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis fragmētum claui è cruce inuolutum lana, subnectunt collo, aut spartum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam sol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas, parotidas gutture tacto sanari affirmant. Itē dicunt difficiles partus statim solui, cū quis lectū in quo sit grauida transmiserit, lapide uel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfecerūt, scilicet, hominem, aprum, ursam. Idem quoq; efficere hastam uelitarem, euulsam à corpore hominis, si terram nō attigerit, sagittas etiam corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt amatorium esse. dicunt etiam comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occisæ eodem ferro quo homo interfectus sit: negātur oculorum uitia fieri, nec lippiri eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus medentur aliqui licium telæ detractum, nouenis septeniśue nodis adalligantes, ad singulos nodos uiduam aliquam nominantes. Item pecudis lien super dolentis lienem extenditur, dicēte eo qui medetur, lieni se remedium facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorii, tectóue includi & obsignari annulo, ter noniesq́; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculum dormitorii eius cui medetur suspēsa, ita quòd æger egrediens reuertensq́; attingat manu. Item in urina uituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicūt: qui uero in urinā canis suam ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborū torporē sentire: ferunt contrà omnia mala medicamēta auxiliari suam cuiq; urinam matutinis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scādens, in eius os si quis expuat, ipsamq́; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est, sed experimento facile quod narrat idem Plinius: si quē pœniteat ictus eminus cominuśue illati, & statim expuat, mediam in manū qua percussit, leuatur ilico percussus à pœna, hoc delūbata quadrupede approbari, statim à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggrauāt ictus ante conatum. Simili modo saliua manu ingesta, expuere similiter in calceamentū dextri pedis antequā induatur, bonū est, cum quis transit locum, in quo aliquod periculū adierit. Despuimus quoq; comitiales morbos, contagia, repercutiendo: ueniam etiam à diis spei alicuius audacioris petunt aliqui in sinū despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroq; adacto paulatim

Sputi uel saliuæ efficacia.

Lupi quō à finibus arcēdi.

ſanguis circa fines agri ſpargatur,atq; ipſe fodiatur in eo loco, à quo cœpe-rit primo trahi. Methanenſes Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriã ad præſeruandas uites præſentaneũ remediũ certiſſimo ſemper experimento cõpertũ habuerunt,ſi flante adhuc uento, gallũ gallinaceũ albũ duo uiri diuerſum trahentes diſcerperent mediũ, & uterq; ſuã partẽ retinens uineta perluſtrarẽt,quouſq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerãt loco, ambo ſibi obuii rediiſſent,tũcq; eo loci gallinacei fruſta defodiſſent. Tradũt etiã ſi quis uiperã in uaporem baculo ſuſtineat,eum futura præcinere,baculum quoq; quo angui rana excuſſa ſit parturiẽtibus auxiliari. hæc Plinius ipſe recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis ante gladio circunſcribere, poſtea effodere, cauere præterea contrarium uentum. Item dicitur,quòd ſi quis menſurauerit hominem mortuum cum fune,primo à cubito ad maiorem digitum,deinde ab humero ad eundem digitum, & poſtea à capite uſq; ad pedes,faciendo ter omnes iſtas menſurationes, ſi alius quiſpiam poſtea cum eodem fune ſimili modo menſuretur,ferunt illum improſperari,& infortunari,ac cadere in calamitatem & triſtitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide, quòd ſi qua mulier te ligauit maleficiis in amorem ſuum,accipe camiſiam ſuam, & per capucium, & per manicã eius dextram minge foras & diſſoluetur maleficium. Et narrat Plinius, quòd adſidere grauidis,uel cum remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter ſeſe complexis,ueneficium eſſe,idq; compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, ſi circa unum ambo'ue genua id fiat. Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficium eſt: ideoq; hæc in conſiliis ducum poteſtatumq; fieri uetitum,uelut omnes actus impedientia: & dicitur ſi quis ante oſtium ſtans nomine uocet cum muliere iacentem, atq; ille reſpondeat,ſi tunc aut cultrum, aut acum infigat oſtio, frangatq; acie dimiſſa,non poterit iacens coire cum illa,quam diu hæc ibi fuerint.

De uultu,ac geſtu,corporiſq; habitudine & figura, & q̃ ex his quibus ſtellis reſpondeãt,unde phyſiognomonia,& metopoſcopia, & chiromãtia,diuinationũ artificia,ſua fundamẽta habeant. Caput LII.

VLtus uero ac geſtus,corporiſq; motus & ſitus,& figuræ nobis inſuper adhibitæ, ad cœleſtia munera capienda conducunt, noſq; ſuperis exponũt, certoſq; in nobis effectus producunt, non ſecus atq; in elleboro, quam quidem herbam colligens, ſiue folium ſurſum trahat,ſiue deorſum,hoc ipſo motu cauſat, ut humores ſurſum trahat,uel deorſum. Quãtum etiam uultus atq; geſtus,uiſum,imaginationem ſpiritumq; animalem afficiunt,nemo ignorat: ſic coeuntes ad prolem, plerunq; uultus quos ipſi tunc uel agunt,uel imaginantur, ſolent naſcituris filiis imprimere: ſic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel triſtis,repente perterret: ſic facile miſericordiam mouet geſtus ac figura lugẽtis: ſic facile amorem excitat amabilis perſonæ *Vultus atq; geſtus q̃tum imaginationẽ afficiant.*

figura . Scire autem debes huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus,quàm odores & medicinæ spiritum,atq; passiones interiores animam. Nā quemadmodū medicinæ & passiones animi certis cœli dispositionibus coalescūt:sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciā nanciscūtur . Sunt autem gestus Saturnum referentes,qui sunt tristes ac mœsti , ut sunt planctus,capitis ictus:item religiosi,ut genuflexio aspectu deorsum fixo,ueluti deprecantis:pectoris ictus uultusq; cōsimiles, & austeri ac Saturnini hominis,qualem describit Satyricus:

Qui gestus, quosnā referāt planetas.

Obstipo capite,& figentem lumina terra,
Murmura cum secum,& rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Iouem uero referunt,uultus hilares & honesti,gestus honorifici, manuum coniunctio,quasi plaudentis,siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato tanquam adorantis. Martem referunt,gestus acres,feroces,crudeles,iracundi,truces,uultusq; consimiles . Solares sunt animosi, honorifici, uultusq; consimiles : item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem . Venerei sunt,ut choreæ ,amplexus ,risus,uultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt inconstabiles,strennui, lubricosi & huiusmodi,uultusq; cōsimiles.Lunares sunt mobiles,uenefici,pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus ,sic etiam hominum figuræ discretæ sunt:Saturnus enim hominem indicat,colore inter nigrum & croceum,macrum,recuruum,cute aspera,eminentibus uenis,corpore pilosum,paruis oculis,iunctis superciliis,rara barba,grossis labris , aspectu in terram demerso,ponderoso incessu,confricantem pedes ambulando ,callidum,ingeniosum,seductorem,interfectorem. Iupiter uero hominē significat colore album,rubore suffusum,pulchri corporis,bonæ staturæ, caluū, habētem oculos maiusculos,nō prorsus nigros,pupillā latā , nares breues, non æquales,dentes anteriores maiusculos,barbam crispam , boni animi & bonorū morū. Mars hominē facit rubeū,capillitio ruffo,facie rotūda,oculis croceis,horribilis & acuti prospectus,audacē,festiuū,superbū, callidum. Sol hominem significat colore fuscum,inter croceum & nigrum , cum rubore superfusum,staturæ breuioris.pulchri tamē corporis , corpore caluū, & crispum,oculis croceis,sapientem,fidelem,laudis cupidū.Venus hominē significat album,tendentem ad nigredinem,plus tamen albū,& rubore adornatum,pulchro corpore,pulchra facie & rotūda,pulchro capillitio, pulchris oculis,quorum nigredo est intensior, bonorum morum , boni amoris,beneuolum,patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album ,neq; nigrum , facie oblonga , fronte eleuata, pulchris oculis,nō ex toto nigris,naso recto & longiusculo,rara barba,& lōgos habentē digitos,ingeniosum , subtilē inquisitorē , uersipellem & uariis

Figuræ quibus planetis respondeāt.

fortunis subiectum. Luna uero significat hominē colore albū, mixto rubo re, pulchra statura, facie rotūda, & sæpe signata, oculis non ex toto nigris, iūctisq; superciliis, beneuolū, facilem & sociabilem. Habent etiā Signa, & facies signorū suas figuras, quas qui scire uelit in Astrologorū libris eas requirat. Ex istis deniq; figuris & gestibus, physiognomonia, & metoposcopia, diuinationū artes dependent: ipsaq; etiā chiromantia, prædicētes futuros euētus, non ut causæ, sed ut signa per effectus cōsimiles, ab eadē causa causatos: & licet hæ diuinationū species per inferiora & debiliora signa uaticinari uideantur, non tamē aspernanda nec damnanda sunt eorū iudicia, quando nō ex superstitione, sed ex partiū omnium corporis harmonica correspondentia prognosticant. Quicunq; aūt nunc natura, studio, actione, motu, gestu, uultu, animi affectibus temporisq; opportunitate cœlestia melius imitat, is tanquàm, superis illis similior, ampliores inde potest recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum, & auguriorum. Cap. LIII.

SVnt quædam alia diuinationū genera à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia constāt in uariis rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ, unusquisq; ex probabilibus signis prognosticantur: quorū multa tradidit Aristoteles libro de temporibus. Inter quæ diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorum, quæ ad publica uel priuata negotia pertinerent, inauspicate perfecerint: populum uero Hetruscū hoc artificio maxime præstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiose declarat. Sunt uero auspiciorum plures species: nam quædam dicuntur pedestria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quędam cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quędā caduca, ut cum in templo uel alibi, quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, ut cum hostia profugisset ab ara, uel percussa mugitum dedisset, uel in aliam partem corporis, quàm oportet cōcidisset. His superadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidisset, qua contemplari & auspicium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, sex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponēthem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, conferuetus, uiaram, herrenā, scassarnoua, scassaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo uides hominem uel auem, eundo uel uolando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotiū. Feruetus est auguriū, quādo tu exiueris domū causa faciēdi aliquid, & eundo prius inuenis uel uides auē, uel hoīem pausantē ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est

Romani nil inauspicatū fecerunt.

Auspiciorū species.

Auguriorū genera duodecim.

augurium,quando homo,uel auis,suo itinere uel uolatu ante te transit,ueniens à dextra parte tui,& tendēs in sinistram,euanescit: istud est tibi bonū signum super negotio. Confernoua est augurium quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente.:istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium quando prius inuenis uel uides hominem uel auem, reclinantem à dextris tuis uidēte te: est tibi signū malū super negotio. Scimasarnoua augurіū est,quādo homo uel auis post terga consequit te,& trāsit te,sed anteq̄ perueniat ad te,uel tu ad eam, alicubi pauset te uidēte à dextris tuis: est tibi signum bonum. Scimasaruetus est augurium quando uides post te hominem uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassarnoua est, si uideris post te hominem uel auem, sed antequam perueniat ad te uel tu ad eam,pauset in loco te uidente:signum est tibi bonum. Scassaruetus est,si uideris hominem uel auem prætereuntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponenthem, est quando homo uel auis ueniens à sinistris,& transiens ad dextrā, euanescit à conspectu tuo absq; quod uideas repausantem: signum est tibi bonū. Hartenam augurіū est,si homo,uel auis à dextris ueniens, post terga tua trāsiens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem:hoc signum est malum. hęc Scotus hactenus. Augurabant etiam ueteres ex sternutamētis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssea libro decimo septimo, quia putabat illa procedere ex loco sacro,uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & sermo quicunq; mane surgenti inopinato in buccam mentem'ue uenerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus,& aliis rebus,quam in auguriis significationem habeant. Cap. LIIII.

PRima quæq; auspicia in opis cuiusq; initio accipiēda sunt: ut si ueste tuā in initio opis à soricibus corrosam senseris,desine ab incœptis:si egrediēs offenderis in limine,aut in uia impegeris pedē, cōtine iter:si q̄d mali ominis in principio negotiorū tuorū tibi occurrerit, differ inchoata:ne,uel tota intētio frustret, aut inutiliter cōpleat: sed expecta donec omine meliore faustā agēdis arripias horā. Videm9 aīalia pmulta ex ui quadā ipsis à natura insita,præstigiosa atq; fatidica:nōne gall9 cātu horas solertissime indicat: & alis aptis leonē fugat: aues cōplures cātu & garritu, muscæ acri pūctura pluuiā pręnūciāt:& delphines crebris supra aquas saltibus tēpestates pcurrūt. Longū esset retexere oīa præsagia q̄ ex auibus,& animalibus didicere Phrygii,Cilices,Arabes,Vmbri,Tusci,& alii populi,q auguria sequuti sunt:q̄ p illos multis expimentis & exēplis cōprobata sunt. In oīb9 nāq; sunt abscōdita futurorū oracula:maxima aūt q̄q; tibi aues ominales pnūtiabūt.Hę sunt quas ex hoīb9 in aues cōuersas eē referūt poetę. Itaq; Ominales aues quæ sint. q̄d cornix loquat diligēter ausculta,situmq; eius sedētis,aut uolātis à dextris

an à sinistris, loquax an clamosa an silens, prçcedat an sequatur, transeuntis' ue expectet aduentum, an fugiat, quo' ue discedat, omnia diligẽter attende. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias significãt: quoniã hoc animal duo oua parit, ex quibus marem & fœminam generari oportet: si autẽ, quod rarissime euenit, duo mares generẽtur, aut duæ fœminæ, iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiscẽtur: itidem neq; fœminæ alteri mari, sed dissociatæ, solæ degunt: Ideo unicæ cornici occurrentes, augurantur futurum, ut uiduali uita sibi uiuẽdum sit. Idẽ etiam portendit columba nigra: hæc enim post maris interitum, semper sola degit. Coruos autem non minore diligentia obseruabis, hos nanq; rebus maioribus præferri, & cornici præiudicare dicũt: & sensit Epictetus Stoicus philosophus & grauis autor, si cui coruus aduersum crocitaret, uel corpori uel fortunç, uel honori, uel uxori, aut natis aduersa portẽdere. Deinde cygnos, qui aquarum secreta prænoscunt considerabis, eorum nanq; hilaritas non modo nautis, sed quibusq; prçterea peregrinãtibus felices præsagiunt euentus, nisi fortioris superentur superuentu, utputa aquilæ, quæ potentissima imperii sui maiestate, omnium auium fidem, si contra loquatur, euacuat: cunctis siquidem auibus altius uolat, profundiusq; perspicit, & ab ipsius Iouis arcano nunq̃ excluditur: altitudinem & uictoriã, sed per sanguinẽ portendit: quia non aquam, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus Crotonienses dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam. Hieroni, ad prima belli egredienti, aquila ex improuiso residẽs in clypeo, regem illum futurum prænunciauit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die supra domũ sedentes, omen duplicis imperii Asiæ & Euporæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthii filio ob seditionem domo profugo, & in Hetruriam profecto Romamq; petenti, pileũ auferens ac alte uolãs rursum capiti reponens, Romanorum regnũ illi portendit. Iam uero & uultures significant difficultatem, duritiem, & rapacitatem, quod in origine urbis cõdendæ experiẽtia uerificatũ est: futuræ quoq; stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem respiciũt, in qua alteta pars inferior futura est, tanquã inhiãtes occidendorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renunciarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phœnix autẽ singularis fœlicitatis successus pollicetur, qua uisa noua Roma, melioribus auspiciis condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitiæ suæ pietati subiturum discrimen. Picta auis Pictauorũ urbi nomen dedit, ac gẽtis lenitatem colore & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordiæ auis, concordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferũt quòd expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinẽ indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: contra Hip-

Auguria à maioribus auibus sumenda.

popotamus paricida, ingratitudinē meritorū & iniustitiā nunciat. Origis auis inuidiosissima, inuidiā significat. Iamq; etiā ex minoribus auibus, Pica loquax, hospites nuntiat: albanellus præteruolans, si à sinistris ad dextrā feratur, hospitii hilaritatē: si contrario, contrarium indicat. Stryx auis semper infausta est, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improuiso aggreditur pullos, quemadmodū mors de improuiso superuenit, ideo mortem prænuntiare dicitur, nonnunq̄ tñ quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiā & uigilantiā significat, quod residens in Hieronis hasta cōprobauit. Bubonē uero Dido dum misceret Aeneæ infaustum sensit, inde cecinit Poëta:

A minoribusq̄ sumantur auguria

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri & longas in fletum ducere uoces. & alibi:
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit, quū res Romana apud Numātiam inferior fuit, atq; quum Fregellæ ob factā in Romanos coniurationē sunt dirutę. Inquit Almadel, bubones & nycticoraces cū ad insolitas regiōes māsionesq; diuertūt, iudicio esse earundē regionum & ædiū homines morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaueribus, eaq; pręsentiunt: morituri aūt homines, iā potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis p̄nūtio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis.

Lælius Pompei legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput uolitans, sibi prænūtiasse dicitur. Et inquit Almadel, quòd eiusdem speciei aues inter se pugnātes, regni mutationem significāt: si uero speciei diuersæ contra seinuicem bellum gerant, & quæ amplius nō uisæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu uel recessu suo familiam augeri uel minui portendūt: earum uero uolatus quanto serenior, tanto laudabilior. Vnde Melampus augur, ex auicularum uolatu Græcorum stragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla serenos ales agit cursus. Hirundines quoniam moribundę pullis latebras parant, patrimonium amplum uel à mortuis legatum portendunt. Vespertilio fugienti occurrens, euasionem significat: nā ipsa licet pennas non habeat, tamen euolat. Passer autem fugienti malum omen est, ipse enim accipitrem fugiens ad noctuam percurrit, apud quam æque periclitatur: tamen in amoribus boni auspicii est, siquidem libidine cōcitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omina sunt, nam populū obsequentē monstrant: muscæ uero importunitatem & impudentiam significant, quia sæpius abactæ, continuo nihilominus redeunt: Aues etiam domesticæ, auguriorū nō sunt expertes, nam galli cantu suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & Tiberio nasciturо prægnās Liuia mater ouum gallinæ subductū, eo usq; sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est, unde augures interpretati sunt, nasciturū puerū fore regnaturū. Et scribit Cicero apud Thebaidam gallos gallinaceos canēdo totis noctibus Bœotiis,

Domesticarū auguria.

aduersus Lacedæmones præsagisse uictoriam:quod augures ita interpretati sunt,quoniã auis illa uicta silet,canit autẽ si uicerit. Simili ratione etiã ab animalibus & bestiis,euentuũ omina capiuntur,nã occursus mustelæ ominosus est. Leporis occursus,itinerãti timẽdus est,nisi captũ cęperit. Mulus quoq; infensus est, quia sterilis est. Porcus uero pernicosus, talis est enim eius natura,ideo perniciosos homines significat.Equus iurgiorũ & pugnę rationem habet: Vnde apud Vergilium uisis equis albis exclamat Anchises:

Ab animalibus omina sumuntur.

Bellum ò terra hospita portas,
Bello armantur equi,bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahunt, pacẽ significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario, qui cum hostis patriæ pronunciatus, uidit asinum oblatum pabulum spernentẽ,ad aquam properantem,quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus,auxiliarem amicorũ turbã orauit hoc unũ auxilii genus exhiberent, & se ad mare coducerẽt,quo impetrato, paruæ superimpositus carinæ Syllæ uictoris minas euasit:utcunq; tamen asellus in augurio occurrat,semper laborẽ,patiẽtiam impedimenta significat. Lupus uero obuius bonus nuncius est, cuius efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens,successum regni firmauit:tamẽ eius quẽ ante uiderit uocẽ præcludit. P. Africano & C. Fuluio Coss. Minturnis lupus uigilem laniauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat,& malæ fidei homines:quod notum est in Romuli progenie: nam fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerũt, uelut lege quadam naturæ,manauit ad posteros. Leoni occurrere, cũ sit hoc animal inter cætera fortissimũ,omnibus terrorem incutiens, bonũ est: sed leęnam mulieri occurrere,malum est,quia conceptũ impedit,nam lęena non parit secundario. Ouibus & capris occursare bonum est. Legitur quoq; in Ostentario Tuscorum,si hoc animal insolito colore fuerit indutum,portẽdi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatẽ: Vnde Vergilius ad Pollionem canit:

Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice,iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiã est occurrere bobus triturantibus,sed melius arantibus,qui etsi uiam rumpentes iter tardant,moram tamen hanc hospitii gratia compensant. Canis in itinere faustus est,quod Cyrus expositus in syluis,à cane ad regnũ enutritus est:quẽ & angelus, Tobię socius,nõ est aspernatus comitẽ. Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens,abiectos relinquit,mali ominis est,& homini sibiipsi damnũ illaturũ portendit. Iamq; etiã ex minutis animalibus mures dãnũ significãt:quæ quũ in capitolio aurũ roserũt, eodẽ die ambo cõsules iuxta Tarẽtum insidiis ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciẽs,aut loca exurẽs, uota præpedit, & mali omi-

Minutorum omina animalium.

nis est: contrà cicadę iter promouent, & bonum rerum nunciant euentum. Aranea à superioribus filum ducens, spem uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicę, quia norunt sibi prouidere, & tutas parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendũt, multitudinisq; exercitũ significãt. Hinc cum Tiberii Cæsaris mãsuefactum draconem formicæ deuorassent, responsum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi ocurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc auimal nullo alio mẽbro pollet, quàm ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronii Gracchi reperti sunt, dictum illi ab aruspice, si marem aut fœmellam emitteret, aut sibi aut uxori breui moriendũ: ille uxoris uitam suæ præferẽs, occiso mare fœmellam emisit, paucisq; post diebus uita excessit. Sic uipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominem significat omnibus infensum: hæc enim seorsum ab aliis piscibus degit, nec iuncta cum aliis inuenitur. Inter omnia autẽ auspicia & omina, nullum homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod euidentius ueriratem exponat: eius igitur occursantis conditionem, ætatem, sexũ, professionem, situm, gestum, motum, exercitium, complexionem, habitũ, nomen, uerba sermonemq;, omnia diligenter notabis, & requires: nam cum cæteris animalibus tam multa insunt præsagiorum lumina, non dubiũ est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa, quod & Tullius ipse testatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auspiciũ inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series, & causas cognoscendas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperii præsagiuit, & monti capitolii nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet ut aduersę rei augurium, ilico trucidarẽt, tamen infeliciter pugnatũ est, atq; Brutus & Cassius ambo duces interiere. Ipse etiam monachorum occursus uulgo ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticiniis uictitat.

Efficacissimũ ab homine auspiciũ.

Quomodo uerificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. Cap. LV.

AVspicia & auguria, quæ ex animantibus & auibus futura prædocent, Orpheum illum theologum primo monstrasse legimus, quæ postea apud omnes gentes magni habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædã lumina diuinationis descendant super quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præsagire: quod etiam sentire uidetur Vergilius ubi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Eiusmodi aūt sensus naturæ, ut inqt Gulielmus Parisiēsis, ipse est omni humana apprehēsione sublimior, & prophetiæ uicinissimus uehemēterq; similis. Ab hoc sensu mirabilis quidā diuinationis splēdor aliqbus animalibus naturaliter inditus est: quēadmodum in quibusdā canibus manifeste apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigāt, cōprehendūt, in eos faucibus & dentibus irruētes. Simili sensu uultures futuras præuident strages ex præliis, & cōgregantur in locis ubi futuræ sunt, tanquam præuideāt sibi futurā escā cadauerū. Eodē sensu perdices cognoscunt matrē suā, quam nunq̄ uiderūt, & relinquūt perdicē quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodē sensu, omnino ignorante anima humana sentiuntur quædā nociua & terrifica, unde terror & horror inuadit plurimū homines nihil de rebus huiusmodi sentiētes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, q cū omnino ibi esse nesciatur uel cogitetur, horrorē, timorē & cordis inquietudinem incutit eiusdē domus habitatoribus, fortasse non omnibus, quia huiusmodi splendor non omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondita in domo aliqua amplissima, aliquādo ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditū est historiis, Heraiscū quendā Aegyptiū, diuinæ naturæ uirū, immundas mulieres nō oculis tantū sed uoce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eam ob rē nō mediocriter affectū. Refert quoque Gulielmus Parisiensis, mulierē quādam suo tēpore, uirꝝ quē adamabat, quando adiret locū in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longe à duobus miliaribus præsensisse uenientē. Refert etiam tēpore suo ciconiam quandā adulterio conuictā per olfactū masculi cōgregata à masculo multitudine ciconiarū ac detegente ipso crimen fœmellę, ipsam à tota illa multitudine tā quā omniū iudicio reā iudicatā, deplumatā ac laceratā fuisse. Recitat etiā de quodā equo, qui cū ignorans cū matre sua cōcubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dentibus, genitalia abscidisse, tanquam uindicantē in se incestum. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadā simile factum, quæ cum ad mensam cuiusdam ueniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorum ab uno filius hospitis interemptus est, illa reuersa & cognita culpa, necem intulisse catulo, nec postea in tectū id reuersam fuisse. Iam his exemplis uidemꝰ, quomodo super animantia quædam præsagiorū lumina descendere possunt, uelut signa rerū in eorū gestu, motu, uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi cōstituta. Nam iuxta Platonicorū doctrinam, est rebus inferioribus uis quædam insita, per quam magna ex parte cū superioribus cōueniūt, unde etiam animaliū taciti cōsensus cū diuinis corporibus consentire uident, atq; his uiribus eorum corpora & affectus affici, quarū nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secūdum eorū

Sensus naturæ sublimitas.

proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas supra recitauimus: bubo quoq;, quia auis Saturnalis solitaria & nocturna, inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poëta:

Fœdaq; sic uolucris uenturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præsagii, præsertim in auspiciis nautarum, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius.

Cygnus in auspiciis semper lætissimus ales.

Osciuæ aues Sunt præterea osciuæ aues, quæ ore cantuq; auspicium faciunt: ut sunt coruus, picus, cornix, unde Vergilius:

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In auiũ uolatu quid considerandum. Aues uero quæ futura uolatu portendunt sunt, sicut buteones, sanqualæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes: in uolatu nanq; considerantur, utrũ tarde an festinanter uolant, si quando ad dextram, uel ad sinistram uolitẽt, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festinãter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatem. Item quando duæ aues simul conuolant & ferales sunt, malum portendere dicũtur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cęteris inuestigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinem obseruare in his coniecturis magistrale est, quẽadmodum apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium uani docuere parentes,
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare uidentur,
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere.
Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilissimum autem augurandi genus est eorũ, qui audiunt & intelligũt sermones animaliũ sicuti apud ueteres Melãpus & Tiresias & Thales, atque quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrãt Philostratus & Porphyrius, quòd cũ olim Apollonius in cœtu amicorum consedisset, spectans ad passeres in arbore considentes, uenisse unum aliunde passerculum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios, passer ille reliquis nũciauit asinum prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticũq; humi diffusum: his uerbis affatim permulti commoti iuere spectatũ, & ita

factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificiis hirundinẽ fuisse dicit. Certũ enim est, quia omnis uox cuiuscũq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristis, uel iracũdi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeo mirandum. Verum Democritus ipse, hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum cõfuso sanguine serpens gignatur: quẽ quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes, Si quis certo die kalendarũ Nouẽbriũ egressus ad uenãdum, primam auem quã ceperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint, auium cæterorumq; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconũ comedissent, ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditq;, cor talpæ ad præsagia cõferre. Erant etiã diuinationes & auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorũ capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit: *Animalium uoces, paßionum animæ significatiuæ sunt.*

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages.

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primũ inspiciebant, duobus in eo cõstitutis capitibus, quorũ unũ ciui, alterum hosti nũcupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronũtiabãt uictoriã, quẽadmodũ apud Lucanũ Põpeianorum cædem, ac Cæsareanorum uictoriã exta significasse legimus in his uersibus: *Iecur extorum caput.*

Quodq; nefas nullis impune apparuit extis,
Ecce uidit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde persectis uisceribus cor perquirebant. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestifera hæc erãt auspicia, & piacularia dicebãtur: Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliã quàm oporteret corporis partẽ cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea processit, & in sella aurea sedit sacrificãti cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Vticæ immolãti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassent uictimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurũ armis interiit, extis ita prædicẽtibus: quòd profecto aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momẽti habitum est, quoties insolitũ quid in extis appareret: quemadmodum Syllę apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriam cum regno portẽdere interpretatus est, admonuitq; iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color uatem, nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapientissimi quiq; uiri illas sectarentur, imò senatus atq; reges nihil inauspicate agerent. Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt. Cap. LVI.

CAeterum autem in augurio fulgurum & fulminum ostentorumq;, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiões, & cuiq; sua numina adscripta: præterea undecim fulminum genera: & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte significet. Portenta uero, & prodigia, ostētaq; quotiescunq; contingunt, semper aliquid magnum prænuntiare certū est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum cōiectorem simul ac curiosum indagatorem, eorum quæ in tempore illo uersantur principum prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principū, & populorū, prouinciarumq;, ea cœlestium cura est, ut præ cæteris per astra, per sydera, per portenta, perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq;. Quod si etiam præteritis sæculis idem aliquod, uel cōsimile quid apparuerit, idipsum quoq; & quid inde secutū sit considerare oportebit, & iuxta hęc, uel eadem, uel consimilia prædicere, quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaq; similibus. Sic multos excellētes uiros & reges, prodigia præuenerūt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere quod omen fuit magnarum diuitiarū. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedissent, orationis suauitas prænunciata est. Hecubæ Paridem pariturę, uisum fuit parere ardentem facem, quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis uisum fuit Mercurii simulachrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionysii uisum fuit parere satyriscum, quæ prodigiosa somnia, ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquinii Prisci uxor uidēs flammam lambere Seruii Tullii caput, regnum illi prędixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchisa patre de fuga, apparuit flamma uerticem lambens Ascanii, nullamq; illi inferens læsionem: quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit, omnes & insignes clades portentis & prodigiis præuentæ sunt. Sic legimus apud Pliniū: M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluisse, quod sequenti anno pestem ualidam Romam inuasuram prænunciauit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum fere simile anno antequā M. Crassus in Parthis

Prodigiorū interpretem qualem esse oporteat.

interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorũ magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorũ crepitus & tubę sonitus è cœlo auditus est, & Liuius de bello Macedonico, Anno inquit quo discessit Annibal per biduum pluit sanguis. Idem de secundo bello Punico, refert aquam sanguini permixtam de cœlo descẽdisse in modum pluuiæ, tẽpore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricam calamitatẽ in phano Herculis arma sonuerunt, & eodẽ tẽpore Thebis in tẽplo Herculis ualuæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de similibus prognosticare cõuenit, quẽadmodũ diuersis tẽporibus olim ex illis aliqd prædiuinatũ est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia nõ negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia quatuor elementorum diuinationibus. Cap. LVII.

IAmq; etiã ipsa elemẽta nos fatales euẽtus edocent, unde quatuor illa famosa diuinationũ genera, Geomãtia, Hydromãtia, Aëromantia, Pyromãtia, nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est quando inquit:

Ad uerum tellus, aërq;, ætherq;, chaosq;,
Equoraq;, & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Prior itaq; Geomantia, ex terræ motibus, crepitu, tumore, tremore, scissura, uoragine, exhalatione, cęterisq; impressionibus suis futura prę mõstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomãtiæ species, quæ per puncta ui quadam, aut casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequẽtibus. Hydromantia autem uaticinia præstat, per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescentias & depressiones, tempestates, & colores & similia: cui iunguntur etiam uisiones, quæ in aquis fiunt: Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro puerum uidisse in aqua Mercurii effigiẽ quæ centum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentũ prænunciauit. Legimus etiam Numam Pompilium hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorũ imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quod artificium etiam Pythagoras longo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno pretio hydromantiæ species, Lecanomãtia nũcupata, à pelui aquæ plena: cui imponebant aureæ & argenteæ laminæ, & lapides pretiosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiã referri potest artificiũ, per quod plũbo aut cera liquefactis, & in aquã proiectis, rẽ quã scire cupimus, manifestis exprimũt imaginum notis. Erant etiam olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaiæ, &

Geomantia.

Lecanomantia Hydromantiæ species.

quę dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurũ, de quibus plura in sequentibus ubi de oraculis loquemur. Verum huc etiam referri poterit Aruspicina piscium, cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur iuxta mare in sacro Apollinis luco siccâ in arena excauatus, in quem cõsulturus de futuris assatas carnes demittẽs, subito locus ille aquis replebatur, magnaq́; piscium multitudo ac admirabilium figurarum hominibus ignotorum apparebat, è quorum formis uates quod futurum esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorum historiis refert Atheneus: Simili modo Aëromantia prognostica præbet, per impressiões aëreas, per uentorũ flat⁹, p irides, per halones, p nebulas & nubes perq́; imaginatiões in nubib⁹, & uisiões in aëre. Ita etiã Pyromãtia diuinat per impressiões igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perq́; uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illum sequenti anno consulem futurum prædixit, eo quod cum quædã post peractum sacrificium in cineribus conspicere uellet, flamma repẽte exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesq́;, tempestatum nuntii sentiuntur: pluuię etiam, si in lucernis fungi: si flexuose uolitet flamma, uentum portendi: & lumina cum præ se flammas elidunt aut uix accendunt: item cum in eo pendẽtes coaceruantur scintillæ, uel cum tollentibus ollas carbo adhærescit, aut cũ contentus ignis è se fauillã discutit, scintillam' ue emittit, uel cum cinis in foco concrescit, & cum carbo uehementer perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta', quia flammã & fumum scrutatur, eorumq́; colores, sonos & motus: quando in rectum protenditur, uel in obliquum fertur, siue in orbem uoluitur, quemadmodum de his legitur apud Statium his uersibus:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus superos, facit illa acieq́; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq́; per auras
Ignem, & clara tamen mediæ fastigia lucis
Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro uolui, frangiq́; rubore.

Iam uero etiã in Aethnęis crateribus atq; in Nympheis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur lęta quidem, si quę iniecta fuissent corriperent: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posteriorib⁹ inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorũ reuiuiscentia, de longæua dormitione atq; inedia. Ca. LVIII.

Conueniunt philosophi Arabes, quod aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis & supra uires sensitiuas, illisq́; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorẽ. Cum itaq; animæ hominũ omnes perpetuę sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animę uires alias inferiores animas iam quodammodo sepa

ratas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, nõ secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parẽtis reuocatur in uitam: atq; leones inanimem partum inhalando uiuificant: & quoniã, ut aiunt, omnia similia similibus applicata similiũ naturæ efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiã, agentis illius natura induitur atque connaturatur: hinc putant ad hanc uiuificationẽ haud parũ conferre, etiã herbas quasdã & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis & serpentum exuuiis confici tradunt, quod tamen plerisq; fabulosum & multis etiã impossibile uideri posset, nisi historica fide haberetur cõprobatum. Nam plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiã dies reuixisse legimus, quẽadmodum de Auiola uiro consulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius. Similiter Aesopũ fabulatorem, Tindoreum quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thalię filios mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitã reuocatos, sicut de Aesculapio ab historiis proditum est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiã Glaucus quispiã mortuus, quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba quam draconem uocant uitæ restitutum dicunt: alii gustato mellito pharmaco reuixisse aiũt, unde ortũ est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationũ referẽs, de Zachla Aegyptio propheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiã ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientẽ obuersus, uel incremẽta solis augusti tacitus imprecatus, uenerabili scena facies ad studia præsentiũ tantũ miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quæ si uera esse debeant, oportet moribũdas animas nonnunquam in corporibus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deserãt, ita tamen, quod homo uere nondũ mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tanquã mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissime compertum est, pestilentiarum temporibus, multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur, in sepulchris reuixisse: multoties etiam mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quẽ transtulit Patriarcha, quod accidit homini suffocatio quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quod accidit homini repletio ex qua amittitur pulsus totius corporis, & nõ mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et dicit quod accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus,

Suffocationis & extasis mira exempla.

nota

in cuius facie surgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quod isti sint uiui licet iaceant similes mortuis, & certo moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiam, aut alias curationes: & hæc sunt ex his quæ ualde raro contingunt. Et hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut qui serpentum ictu exanimati olim per Marsorum & Psillorum gentem uitæ restituebātur. Posse autem huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quod homo uere mortuus sit, non secus arbitrādum est, atq; in gliribus & crocodilis, & plerisque serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirāt ut uix igne reuocari queant: & ego sæpe uidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum inbulienti aqua dissecta membra uitam commonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam longęuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec euigilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quem æstu & itinere fessum in specu septē & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiā Epimenidē Gnosium annis quinquaginta septē dormiuisse in spelūca. Hinc natū adagiū: Vltra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticū sub fœni tumulo per totū autumnū, sequentemq; hyemē continuo dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depasto experrectus tanq̄ semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionē ecclesiasticæ historiæ de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Noruegia sub eminēti littore antrū, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septem uiri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, & sæpe populos ad ipsos lædendum ingressos continuo fuisse contractos: deniq; accolas pœna præsenti cautos ab ipsorum læsione destitisse aiunt. Ipse autem inter philosophos non infimi nominis Xenocrates, longæuā hanc indormitationē, quandā naturalē pœnā, certis q̄busdam animaꝝ demeritis ab æterno deputatā putauit. Ipse M. Damascenus multis rationibꝰ possibilē & omnino naturalē probat, nec absurdū putat, quod cū cæteris animātibus quibusdā cōcessum est, ut sine cibo & potu, sine excretione, sine tabefactiōe & corruptione pluribus mensibus dormire possint: id etiā homini, siue id accidat illi potione aliqua uenefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodā sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mēsibus, aut annis, secūdū intentionē uel remissionē uiriū, & passionū aīæ suæ posse cōtingere. Et narrāt medici antidota, de q̄bus si quis minimā portiūculā ederit, diuturnā deinde posse p̄ferre inediā, ceu quodā Helias certo esculēto ab angelo pastus,

Somni diuturni exempla.

ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, fuisse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos annos per quadraginta dies absq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquã cibi sumpsisset, quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quẽ in eremo duobus & uiginti annis, quousq; uita excessit, sine omni cibo uixisse cõstat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinũ quendam qui nullo sit usus potu uel cibo, præterq̃ lactis. Et sunt graues authores qui herbam quãdam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta tradunt. Mira ieiuniorũ exẽpla.

De diuinatione, quæ per somnia fit. Cap. LIX.

EST etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exẽplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium aũt dico hic, nõ quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habẽt: sed ex uigiliarum reliquiis aut corporis turbatione nascuntur: quoties nanque oppressi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tũc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius insomnio decepti. Somnium igitur dico hic, quòd in spiritu phantastico, animo & corpore bene se habẽtibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretãdi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamẽ parũ sufficiẽs, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniũt, iuxta diuersam spiritus phãtastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem cõmunisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesii sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus, sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut similẽ sibi designet sententiã, passionem, fortunam, actionem, euentum deniq;, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uero eiusdem rei sæpius obtẽta nascitur peritia, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenq; somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somnii, tum uigiliæ memoriæ commendare, atque sedula quadam hac obseruatione huiusmodi perplurimas regulas penes seipsum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatoria, & suorum cuiq; somniorum interpretandorum paulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autẽ sunt somnia, quan- Somnium.

do luna illud percurrit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo profectionis. Verissima autem atq; certissima diuinatio, neq; natura neq; humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit, inspiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula spectat, discutiemus alibi.

De furore & diuinationibus, quę in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. Cap. LX.

Ontigit etiam, non modo dormientes, sed & uigilãtes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulso diuinare, quã diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquiens: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant, & cito habitũ imaginantur facillimeq; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Amonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atq; poëtas. Causa itaq; furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melãcholicus: nõ quidem ille, qui atra bilis uocatur, qui adeo praua horribilisq; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorẽ igitur hic intelligimus melancholicum, quę naturalis & candida bilis uocatur: Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad scientiã nobis ac diuinationem conducentem, maxime autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti, præcipue Saturni, qui cum ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanæ contẽplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animã ipsam cum ab externis officiis ad intima semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima, scientiasq; ac futurorũ præsagia largitur: & hoc est quod intẽdit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiẽs, quidam facti sunt sicut diuini prædicentes futura, & quidam facti sunt poëtæ. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes, ut plurimũ extitisse melancholicos: quibus etiã Democritus & Plato attestantur asserẽtes melancholicos nonnullos intantũ præstare ingenio, ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melãcholicos perplures primũ rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiũt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerũ & Lucretium, sæpe furore subito corripi, ac in poëtas euadere, & miranda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsimet uix intelligãt. Vnde diuus Plato in Ione, pleriq; inquit, uates postquã furoris remissus est impetus, quæ scripserũt nõ satis intelligũt, cũ tamẽ recte de singulis artib⁹ in furore tractauerint, quod singuli harum artifices legẽdo diiudicãt. Tãtum pręterea tradũt melãcholici hu

Furor diuinationis species.

Melancholici ingenio pollent.

moris imperium esse,ut suo impetu etiã cœlestes dæmones in humana corpora nonnunq̃ rapiant,quorum præsentia,& instinctu,homines debacchari,& mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differẽtia,iuxta triplicẽ animæ apprehensionẽ,uidelicet imaginatiuã,rationalẽ & mentalem contingere putant.Dicunt itaq;,quando anima melancholico humore impulsa,nullo cohibente, habenas corporis, membrorumq; uincula transgressa, tota in imaginationẽ trãsfertur, subito efficitur inferiorũ dæmonũ habitaculũ, à quibus manualiũ artiũ sæpe miras accipit rationes. Sic uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum,uel alterius cuiusq; artis euadere magistrũ. Quando uero eiusmodi dęmones futura nobis portendunt, tunc ostendũt quę ad elemẽtorum turbationes,temporumq; uicissitudines attinent,ut futuram pluuiam, tempestatẽ, inundationem, terræmotũ, mortalitatem,famẽ,stragem & eiusmodi:quemadmodũ apud Aulũ Gelliũ legimus,Corneliũ, sacerdotem,quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant,Pataui furore correptum,& tempus,& ordinem,& exitum pugnæ prænarrasse. Quãdo uero anima tota in rationem conuertitur,mediorum dęmonũ efficitur domicilium:hinc rerũ naturalium humanarumq; nanciscitur scientiã atq; prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum,uel medicum uel oratorem egregiũ euadere,ex futuris aũt prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorũ restitutiones pertinent, quemadmodũ Sibylla Romanis. Dũ uero anima tota in mẽtem assurrexerit,tunc sublimiũ dæmonum receptaculũ effecta, ab illis arcana ediscit diuinorum, puta dei legem,ordines angelorum,& quæ ad æternarũ rerum cognitionem animarumq; salutem pertinent.De futuris uero præuidet, quæ diuinæ prouidentiæ adiacent,ut futura prodigia seu miracula,futurũ prophetã,uel legis mutationem.Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinatæ sunt.Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens,Cumanæ Sibyllæ recordatus,cecinit ad Pollionem:

Melancholici humoris imperium.

Vltima Cumęi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & uirgo,redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore,ait:

Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
Irrita,perpetuo soluent formidine terras. & subiungit:
Ille deum uitam accipiet,diuisq; uidebit
Permixtos heroes,& ipse uidebitur illis,
Pacatumq; reget patriis uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri,inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.

Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum dicit:

Pauca tamen suberunt priscæ uestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamando dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara deum soboles magnum Iouis incrementum
Aspice conuexo nutantem pondere mundum
Et terras, tractusq; maris cœlumq́; profundum,
Aspice uenturo lætentur ut omnia seclo.
O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica, quæ inter confinia naturalis & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura præuident, quia ut inquit Plato, in repub. qui sensibus minus præpediti sunt, eo acutius intelligunt, & quia loco quo sunt migraturi uiciniores sunt, & quasi iam paululũ relaxatis uinculis, nõ omnino corpori amplius obnoxii sunt, diuinæ reuelationis lumina facile percipiũt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis. Cap. LXI.

EST Theologorum quorundam opinio, deum ipsum hominis primeui corpus non immediate creasse, sed cœlitum adiutorio ex elementis composuisse atq; formasse, cui opinioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putans summum deum mundi totius deorumq́; & dæmonum creatorem esse, atque illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi dei procreasse: nam si ipse hæc etiam genuisset immortalia nata fuissent. Dii itaq; ex terra & igne aëreq́; & aqua, portiones quasdã mutantes ligantesq́; inuicem, corpus unum ex omnibus confecerũt, quod animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentiis singulas in eo prouincias assignantes, humilioribus quidem humiliores sedes assignãtes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini uterum, nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos & intimos: externos deinde in quinque omnibus notissimos partiũtur, quibus pariter quinq; organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiorem quoq; puritatis ordinem obtineant: oculi enim supremo loco collocati purissimi sunt, ignis lucisq́; naturę sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur aëri: tertium possident nares, mediam inter aërem aquamq́; continentes: deinceps uero gustandi organum crassius & aqueæ naturæ simillimum: postremo gradu tactus per totum diffusus, terræ crassitudini deputa

Sensus exteriores qbus elementis respondeant.

tur.Puriores autem sensus sunt,qui non appropinquātes sensibilibus à longinquo percipiunt,ut uisus,& auditus: deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquantia percipit:gustus autem nō nisi propinqua sentit. Tactus utroq; modo se habet, nam appropinquantia corpora sentit: & quemadmodum uisus per medium aërem cernit, ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum,dura,mollia & humida sentit. Verum tactus solus è sensibus omni animali communis est: certissimum autem hunc sensum homo possidet, hoc namq; & gustu reliqua animalia præcellit, sed in aliis tribus sensibus à quibusdam animalibus euincitur, sicut à cane qui homine acutius uidet,audit,atq; olfacit,similiter acutius multis cęteris animātibus,& hoīe uident lynces & aquilæ. Sensus uero interiores, ut uult Auerrois,in quatuor partiti sunt,quorum primus cōmunis appellatur, eo quod omnes quæ per externos sensus hauriuntur imagines primus colligit atq; perficit. Secundus uis imaginatiua,cuius officiū est cū ipsa nihil præsentiat, imagines à prioribus sensibus acceptas retinere,easq́; tertiæ sentiendi naturæ,quæ phantasia existimandi atq; cogitandi uis est offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus,quid aut qualis sit id cuius illę imagines sunt, percipere atq; iudicare,atq; ea ipsa quæ sic discreuerit,coniunxerit, perceperit,iudicauerit quartæ potentiæ,quam memoriam dicimus,seruanda cōmendare. Etenim illius in genere uirtutes sunt,discursus,dispositiones,persecutiones & fugæ,atq; concitationes ad agendū. At in specie intellectualiū intellectiones,uirtutes,disciplinæ ratio,consiliū,electio. Hæc aūt est:quæ per somnia, nobis futura monstrat: unde phantasia aliquando nominatur intellectus phantasticus:est enim ultimū uestigiū intelligētiæ,quæ,ut ait Iamblichus, omnibus animi uiribus adnata,omnes figuras effingit,similitudines specierū,& operationes,uisáq́;,seu impressiones uiriū aliaꝝ trāsmittit in alias:quæ quidē à sensu micāt,in opinionē excitat:quæ uero ab intellectu, secundo loco offert opinioni,sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atq; per suam proprietatē,secundū assimilationē proprie designat,omnes actiōes animę fingit,atq; externas accōmodat intimis,etiā corpori impressiōes imprimit. Habēt aūt sensus isti sua organa in capite,nā sensus cōmunis cum imaginatione,priores cerebri cellulas possidet, licet Aristoteles organū sensus communis,posuerit in corde,cogitatiua aūt uirtus,supremum,& medium capitis obtinet,deinde memoria postremū. Porro organa uocis, atq; sermonis, multa sunt, siquidem interni pectoris inter latera,musculi, thorax,pulmo, trachea,arteria,fauces,& horum maxime,quod est cartilaginosum, secundū recurrentes neruos,& plectrū linguæ,& omnes hę particulę & musculi, q exufflationis organa sunt. Sermonis uero organū propriū, os est, in quo plasmantur, formantur,& figurantur uerba & loquelæ,lingua, & gurgulione,in illo plectri obtinentibus uicem, & palato sonum faciente dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum similitudinem referentibus naso,

Gustu & tactu hō reliqua præcellit animalia

Sensuū organa in capite.

insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibilē animam, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressusque perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco cōtemplatiuum intellectum uocant: Altera mentis natura siue uis, quę agenda, quæq; fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione uersatur, quem iccirco actiuum intellectum uocant. Hunc itaque ordinem potētiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporū, & ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædā naturæ in suū finē, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis q sequitur sensus, diuisus in irascibilem & cōcupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illorum, quæ possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas uero etsi sit per se omniū possibiliū, quia tamē libera est per essentiam, potest etiā esse impossibiliū, qualis fuit in dæmone appetente se esse æqualē Deo, itaq; uoluptate & dolore cōtinuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo passiones, qbus similiter corpus nonnunquā afficit, quarū prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uolūtatis quędā mollities atq; assentatio, qua illi quomodo sensus porrigūt suauitati libētissime cōsentit, paret, atq; obsequit: quam iccirco definiūt esse inclinationē animi ad emolientē uoluptatē. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationē tota mētis uis atq; intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendū. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiens, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione se insolentius efferēs, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est maleuolentia, uoluptas quædam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur aūt sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuolentia in alios: Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrorē, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodum misericordia tristitia quædam est in alienis malis.

Mētis gemina natura.

Triplex in anima appetitus.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. Cap. LXII.

Assiones animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel disconueniẽtis. Apprehẽsiones autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundum has triplices sunt in anima passiones: nã quandoq; sequuntur apprehensionẽ sensitiuã, & tunc respiciũt bonum aut malum temporale, sub ratione cõmodi uel incõmodi, delectabilis & offensiui, & dicuntur passiones naturales siue animales: quandoq; sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malum sub ratione uirtutis & uitii, laudis & uituperii, utilis & inutilis, honesti & turpis: & dicuntur passiones rationales seu uoluntariæ: quandoq; sequuntur apprehensionem mentalẽ, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue syndæresis. Subiectũ autem passionum animæ, est ipsa uis animæ concupitiua, & diuiditur in cõcupiscibilem & irascibilem, & utraq; respicit bonũ & malũ, sed diuersimode Vis enim concupiscibilis quandoq; respicit bonum & malum absolute, & sic causatur amor seu libido, & econtrario odium: uel respicit bonum, ut absens, & sic causatur cupiditas: seu desideriũ & malum ut absens, sed ut imminens, & sic causatur horror, fuga & abominatio: uel respicit bonum & malũ ut presens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malum sub ratione difficultatis ad adipiscendũ siue obtinendũ, fugiendũ uel depellendum: & hoc quandoq; cum fidentia: & sic causatur, hinc quidẽ spes, inde uero audacia: quandoq; cũ diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quãdoq; uis ipsa irascibilis surgit in uindictam, & hoc fit solum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ seu læsionis, & causatur ira. Et sic reperimus undecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, lætitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passiones animi mutant corpus propriũ permutãdo accidentia, & mouendo spiritum. Cap. LXIII.

Assionum autem animæ quando sensualem apprehensionem sequuntur, uim regitiuam habet phantasia, seu uirtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primo diuersimode alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subito. Rursus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui fluxum. Timor inducit frigus, cordis

trepidationem,uocis defectum,atq; pallorem. Tristitia sudorem,& albedinem cæruleam. Misericordia etaim quæ tristitia quædam est, sæpe miserātis corpus male afficit, ut alterius corpus uidetur affectū. Palam quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum,patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem,& nigredinem : quantos etiam calores cupido amoris concitat, in hepate & in pulsu, noscunt medici,eo iudicio nomen amatæ in passione heroica deprehendentes. Sic Nausistratus cognouit Antiochum amore Stratonicę captum. Manifestum præterea est passiones eiusmodi quando uehementissimæ sunt, posse mortem inferre: & hoc apud uulgus palam est,nimia lætitia,tristitia, amore,odio,interdum mori homines,sæpe etiam morbo leuari.Sic legim⁹ Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, utrunq; accepto tragicæ uictorię nuntio,subito mortuos.Sic mater uiso filio è Cannensi prelio redeūte,repente obiit. Quid etiā tristitia possit, omnibus notum est. Scimus etiā canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi passionibus morbi diuturni sequuntur,& quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt,caligāt,infirmantur,quandoq; sensus amittunt. Sic singultus,febres,morbi comitiales quandoq; sequuntur, quandoq; uero recedūt, quandoq; mirabiles quidam effectus proueniunt,ut in Crœsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus uehemens auiditasq; uocem excussit, quam natura diu negauerat.Sic repentino quodam casu affectū,sæpe uita, sensus, motus,subito membra deserunt,ac sæpe statim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ,uehemens ira faciat,ipse ostendit magnus Alexander,qui in India prælio circunuentus,lumē & ignem ex se profundere uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legitur, ita, ut scintillantes flammæ hincinde etiam cum sono prosilirent. Atq; horum similia nonnunquam etiam in beluis apparēt,sicut de Tiberii equo,quem ore flammigerasse proditum est.

Animi paßiones mortē nōnunquam inferunt.

Quomodo passiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine.Item de transformatione ac translatione hominum,& quas uires uis imaginatiua non solum in corpus,sed etiam in animam obtineat. Cap. LXIIII.

PAssiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modū imitationis,propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transmutandum, quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel quia uidemus uel imaginamur alium comedere res acres: sic uidēs aliū oscitare etiam oscitat,& aliqui cum audiūt acida nominare,lingua acescit: molestia etiam tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nōnulli cum alicui amar

cibũ afferri uident,ſentiũt in ore ſaliuã amarã. Et narrat Gulielmus Pariſiẽſis ſe uidiſſe hominẽ,ꝗ ſolo aſpectu medicinæ mouebatur quoties opus erat motu expurgatiõis:cũ tñ nec ſubſtãtia medicinæ,nec ſapor nec odor ipſius ad ipſum perueniſſet:ſed ſola ſimilitudo apprehenſa. Hac ratiõe ſomniãtes ſe ardere,uel eſſe in igne,quãdoq; cruciãtur intolerabiliter,tanꝗ ſi uere ardeant,cũ tñ ueritas & ſubſtantia ignis apud eos non eſt,ſed ſola ſimilitudo per imaginationem apprehenſa. Nonnunꝗ etiã ipſa humana corpora transformantᷓ trãsfiguranturq;,& trãſportantur,ſæpe quidem in ſomniis, nonnunꝗ etiã in uigilia. Sic Cypp⁹ qui poſtea electus eſt rex Italiæ, dũ tauroꝝ pugnã uictoriãq; uehementius admirãs meditatur,in illa cura obdormiens noctẽ, mane corniger repertus eſt,nõ aliũde ꝗ uirtute uegetatiua uehementi imaginatiõe ſtimulata,corniferos humores in caput eleuante,& cornua producente. Vehemẽs enim cogitatio,dum ſpecies uehementer mouet,in illis rei cogitatæ figuram depingit,quam illi in ſanguine effingunt,ille nutritis à ſe imprimit membris,cum propriis,tum aliquando etiam alienis:ſicut imaginatio prægnantis in fœtũ imprimit rei deſideratæ notã,& imaginatio morſi à cane rabido,in urinam imprimit imagines canũ. Sic multi ſubito caneſcũt:alius è puero,unius noctis ſomnio,in uirum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Franciſci ſtigmata referre uolũt, dum ille correptionem uehementer timet,alter Chriſti uulnera uehementius contẽplatur. Sic multi etiam tranſportantur de loco ad locum tranſeũtes flumina,& ignes,& loca inacceſſa:quando uidelicet uehemẽtis alicui⁹ cõcupiſcentię,aut timoris,uel audaciæ ſpecies ſpiritibus impreſſæ,uaporibus permixtæ mouẽt organũ tactus in ſua origine,unà cũ phantaſia, quæ mot⁹ localis principiũ eſt. Vnde cõcitantur mẽbra & organa motus ad motũ,mouẽturq; ſine errore ad locũ imaginatũ,nõ quidẽ ex uiſu, ſed ex phantaſia interiore. Tanta eſt uis animæ in corpus,ut quorſum ipſa imaginatᷓ & ſomniat,ipſum corpus ſimul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exẽpla quibus uis animæ in corpus cũ admiratione explicatᷓ,quale illud ſcribit Auicenna de quodam,ꝗ cũ uellet,corpus ſuũ paralyſi oblędebat. Narratᷓ de Gallo Vibio,cui hoc accidit uni,ut in inſaniã nõ caſu incideret,ſed iudicio pueniret:nã dũ inſanos imitatᷓ,dũ ingenii lenociniũ furorẽ putat,quã adſimulabat inſaniã,ad uerã redegit. Et Auguſt. refert quoſdã qui aures pro arbitrio mouerẽt,& ꝗ immoto capite uerticẽ totã deponerẽt ad frontẽ, reuocarẽtq; cũ uellent:& aliũ quendã ſolitũ ſudare ubi uellet. Notũ quoq; eſt aliquos flere cũ uolũt,& ubertim lachrymas profundere:quoſdã etiã reptos, qui eorũ ꝗ deglutiſſent,uaria paulatim tãquã de ſacculo,quod placuiſſet, proferrẽt. Et hodie adhuc uidemus plures,qui auium,pecorũ,canũ hominumq; quorunq; uoces ſic imitantur exprimuntq;,ut diſcerni omnino nõ poſſint. Iã uero & fœminas in mares mutatas fuiſſe,multis exemplis narrat Plinius:ſimilia & ſuo tẽpore accidiſſe teſtatur Pontanus, de quadã muliercula Caie

Mira imaginationis uis.

tana,& altera quadam Aemilia,quę cum utraq; nupta,post plures annos in uiros mutatæ sunt. Quantũ autem ipsa imaginatio possit in animã, nemo ignorat: est enim substantiæ animæ uicinior quã sensus, quare etiam plus agit in animam quàm sensus:sic mulier per introductas certis magicis artificiis fortes imaginationes,somnia,suggestiones,sæpissime ligãtur in amorem alicuius arctissimũ. Sic perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Sic anima nonnunquàm per uehementem imaginationẽ uel speculationem à corpore omnino abstrahitur,quemadmodum Celsus narrat de quodã presbytero, qui quoties collibuisset auferebat se à sensibus & iacebat similis mortuo,ut cum pungeretur & ureretur, non sentiret ullũ dolorem,iacebatq; immotus & sine anhelitu:hominũ tñ uoces, si altius inclamassent, tanquàm ex longinquo se audisse postea referebat. Verum de his abstractionibus latius in posterioribus disseremus.

Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. Caput LXV.

PAssiones animæ quæ phantasiam sequuntur, quando uehemẽtissimę sunt,non solum possunt immutare corpus proprium, uerumetiã possunt transcendere ad operãdum in corpus alienum,ita,quòd admirabiles quędam impressiones inde producantur in elementis & rebus extrinsecis, atq; etiam morbos quosdam animi siue corporis,sic possent auferre uel inferre: Nam passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata & uehementi imaginatione accensa,immittit sanitatem uel ægritudinem,nõ solum in corpore proprio, sed etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicẽna,quòd ad imaginationẽ alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit,apparent in urina eius figuræ canum. Sic prægnãtis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quãdo inficit fœtum in aluo,rei desideratæ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeũt ex mõstrosis pręgnãtiũ imaginatiõibus,ceu qualẽ refert Marcus Damascenus apud Petrã sanctã oppidũ in Pisanis confinibus sitũ. Carolo Boẽmiæ regi & Imperatori oblatam puellã, toto corpore feræ instar hirsutã & uillosam, quã mater religioso quodam horrore, in imaginem diui Ioannis Baptistę quę ad lectulum erat,dum cõciperet affecta,talem postea progenerauit. Atq; id nõ solũ in hominibus,sed etiã in brutis animãtibus fieri spectamus. Sic legim⁹ Iacobũ patriarchã,uirgis in aquã proiectis,discolorasse oues Laban. Sic pauonũ aliarũq; uolucr^ũ cubãtiũ imaginarię uires,pẽnis colorẽ imprimũt:unde albos producimus pauones,cubãtiũ habitacula albis linteis circũpendẽtes. Iamq; his exẽplis patet,quomodo phãtasiæ affectus,ubi uehemẽtius se intenderint,non modo corpus propriũ,sed & alienũ afficiũt. Sic etiã maleficorũ nocendi cupiditas,fixis obtutibus q̃ perniciosissime homines fascinat. Assentiũt istis Auicẽna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim

Pauones albi quõ producantur.

est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facillime infici, quod in peste & lepra palam uidemus. Rursus in uaporibus oculorum tanta uis est, quod possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus, & catabepla aspectu suo homines interimunt: & fœminæ quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos quem irate aspexerant, interimebant. Nemo ergo miretur corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cum sit animus longe potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quā uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo, quàm alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philosophi, consortium malorum atq; infœlicium hominum procul fugiendum, horum siquidem anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrà, bonorum ac fœlicium consortia, præcipiunt appetēda, quoniam sua prodinquitate multum nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa fœtida, uel musco: sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid prosilit in proximum, ac diu quandoq; perseuerat infusum. Nunc uero si passiones supradictæ tantam uim habent in phantasia, certe maiorē habent in ratione, quatenus iā ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo deniq; maiorem in mente, hæc enim quando ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga superos defigitur, sępe corpus tam proprium q̄ alienum, circa quod est affecta, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, & etiam nostræ religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione disseremus.

Ratio excellentior phātasia.

Quod passiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia. Caput LXVI.

Passiones animi à cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; euadunt, quatenus cum cœlo consentiunt uel naturali quodam pacto, uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus, qui elegit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus & similibus, nos quoq; cœlo consonos pręstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritū nostrū ad similitudinē suam uehemēter agitant, ac subito nos nostraq; superis exponūt eiusmodi passiones significātibus: tū etiā ob dignitatē & propinquitatē suā cū superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiūt, quā res quæuis materiales. Potest enim animus noster p imaginationem uel rationē quadā imitatione, ita alicui stellæ cōformari, ut subito eiusdē stellę muneribus impleat, tanquam sui influxus proprium receptaculum

Mens uero contemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatione, natura deliberatione seuocat, & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra per fidem operatur, quæ est firma adhæsio, fixa intentio, & uehemens applicatio operãtis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem uim ad opus, quod facere intendimus, adeo, ut fiat quodãmodo in nobis idolum uirtutis suscipiẽdæ, & rei in nobis uel à nobis faciẽdę. Debemus igitur in quouis opere & rerum applicatione uehemẽter affectare, imaginari, sperare firmissimeq; credere, id enim plurimũ erit adiumento. Et uerificatum est apud medicos, firmã credulitatẽ, spẽ indubiã, & amorẽ erga medicũ, & medicinã, ad sanitatẽ plurimũ cõferre, etiã aliquãdo uel plus q̃ medicinã. Nam cũ hoc quod operatur medicinæ uirtus & efficax uis, opatur etiã medici fortis animus, potens immutare qualitates in corpore ęgroti, maxime quando ille medico adhibẽs fidẽ eo ipso sese disponit ad medẽtis & medicinę uirtutẽ suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantem esse cõstanti credulitate, confidentẽ, & de consecutiõe effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nam sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiam nonnunq̃ in operibus falsis, sic diffidẽtia atq; hæsitatio uirtutẽ animi operantis, quæ inter utrũq; extremũ mediũ est, dissipat atq; frangit, unde cõtingit optatum à superioribus influxum frustrari atq; deperdi, qui sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris coniungi atq; uniri minime potest.

Quomodo animus humanus potest coniũgi cum cœlestium animis & intelligentiis, atq; simul cum illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere. Cap. LXVII.

Dicunt Philosophi, maxime Arabes, animũ humanũ quãdo per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, cõiungi ipsum cũ stellarum animis, etiã cum intelligẽtiis, & ita quoq; coniunctũ causam esse ut mirabilis quædam uirtus operibus ac rebus nostris infundatur, cũ quia est in eo rerum omniũ apprehensio & potestas, tũ quia omnes res habẽt naturalẽ obedientiã ad ipsum, & de necessitate efficaciã, & mouẽt ad id quod desiderat animus forti desiderio. Et secundum hoc uerificatur artificiũ characterũ, imaginũ, incantationum & sermonum quorundã & plurimorũ aliorum experimentorũ mirabilium ad omnẽ rem quam animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehemẽter amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dictat animus fortissime odientis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitum animę, & acquirunt mirabiles quasdam uirtutes, tũ ab anima operantis in illa hora quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente

Animus enim noster quando fertu r in aliquē magnum excessum alicuius passionis uel uirtutis, arripit sæpissime ex seipso horam uel opportunitatē fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cōtra Gentiles fatetur. Sic mirandę multę uirtutes ad mirabiles quasdam operationes causantur,& sequuntur, per grādes affectiones in rebus illis quas dictat tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil,uel saltem parum nisi authori eaꝝ conferre,atq; illi qui iam inclinatur ad illas ac si iam esset author illarum: & hic est modus per quem inuenit efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis,quòd omnis animus qui est magis excellens in suo desiderio & affectu,ipse efficit sibi res huiusmodi magis aptas,efficaces,ad id quod appetit. Oportet igitur quęcunq; uolentē operari in magia,scire & cognoscere sueipsius animę proprietatem,uirtutē,mensuram ordinem & gradum in potentia ipsius uniuersi. *Regula generalis.*

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores,ad id quod desiderat. Caput LXVIII.

INest etiam hominum animis uirtus quędam immutandi,attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat,& omnes res obediunt illi,quando fertur in magnum excessum alcuius passionis uel uirtutis intantum,ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit, & inferius eadem ratione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinet gradum, ligant uel attrahunt,uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conueniunt uel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone,quoniam præsentia solaris uirtutis conuenit gallo magis q̄ leoni: sic magnes trahit ferrum,quia in ordine cœlestis ursæ superiorem obtinet gradum: sic adamas impedit magnetē, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum per sui animi affectiones,tum etiam per rerum naturaliū ritas adhibitiones cœlestibus dotibus opportune expositus, si in uirtute solari fortior euaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad seruitutem uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem uel tristitiam: in Iouio ad uenerationem exhibendam: in Martio ad timorem uel discordiam: in Venereo ad amorem uel lætitiam: in Mercuriali ad persuasionem & obsequium,& similia. Radix uero eiusmodi ligatiōis ipsa est affectio animę uehemens & exterminata,cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autē uel impeditiones huiusmodi ligationis fiūt per contrarium affectum,& illū excelentiorem & fortiorem: nam sicut maior animi excessus ligat,ita etiam soluit & impedit. Deniq; ubi times Venerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martē, Venerem oppone uel Iouē: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferunt esse astrologi. Hoc intellige,affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes: nam in cœlo quidem ubi ni *Ligationis radix.*

hil deficit, ubi amore cũcta regũtur, odiũ seu inimicitia esse minime potest.

De sermone, atq; uirtutibus uerborũ. Cap. LXIX.

Stenso itaq; nunc in animi affectibus magnam residere uirtutem, sciendum insuper est, non minorem inesse uerbis rerumq; nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potissimum à brutis differimus & rationales dicti sumus, non à ratione quæ secundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia minus: sed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & sermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatiua, qua parte cæteris animantibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & sermonem & uerbum sonat. Est autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolatum: internum uerbum est conceptus mentis & motus animæ qui in cogitatiua potẽtia sine uoce fit: quemadmodum dum in somniis nobis loqui & disputare uidemur, & in uigilia etiam silẽtes sæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quandam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris apertione & sermone linguę profertur: in quo parẽs natura corpoream uocem & sermonem, menti & intellectui copulauit, enũciatiuam & conceptuum intellectus nostri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaque uerba aptissimum medium inter loquentem & audientem deferentia secum non tantum conceptum, sed & uirtutem loquentis energia quadam transfundentes in audienentes, sed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficaciæ sunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœlestes, & transnaturales, cũ expressius, tũ mysteriosius repræsentant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt, hæc enim ueluti signa quædam & repræsentationes, seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium uim obtinent, cum ex uirtute rerum explicatarum quarum uehicula sunt, tum ex ui insita illis à uirtute instituentis & proferentis.

Quæ uerba maioris sint efficaciæ.

De uirtute propriorum nominum. Cap. LXX.

Ropria rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur fermè omnes: Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac deniq; ad mentem, in qua concipitur quidem primo, deinde per uoces & uerba exprimitur. Dicũt iccirco Platonici in hac ipsa uoce, siue uerbo, siue nõie iã suis articulis formato ipsam uim rei sub significatiõis forma quasi uitã aliquã latere: primo ab ipsa mẽte quasi p semina rerũ conceptã, porro p uoces siue uerba quasi partũ æditã, postremo etiã scriptis seruatã. Hinc dicũt Magi propria rerũ nõia esse quosdã rerũ radios ubiq; semper pręsentes, rerũq; uim seruãtes, quatenus essentia rei signatæ in

ipsis dominatur & discernitur,atq; res per illa tanquam per proprias & uiuas imagines agnoscuntur.Sicut enim ex cœlorum influxibus & elementis cum uirtutibus planetarũ summus opifex producit diuersas species & res particulares:sic secũdũ earũdẽ influxuũ & influentiũ proprietates propria reb⁹ nomina resultãt & imposita sunt ab eo,qui numerat multitudinẽ stellarũ omnibus eis nomina uocans,de quibus nominibus alibi dicit Christus:nomina uestra scripta sunt in cœlis.Hos itaq; cœlestiũ influxus rerũq; singularũ proprietates cognoscẽs protoplastes,nõia rebus secundũ earũ quiditates imposuit sicut scriptũ est in Genesi:quia adduxit deus cũcta quæ creauerat corã Adã ut nominaret illa:& sicut ipse uocauit rẽ,hoc est nomẽ illius, quę quidẽ nõia profecto admirandas in se rerum significatarum continent uires.Omnis itaq; uox significatiua primo significat per influxũ harmonię cœlestis,secundario per impositionem hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc atq; per illam:quando aũt in aliqua uoce siue nomine concurrũt utręq; significatiões, q̃ ab harmonia,& quę ab hominibus impositę sunt,tũc geminata uirtute,naturali uidelicet & uolũtaria, nomẽ illud ad agendũ redditur efficacissimum quoties debitis locis & tẽporibus & solẽnitate cũ intẽtione exacta in materiã dispositã, & à natura sua ab illo patibilẽ fuerit prolatũ. Sic legim⁹ Apud Philostratũ,quod cũ Romæ puella quæpiã nuptiarũ die mortua Apollonio oblata esset, cõtacta uirgine nomẽ eius accurate inquisiuit, quo cognito aliquod occultũ pronũciasse, quo puella reuixerit. Erat etiã Romanis in sacrorũ ritu obseruatio, ut cũ urbẽ aliquã obsiderẽt, ei⁹ propriũ nomen,nomenq; illi⁹ numinis in cuius tutela esset urbs illa,diligenter exquirerẽt:quibus cognitis carmine quodã tũc eius urbis tutelares deos euocarent, urbẽq; ipsã habitantesq; deuouerẽt,atq; sic tandẽ absentib⁹ diuis deuincerẽt,sicut canit Vergili⁹:

Excessere omnes, adytis arisq; relictis,
Dii quibus imperium hoc steterat.

Carmẽ uero quo euocabantur numina hostesq; deuouebãtur cũ oppugnatiõe ciuitas cingeretur, qui nosse uelit apd Liuiũ & Macrobiũ requirat:sed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris recõditorum.

Propria nomina rerum radij quidã sunt.

De sermonibus complexis,& carminibus,incantamentorumq; uirtutibus & astrictionibus. Cap. LXXI.

Vltra uerborũ atq; nominũ uirtutes alia quoq; maior uirtus reperitur in orationibus cõplexis à ueritate in eis cõtenta, q̃ maximam uim imprimẽdi,immutãdi,ligãdi & stabiliẽdi habet,adeo ut exagitata magis splendeat, impugnata magis firmetur & consolidetur:q̃ ueritatis uirtus non est in uerbis simplicibus, sed in enũciationibus,quibus aliquid affirmatur aut negatur,cuiusmodi sunt carmina,incantamenta,imprecationes,deprecatiões,orationes, inuocatiões,obtestationes adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In cõponendis itaq; carminibus & orõibus pro attrahẽda stellę aut numinis alicuius uirtute,oportet diligẽter

considerare quas in se quælibet stella continet uirtutes, effectus & operationes, atq; hæc carminibus inserere laudando, extollendo, ampliando, exornãdo, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere, deprimendo & improbando quæ solet destruere & impedire, supplicando & obtestando pro eo quod cupimus adipisci, accusando & detestando id quod uolumus destrui & impediri, atq; ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegãtem, ac per articulos certis competentibusq; numeris & proportionibus debite distinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum per nomina eiusdem stellæ siue numinis, quibus tale carmen attinet, & per sua mirabilia siue miracula, per cursus suos & uias suas in sphæra sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gratiam & claritatem quę in eo est, per fortes & mirabiles uirtutes suas, & per horum similia. Quemadmodum apud Apuleium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquiens, per frugiferam tuam dexterã constanter deprecor per lætiferas messium ceremonias, per tacita secreta cistarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarũ Proserpinę nuptiarum demeacula, & luminosarum filiæ inuentionum remeacula, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Attice sacrarium. Pręterea cum multiiugis stellarum nominibus, iubent nos etiam inuocare per nomina intelligentiarum ipsis stellis præsidentium, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horũ exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, quibus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita harmonia cum omni attentione, cæteræq; circunstantiæ quas norunt sapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Eiusmodi itaq; carmina apte atq; rite ad stellarũ normã cõposita, intellectu sensuq; plenissima, uehementi affectu opportune pronuntiata, tum secundum eorum articulorũ numerum & proportionem, atq; secundum formam ex articulis resultantem unà, atq; per imaginationis impetum, uim maximam conspirant in incantante, atque subinde traiiciunt in rem incantatam ad illam ligandam aut dirigendam, quorsum affectus sermonesq; incantantis intenduntur. Instrumentũ uero ipsum incantantium, est spiritus quidam purissimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatũ secum ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione deniq; conceptus: per huius itaq; spiritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinem, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate tẽporis excellentissimas cœlitus concipiũt carmina uirtutes, multo quidẽ sublimiores & efficaciores, q̃ spiritus & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gũmis, aromatibus, suffitibus, & his similibus exhalantes. Atq; ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, seu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam uirtutem dispositam. Atq; hic est notandum, quòd omnis oratio, & scriptura, & uerba,

Spiritus incantantiũ instrumentum

ſicut per conſuetos ſuos numeros & proportiones atq; formam conſuetos inducũt motus, ita etiam præter ſolitum ordinem & retrograde prolata aut ſcripta ad inſolitos mouent effectus.

De incantamentorum mirabili potentia. Cap. LXXII.

NCantationum itaq; ſiue carminum tantam ferunt eſſe potentiam, ut penè omnem naturam poſſe ſubuertere credantur, quẽadmodũ inquit Apuleius: Magico ſuſurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uẽtos unanimes expirari, ſolem inhiberi, lunam deſpumari, ſtellas euelli, diem tolli, noctem teneri. & de eiſdem canit Lucanus:

Ceſſauere uices rerum, dilataq; longa
Hæſit nocte dies, legi non paruit æther.
Torpuit, & præceps audito carmine mundus. & paulo ante:
Carmen Theſſalidum dura in præcordia fluxit,
Non ſatis adductus amor. & alibi:
Mens hauſti nulla ſanie polluta ueneni
Excantata perit. Item Vergilius in Damone:
Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunam.
Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &:
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læſa Ceres ſterilem uaneſcit in herbam,
Deficiunt læſi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes cantataq; uitibus uua
Decidit & nullo poma mouente fluunt.

Quæ ſi uera non eſſent, non tam arcte ſtatuta pœna legibus ſancitum eſſet contra eos qui fruges excantaſſent. Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem ſydera uidi,
Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu findiq; ſolum, maneſq; ſepulchris
Elicit, & tepido deuocat oſſa rogo.
Cum libet hæc triſti depellit nubila cœlo,
Cum libet æſtiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa ſe multum iactare uidetur apud Ouidium cum ait:

Cum uolui ripis ipſis mirantibus amnes
In fontes redire ſuos, concuſſaq; ſiſto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, uentos abigoq; uocoq;,
Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,

Viuaq́; saxa sua conuulsaq́; robora terra,
Et syluas moueo, iubeoq́; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq́; exire sepulchris,
Te quoq; luna traho.

Omnes præterea poëtæ canunt, & philosophi non negāt, posse carminibus miranda multa effici: ut pelli segetes, cogi fulmina uel impetrari, curari morbos & eiusmodi. Nam & Cato in re rustica cōtra bestiarum morbos quibusdam utebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomonem quoq; eiusmodi incātationes calluisse, Iosephus testatur. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanū corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem scilicet triginta sex dæmones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atq; tuentur, quorū nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamētis suis uitiatas corporis partes sanitati restituunt.

DE uirtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. Cap. LXXIII.

OFficium uerborum atq; sermonis est interiora mentis enūciare ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, uoluntatemq́; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa ultima mentis expressio est, sermonis uocisq́; numerus, collectio, status, finis, continentia & iteratio faciens habitum, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur non etiam scribitur. Atq; ic circo iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inscriptiōes, quibus operās suū exprimat affectū: ut si herbā colligat uel lapillū, proferat ad quē usum id faciat: si fabricet imaginē, dicat & inscribat ad quē effectū ea fiat, quas quidē imprecatiōes & inscriptiōes etiā Albertus in speculo suo nō improbat: sine quibus opera nostra nō deducerent͂ in effectū: siquidē dispositio non causat effectum, sed actus dispositiōis. Inuenimus quoq; idem pręceptorū genus antiquis in usu fuisse, quod uel ipse testat͂ Vergilius ubi canit:

Terna tibi hęc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq́; hæc altaria circum
Effigiem duco. & paulo post:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto. & ibidem:
Limus ut hic durescit, & hęc ut cæra liquescit
Vno eodemq́; igni, sic nostro Daphnis amore.

DE proportione, correspondētia, reductione literarum ad signa cœlestia & planetas secundum uarias linguas cum tabella hoc indicante. Caput LXXIIII.

Edit deus homini mentem atq; sermonem, quæ (ut ait Mercurius Trismegistus) eiusdē uirtutis, potētię, atq; immortalitatis præmium censentur. Sermonem uero hominum ipse omnipotens deus sua prouidētia in diuersas linguas diuisit: quæ quidē linguę iuxta suam diuersitatem etiam diuersos ac proprios receperunt scripturæ characteres, suo quodam certo ordine, numero & figura constantes, non fortuito, nec casu, nec fragili hominum arbitrio, sed diuinitus sic dispositos atq; formatos, quo cū cœlestibus atq; ipsis diuinis corporibus uirtutibusq; cōsentiant. Præ omnibus uero linguarum notis Hebręorum scriptura omnium sacratissima est in figuris characterum, punctis uocaliū & apicibus accentuum: ueluti in materia, forma & spiritu consistens. In sede dei, quod cœlum est, siderum positione primum exarata, ad quorum figuram, ut testantur Hebræorum magistri, sunt formatæ ipsæ literæ mysteriorum cœlestium plenissime cum per eorum figuram & formam significata, tum per numeros in illis significatos, tum per earūdem uariam colligantię harmoniam. Vnde secretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum figura & characterū formis earūdemq; signatura, simplicitate, compositione, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligantia, reuolutione literarum & punctorum & apicum, ac supputatione numerorum per literas significatorum omnia explicare promittūt, quomodo à prima causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trifariam pręterea partiūtur Hebręi alphabeti sui literas, uidelicet in duodecim simplices, septem duplices, & tres matres: quas tanquam characteres rerum significare dicunt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem, aquam, terram: nam aërem non elementum, sed uelut elemētorum glutinū & spiritum habent. His etiam pūcta & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elemētis opifice spiritu & ueritate omnia producta sunt & producūtur, ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta significantibus constituuntur rerum omnium nomina, ueluti sacramenta quædam & uehicula rerum explicatarum, illarum essentiam & uires ubiq; secum ferentes. Horū profunda sensa & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, numeris, situ, ordine & reuolutiōe inhærent, ut Origenes iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam uim minime retinere: quia non retineāt suam naturalem significationem: sola enim nomina primaria quæ sunt recte imposita, quia significant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non sic est de his quę significant ad placitum, quæ actiuitatem non habent ut significatiua, sed ut in se res quædam naturales. Si qua autē est lingua prima & causalis, cuius uerba habent naturalem significationē, hanc constat esse Hebraicam, cuius ordinem qui profunde & radicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabili

Hebræorum scriptura sanctissima

ter reuoluere nouerit, cuiuscunq; idiomatis perfecte inueniēdi normam & regulam habebit. Sunt itaq; uigintiduæ literæ fundamentū mundi & omnium creaturarum quæ sunt & nominātur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum reuolutionibus nomen, & esse, & uirtutē sortiuntur. Oportet autem illarum inuestigatorem per singulas literarum cōbinationes tam diu discurrere, quousq; pateat uox dei, & apertus sese offerat sacratissimarum literarum textus: hinc enim uoces & uerba in magicis operibus efficaciā habent: quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox est dei. Sed hæc altioris speculationis existunt quàm ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres sunt uidelicet: א ו י Septem duplices, uidelicet, בגרכפרת Reliquæ duodecim uidelicet, הזחט ל מ נ ס ע צ ק ש simplices sunt. Par ratio apud Chaldęos est. Ad harum imitationem etiam cæterarum linguarum literæ signis & planetis atq; elementis suo quodam ordine distribuuntur: Nam ex Græcis Α Ε Η Ι Ο Υ Ω septem planetis respondent, ΒΓΔΖΚΛΜΝΠΡΣΤ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Cæteræ quinque ΘΞΦΧΨ quatuor elementa & mundi spiritum repræsentant. Apud Latinos uero hæc eadem, sed alio ordine significantur: Nam uocales quinq;, A E I O V, atq; I & V consonantes, septem planetis adscribuntur: Consonantes uero B C D F G L M N P R S T præsunt duodecim signis: Cæteri, scilicet K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aspiratio mundi spiritum repræsentat. Y, quia Græcus & nō Latinus character est, & Græcis uerbis solum inseruiens, sui idiomatis sequitur naturam. Verum illud non est ignorandum, Hebræas literas compertum à sapientibus omnium esse efficacissimas, quia habent similitudinem maximam cum cœlestibus & mundo: Cæterarum uero linguarum literas tantam efficaciam non habere, quia ab illis remotius distant. Harum uero dispositiones sequēs tabella explicabit. Habent etiam literæ quæq; sui ordinis numeros duplices, extensos uidelicet qui quotas literarum secundum suum ordinem simpliciter exprimūt: atq; collectos, qui præcedentium omnium literarum numeros secū recolligūt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus iuxta uarios numerandi modos resultant. Quorum numerorū uires qui cognouerit, poterit in unaquaque lingua per suas literas admiranda elicere mysteria, paritérq; & præteritorum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt insuper & alia literarū cum numeris mysteriosa coniugia, sed de his omnibus in sequentibus libris abunde differentes, huic priori libro hic finem imponemus.

♈			B	B
♉			Γ	C
♊			Δ	D
♋			Z	F
♌			K	G
♍			Λ	L
♎			M	M
♏			N	N
♐			Π	P
♑			P	R
♒			Σ	S
♓			T	T
♄			A	A
♃			E	E
♂			H	I
☉			I	O
♀			O	V
☿			Y	I cõso.
☽			Ω	V cõso.
Terra			Θ	K
Aqua			Ξ	Q
Aër			Φ	X
Ignis			X	Z
Spiritus			Ψ	H

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO AB wyda, Principi electori, westphaliæ & Angariæ duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo, Hen. Cor. Agrippa ab Netteszheym. S. D.

N NVNC (PRINCEPS ILLVSTRISSIme amplissimeq; præsul) reliquos Occultioris philosophiæ siue magię libellos, quos nuper me editurum fuisse, quando priorem illorum in lucem dedi, tuæ magnidecentiæ promiseram: sed repentina fermè & inopinata Diuæ Margaretæ Austriacæ principis meæ obitus superueniens, ab illo edendi studio tunc me retardauit. Deinde quo minus ederent, obstitit nonnullorum rostratorũ sycophãtarũ, atq; scholasticorũ aliquot sophistarũ improbitas, ob editã de Vanitate scientiarũ & excellentia uerbi dei declamationẽ, sine intermissione cõtra me sęuientiũ, & acerba odii, inuidiæ, liuoris & calumniarũ cõtinuatione contra me certantiũ, quorum alii elato supercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in tẽplis apud promiscuũ populũ me impietatis traducebant: alii angularibus susurramẽtis per singulas domos uicatim imperitorum aures mea infamia cõplebant: alii per publica & priuata conciliabula, Pontifices & principes ipsumq; Cæsarẽ contra me instigabãt. Hinc hæsitare cœpi, essemne residuos hos libellos editurus, quum subdubitarẽ hoc ipso me maioribus obiicere calumniis, & ueluti ex fumo in flammã coniicere, timorq; quidã rusticus inuasit, ne illos edẽdo tibi molestus plus q̃ officiosus uiderer, ac etiã tuæ sublimitati zoilorũ illorũ conflarẽ inuidiã, pariterq; detrahẽtiũ linguis te obiicerẽ. Quæ omnia cũ me uaria desperatiõe perturbarẽt, hæsitationem meã tuæ intelligẽtię perspicacitas, exacta discretio, cãdor iudicii, sine superstitiõe religio, cętereq; in te notissimę uirtutes, & maior oĩ exceptiõe autoritas atq; integritas, q̃ obtrectantiũ linguas facile cõtinere atq; etiã refrenare possent, excusso timore erexerũt impulerũtq; id rursum audẽtius adgredi, qđ iã prope ex desperatiõe deseruerã. Accipe igitur nũc Princeps illustrissime, bono animo hũc secundũ occultioris philosophię librũ in quo cœlestis magię mysteria intimamus, patefactis omnibus atq; monstratis quę de iis perita rerũ prodit antiqtas, quæq; ad notitiã nostrã peruenerũt, quo studiosis & horum arcanorum curiosis post naturaliũ uirium ostensionẽ, etiã cœlestis magiæ arcana (hactenus neglecta & parũ iusta notitia à posteris apprehẽsa) nũc tuo auspicio per nos proponantur: è quibus quotuquisq; posthac profecerit aut aliquid fructus excerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui huius editionis occasio fuisti, quodq; foribus patefactis hæc è uinculis emitterentur, facultatem præstitisti. VALE.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHILOsophia siue de magia, Liber secundus.

De necessitate Mathematicarũ disciplinarũ, atq; de mirãdis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. Cap. I.

MATHEMATICAE DISCIPLINAE AD magiam tam sunt necessariæ atq; cognatæ, ut qui hãc absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustra'q; laboret, minimeq; desideratum adsequatur effectũ: quæcunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut inquit Plato, res non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulachra quædam sibiipsis cognata, ut corpora euntia uel loquentia, quæ tamen carent uirtute animali, quales fuerunt quę apud antiquos Dędali simulachra & αὐτόματα appellata sunt, & quorum Aristoteles meminit, Vulcani & Dædali tripodes seipsos mouentes, quos sponte sua in certamen prodiisse narrat Homerus, & quos legimus in Iarbæ Gymnosophistæ conuiuio seipsos motasse, aureas'q; statuas pincernarum & structorum operam cõuiuis præstasse. Leguntur etiam statuæ Mercurii quæ loquebantur, & columba Architæ quæ lignea uolabat: & quæ narrat Cassiodor⁹ Boëthii miracula, Diomedem in ære buccinantem, æneum anguem insibilantem, simulatas aues cantilenę dulcedinẽ emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geometria & Optica prodeunt simulachrorum miracula, de quibus in prioribus ubi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mẽtionem. Sic fiũt specula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum simulachra in aëre, remotis extra se spatiis uelut umbras uideri: cuiusmodi Apollonius & Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. & legimus Magnum Pompeium speculum quoddam inter spolia ex oriẽte Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quedam tralucida, quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificiali'q; lumine irradiata totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucẽte sole omnia quæcunq; illius radiis illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidẽtissime cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis & matheseos, cognitis'q; mediis sciẽtiis ex his utrisq; existẽtib⁹, Arithmetica, Musica,

Speculorum mira artificia.

Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mensuris, proportionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt, cognitisq; etiam mechanicis artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentissimi quiq; & scientissimi ualde admirentur. Nonne in hunc diem uestigia extant antiquorum operũ, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caspiæ ex ære conflatę, & ferreis trabibus obseratę, ut nullo ingenio nec arte elidi possint: & Iulii Cæsaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes, & artes saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte cõgestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & actos in planum montes, perfossa saxa, adaperta mari promontoria, excauata terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus maria, coërcita æquora, scrutataq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas rursusq; alias restitutas continenti, quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum uestigia, cuiusmodi uulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atq; scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Vt si quis ignoret uirtutẽ magnetis, uideatq; graue ferrum sursum ferri, aut in aëra suspendi, sicut olim Mercurii idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in mediis uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est: si uero cognouerit uirtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atque hic uos scire conuenit, quòd sicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abstractas, mathematicas & cœlestes, uirtutes suscipimus cœlestes, puta motum, uitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem, etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quod humanis uocibus loqui perhibent. Qui uero eligere nouerit materiam dispositam & patiendi paratissimam, agens'que fortissimum, hic indubios potentiores'que producet effectus. Est enim Pytagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis, ita esse actualiora: & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem

mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malũ, non solũ ethnicorum philosophi, sed etiã Hebræorũ ac Christianorũ attribuũt theologi.

De numeris eorundemq; potentia & uirtute. Cap. II.

Nquit Seuerinus Boëthius, omnia quæcunque à primæua rerum natura constructa sunt, numerorum uidetur ratione formata, hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum & cœli conuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaq; numeri magnarũ sublimiumq; uirtutum potẽtes. Neq; enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifestarum operationũ, esse in ipsis numeris multo quidem maiores, occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantiis immixti, deniq; maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mẽte diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas uires sortiuntur: quam ob rem etiam ad dæmonica & diuina munera consequenda plurimum ualent, plusq; possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum ualent atq; possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt uirtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atq; uoces per numeros eorumq; proportionem uim habent atq; cõstant, proportionesq; ex numeris ortę, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprii operibus magicis, medio existẽte inter utrosque appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum. Denique omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringũtur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit quo cuncta constant, distribuitque singulis singulas uirtutes. & Proclus ait: Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius uero & Boëthius, & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absque illis posse recte philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici, & Augustinus noster nihil curant, sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atque cœlestibus. Per illum habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligenda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiam naturalem: atque ipse abbas Ioachim in prophetiis suis alia uia quàm per numeros formales nõ processit.

Omnia certis constant numeris.

Quantas uirtutes numeri possideant in rebus cum naturalibus tum transnaturalibus. Cap. III.

N numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modo spendidissimi philosophi unanimiter docent, sed etiam doctores catholici, præ cæteris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Athanasius, Basilius, Hilarius, Rabanus, Beda & plures alii confirmant. Hinc Hilarius in commẽtariis super Psalmos, testatur septuaginta seniores secundum numerorum efficaciam psalmos in ordinẽ redegisse. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorum uirtutibus singularem librum composuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes possident numeri, patet in herba quæ pentaphyllon, hoc est quinquefoliũ dicitur: hæc enim uirtute quinarii resistit uenenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino sumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter seminis heliotropii grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis prodesse dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, si in tertianis à tertio geniculo: in quartanis à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percutiatur, interit: si secundario, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud uarios autores testificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, causam certe habent, quæ est ipsa uaria uariorum numerorum ad se inuicem proportio. Mirum quoq; de septenario experimentum, quòd masculus omnis septimus absq; fœmella intermedia natus, uim habet curandi strophulas, solo tactu uel uerbo. Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio quæ est in numero. Illudq; quod supra diximus, semper mente teneatur, nõ in uocalibus & mercatoriis numeris has uires esse, sed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc dei & naturæ sacramenta distincta atq; contenta. Quicunque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis coniungere, & in eandem consonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia & etiam cognoscere. Pythagorici etiam multa sese prognosticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto nisi magnum aliquod lateret mysterium, non dixisset Ioannes in Apocalypsi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebręos & Cabalistas celeberrimus est, sicut infra ostendemus. Sed illud sciẽdum est, quòd numeri simplices significant res diuinas: denarii, cœlestes: centenarii, terrestres: millenarii, quæ futuri sunt seculi. Præterea cum partes animi secundum Arithmeticam mediocritatem, propter identitatem seu excessuum æqualitatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus differunt, secundum Geometricam mediocritatem compositũ sit: animal

Pentaphylli herbæ uirtutes.

Septenarij mirũ experimentum.

In numeris hic qd considerandum.

Numerorũ significatio.

uero ipsum ex utroq;, anima scilicet & corpore, secundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem constet, hinc est quod numeri plurimum operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

De unitate & eius scala. Cap. IIII.

Nunc particulatim de numeris, ipsis determinemus: quia uero numerus nihil aliud est quàm unitatis repetitio, primo ipsam unitatem consideremus. Vnitas enim omnem numerum simplicissime penetrat, omniumq; numerorum communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se unice coniunctum continet, multitudinis omnis insors, semper eadem & immutabilis: unde etiam in seipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indiuisibilis est, partium omnium expers: quod si diuidi aliquando fingatur, non secatur, sed multiplicatur, scilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior uel minor est tota unitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaq;, non in partes, sed in seipsam: ideoq; hanc alii concordiam, alii pietatem, alii amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut nō secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinem asserit nominatam, ex eo quòd unum solum ipsa sit, & se quæri semper uelit, & ultra nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnum itaque omnium rerum principium est & finis, neque ipsum principium aut finem habens: nihil uno prius est, nihil uno posterius. Vnum omnium rerum principium est, & usque ad unum omnia sunt, & ultra ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, unum ipsum desiderant, quia omnia ab uno processerant, & ut sint eadem omnia, ab illo uno participare necesse est: & sicut omnia ab uno in multa processerunt, sic cuncta quæ ad illud unum à quo processerunt redire conantur, necesse est exuere multitudinem. Vnum igitur ad summum refertur deum, qui cum ipse sit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de se creat & intra se continet. Vnus itaque est deus, unius dei unus mundus, unius mundi unus sol, unus quoque in mundo phœnix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus, in armentis rector unus, & grues unam sequuntur, & multa alia animantia unitatem uenerantur. Inter membra corporis, unum est principium à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (ut alii uolunt) cor. Vnum est elementum uincens & omnia penetrans, ignis. Vna res est à deo creata, subiectū omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cœlis est, ipsa est actu animalis, uegetalis & mineralis, ubique reperta, à paucissimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris & ænigmatibus uelata, sine qua neque Alchymia, neque naturalis magia, suum completum possunt attingere finem. Ab uno homine Adamo, omnes producti sunt: ab uno illo, omnes mortui sunt: ab uno IESV CHRISTO, rursus regenerati sunt:

Vnitatis nomina.

Vnitatis excellentia.

In rebus unū quæ sint.

&quodait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptiſma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominum, unus altiſſimus creator qui ſup omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Ieſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per ipſum: unus deus ſpiritus ſanctus, in quem omnia, & nos in ipſum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo	י Iod	*Vna diuina eſſentia, fons omnis uirtutis & poteſtatis, eiusq; nomen unica ſimpliciſſima litera expreſſum.*
In mundo intellectuali	Anima mundi	*Vna ſuprema intelligentia, prima creatura, fons uitarum.*
In mundo cœleſti	Sol	*Vnus rex ſtellarum, fons lucis.*
In mundo elementali	Lapis philoſophorum	*Vnum ſubiectum et inſtrumentũ omniũ uirtutum naturalium & trãſnaturaliũ.*
In minore mundo	Cor	*Vnũ primũ uiuens & ultimũ moriens.*
In mundo infernali	Lucifer	*Vnus princeps rebelliõis angelorum & tenebrarum.*

De dualitate & eius Scala, Cap. V.

Inarius primus numerus eſt, q̃a prima multitudo eſt, à nullo poteſt numero metiri pręterquam à ſola unitate omnium numerorum menſura communi: non eſt compoſitus ex numeris, ſed ex ſola unitate una & una coordinatus: nec dicit numerus incõpoſitus, ſed magis propriè, non cõpoſitus: tenarius aũt primus numerus incõpoſitus dicitur: binarius aũt primũ unitatis germen & prima procreatio: hinc Geneſis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iuſtitiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quòd duobus gaudeat pariter ponderatis: diciturq; numerus ſcientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hoĩs, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarũ & ſocietatis, ſicut dictũ eſt à domino: Erunt duo in carnẽ unam. & Eccleſiaſticus ait: Melius duos eſſe ſimul quàm unũ, habent enim emolumentũ ſuæ ſocietatis: ſi unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem ſe: & ſi dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & ſi quiſpiam præualeat contra unum, duo reſiſtunt ei. Et dicitur numerus connubii & ſexus, duo enim ſunt ſexus, maſculinus & fœmineus: & columbę bina oua pariunt, ex quorum primo maſculum, ex ſecundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; par-

Binarij appellationes.

ticipans, principiũ diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordię & confusionis, infortunii & immunditię, unde diuus Hieronymus contra Iouinianũ inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictũ, & uidit deus quo niam bonũ: quia binarius numerus sit malus. Hinc est etiam, quare iusserit deus oĩa animalia immũda in arcã bina ingredi: quia binarius (ut dixi) numerus immunditiæ est, estq; in auspiciis infelicissimus, præsertim si res illæ à quibus auspiciũ capitur, Saturniæ sint uel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerant̃ ab astrologis. Fertur etiã binariũ adferre occursacula umbrarum, terriculamenta laruarũ, nocumẽta malorũ spirituũ his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero dæmonem ac malũ, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binariũ nõ esse numerũ, sed cõfusionẽ quandã unitatum. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitatẽ Apollinẽ nuncupare: diada litẽ & audaciã: triada, iustitiã, q̃ est summa pfectio, neque tamẽ uacat multis mysteriis. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubin respicientes in propitiatorium apud Mosen, duæ oliuæ stillantes oleũ apud Zachariam, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas dei apparitiones, uidelicet facies & posteriora, uidit Moses, item duo testamenta, duo præcepta charitatis, duæ primæ dignitates, duo primi populi, duo genera dæmonum, boni & mali, duæ creaturæ intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo æquinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam uiuentem, terra & aqua.

Binarius malus.

In rebus ꝗ sunt duo.

SCALA BINARII.

In Archetypo	יה Iah אל El		*Nomina dei duarum literarum.*
In mundo intellectuali	Angelus	Anima	*Duæ substantiæ intelligibiles*
In mundo cœlesti	Sol	Luna	*Duo luminaria magna*
In mundo elementali	Terra	Aqua	*Duo elementa producentia animam uiuentem*
In minore mundo	Cor	Cerebrum	*Duæ principales sedes animæ*
In mundo infernali	Beemoth Fletus	Leuiathan stridor dentiũ	*Duo duces dæmoniorum* *Duo quæ cõminatur Christus dãnatis.*

De Triade & eius scala. Cap. VI.

Ernarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personæ in deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quod ad ceremonias deorum & religionis plurimum hic numerus cōfert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Vergilius:

Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebātur eo in sanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus, hinc illud Vergilii:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. Et paulopost:
Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic uincula necto.

Et de Medea legimus,

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Pliniū, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cœlo, illum quasi legem uocat, secundum quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mūdus. Hemarmene, necessitate & ordine, hoc est, conuentione causarum adinuicem, quā pleriq; fatum dicūt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota tēporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsenti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias cōtinet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoque sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundię cupiditatisq; distribuit tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à deo disponitur mundus, numero, pondere, & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt, Oromasim, Mitrim, Araminim, hoc est, deum, mentem & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, ui-

In rebus tria quæ sint.

Ternarius idealibus formis deputatus.

delicet supercœlestium, in nouem intelligentiarum ordines: cœlestium, in nouem orbes: inferiorum, in nouē genera generabilium & corruptibiliū. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septem, omnes musicę proportiones includuntur, ut Plato & Proclus longa serie disserunt. Habetq́; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq́; etiā in intelligentiis tres sunt angelicorum spirituū hierarchiæ. Tres sunt intellectualium creaturaꝝ potentiæ, memoria, mens & uolūtas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet martyrum, confessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, communiū: similiter & domorum, uidelicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq́; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parcæ: tres iudices, tresq́; furiæ, tricepsq́; cerberus. Legimus etiam

Tergeminamq́; Hecaten, tria uirginis ora Dianæ.

Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratię. Tres theologicæ uirtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in uētre piscis: totidē Christus in sepulchro.

SCALA TERNARII.

In Archetypo.	Pater	שדי Sadai Filius	Spūs sctūs	*Nomē dei trium literarum* *Tres personæ in diuinis.*
In mundo intellectuali.	Suprema Innocentes	Media Martyres	Infima Cōfessores	*Tres hierarchiæ angelorum.* *Tres gradus beatorum*
In mundo cœlesti.	Mobilia Cardines Diurnus	Fixa Succedentes Nocturnus	Cōmunia Cadentes Particeps	*Tres quaterniones signorū.* *Tres quaterniones domorū.* *Tres domini triplicitatum.*
In mundo elementali.	Simplicia	Composita	Decōposita	*Tres gradus elementorum.*
In minore mundo.	Caput ī quo *uiget intellectus respōdens mundo intellectuali.*	Pectus, ubi *cor sedes uitæ, respondens mūdo cœlesti.*	Vēter, ubi gi*gnitiua uirtus membraq́; genitalia, respondēs mundo elementali.*	*Tres partes respondētes triplici mundo.*
In mundo infernali.	Alecto Minos Malefici	Megera Aeacus Apostatæ	Ctesiphone Rhadamāt⁹ Infideles	*Tres furiæ infernales.* *Tres iudices infernales.* *Tres gradus damnatorum.*

De Quaternario & eius Scala. Caput VII.

Vaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant, ipsumq; omnibus numerorum uirtutibus præferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorum, unde & omnia fundamēta tam in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata sunt, ut infra ostendemus: significatq; soliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportionibus, quarū prior est, unius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturq; gemina processione & proportione, uidelicet unius ad unum, & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate desinens. Quæ proportiones in eo differunt, quòd iuxta arithmeticam, sunt sibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaq; quadratus deo patri adscribitur, quin & totius trinitatis mysterium complectitur: nam ipsius simpla proportione, prima scilicet unius ad unum, unitas paternę substantię significatur, ex qua unus procedit filius, illi ęqualis, altera autem processione, etiam simpla, uidelicet duorum ad duo, notatur secunda processione ex utroq; spiritus sanctus, ut sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis utriq; spiritus sanctus, processione secūda. Hinc superexcelsum deo diuinęq; trinitatis nomen tetragrammaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: ubi aspiratio He, spiritus ab utroque processionem denotat: ipsa enim He duplicata, utranq; syllabam totumq; nomē terminat, pronunciatur autē Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentiū ille Iouis, quē & ueteres quatuor auribus pingebāt. Vnde quaternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocātq; Pythagorici ipsum ꝑpetuū naturæ fontē: quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendēs, descendēs, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cœlo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cœli & imum cœli. Quatuor sunt sub cœlo elementa, scilicet ignis, aër, undaq;, tellus: secundum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor sub cœlo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum: ab his quatuor humores, sanguis phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus & hyems: similiter aër in Eurum, Zephyrum, Austrum & Boreā, diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primo omnem numerorum simplicem progressum quatuor implet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primū imparē in se continēs. Habet in musica diatessaron, gratiam uocis

Fundamenta, omnia quadrata.

In rebus quatuor, quæ sint.

quartæ:item tetrachordum & diagramma Pythagoreum,quo ille primum musicos concentus inuenit,omnemq; musicæ harmoniam continet: nam dupla,tripla,quadrupla,sesquialtera,sesquitertia,diapason,disdiapason,diapente,diatessaron, omnisq; consonantia inter quaternarii limites arcetur. Totã etiã mathematicã quatuor terminis cõplectitur,scilicet,pũcto, linea, planitie & profunditate.Totã naturã quatuor terminis colligit scilicet substantia,qualitate,quantitate & motu.Omnẽ etiam physicam implet,in qua sunt naturæ uirtus seminaria,naturalis,pullulatio,adolens forma,& cõpositum. Quatuor etiam terminis metaphysicam complectitur,scilicet esse,essentia,uirtute & actione. Complectitur moralem philosophiã quatuor uirtutibus,scilicet prudentia,iustitia,fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iustitiæ:hinc quadruplex lex,scilicet prouidentiæ,à deo:fatalis,ab anima mundi:naturæ,à cœlo:prudentiæ ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potentiæ in rebus existentibus,scilicet intellectus,disciplina,opinio,sensus. Multam quoq; & maximam in mysteriis uim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur,tanquam summum quo fides nitatur & credulitas firmari possit:hinc dictum Pythagoricum iusiurãdum,quod in his uersibus sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi,quatuor euangelia,à totidem euangelistis per uniuersam ecclesiam recepta. Hebræi præcipuum dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt: similiter Aegyptii, Arabes,Persæ,Magi, Mahumetistæ,Græci,Tusci,Latini,tantum quatuor literis nomen dei scribunt:ita,scilicet Theut,alla,sire,orsi abgdi,θεὸς,esar,deus. Hinc Lacedæmonii summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam,fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoque sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes,scilicet à musis ,Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta uidit quatuor animalia iuxta fluuiũ Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem, quatuor animalia magna ascendebant de mari,& pugnabant quatuor uenti. Item Apocalypsi quatuor animalia plena oculis ante & retro,stabant in circuitu sedis dei,& quatuor angeli,quibus datũ est nocere terræ & mari,stabant super quatuor angulos terræ, tenẽtes quatuor uentos ne flarent super terrã, neq; super mare, neq; in ullã arborẽ.

Nomen dei ubiq; ferè tetragrammaton.

Scala Quaternarii ad quatuor elementorum correspondentiam.

Nomen dei quadriliterum.	יהוה				In mūdo Archetypo, unde lex prouidētiæ.
Quatuor triplicitates siue hierarchiæ intelligibiles.	Seraphim Cherubim Throni	Dominationes Potestates. Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confeßores	In mūdo intellectuali, unde lex fatalis.
Quatuor angeli, præsidentes cardinibus cœli.	מיכאל Michaël.	רפאל Raphaël	גבריאל Gabriel	אוריאל Vriel	
Quatuor præfecti elementorum.	שרף Seraph	כרוב Cherub	תרשיש Tharsis	אריאל Ariel	
Quatuor animalia sanctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor triplicitates tribuum Israël.	Dan Aßer Nephtalim	Iehuda Isachar Zabulon	Manaße Beniamin Ephraim	Ruben Simehon Gad	
Qutuor triplicitates apostolicæ.	Mathias Petrus Iacobꝰ maior	Symon Barptolomæus Matthæus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andreas Thomas	
Quatuor Euangelistæ.	Marcus	Iohannes	Matthæus	Lucas	
Quatuor triplicitates signorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus	In mūdo cœlesti, à quo lex naturæ.
Stellæ & planetæ ad elemēta relati.	Mars & Sol.	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius.	Stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cœlestium elementorum.	Lumen	Diaphanum	Agilitas	Soliditas	
Quatuor elementa.	אש Ignis	רוח Aër	מים Aqua	עפר Terra	In mūdo elemētali, ubi lex generationis & corruptionis.
Quatuor qualitates.	Calidum	Humidum	Frigidum	Siccum	
Quatuor tēpora.	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor cardines orbis.	Oriens.	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixtorū genera ꝑfecta.	Animalia.	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progreßiua	Volatilia	Natantia	Reptilia	

Quæ respõdent elemẽtis in plãtis	Semina	Flores	Folia	Radices
Quæ in metallis	Auꝝ & ferrum	Cuprũ & stannũ	Argentũ uiuum	Plumbum & argentũ
Quæ in lapidibus	Lucẽtes & ardẽtes	Leues & trãspẽtes	Clari & cõgelati	Graues & opaci
Quatuor hominis elementa	Mens	Spiritus	Anima	Corpus
Quatuor potentiæ animæ	Intellectꝰ	Ratio	Phãtasia	Sensus
Quatuor iudiciariæ potestates	Fides	Scientia	Opinio	Experimẽtũ
Quatuor uirtutes morales	Iustitia	Tẽperãtia	Prudentia	Fortitudo
Sensus respondentes elementis	Visus	Auditus	Gustus & olfactus	Tactus
Quatuor hũani corporis elemẽta	Spiritus	Caro	Hũores	Ossa
Quadruplex spiritus	Animalis	Vitalis	Gignitiuꝰ	Naturalis
Quatuor humores	Cholera	Sanguis	Pituita	Melãcholia
Quatuor complexionum mores	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas
Quatuor principes dæmoniorum nocentes in elementis	סמאל Samaël	עזאזל Azazel	עזאל Azaël	מחזאל Mahazaël
Quatuor flumina inferna	Phlegethõ	Cocytus	Styx	Acheron
Quatuor principes dæmoniorũ super quatuor angelos orbis	Oriens	Paymon	Egyn	Amaymon

In minore mundo scilicet homine à quo lex prudentiæ.

In mundo infernali ubi lex iræ & punitionis.

De quinario & eius Scala. Cap. VIII.

Vinarius numerus haud paruæ est potẽtiæ, cõstat enim ex primo pari & primo impari, tanq̃ ex fœmina & masculo: impar enim numerus mas est, par uero fœmina. Vnde Arithmetici illũ quidẽ patrẽ, hũc uero matrẽ uocãt. Igiť haud paruę perfectionis atq; uirtutis est quinarius, q ex horũ numeroꝝ ꝑmixtione generať: estq; præterea uniuersi numeri, uidelicet denarii, iustissima medietas. Nam si altrinsecus circa quinariũ, denariũ diuidendo adsumas, hinc nouẽ, inde uero unũ: uel, hinc octo, inde uero duo: siue septem & tria, seu sex & quatuor, unaquæq; collectio denariũ constituit, & semper eius perfectũ mediũ est quinarius, & eius æque distans: & iccirco numerus connubii appellať à Pythagoricis. diciť & iustitiæ, quia denariũ ex æquilibrio secat. Sẽsus in homine quinq; sunt: uisus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinq; in anima potestates: uegetatiua, sensitiua, cõcupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinq; sunt in manibus digiti, quinq; sunt in cœlestibus errantes planetæ, secundũ quos quintupli-

Quinarij nomenclaturæ.

ces in quouis signo termini. In elementis quoque quinq; genera mixtorum, uidelicet lapides, metalla, plãtæ, zoophyta, animalia totidemq́; animalium genera: puta homines, quadrupedia, reptantia, natantia, uolantia. Sunt & quinque genera quibus à deo componuntur omnia, scilicet essentia, idem, alterum, sensus, motus. Hirundo non nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit æquitate, incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in cæteris ortus rationem habens. Habet quoq; hic numerus uim magnã in expiationibus: nam in sacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit uenena. Dicitur quoq; numerus felicitatis & gratiæ, & est sigillum spiritus sancti, & nexus oĩa ligans, atq; numerus crucis, etiã Christi uulneribus principalibus, quorũ cicatrices etiã in glorificato corpore suo seruare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantoq́; uim eius quaternario excellentiorẽ, quantum animatũ inanimato præcellẽtius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiã coram dño, & præseruatus fuit in diluuio aquarũ. In huius numeri uirtute Abraham cẽtenarius ex Sara nonagenaria steriliq; fœmina, supra quã à natura cõcessum est, genuit filium, creuitq́; in populũ magnũ. Hinc in tẽpore gratiæ, quinq; literis inuocat̃ nomẽ diuinę omnipotẽtiæ. Nam in tẽpore naturæ, inuocabat̃ nomẽ dei trigrãmaton, שדי sadai: in tẽpore legis, nomẽ dei tetragrãmaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimũt אדני adonai. In tẽpore gratiæ, nomẽ dei pentagrãmaton effabile יהשוה Ihesu, quod nõ minore mysterio etiã triliteꝝ inuocat̃ ישו.

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagrammata			עליון אלהים	Elion Elohim		*In archetypo*
Nomen Christi pentagrãmaton			יהשוה	Ihesuh		
Quinq; substãtiæ intelligibiles	*Spirit⁹ primæ hierarchiæ, uocati dij, siue filij dei*	*Spũs secũdæ hierarchiæ, dicti intelligentiæ*	*Spũs tertiæ hierarchiæ, uocati angeli, qui mittuntur*	*Animæ corporum cœlestium*	*Heroës siue animæ beatæ*	*In mundo intellectuali*
Quinq; stellæ erraticæ, domini terminorum	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercuri⁹	*In mundo cœlesti*
Quinq; genera corruptibilium	Aqua	Aër	Ignis	Terra	Mixtum	*In mundo elementali*
Quinq; species mixtorum	Animal	Planta	Metallũ	Lapis	Zoophytũ	
Quinq; sensus	Gustus	Auditus	Visus	Tactus	Olfactus	*In minore mũdo*
Quinq; tormẽta corporalia	*Amaritudo mortificans*	*Vlulatus horrisoni*	*Tenebræ terribiles*	*Ardor inextinguibilis*	*Fœtor penetrans*	*In mundo infernali*

De ſenario & eius ſcala. Cap. IX.

Enarius numerus eſt perfectionis, quia perfectiſſimus natura, in toto numerorum contextu, ab unitate uſq; ad denarium ſolus ipſe adeo eſt perfectus, ut collectione ſuarum partium idem reſultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia ſuperfluus. Nam ſi partes eius, mediam ſcilicet, tertiam & ſextam, quæ ſunt tria, duo, unum, congregantur, totum ſenarii corpus perfecte implent: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis geneſi, nuptiisq; prorſus accommodatus aſſeritur, mundiq; ſignaculum appellatur: ſenario enim numero conſtitutus mundus, neq; immoderata abundantia ſuperfluus, neq; fruſtratus egensq; neceſſariis. Hinc eſt, quoniam die ſexto perfectus eſt & conſummatus à deo mundus: ſexto enim die uidit Deus cũcta quæ fecerat, & erant ualde bona. Igitur pfecti ſunt cœli & terra, & omnis ornatus eorum. Dicitur etiã numerus hominis, quia ſexto die homo creatus eſt: & dicitur etiam numerus redemptionis, nam ſexta die Chriſtus pro redemptione noſtra paſſus eſt: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & ſeruitutis: hinc in lege præceptum erat, ſex diebus faciendum opus, ſex diebus colligendum manna, ſex annis ſeminanda terra, & quod ſeruus Hebræus ſex annis ſeruiat domino ſuo. Sex diebus gloria domini inclinauit ſuper monte Sina, cooperiens eum nube: ſex alæ ſunt cherubinis, ſex circuli in firmamẽto, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & ecliptica, ſex ſunt errones planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per ſigniferi latitudinem ultra citraq; eclipticam diſcurrentes. Sex ſunt in elementis ſubſtantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum oppoſita, obtuſitas, denſitas, quies. Sex ſunt differentiæ poſitionis, ſurſum, deorſum, ante, retro, dextrorſum, & ſiniſtrorſum. Sex ſunt naturalia officia, ſine quibus eſſe nihil poteſt, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, ſtatus, motus: ſolida etiam figura quadrati ſex ſuperficies habet. Totius harmoniæ toni ſunt ſex, uidelicet qnque toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui eſt ſextus.

SCALA SENARII.

In Archetypo	אל גבור אלוהים						Nomina dei ſex literarum.
In mundo intelligibili	Seraphin	Cherubin	Throni	Dominationes	Poteſtates	Virtutes	Sex ordines angelorum qui ad inferiora non mittuntur
In mundo cœleſti	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	Luna	Sex planetæ ꝑ zodiaci latitudinẽ ab ecliptica aberrãtes
In mundo elementali	Quies	Raritas	Acuitas	Obtuſitas	Denſitas	Motus	Sex ſubſtantificæ qualitates elementorum.
In minore mundo	Intellect⁹	Memoria	Senſus	Motus	Vita	Eſſentia	Sex gradus hominis.
In mundo infernali	Acteus	Magaleſi⁹	Ormen⁹	Lycus	Nicon	Mimon	Sex dæmones calamitatum omnium autores.

De septenario & eius scala. Cap. X.

Septenarius numerus uariæ & multiplicis potentiæ est, constat enim ex uno & sex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: unde si singula eius membra eorumq; compagines cōsideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quàm seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantque ipsum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod non tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ proprio iure perficit, complectitur enim corpus & animam: nam corpus constat ex quatuor elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoque ad animam spectat propter triplicē uim eius, scilicet rationalem, irascibilem & concupiscibilem. Septenarius itaq;, quia ex tribus constat & quatuor, animam corpori coniūgit, ad genituram quoq; hominum uis huius numeri pertinet, hominemq; concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omninoq; constare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas septē absq; effusione permanserit, hæsisse in uitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur, fitq; ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui septimestres uocantur, hoc est, qui septimo mense nati. Post partum deinde an uicturus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc enim numerum, qui aëris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad uitam: Post dies septem, iactat reliquias umbilici: post bis septem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tertio septenario, iam libere, oculos totamq; faciem uertit: post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensium septenarium, sedet sine casus timore: post tertium septenarium, sonus eius in uerba prorumpit: post quartum septenarium, stat firmiter & ambulat: post quintum septenarium mensium, incipit lac nutricis horrescere: post annos septem, cadunt primi dentes, & nascuntur alii ad cibum solidum aptiores, absoluiturq; integritas loquendi: post secundum annorum septenarium, pueri pubescunt, fit'que generationis initium: ad tertium annorum septenarium, crescit homo in longum, ostendit'que flores & lanugines, fit'que genitura pollens atque robusta. Vsque ad quartū septenarium, crescit homo in latum, & consummantur incrementa staturæ. In quinto, omne uirium & roboris completur augmentum: Sextus uero annorum septenarius, uires seruat collectionis: septimo septenario consummatur prudentia, perfectamque reddit hominum ætatem. Cum uero ad decades septenas peruenitur, ubi septenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communem uiuendi habet, dicente Propheta: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescendi modus, est se-

Septenarij nomenclaturæ.

Septenarij in humanis corporibus uires.

ptem pedum. Septem quoque sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complent in superficiem, scilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quę à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus pedesque & pudendum. De spiritu quoq; & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas septem uita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non uiuunt. Venæ quoq; & arteriæ (ut tradunt medici) numero mouētur septenario. Iudicia quoq; in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici criticos, hoc est iudiciarios uocant. Ex septenis quoq; portionibus creat deus animam, ut testis est diuus Plato in Timęo. Anima quoq; septenario recipit corpus. Ad septimū usq; gradū omnis uocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocū modulamina tonus, ditonus, semiditonus, diatessarō, diapente cum tono diapente cum semitonio, & diapason. Estq; in cœlestibus potentia septenarii potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemq; constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce communionē. Simili radiatione & numero distāt solstitiū à bruma, & æquinoctiū hyemale ab æstiuali, quæ omnia septenis signis fiunt. Septē pręterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresq;. Item septem Virgilię quas Pleiades uocant: septem quoq; planetæ: secundum illos quoq; septem dies constituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obseruat, motumque eius ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usq; ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo conficit & implet, efficitque quatuor septenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem & latitudinem emetiendo remetiendoque circum perque discurrit: similibusque dierum septenariis lumen suum sempiterna lege uariando dispensat: Primo enim septenario usque ad medietatem tanquàm diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo rursus in orbē cōtrahitur diuisum: post quartum uero septenarium ultima luminis sui diminutiōe renouatur, eisdemque septenariis maris incrementa decrementaque disponit: nam primo ab initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoque septenarius fit similis primo,

Septenarij in cœlestib⁹ potentia.

Crucis figura omniū potentißima.

& quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimum indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellant: quia primus est, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignat ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiã numerum parit duplicatus, qui intra denarii limites coartetur, quem primum limitem constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potentissima suæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramẽti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septẽ obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Dicitur quoq; numerus beatudinis & requiei, unde illud:

Septenarij nomina.

O terq; quaterq; beati,

Scilicet in anima & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Mosen sabbathum appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoque hic numerus cum cruce, ut superius demonstratum est, & cum Christo magnam communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq;, ait, protinus purificandi studio marino lauachro trado, septies submergo fluctibus capite. Et leprosus quoq; mũdandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine, & Helizæus propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatẽ caro tua, & mũdaberis. & sequitur paulo post: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est. Estq; numerus pœnitentiæ & remissionis. Hinc statuta septennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiam dicentis: & super peccatorẽ septuplum: septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratum septenarium dabatur plena remissio, ut in Leuitico legit. Septẽ petitionibus cõsummauit Christus orationem expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebræus libertatem sibi uendicabat. Estq; diuinis laudibus accõmodatissimus. Vnde ait Propheta: Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitię tuę. Dicitur etiam numerus ultionis, sicut dicit scriptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorum. Hinc septem nequitiæ apud Salomonem, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in euangelio. Significat etiam præsentis circuli tempus, quòd septem dierum circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quem septuplum iuxta eius dona, propheta Esaias describit, uidelicet spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilii & fortitudi-

nis, & ſpiritum ſcientiæ & pietatis, & ſpiritum timoris domini, quos apud Zachariam legimus ſeptem oculos dei. Septem quoque ſunt angeli ſpiritus adſtātes ante faciem dei, ut legitur apud Tobiam. & in Apocalypſi, ſeptem lampades ardebant ante thronum dei, & ſeptem candelabra aurea & in medio eorum ſimilis filio hominis, & habebat in dextra ſua ſtellas ſeptem. Itē ſpiritus ſeptem erant in conſpectu throni dei, & ſeptem angeli adſtabant in conſpectu dei, & datæ ſunt illis ſeptem tubæ. Vidit quoque agnum habentem ſeptem cornua, & ſeptem oculos, & uidit librum obſignatum ſeptem ſigillis, & cum apertum fuiſſet ſeptimum ſigillum, factum eſt ſilentium in cœlo. Ex ſupradictis omnibus apparet, ſeptenarium inter cęteros numeros merito dici omnis efficaciæ pleniſſimum. Habet præterea ſeptenarius magnam cum duodenario conformitatem: nam ſicut tria & quatuor ſeptem conſtituunt: ſic ter quatuor duodecim reddunt, qui ſunt numeri cœleſtium planetarum & ſignorum, ex eadem radice reſultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum eſt in ſacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obſeruantia, magna'que & multiplicia eius myſteria, quorum multa è ſacris eloquiis repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile conſtabit ſeptenarium plenitudinem quandam ſacrorum myſteriorum ſignificare. Legimus enim in Geneſi, ſeptimum diem quietis domini, ſeptimum ab Adam Enoch, uirum ſanctum & pium, & alium etiam ab Adam ſeptimum uirum nequam & digamum nomine Lamech, item ſeptima generatiōe abolitum peccatum Cain: ſicut ſcriptum eſt: Septuplum punietur Cain: & ſeptem uindictas exoluet qui occiderit Cain. At quæ ibidem magiſter hiſtoriæ ſeptem colligit fuiſſe peccata Cain. Item ſeptena & ſeptena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, ſimiliter & de uolatilibus: deinde poſt ſeptem dies pluiſſe dominum ſuper terram, ſeptimo'que die ruptos omnes fontes abyſſi, & inundaſſe aquas ſuper terram. Item ſeptem agnas Abraham dedit Abimelech: & ſeptē annis ſeruiuit Iacob pro Lia, & aliis ſeptem pro Rachel: Et ſeptem diebus populus Iſraël luxit mortem Iacob. Præterea ſeptem boues & ſeptem ſpicas, ſeptem annos fertilitatis & ſeptem ſterilitatis legimus ibidem. In Exodo uero, ſeptimo die præcipitur ſabbathum ſabbathorum, requies ſancta domino: quia ſeptimo die ab opere quieuit dominus. Item ſeptimo die ceſſauit orare Moſes. Septimo die erit ſolennitas domini, ſeptimo anno liber egredietur ſeruus, ſeptem diebus bos & ouis ſit cum matre ſua, ſeptimo anno dimittetur quieſcere terra ſeminata ſex annis, ſeptimus dies erit ſanctum ſabbathum & requies: ſeptimus dies quia ſabbathi eſt, uocabitur ſanctus. In Leuitico etiam ſeptimus dies erit celebrior & ſanctior, & ſeptimi menſis primus dies erit ſabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocauſta domino, ſeptem diebus celebrabantur feriæ domini, ſeptem diebus per

Septenarius omnis efficaciæ pleniſſimus.

annum legitimum ſempiternũ erit in generationibus ueſtris. Septimo mẽſe feſta celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis ſeptem diebus: ſepties aſpget coram domino qui tinxerit digitũ in ſanguine: ſepties tinget in ſanguine paſſeris mundatus à lepra: ſeptem diebus lauabitur aquis uiuentibus qui patitur fluxum ſanguinis: ſepties aſperget digito in ſanguine uituli: ſepties percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio ſeptem populi terrã promiſſionis habebant. Legitur & ſeptimus annus remiſſionis, & ſeptem lucernæ cãdelabrorum in auſtrali parte erectę. Et in Numeris leguntur ſeptẽ agnas immaculatas obtuliſſe filii Iſrael, & quod ſeptem diebus ueſcebantur azymis, & quod ſeptẽ agnis & hirco expiabatur peccatum, & ſeptimus dies erat celeberrimus & ſanctus, & ſeptimi menſis dies uenerabilis & ſanctus, & ſeptimus menſis ſcenopegiæ, & ſeptem uitulos offerebat die ſeptimo, & ſeptem aras erexit Balaam, ſeptem diebus Maria ſoror Aaron leproſa egreditur extra caſtra, ſeptẽ diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Ioſue, ſeptem ſacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & ſeptem diebus circuibant ciuitates, & ſeptem buccinæ portabantur per ſeptem ſacerdotes, & die ſeptimo buccinabant ſeptem ſacerdotes. Item in libro Iudicum ſeptem annis Abeſſa regnauit in Iſraël, ſeptem diebus fecit nuptias Sãſon, & ſeptimo die expoſuit uxori problema, ſeptem funibus neruiceis ligatus eſt & ſeptem crinibus capitis ſui, ſeptem annis oppreſſi ſunt filii Iſraël p regem Madian. Et in libris Regum ſeptem uicibus & ſeptima uice ecce dicit Helias nubecula parua, ſeptem diebus filii Iſraël dirigebant acies, & ſeptimo die commiſſum eſt bellum: ſeptem annorum cõminata eſt fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & ſepties oſcitauit puer reſuſcitatus per Heliſæum, & ſeptem uiri crucifixi ſunt ſimul in diebus meſſis primæ: ſeptem lotionibus mũdatur Naaman per Heliſęum, ſeptimo menſe occiſus eſt Golias. Et in Paralipomenis legitur, quòd ſeptimo menſe cõpletus eſt aceruus fundamentorum: & in Heſter legimus ſeptem eunuchos regis Perſarum: & in Tobia, ſeptem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem ſeptem uicibus incenditur fornax Nabuchodonoſor, & ſeptem leones erant in lacu, & ſeptima die uenit Nabuchodonoſor. In libro Iob exprimuntur ſeptem filii Iob, & ſeptem diebus & noctibus ſediſſe amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, ſeptimo non tanget te malum. In Eſdra legimus ſeptem hebdomadas annorum, ſeptem cõſiliarios Artaxerxis: & ibidem ſeptimo menſe clanges buccina: ſeptimus menſis ſcenopegiæ ſub Eſdra erat, dum filii Iſraël erant in ciuitatibus: & ſeptimi menſis primo die Eſdras legit legem populo. Et in Pſalmis ſepties in die laudem dicit Dauid: ſeptuplum probatur argentum, ſeptuplum reddit uicinis noſtris in ſinu eorum. Et Salomon ait ſeptem columnas excidiſſe ſibi ſapientiam, & ſeptem uiros loquentes ſententias, ſeptem quæ odit & deteſtatur dominus: ſeptem nequitiæ in corde inimici, ſeptem circunſpectores, ſeptem oculi in-

insipientes. Numerat Isaias septem dona spiritus sancti,& septem mulieres uirum unum apprehēdentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ, & septem filios peperit mater, quæ infirmata est & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrēs permansit. In Zacharia septem lucernæ,& septem infusoria super caput cādelabri,& septem oculi discurrentes in uniuersam terram,& septem oculi super unum lapidē, & septimi diei ieiunium uertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam uero & in Euangeliis legūtur septem beatitudines, septē uirtutes, quibus septem uitia opponunt, septē petitiones orationis dominicæ, septē uerba CHRISTI in cruce, septem uerba beatæ MARIAE uirginis, septem panes per dominū distributi, septem sportæ fragmentorum, septem fratres uxorem unam habentes, septem discipuli domini piscantes, septem hydriæ, in Cana Galilææ, septem uæ, quæ dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium reguli. In epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ,& Petrus septem gradus uirtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septem discipuli electi per apostolos. In Apocalypsi quoque multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus dei, septem angeli, cum septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis quæ septem habebāt diademata: item septem plagæ, & septem phyalas quas habet unus de septē angelis, septem capita bestię coccineę, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cū in naturalibus tū in sacris & cęremoniis, tum etiam in aliis: itaque huc referuntur septem dies, septem planetæ, septem Pleiades, septem ætates mundi, septem mutationes hominis, septem artes liberales totidem'que mechanicæ, & totidem prohibitæ, septem colores, septem metalla, septem foramina in capite hominis, septem paria neruorum, septem montes in urbe Roma, septem reges Romani, septem bella ciuilia, septem sapientes tempore Ieremiæ prophetæ,& septem sapientes Gręciæ. Item septem diebus ardebat Roma sub Nerone. Per septem reges occisa sunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesię principales, totidem Gregorius construxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septem constituti sunt electores imperii, & septem sunt actus solennes in Imperatore coronando, septem testes requirunt leges in testamēto, septem sunt pœnæ ciuiles,& septem canonicæ,& septem horæ canonicę, septies salutat sacerdos in missa, septē sacramenta & se

ptem ordines clericorum, & septem annorũ puer potest ordinari ordine minori, & potest obtinere beneficiũ sine cura. Septem sunt psalmi pœnitẽtiales, & septem mandata secundæ tabulæ, & septem horis Adam & Eua fuerunt in paradiso, & septem sunt uiri per angelum prẹnũtiati antequam nascerẽtur, uidelicet Ismaël, Isaac, Samson, Hieremias, Ioannes Baptista, Iacobus frater domini, & CHRISTVS IESVS. Denique hic numerus & in bono & in malo

SCALA.

In archetypo	Ararita	אראריתא		
In mũdo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צדקאל Zadkiel	כמאל Camael	רפאל Raphael
In mundo cœlesti	שבתאי Saturnus	צדק Iupiter	מאדים Mars	שמש Sol
In mũdo elemẽtali	Vppupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Ceruus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrum Adamas	Olor Vitul⁹ marin⁹ Leo Aurum Carbunculus
In minore mundo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris sinistra	Manus dextera Naris dextra	Cor Oculus dexter
In mundo infernali	Gehenna גיהנם	Portæ mortis וצל מות	Vmbra mortis שערי מות	Puteus interitus באר שחת

malo omnium est potētissimus: de hoc Linus uetustissimus Poëta cecinit:

Septima cum uenit lux, cuncta absoluere cœpit
Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa.
Est etiam rerum cunctarum septima origo,
Septima prima eadem, perfecta & septima septem:
Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum
Voluitur, & circulis totidem circum undiq; fertur.

SEPTENARII.

Asser Eheie	אשר אהיה		Nomina dei septē literarum
האניאל Haniel	מיכאל Michaël	גבריאל Gabriel	Septem angeli qui adstant ante faciem dei
נוגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	Septem Planetæ
Columba Thimallus Hircus Cuprum Smaragdus	Ciconia Mugil Simia Argentū uiuū Achates	Noctua Aelurus Feles Argentum Crystallus	Septem aues Planetarum Septem pisces Planetarum Septem animalia Planetarū Septem metalla Planetarum Septem lapides Planetarum
Pudendum Naris sinistra	Manus sinistra Os	Pes sinister Oculus sinister	Septem mēbra integralia Planetis distributa Septem foramina capitis Planetis distributa
Lutum fecis טיט היון	Perditio אברון	Fouea שאול	Septem habitacula inferorū, quæ describit Rabi Ioseph Castiliēsis cabalista in Horto nucis

De octonario & eius Scala. Cap. XI.

Octonarij nomenclaturæ.

Ctonarium uero uocant Pythagorici numerum iustitię & plenitudinis: primum, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet in quatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratione cõtexitur, uidelicet per bis bina bis: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iustitiæ sibi nomen inoleuit: alterum uero, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ soliditatis contextum: primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurantis, sicubi diuinam iustitiam obtestari uellet, quorũ nomina hæc: Ignis, Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phanes & Nox. Octo quoq; sunt duntaxat cœlorum uisibiles sphæræ: corporalisq; naturę proprietas per illum nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorũ complexus est. Estq; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circuncisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiam erant in uetere lege ornamenta sacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumerale, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem & mundi consummationem, quia subsequitur septenariũ, qui temporis symbolũ est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim beattiudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis, tot nanq; animæ in arca Noë saluæ factæ sunt à diluuio aquarum. Iam quoq; & octo fuerũt filii Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Itẽ Zacharias Iohannis pater octauo die recepit loquelam. Hunc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucem editus est, in cuius sempiternum testimoniũ Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuã obtinuit, ut solæ Naxiæ mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtusq; uitales edant, cum ubiq; ferè gentiũ omnes sic geniti intereant, & etiam matres manifesto uersentur in periculo.

Octo nomina per q̃ solitus iurare Orpheus.

SCALA OCTONARII.

Nomina dei octo literarum.	Eloha Vedaath אלוה ודעת Tetragrammaton Vedaath יהוה ודעת								In archetypo
Octo beatorum præmia.	Hæreditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili
Octo cœli uisibiles	Cœlũ stellatũ	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlũ Martis	Cœlum Solis	Cœlũ Veneris	Cœlũ Mercurij	Coelum lunæ	In mũdo coelesti
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Hũiditas aëris	Caliditas ignis	Caliditas aëris	Hũiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elementali
Octo beatorum genera.	Pacifici	Esurientes & sitientes	Mites	Persecuti propter iustitiã	Mundi corde	Misericordes	Paupes spiritu	Lugentes	In minore mũdo
Octo damnatorũ præmia	Carcer	Mors	Iudicium	Ira dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali

De Nouenario & eius Scala. Cap. XII.

Ouenarius numerus musis sacer, cœlestium sphærarum diuinorumq; spirituum ordini adiumento: hinc nouem sunt sphæræ mobiles, & secundũ illas nouem sunt musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidem musæ nouem sphæris nouem sunt adcommodatæ, ita ut prima referat supremam sphæram, quam uocãt primum mobile, & sic gradatim descendendo secũdum scriptum ordinem, usq; ad ultimam quæ referat sphæram lunæ, ita scilicet, Calliope adcommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouem quoq; sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt sapphirus, smaragdus, carbunculus, beryllus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramẽtum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritũ: nouemq; diebus antiqui mortuos funerabant, totidemq; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipue obseruatus est, ut quando leges condẽdæ, aut responsa danda, aut sæuitura clades. Astrologi etiã annos enneaticos, hoc est nouenarios, in hominũ ætatibus non secus atq; septenarios, quos climactericos uocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarii non pertingat perfectionem, sed unitate minor, citra illũ deficiat, sicut super euangelio de decẽ leprosis interpretatur Augustin⁹: nec uacat mysterio longitudo nouem cubitorũ Og regis Basan, qui typus est diaboli.

SCALA NOVENARII.

Nomina dei nouem literarum	Tetragrammaton Sabaoth יהוה צבאות			Tetragrammaton Zidkenu יהוה צרקנו			Elohim gibbor אלהים גיבר			in archetypo
Nouem chori angelorum Nouem angeli præsidentes cœlis	Seraphim Metattron	Cherubim Ophaniel	Throni Zaphkiel	Dominationes Zadkiel	Potestates Camaël	Virtutes Raphaël	Principatus Haniel	Archangeli Michaël	Angeli Gabriel	In mundo intelligibili
Nouem sphæræ mobiles	Primum mobile	Cœlũ stellatum	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra Lunæ	In mundo cœlesti
Nouẽ lapides repræsentantes nouẽ choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo elementali
Nouẽ sensus cum extimi tum intimi	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Sensus communis	Auditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	In minore mundo
Nouem ordines cacodæmonum	Pseudothei	Spiritus mẽdacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores	Aëreæ potestates	Furiæ seminatrices malorum	Criminatores siue exploratores	Tẽtatores siue insidiatores	In mundo infernali

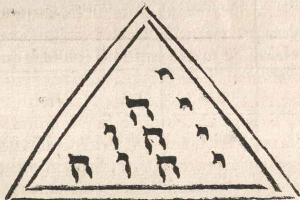
De Decade & eius Scala. Cap. XIII.

Enarius. Hic dicitur omnis numerus siue uniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultra nõ numeratur, nisi per replicationem: uniuersosq; numeros uel intra se implicat, uel per se suosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur & potentię, animisq; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat illi qui sacris Isidis initiari uellet, decem dierum ieiunium indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso inquiens: Illud plane cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coërcerem, & neq; ullum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, mẽstruum, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, uegetatiua, sensitiua, ratio & mens. Decem quoq; simplicia integralia hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in psalterio, decem instrumenta musica quibus canebantur psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebãtur odæ: Nablum, idem quod organũ: Mizmor, in quo psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius fœlicitas: Halleluiah, in quo laudes dei tantũ atq; contemplationes. Decem quoq; sunt cantores psalmorum, uidelicet: Adam, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, Dauid, Salomon & tres filii Choræ. Decem quoq; præcepta legis. Et decimo die post ascẽsionem Christi, descendit spiritus sanctus. Hic deniq; est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, uicit in certamine: & oriẽte lucifero benedictus est, & uocatum est nomen eius Israël. In hoc numero Iosue uicit trigintaunum reges: & Dauid uicit Goliam & Philistæos: & Daniel pericula euasit leonũ. Hic numerus sicut unitas etiã circularis est, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est & complementum, & principium decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id à quo habet principium sui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem, corpus in terram, à qua sumptum est reuertitur: tempus redit in æternitatem à qua fluxit: mẽs à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit denique omnis creatura in nihilum ex quo creata est, nec nisi diuino uerbo sustentatur, in quo cõdita sunt omnia, omnia'que cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à deo incipiẽtia, & in ipsum desinentia. Deus quoq; ipse prima Mo

Ceremoniæ, denariæ olim dictæ.

nas priusquàm sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa ulterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habēt, & in lege tanquàm à deo propria exigunt, simul cum primitiis, ut rerū primordia, uelut principium numerorum, & decima queq; tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis est omnium.

SCALA DENARII.

SCALA DE-

In archetypo	י ה ו ה י ה ו י ה י Nomen quadriliterum collectum decem literarum			ואו הא Nomen quadriliterum	
	אהיה Eheie	י יהוה Iod tetragram maton	יהוה אלהים Tetragrãmatõ elohim	אל El	אלהים גיבר Elohim gibor
	כתר Kether	חכמה Hochmah	בינה Binah	חסר Hæſed	גבורה Geburah
In mũdo intelligibili	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Poteſtates
	Haioth hakados	Ophanim	Aralim	Haſmallim	Seraphim
	Metattron	Iophiel	Zaphkiel	Zadkiel	Camaël
In mundo cœleſti	Reſchith hagal galim	Masloth	Sabathai	Zedeck	Madim
	Primũ mobile	Sphæra zodiaci	Sphæra Saturni	Spæra Iouis	Sphæra Martis
In mundo elementali	Columba	Pardus	Draco	Aquila	Equus
In minore mundo	Spiritus	Cerebrum	Splen	Epar	Fel
In mundo infernali	Pſeudothei	Spũs mẽdacij	Vaſa iniqtatis	Vltores ſcelerũ	Præſtigiatores

NARII.

יור הא tenſum decem literarum		אלהים צבאות Nomen elohim Sabaoth			Nomina dei decem litera-rum
אלוה Eloha	יהוהצבאות Tetragrãmaton Sabaoth	אלהים צבאות Elohim Sabaoth	שדי Sadai	ארני Adonai melech	Decem nomina dei
תפארת Tiphereth	נצח Nezah	הור Hod	יסור Ieſod	מלכות Malchuth	Decem Sephiroth
Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	Animæ beatæ	Decẽ ordines beatorũ ſe-cundum Dionyſium
Malachim	Elohim	Bne Elohim	Cherubim	Iſsim	Decẽ beatorũ ordines iux ta traditiões Hebræorũ
Raphaël	Haniel	Michaël	Gabriel	Anima Meſsi hæ	Decem angeli præſi-dentes
Schemes	Noga	Cochab	Leuanah	Holomieſodoth	Decem ſphæræ mundi
Sphæra Solis	Sphæra Vene ris	Sphæra Mer-curij	Sphæra Lu-næ	Sphæra elemẽ torum	
Leo	Homo	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia ſancti-tatis ad ſuperos relata
Cor	Renes	Pulmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinſeci hominis
Aëreæ po teſtates	Furiæ ſeminatri ces malorum	Criminatores ſiue exploratores	Tẽtatores, ſiue inſidiatores	Animæ prauæ & damnatæ	Decem damnatorum or dines

De undenario & duodenario cum duplici duodenarii Scala, Cabalistica & Ophica. Cap. XIIII.

Vndenarius numerus sicut transgreditur denarium, qui legis & præceptorum est, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis est: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iussa sunt fieri undecim saga cilicina, qui est habitus pœnitentium & lugentium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœlestibus communionem, nec attractum, nec scalam ad supera tendentem, nec ullum meritum habet, sed tamē aliquando gratuitam gratiam percipit à deo, sicut ille qui ad undecimā horam uocatus fuit in uineam domini, accepitq; mercedem illorum qui portauerunt onus diei & æstus. Duodenarius autem numerus est diuinus, & quo cœlestia metiūtur: est enim signorum cœlestium spirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim sunt in zodiaco signa, quibus præsunt duodecim angeli præcipui, subfulti irrigatiōibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter cursum suum perficit, & luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipuæ sunt iuncturæ, scilicet in manibus, cubitis, spatulis, femore, genibus & uertebris pedum. Magna insu-

Vndenarius nullā habet cum diuinis communionem.

Duodenarius, numerus diuinus.

ſuper in diuinis myſteriis duodenarii uis eſt. Elegit deus duodenam familiam Iſraël, illisq; præfecit duodecim principes: totidē lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore ſacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propoſitionis, & totidem lapidibus altare conſtructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones ſuſtinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores miſſi ad terrā promiſſionis, totidem Chriſti apoſtoli duodecim tribubus præfecti, duodecim milia numerantur populi ſignati & electi, duodecim ſtellis cœli regina coronata: & in euangelio, excreſcentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præſident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœleſtis Ieruſalem. In inferioribus etiam creſcentia multa hoc numero progrediuntur: ſic lepus & cuniculus fœcundiſſimi, duodecies in anno generant, pariunt'que: & camela totidem menſibus fœtum gerit, & pauo duodecim oua ponit.

SCALA,

Nomina dei duodecim literarũ			הוא Sanctus	ברוך Benedictus	קהדש Ipse	
Nomen magnũ in duodecim uexilla reuolutum	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההיו
Duodecim ordines beatorum spirituum	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes
Duodecim angeli præsidentes signis	Malchidiel	Asmodel	Ambriel	Muriel	Verchiel	Hamaliel
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iehuda	Manaße	Aßer	Symeon
Duodecim prophetæ	Malachias	Aggæus	Zacharias	Amos	Oseas	Micheas
Duodecim Apostoli	Mathias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim plantæ	Elelisphacos	Peristereon orthios	Peristereon hyptios	Symphytus	Cyclaminus	Calaminthus
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedonius	Iaspis	Smaragdus
Duodecim mẽbra principalia.	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter
Duodecim gradus damnatorum & dæmoniorum	Pseudothei	Spiritus mẽdacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores	Aëreæ potestates

DVODENARII.

		אב בן ורוח הקדש Pater, filius & spiritußanctus.				In Archetypo
והיה	יוהה	ווהי	היהו	היוה	ההוי	
Principatus	Archangeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Confeßores	In mundo intelligibili
Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanaël	Gabiel	Barchiel	
Isachar	Beniamin	Nephtalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Ionas	Abdias	Sephonias	Naum	Abacuk	Ichel	
Barptolomæus	Philippus	Iacobus maior	Thomas	Matthæus	Iacobus minor	
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mundo cœlesti
September	October	Nouember	December	Ianuarius	Februarius	In mũdo elementali
Scorpiuros	Artemisia	Anagallis	Lapathus	Dracontea	Aristolochia	
Berillus	Amethystus	Hyacinthus	Chrysopaßus	Chrystall⁹	Sapphirus	
Renes	Genitalia	Anche	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo
Furiæ, seminatrices malorum	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	Malefici	Apostatæ	Infideles	In mundo infernali

SCALA DVODE-

Duodecim numina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim sacræ aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Paßer
Duodecim sacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Ceruus	Porca
Duodecim sacræ arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aesculus	Pomus
Duodecim hominis membra signis distributa	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter

NARII ORPHICA.

Vulcanus	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Neptunus	In mũdo intelligibili
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mũdo cœlesti
Septẽber	October	Nouember	December	Ianuarius	Februarius	In mũdo elemẽtali
Anser	Picus	Cornix	Ardea	Pauo	Cygnus	
Asinus	Lupus	Cerua	Leo	Ouis	Equus	
Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhamnus	Vlmus	
Renes	Genitalia	Anche	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo

De numeris q̃ supra duodenariũ sunt, eorũq; potẽtia & uirtutibus. Ca. XV.

Eliqui etiã ultra duodenariũ numeri multis & uariis effectibus decorati sunt, quorum uirtutes ex origine partibusq; eorũ deprehẽdere oportet, quatenus ex simpliciũ aggregatiõe uaria, aut multiplicationis ductu constituunt: nonnunq̃ etiã ex diminutione aut supergressiõe alterius pręcedẽtis, pręcipue perfectioris, significata eorũ

XIII. resultãt, tũ etiã ex seipsis mysteriorum quorundã sacramẽta cõtinẽt: sic tertius supra decimũ numer⁹ apparitiõis Christi ad gẽtes mysteriũ indicat: decimo

XIIII. tertio nãq; post eius natalẽ diẽ, stella duce magis facta est. Decimusquartus & ipse Christi typũ gerit, qui decimaquarta luna primi mẽsis pro nobis immolatus, quo die & filii Israël Phase domino, hoc est, transitũ celebrare iussi sunt. Hũc numerũ tã solicite obseruat Matthęus, ut quo posset illũ in gene

XV. ratiõibus Christi ubiq; retinere, nõnullas generationes prætermiserit. XV. numerus spiritualiũ ascẽsionũ symbolũ est, ideoq; canticũ graduũ in quindecim psalmis illi adaptatũ est, cui etiã XV. anni additi regi Ezechię depu-

XVI. tant: & decimusquintus dies septimi mẽsis erat uenerabilis & sanctus. XVI. numerũ ex quadrato ęquilatero & parẽte denarii cõpositũ, icirco Pythagorici numerũ felicitatis appellãt: ipse etiã ueteris testamẽti prophetas oẽs, tũ

XVIII. XX. noui testamẽti apostolos & euãgelistas cõplectit. Numerũ XVIII. & uigesimũ, utrũq; infaustũ interpretant theologi: nã in priore seruiuit Israël Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uẽditus est Ioseph. Deniq; inter poly-

XXII. poda nullũ est quod uicenũ pedũ numerũ excedat. Numerus aũt XXII. plenitudinem sapientiæ significat, totidẽ siquidẽ sunt Hebraicarũ literarũ characteres, totidẽq; libris totũ uetus testamentũ continet. Numero autẽ uice

XXVIII. simooctauo lunæ fauor designatur, eius enim motus distans à cursu aliorũ syderũ, quasi solitarius uicesimooctauo die completur, quo redit ad idẽ pũctum zodiaci unde processit. Hinc & uigintiocto mansiões lunæ, singulari

XXX. uirtute & influẽtia pollẽtes, in cœlestibus numerãtur. Tricesimus numerus multis mysteriis memorabilis est, quo dominus noster Iesus Christus appretiatus, qui ipse quoque tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnũ dei. Ipse etiã Ioannes Baptista tricesimũ annũ agebat, cũ incepisset prædicare in deserto, & præparare uias domini. Ipseq; Ezechiel eadẽ annorũ ætate incœpit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ

XXXII. ætatis anno eductus de carcere, à Pharaõe accepit Aegypti principatũ. Tricesimumsecundũ numerum Hebræorum doctores sapientiæ adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ: Pythagorici uero hunc numerum iustitiæ appellant, quia semper diuisibilis in partes

XL. æquales usq; ad unitatem. Quadragenarium numerum ueteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus semen aptari & transformari in utero, quousq; in corpus organicũ perfectũ, suis debitis & harmonicis mensu

ris conducatur dispositum,ad suscipiēdum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partū grauiori morbo conflictari, quousq; adaptētur muliebria in partu commota,antequam purificentur: totidē etiam diebus infantes risum continere,morbidos esse,magnoq; discrimine uiuere: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ,magnorumq; mysteriorum significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuii tempore pluit dominus super terram:quadraginta annis filii Israël habitarunt in deserto:quadraginta dies dilata est subuersio Niniuę.Idemq; numerus sanctorum ieiuniis sacer habitus est: siquidem per quadraginta dies Moses, Helias & Christus ieiunauerunt. Quadraginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethlehem antequàm offerretur in templo:quadraginta mensibus publice prædicauit:quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro:quadragesimo die post resurrectionem in cœlos ascendit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse nostri tradūt theologi.

Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorum & seruitutis libertatisq; significatiuus:secundum legem enim quinquagesimo anno remittebātur debita,& reuertebatur unusquisq; in possessionē suā. Hinc per Iubilęi annum atq; per pœnitentiæ psalmum,indulgentiæ atque pœnitentiæ sacramentū ostendit.Lex quoq; & spiritus sanctus in eodē declarant:nā quinquagesimo die post exitum Israël de Aegypto,lex data est Mosi in mōte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionē descēdit spiritus sanct⁹ sup apostolos in mōte Sion:unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. *Quinquagenarius.*

Erat & sexagenarius numerus Aegyptiis sacer:nam crocodilo propri⁹, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat: tot annos præterea dicatur uiuere, & dentes eodem numero habere: deniq; totidem diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo. LX.

Habet septuagenarius numerus sua mysteria,nam totidem annis ignis sacrificii in Babylonica captiuitate sub aqua latens uixerat: totidem annos prædixerat Ieremias templi destructionem: totidem annos durauit captiuitas Babylonica,totidem annis cōplebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta palmæ erant in loco ubi castrametati sunt filii Israël:septuaginta animabus descenderūt patres in Aegyptum:septuaginta reges amputatis manuū & pedū summitatibus,colligebāt cibū sub mensa Adonibesech: septuaginta filii egressi sunt de fœmore Ioas, septuaginta uiri omnes filii Ieroboal: septuaginta pondera argenti dabantur Abimelech:totidem uiros occidit Abimelech sup uno lapide.Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos asinarum.Septuaginta milia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filii Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ.Septuagesies septies iudicatū est de Lamech: septuagesies septies peccata do- LXX.

LXXII. nantur delinquenti. Est & numerus secundus supra septuagesimum totidem linguarum sermonibus, totidem Synagogæ senioribus, totidem ueteris testamenti interpretibus, totidemq; Christi discipulis insignis: habetq; cum duodenario magnã communionem: hinc in cœlestibus quouis signo in sex partes diuiso, resultant septuaginta duo quinarii, quibus præsident totidem angeli, & totidẽ influunt nomina dei, & quilibet quinarius uni pręest idiomati, tãta efficacia, ut inde Astrologi & Physiognomi cognoscere queant cuius idiomatis quisq; fuerit oriundus: respondent istis etiam totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuũ & pedum habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in duodenario numeratis, constituunt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de sinistra transit ad dexteram, sacratus inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat perfectionem. Complementum uero omnium numerorum millenarius est, qui est cubus denarii, significans consummatam & absolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magnæ mutationes portenduntur: hi sunt duodenarii quadratus, & eiusdem cubus uidelicet quadragesimus quartus supra centenarium, & septingentesimus uicesimus octauus supra millenarium, qui numerus fatalis est: ad quẽ cum ciuitas quæuis siue respublica peruenerit, cõpleto cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc, sed imprudentia collabi poterit: atq; hæc de numeris particulatim dicta sufficiant.

Cẽtenarius. *Millenarius* *Numeri duo præter cæteros insignes*

De numerorũ notis in certis gesticulationibus cõstitutis. Ca. XVI.

Legi sæpissime in magicis libris eorũdẽq; operibus & experimẽtis mirabiles quasdã, & quales mihi uidebant ridiculas gesticulationes, & putabã illa esse occulta quædã dęmonũ pacta, propter quod respuebã & proieci ea: sed postquã rẽ profundius examinaui, tunc primũ intellexi in illis magicis gesticulationibus, nõ dæmonũ fœdera, sed numerorũ delitescere rationẽ, qua ueteres per manuũ & digitorũ uarios inflexus & reflexus numeros repręsentabãt: quorũ gesticulatione magi, ineffabiliũ uirtutũ uocabula, sono ignota, numeris uaria, iugatis alternatisq; digitis tacitus inclamãt, uenerãturq; sacro silentio mũdi pręsules deos. Eius ritus meminit etiã Martianus de Arithmetica, inquiens: Digiti uero uirginis recursantes, & quadã incõprehẽsæ mobilitatis scaturigine uermiculati, q̃ mox ingressa, septingẽtos decem & septẽ numeros cõplicatis digitis, Iouem salutabũda surrexit. Tũ philosophia, ut Tritonidẽ propter adstabat, qd numero tali Arithmetica intulisset, exquirit. Cui Pallas: Proprio, inqt, Iouẽ noĩe salutauit. Vt ergo hæc melius intelligant, placuit illa ex traditione Bedæ hic subiũgere, inquit itaq;: Cũ dicis unũ, minimũ in leua digi

tum inflectens,in mediũ palmæ locũ figes:cum dicis duo, ſecundũ à minimo inflexũ ibidem impones:cũ dicis tria, tertium ſimiliter inflectes: cũ dicis quatuor,itidẽ minimũ leuabis:cũ dicis quinq;, ſecundũ à minimo ſimiliter eriges:cũ dicis ſex,tertiũ nihilominus leuabis,eo ſolo qui medicus appellatur,in mediũ palmę fixo:cũ dicis ſeptẽ, minimũ ſolũ ſupra palmę radicẽ,cæteris interim le. atis,impones,iuxta quẽ cũ dicis octo,medicũ:cũ dicis nouẽ,mediũ è regione cõpones:cũ dicis decẽ,unguẽ indicis in medio figes articulo pollicis:cũ dicis uiginti,ſummitatem medii digiti inter nodos pollicis & indicis arcte figes:cũ dicis triginta,ungues indicis & pollicis blando cõiunges amplexu:cũ dicis quadraginta,interiora pollicis lateri uel dorſo indicis ſuperduces,ambobus dũtaxat erectis:cũ dicis quinquaginta, pollicẽ exteriore articulo inſtar Græcæ literæ gãma,curuatim ad palmã inclinabis:cũ dicis ſexaginta,pollicẽ ut ſupra curuatim indice circũflexo diligẽter à fronte præcinges:cũ dicis ſeptuaginta, indicẽ ut ſupra circũflexũ, pollice in longũ tenſo implebis,ungue illius dũtaxat erecto trãs mediũ indicis articulũ:cũ dicis octoginta,indicẽ ut ſupra circunflexũ pollice in longũ extẽſo implebis,unguẽ uidelicet illius in mediũ indicis articulum fixo:cũ dicis nonaginta,indicis inflexi unguẽ radici pollicis erecti cõfiges. Hactenus in leua. Centũ uero in dextra,quomõ in leua decẽ facies,ducẽta in dextra, quomodo uiginti in leua ſiniſtraq; manu. Duo milia in dextra, quomõ duo in leua,&c. uſq; ad nouẽ milia. Porrò decẽ milia cũ dicis, leuã in medio pectoris ſupinã appones,digitis tãtũ in cœlũ erectis :uiginti milia cũ dicis, eandẽ pectori expanſam late ſuperpones:triginta milia cũ dicis,eadem prona ſed erecta,pollicẽ cartilagini medii pectoris immittes: quadraginta milia cum dicis,eandem in umbilico erectã ſupinabis :quinquaginta milia cum dicis, eiuſdem pronæ,ſed erecto pollicẽ umbilico impones:ſexaginta milia,eadẽ prona femur leuũ deſuper comprehendes:ſeptuaginta milia cum dicis,eãdem ſupinã femori ſuperimpones:octoginta milia cum dicis,eandem pronam femori ſuperpones:nonaginta milia cum dicis,eadẽ lumbos comprehendes,pollice ad ima uerſo. At uero centũ milia, ducenta milia, & cætera uſq; ad nongenta milia,eodem modo quo diximus ordine in dextra corporis parte cõplebis. Decies autem centena milia cum dicis,ambabus ſibi manibus conſertis,inuicẽ digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hactenus ſufficiant. Plura de iſtis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in ſua magna Arithmetica comperies. *Lucas de S. Sepulchro.*

De uariis numerorum notis apud Romanos obſeruatis.

Caput XVII.

NVmerorum notæ apud uarias gentes diuerſimode pinguntur: Romani illos ſequentibus notis figurabant,quos de literis antiquis deſcribit Valeri⁹ Probus,& hodie adhuc in uſu ſunt,ſic uidelicet:

Vnum.	Quinq;.	Decē.	Quinquaginta.	Cētum.	Ducēta.	Quingēta.
I.	V.	X.	L.	C.	ƨ .CC.	D.

Mille. M. S. T̄. CXƆ. *Quinq; milia* IƆƆ. ICC. V̄.

Decem milia. CCIƆƆ. CMƆ. ƆMC. IMI. X̄. *Quinquaginta milia.* IƆƆƆ. DƆƆ. L̄.

Centum milia. CCCIƆƆƆ. . . CM. C̄. *Ducenta milia.* ƨ. CC.

Quingenta milia. DM. ꟼƆ. D̄. *Mille milia.* CMƆ. CꟼƆ. M̄. S̄.

Sunt aliæ numerorum notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, o: quę licet numerum nullum significet, alios tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quæ lineam transuersim agat, notant: quinarium autem per eam, quæ lineā contingat, nō autem secet: unitatem uero per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: ┼ significat decem: ┼ significat decē & quinq;: ┼ significat sexdecim: ┼ decem & septem: orbiculus uero denotat centum, sic scilicet o, seorsum positus: coniunctus uero, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, ut sic, oo, uel sic II °, ducenta, sic ooo, uel sic III °, trecenta: ┣° quingenta: ┼° decies centena, siue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ conspiciuntur.

De notis Græcorum. Cap. XVIII.

Otis numerorum utuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis, primo singulis elementis secūdum alphabeti seriē loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, ut hic uidere licet:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Α.	Β.	Γ.	Δ.	Ε.	Ζ.	Η.	Θ.	Ι.	Κ.	Λ.	Μ.
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Ν.	Ξ.	Ο.	Π.	Ρ.	Σ.	Τ.	Υ.	Φ.	Χ.	Ψ.	Ω.

Et hic est primus ordo numerorū apud Gręcos. Secundario diuidunt Grę ci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à

Rho, est centenariorum:& hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorum imitationem institutus est. Quia uero Alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras adfingere,& literis intercalare, quibus uidelicet sextum, nonagesimum & noningentesimum numeros explicarent, ut in sequentibus liquet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α.	Β.	Γ.	Δ.	Ε.	ς.	Ζ.	Η.	Θ.
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι.	Κ.	Λ.	Μ.	Ν.	Ξ.	Ο.	Π.	ϟ.
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ.	Σ.	Τ.	Υ.	Φ.	Χ.	Ψ.	Ω.	ϡ.

Quod si alicui harum literarum subsignetur uirgula toni acuti, tunc totidem millenarios significat, ut in his exemplis:

1000	10000	100000
͵Α	͵Ι	͵Ρ

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci utuntur, uidelicet Ι, pro unitate: Π, pro quinario, quia caput est dictionis πέντε, hoc est, quinq;: Δ, pro denario, à δέκα: Η, pro cẽtenario, ab ἑκατὸν: Χ, pro millenario, à uoce χίλια: Μ, pro decem milibus, à μύρια. Ex quibus sex literis suo modo usque ad quatuor numero iunctis, uel aliis adiunctis cęteros numeros formãt, prę ter Π, quę non multiplicatur, nec sibi iungitur, sed semper aliorum quinarios significat, ut in sequentibus exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι.	ΙΙ.	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	Π	ΠΙ.	ΠΙΙ.	ΠΙΙΙ.	ΠΙΙΙΙ.
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ.	ΔΙ.	ΔΙΙ.	ΔΙΙΙ.	ΔΙΙΙΙ.	ΔΠ.	ΔΠΙ.	ΔΔ.	ΔΔΙ.
50	60	100	200	5000	1000	5000	10000	50000
|Δ|.	|Δ|Δ.	Η.	ΗΗ.	|Η|.	Χ.	|Χ|.	Μ.	|Μ|.

De notis Hebręorũ & Chaldęorũ, & quibusdã aliis Magorũ notis. Cap. XIX.

Ebręorum etiam literę numerorũ notas habẽt, sed longe excellentius q̃ ulla aliarum linguarum, cum maxima lateant in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalę, quam Notariacon uocant. Sunt aut Hebręorũ literę numero uigintiduę principales, quarum quinq; alias quasdã diuersas figuras in fine dictionis sortiuntur, quas iccirco quinq; finales uocant: quę superioribus additę, uigintiseptẽ constituunt: quę deinde in tres gradus partitę, quę in primo gradu sunt, unitates referũt: quę in secundo, denarios: quę uero in tertio gradu sunt, centenarios significant: quęlibet autem illarum, si grandi depingatur charactere, totidem significat millenarios, ut hic:

3000	2000	1000
ג	ב	א

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק

Sunt tamen qui finalibus literis non utuntur, sed pro illis sic scribunt:

1000	900	800	700	600	500
א	תתק	תת	תש	תר	תק

Et ex istis simplicibus figuris earum combinatione & cõpositione reliquos omnes compositos numeros describunt: ut undecim, duodecim, centum & decem, centum & undecim, addendo denario quæ unitatum sunt: similiter & reliquis suo modo. Tamen decimumquintum numerum, non per decem & quinq; sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet טו, idq; ad reuerentiam diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti contingat. Habentq; & Aegyptii & Aethiopes & Chaldæi & Arabes suas numerorum notas, quæ & ipsæ sæpissime inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui nosse uelit, apud harum literarum peritos requirat. Chaldæi nanq; alphabeti sui literis numeros, Hebræorum more signant: eorum alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegantissimas numerorum notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autẽ in utroque uolumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Istis autem notis in sinistrum latus conuersis, constituuntur denarii, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

1000. 2000. 3000. 4000. 5000. 6000. 7000. 8000. 9000.

Atq; ex harum notarum compositione & mixtione, cæteri quoque mixti & compositi numeri elegantissime exeunt, sicut hoc in his paucis facile deprehendi potest.

1510. 1511. 1471. 1486. 5421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compositis procedēdum est: atq; hęc de notis numerorum hactenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem. Cap. XX.

Radunt Pythagorici, adsentiunt Aristoteles & Ptolemæus, ipsa literarum elementa certos quosdam diuinos'que possidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in summam collectos, de rebus occultis futuris'q; eliciamus sententiam. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmantiam uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus: *Arithmantia, diuinationis species.*

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,
Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugnæ:
Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
Præsagia læti minima patere summa.
Sic & Patroclum Hectorea manu perisse,
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum nominum imparem uocalium numerum, claudicates oculorum'ue orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignare partibus: parem uerò numerum læuis: docuit'que Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoscopia dominatrices'que stellas inuenire potuerimus, quis'que inter uirum & uxorem prior moriturus sit aut superuicturus, cæterorumq; operum nostrorum prosperos infœlices'ue euentus, eiusque traditiones hinc subiungere libuit etiam à Ptolemęo astrologo nō improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso Alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum. Cum'que in Romano alphabeto ad complementum uigintiseptem characterum desint quatuor, illorum locum supplent i & u consonantes simplices, ut in Iohannes &

Valentinianus nominibus: deinde hi & hu consonantes aspiratæ, ut in Hieronymus & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici w utantur, Itali uero & Galli in suo uulgari g cum u coniunctum loco eius ponũt, sic scribentes, Vuilhelmus & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50	60	70	80	90
A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	K.	L.	M.	N.	O.	P.	Q.	R.	S.
100	200	300	400	500	600	700	800	900									
T.	V.	X.	Y.	Z.	I.	V.	HI.	HV.									

Quod si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellam, computa nomen suum & utriusque parentis sui per singulas literas secundum numerum suprascriptum, collectam'que totius summam diuide per nouenarium, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterque solem indicat: si uerò binarius aut septenarius, uterque signat lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopon scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suę & patris sui, & summam totam collectam diuide per duodenariũ: si restabit unitas, Leonem notat: si Iunonia dias, aquarium: si ternarius Vestalis, capricornum: si quaternarius, sagittarium: si quinarius, cancrum: si Venereus senarius, taurum: si Palladius septenarius, arietem: si Vulcanius octonarius, libram: si Martius nouenarius, scorpium: si denarius, uirginem: si undenarius pisces: si Phœbæus duodenarius, geminos repræsentabunt: & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cum testibus Pythagoricis philosophis & Hebræorum cabalistis, in illis numeris lateãt occulta aliqua mysteria à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere creauit altissimus, à quibus & literarum & nominum ueritas originem ducit, quæ non casu sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis. Hæc tamẽ non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum ac diuersi gẽtium ritus, pro locorum causis cultibusq; hominibus imposuerunt, sed quæ nascenti cuilibet ab ipso cœlo siderea compaginatione inspirata sunt, quęq́; ex cuiusq; genesi elicere Hebræorum Mecubales atq; Aegyptiorum sapiẽtes olim docuerunt.

Planetarũ numeri.

Signorũ zodiaci numeri.

Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti. Caput XXI.

IAm uero etiam & elementis & cœlestium numinibus sacratos numeros Pythagorici dedicarunt: nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex

Vnitas.

est,in quo posuit deus tabernaculum suum:hanc etiam Iouis esse,idealis illius intellectualisq; speciei uis causatiua testatur,qui idem caput & pater est deorum, sicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uero datur lunæ,quæ secundum luminare est,& animam mundi figurat, uocaturq; Iuno,quod inter eam & monadem prima coniunctio est, cõsortiumq; consimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius competit Ioui, Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis:& deputatur Vestæ & Hecatæ & Dianæ:hinc dicunt: *Dualitas.* *Ternarius.*

Tergeminam Hecaten,tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata est huic uirgini,quam dicunt cœlo Ereboq; potentem. Quaternarius ipse Solis est,qui eo numero cœli cardines constituit,temporaq; discernit: deputatur etiam Cyllenio, quod quadratus deus solus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari,uelut ex fœmineo & masculo utroq; sexu cõstans,adsignatur Mercurio:etiam mundo cœlesti attribuitur,qui super quatuor elemẽta ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur,uelut ex utriusq; sexus commixtione, à Pythagoricis genesi nuptiisq; accommodatus,pertinet ad Venerem & Iunonem. Septenarius quietis numerus,Saturni est:idem etiam lunę motum lumenq; dispensat, ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum possidet, quia nihil gignit: Mineruæ adsignatur,quòd à nullo nascitur:Palladi quoq; uiragini, quia ex numeris tam masculis q̃ fœmineis constat. Hunc Plutarchus etiam dat Apollini. Octonarius ob iustitiæ sacramentum Iouis est:dicatur etiam Vulcano,nam ex primo motu & diade quæ Iuno est,in se bis ducta, cõstat: etiam matri deum Cybelæ attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illum Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mẽse natus dicitur:alii, quoniã octimestres partus uitales nõ sunt,Saturno atq; Parcis illum constituerunt. Nouenarius ad lunã omnium cœlestiũ influxuum uirtutumq; ultimũ receptaculũ pertinet,nõ minus & nouẽ Musis dicatus,tum etiã Marti, à quo finis omniũ rerum. Denarius numerus circularis,ea ratione qua monas ad Solem spectat,datur etiam Iano,quia primi uersus finis,secundæ monadis implet auxilium:insuper etiam mundo adsignatur:similiter & duodenarius,quia sol duodecim signa permeans annũ duodecim mẽsibus distribuit,mundo & cœlo & soli attribuitur. Vndenarius uero,quia semicircularis est,attribuitur lunæ,& deputatur etiã Neptuno. *Quaternarius.* *Quinarius.* *Senarius.* *Septenarius.* *Octonarius.* *Nouenarius.* *Denarius.* *Duodenarius.* *Vndenarius.*

De Planetarũ mensulis,earumq; uirtutibus & formulis,& quæ illis præficiant,diuina nomina,intelligentiæ & dæmonia. Cap. XXII.

TRaduntur insuper à magis quædam numerorũ mensulæ, planetis septem distributę,quas planetarum sacras tabulas uocãt, multis admodum magnisq; cœlestium uirtutibus insignitas, quatenus repræsentãt diuinã illam cœlestium numerorũ rati-

onem à diuinæ mētis ideis per rationē animæ mūdi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimā cœlestiū radiorū harmoniā, secundū effigierū proportionē, intelligētias supramūdanas consignificantiū, quæ aliter exprimi nō possunt, q̄ per notas numerorū & characterū: nihil enim materiales numeri & figuræ possunt in mysteriis rerū abditarū, nisi repręsentatiue per numeros & figuras formales, quatenus regūtur & informant ab intelligētiis & numerationibus diuinis, quæ nectūt extrema materiæ atq; spiritus ad uolūtatem animæ eleuatæ, per magnū affectū operantis cœlesti uirtute, potestatē accipiens à deo, per animā uniuersi & cœlestiū cōstellationū obseruationes in materiā applicatā ad formā conuenientē, dispositis mediis solertia & sciētia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim explicādas properemus. Harū prima Saturno adsignata, ex quadrato ternario constat, cōtinens numeros particulares nouē, & in qualibet linea tres quaq; uersum, & per utrunq; diametrum cōstituentes quindecim: tota autē numerorū summa, quadragintaquinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiuntur, prædictos numeros implentia nomina, cum intelligentia ad bonū & dæmonio ad malū: elicitq; ex eisdē numeris signaculū siue character Saturni & spirituū eius, quales inferius suæ tabulæ adscribemus. Dicūt hanc tabulā fortunato Saturno in lamina plūbea sculptā, adiuuare partū, reddere hominē tutū & potentē, atq; pręstare successus petitionū apud principes & potestates: si uero infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plātationes & cōsimilia, hominē deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discordias, & dispergere exercitus. Secūda dicit tabula Iouis, quæ cōstat quaternario in se ducto, continens numeros particulares sedecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor, cōstituentes trigintaquatuor: omniū autē summa centumtrigintasex. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligētia ad bonū, cum dęmonio ad malū, & elicitur ex ea character Iouis & spirituū eius. Ferunt illam si Ioue potēte dominātēq; argēteæ laminæ fuerit impressa, cōferre lucrum & diuitias, gratiā & amorē, pacem & concordiā hominū, & placare inimicos, cōfirmare honores & dignitates & cōsilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martē spectat, quę quinario quadrato constituit, complectens numeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq;, qui faciūt sexagintaquinq;: & omniū summa est CCCXXV. Et pręsunt illi nomina diuina cū intelligētia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicitur ex ea character Martis & spirituū eius. Hęc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentē facit in bello, & iudiciis, & petitionibus, & terribilē aduersariis suis, & uictoriā præstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinē & menstrua: si uero infortunato Marte sculpatur in lamina ęris rubri, impedit ædificia, deiicit potētes à dignitatibus & honoribus & diuitiis, generat discordiā & lites & odia hominū & bestiarum, fugat apes & columbas & pisces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad uenati-

Saturni tabula.

Iouis tabula.

Martis tabula.

ones & prælia, & generat sterilitatē in uiris & mulieribus & cæteris animantibus, aduersariisq; omnibus timore incutit, & ad reuerētiam exhibendam cōpellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario cōstituta est, & cōtinet numeros trigintasex, quorū sex in quolibet latere & diametro, producunt centum & undecim, & summa omniū sexcentum sexagintasex. Præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malū, & eliciūtur ex ea characteres solis & spirituum eius. Hęc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit gestantē gloriosum, amabilē, gratum, potentem in omnibus operibus, & cōparat hominē regibus & principibus, eleuās eum ad sublimia fortunæ fastigia, impetrare faciēs quicquid uoluerit: sole autē infortunato, facit tyrannū, superbum, ambitiosum, inexplebilē, & malo fine terminantē. Quinta tabula Veneris est, constans septenario in se ducto, numeris uidelicet quadragintanouē, quorum septē in omni latere & diametro cōstituunt centum & septuagintaquinq;: & summa omniū mille ducēta uigintiquinq;. Et præsunt illi noīa diuina cum intelligētia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicit ex ea character Veneris & spirituū eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta, cōciliat concordiā, dirimit lites, largit amores mulierum, cōfert ad conceptū, pellit sterilitatē, reddit potētes in coitu, & dissoluit maleficia, & pacē generat inter uirū & mulierē, & quorūcunq; animaliū & pecorum greges copioso partu fœcundat: & posita in columbari, multiplicat columbas. Cōfert aduersus omnes ægritudines melācholicas, & generat lætitiam, & gestata fortunat itinerātes: quòd si infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis cōtraria facit. Sexta tabula Mercurii est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexagintaquatuor, quorum octo in quouis latere & per utrunq; diametrū faciunt ducēta & sexaginta: & summa oīm duo milia octoginta. Et præsunt illi noīa diuina cū intelligētia ad bonū, & dęmonio ad malū, & elicit ex ea character Mercurii & spirituum eius: & si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argēto uel stāno, uel ære citrino, uel inscripta in pergameno uirgineo, reddit gestantē gratū, fortunatū ad impetrandū quicquid uoluerit: cōfert lucrū & pellit inopiā, cōfert memoriā & intellectū, & diuinationē, & notitiā occultorū per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est, cōstans ex nouenario in se multiplicato, habēs numeros octoginta et unū, in quolibet latere & diametro nouē, producētes tercentū sexagintanouē: & omniū summa est, tria milia trecenta & uigintiunū. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligētia ad bonū, & dæmonio ad malū: & eliciūtur ex ea characteres Lunæ & spirituū eius. Hæc fortunata Luna in argēto sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunque loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lamina

Solis tabula. *Veneris tabula.* *Mercurij tabula.* *Lunæ tabula.*

plumbea, ubicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitãtes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem rite facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria sua, & è loco mãsionis suæ ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciãtur signacula & characteres cum stellarum, tum spirituum ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harum mensularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris Saturni.

3	*Ab.*		אב
9	*Hod.*		הד
15	*Iah.*		יה
15	*Hod.*		הוד
45	*Tetragrammaton extensum.*		יוד הא ואו הא
45	*Agiel.*	*Intelligentia Saturni.*	אגיאל
45	*Zazel.*	*Dæmonium Saturni.*	זאזל

Nomina diuina respondentia numeris Iouis.

4	*Abba.*		אבא
16			הוה
16			אהי
34	*El Ab.*		אל אב
136	*Iohphiel.*	*Intelligentia Iouis.*	יהפיאל
136	*Hismaël.*	*Dæmonium Iouis.*	הסמאל

Nomina respondentia numeris Martis.

5	*He litera nominis sancti.*		ה
25			יהי
65	*Adonai.*		אדני
325	*Graphiel.*	*Intelligentia Martis.*	גראפיאל
325	*Barzabel.*	*Dæmonium Martis.*	ברצאבאל

Nomina respondentia numeris Solis.

6	*Vau, litera nominis sancti.*		ו
6	*He extensum, litera nominis sancti.*		הא
36	*Eloh.*		אלה
111	*Nachiel.*	*Intelligentia Solis.*	נכיאל
666	*Sorath.*	*Dæmonium Solis.*	סורת

Nomina respondentia numeris Veneris.

7			אהא
49	*Hagiel.*	*Intelligentia Veneris.*	הגיאל
157	*Kedemel.*	*Dæmonium Veneris.*	קדמאל
1225	*Bne Seraphim.*	*Intelligentiæ Veneris.*	בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurii.

8	*Asboga. Octonarius extensus.*		אזבוגה
64	*Din.*		דין
64	*Doni.*		דני
260	*Tiriel.*	*Intelligentia Mercurij.*	טיריאל
2080	*Taphthartharath*	*Dæmonium Mercurij.*	תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9	Hod	הר
81	Elim	אלים
369	Hasmodai, Dæmonium Lunæ.	חשמוראי
3321	Schedbarschemoth Schartathan, Dæmonium dæmoniorum Lunæ.	שרברשהמעתשרתתן
	Intelligentia intelligentiarum Lunæ.	
3321	Malcha betharsisim hed beruah schehakim.	מלכא בתרשיתים ער ברוח שחקים

Tabula Saturni in abaco.

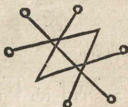
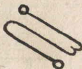
4	9	2
3	5	7
8	1	6

In notis Hebraicis.

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula siue characteres,

Saturni. | Intelligentiæ Saturni. | Dæmonij Saturni.

Tabula Iouis in abaco.

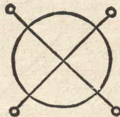
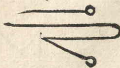
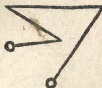
4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

In notis Hebraicis.

ד	יד	יה	א
ט	ז	ו	יב
ה	יא	י	ח
יו	ב	ג	יג

Signacula siue characteres,

Iouis. | Intelligentiæ Iouis. | Dæmonij Iouis.

Tabula Martis in abaco.

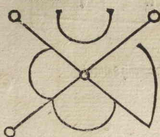
11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

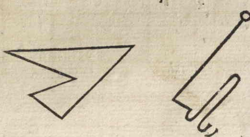
In notis Hebraicis.

יא	כד	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יח	א	יד	כב
כג	ו	יט	ב	יה

Signacula siue characteres,

Martis. *Intelligentiæ Martis.* *Dæmonij Martis.*

Tabula Solis in abaco.

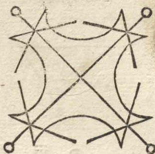
6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

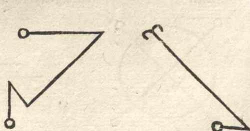
In notis Hebraicis.

ו	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	יו	יה	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	גל	ד	ב	לא

Signacula siue characteres,

Solis. *Intelligentiæ Solis.* *Dæmonij Solis.*

Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

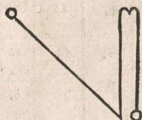
Tabula Veneris in notis Hebraicis.

כב	מז	יו	מא	י	לה	ד
ה	כג	מח	יז	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	יח	לו	יב
יג	לא	ז	כה	מג	יט	לז
לח	יד	לב	א	כו	מד	כ
כא	לט	ח	לג	ב	כז	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

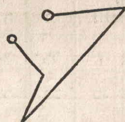
Signacula siue characteres, Veneris.

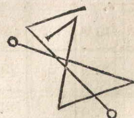
Intelligentiæ Veneris

Dæmonij Veneris.

Intelligentiarum Veneris.

Tabula Mercurij in abaco.

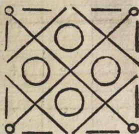
8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

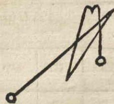
ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא		נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	מח
לב	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
מ	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	נ	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נז

Signacula siue characteres,

Mercurij.

Intelligentiæ Mercurij.

Dæmonij Mercurij.

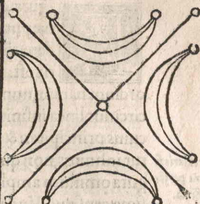
Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

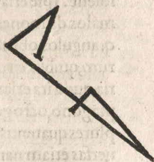
Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

לז	עח	כט	ע	כא	סב	יג	מה	ה
ו	לח	עט	ל	עא	כב	סג	יד	מו
מז	ז	לט	פ	לא	עב	כג	נה	יה
יו	מח	ח	מ	פא	לב	סד	כד	נו
נז	יז	מט	ט	מא	עג	לג	סה	כה
כו	נח	יח	נ	א	מב	עד	לד	סו
סז	כז	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	נב	ג	מד	עו
עז	כח	סט	כ	סא	יב	נג	ד	מה

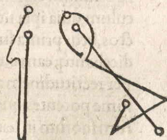
Signacula siue characteres, Lunæ.

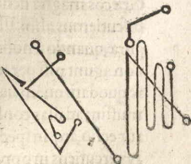
Dæmonij Lunæ.

Dæmonij dæmoniorum Lunæ.

Intelligētiæ intelligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia polleant,& quæ quibus elementis conueniant atq; cœlo. Cap. XXIII.

Iguræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris potẽtiæ putantur. Ex his imprimis circulus respondet unitati atq; denario, nam unitas omnium rerum centrum atq; circunferẽtia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit, numerorum omnium finis & complementum: dicitur'que circulus linea infinita, in qua nõ est terminus à quo, nec terminus ad quem, cuius principium & finis est in quolibet pũcto: unde & motus circularis dicitur infinitus, non quidem quo ad tempus, sed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium amplissima & perfectissima, ligationibus & exorcismis aptissima censetur. Vnde qui malos dęmones adiurant, circulo sese communire solent. Ipse etiam pentagonus cum uirtute quinarii numeri mirandum in malos dæmones habet imperiũ, tum ex lineatura sua qua habet intus quinq; angulos obtusos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorum hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se continet mysteria, quod ita etiam de cæteris figuris, triangulo, quadrangulo, hexagono, heptagono, octogono & reliquis inquirendum & intelligendum est, quarum plures quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibus constituũtur, diuersas etiam nanciscũtur significationes atq; uirtutes, iuxta diuersimodum linearum numerorumq; ductum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptii atq; Arabes summam potentiam habere confirmabant, quod'que sit omnium cœlestium uirium atq; intelligentiarum firmissimum receptaculum, quia ipsa sit figura omniũ rectissima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima superficiei descriptio, habens lõgitudinem & latitudinem: dicebantq; eam cœlestium fortitudine conspiratam. quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum resultat: suntq; stellę tunc maxime potentes, quando in figura cœli quatuor obtinent cardines, atq; radiorum suorum in seinuicem proiectione crucem constituunt. Habetq; præterea (quod supra ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario potentissimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptiis etiam sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas relata fuit, uitam futuræ salutis apud eos allegorice significans. Fuit etiã Serapidis pectori impressa, & apud Græcos magna ueneratione habita. Verũ quod hic ad religionem attinet, discutiemus alibi. Illud aduertendum est, quicquid mirificum operantur figuræ, quando à nobis in chartis, uel laminis uel imaginibus inscribuntur, id non agunt nisi per uirtutem ipsis acquisitã à figuris sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut similitudo cõparat, quatenus adamussim ad illas configurantur, quemadmodum ex opposita pariete causatur echo, atq; in speculo concauo collectio radiorum solarium, quos postea repercutiens in oppositum corpus uel lignum uel aliud combustibile, pro-

Circularis figura perfectissima.

Crucis figuræ potẽtia.

tinus comburat: siue quemadmodum cithara causat reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis & consimilis è cõspectu sit posita, siue ut duæ in lyra fides æquo interstitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quando pulsatur una, subito tremit & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq;, concipiunt uirtutes figurarum cœlestium, quatenus dominãtibus illis opportune fuerint rebus impressæ aut rite fabricatæ, tanquam conspiret figura ad consimilẽ figurã atq; exigat. Et sicut hęc de figuris dicta sunt, ita pariter etiã de Geometricis corporibus intelligenda sunt, quæ sunt sphæra, tetracedron, hexacedron, octocedron, icocedron, dodecacedron & consimiles. Neq; uero prætereundum est, quas figuras Pythagoras & illum secuti Timæus Locrus atq; Plato, elemẽtis & cœlis adsignarunt: nam terræ primum cubum, octo angulorũ solidorum & uigintiquatuor planorum & sex basium, quadratum in forma tesserę dederũt. Igni autem pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidem angulorum solidorum & duodecim planorum tribuerũt. Aëri autem cõstituerũt octocedrontẽ, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & uigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedrontem, basium uiginti, angulorum solidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrontem, ex duodecim basibus pentagonis & uiginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua, maxime quidẽ in speculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & specula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longissima distantia.

Elementorũ & coeli figuræ. Terræ. Ignis. Aëris. Aquæ. Coeli.

De Musicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia. Cap. XXIIII.

Vsicalis etiam harmonia nõ est syderum muneribus uiduata: est enim imitatrix omnium potẽtissima: quæ cum corpora cœlestia opportune insequitur, cœlestem influxum mirifice prouocat, omniumq; audientium affectus, intentiones, gestus, motus, act⁹ atq; mores immutat, & ad suas proprietates subito prouocat, ut ad lætitiam uel lamentationem, aut audaciam uel trãquillitatem & ad similia, ipsas quoq; bestias, serpentes, uolucres, delphines ad auditum suę modulationis prouocat. Sic aues fistulis alliciuntur. eisdem capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinẽtur. Fides delphinis hominum amicitias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organicæ uoces permulcent. Ipsa etiam elementa modulis gaudẽt. Halesius fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabũdus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia quæ Nympharũ insulæ nuncupant, quæ ad cantum tibiarum in medium stagnum à continenti procedentes in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertunt. Eas

M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore, mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeo magna uis est Musicæ. Ipsa quidē animum mulcet, mentē erigit, prę-liatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq; so-lat. Lapsos & desperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicūt Arabes, quòd cameli onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo

Laus cātus. ferentes onera grauia cantant, & abilitantur atq; alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & abilitationem, iracundos mitigat, tristes & anxios lætificat, discordes pacificat, phreneticorū rabiem tēperat, uanas co-gitatiōes dissipat: hinc est quod morbos aliquos corporis & animi sic uel cu rari uel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes sa-nasse: & Ismeniam Thebanū quamplurimos grauissimis morbis uexatos, concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pytha-goram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concētibus atq; sonis mi ra quædā facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum ado lescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tāta ui homi nes in amentiæ furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu pręstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitatæ seue-ritatis concentu edito, prima specie audientes ueluti mœstitia & stupore cō pleuit, deinde uegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad iucū-diorem mentis statum petulantioresq; corporis motus gesticulationesq; inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentię spiritum conci tauit, ut furor ad rabiem usq; & temeritatem processerit. Legimus etiā eos qui in Apulia à phalāgio tacti sunt, stupescere, exanimesq; iacere, donec cer tum sonum audierint, quo quisq; suo audito saltat aptè ad numerum ac cō-ualescit, atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, su-bito concitatur ad saltum. Et creditū est (Gellio teste) ischiacos cū maxime dolent, tibiæ modulis minui dolorē. Narrat idem ex Theophrasto uiperarū morsibus adhibitū tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur ti biarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando. Cap. XXV.

Sse præterea in sono uirtutem ad cœlestia dona capienda nõ negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus cœlũ harmonica cõpositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare ac efficere: Verũ cantus q̃ instrumẽtalis sonus plus potest, quatenus præter harmonicum concentum ex mentis cõceptu ac imperioso phãtasiæ cordisq; affectu proficiscẽs, simulq; cũ aëre fracto ac temperato aëreum audientis spiritũ, qui animæ atq; corporis uinculũ est, motu facile penetrans, affectũ animũq; canentis secum trãsferens, audientis affectũ mouet affectu, phantasiã afficit phantasia, animũ animo, pulsatq; cor, & usq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoq; mores infundit: mouet præterea mẽbra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut non modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferãt. Necesse est autem omnes concentus ex conuenientibus fundamentis procedere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant conuenire. Neq; enim rugitum leonum, mugitum boum, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis conuenire faciet: nec ex lupi & agni neruis factę fides in consonantiã aliquam deduci possunt, quia eorum dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorũ hominum uoces uariæq;, quia unicum secundum speciem est ipsis fundamentũ. Conueniunt & multæ aues, quia unicum illis propinquum genus & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta & cum uocibus naturalibus, quia utrobiq; similitudo, aut uera & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus & spiritus animatus, sermo est spiritus cum sono & uoce aliquid significãte prolatus, cuius spiritus cum sono & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocem ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, quà neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, utroque & uitalibus cæteris, quò faucium angustias pulsante formanteq; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in uoce & sono & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeò necessarius sit auditui aër, tamen ut aër per se non est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidens: neq; enim uisus uidet illum nisi coloratum, nec auditus nisi sonãtem, nec odoratus nisi olẽtem, nec gustus nisi sapidum, nec tactus nisi calidum aut frigidum aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamen est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus uitæ spiritus nostri sensitiui existit aër, & nõ est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris uirtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem

Musica in quibus posita.

obscura

uiuificare sibi cõiunctũ, & in uiuificato & cõiuncto spiritui aëre sentire species obiectorum in actu positos, idq; in aëre uiuo: sed in diaphano & subtili species uisibiles, in cõmuni audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concẽtus quiq; soni singulis stellis respondent. Caput XXVI.

CAeterum nunc scias, quòd ex planetis septem, Saturnus, Mars atq; Luna plus uocis habent quàm concentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrum coartatos sonos: Mars uero asperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas: inter has Luna obseruat medias, Iupiter uero, Sol, Venus atq; Mercurius possidẽt concentus: habet tamẽ Iupiter concẽtus graues, cõstantes, intentos, suaues, hilares & iucundos: Sol uenerabiles, intẽtos, puros, & cũ gratia dulces: Venus aũt lasciuos, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circũferẽtia dissolutos dilatatosq;: Mercurius uero habet concẽtus remissiores, multiplices, & cum quadã strenuitate lætos & iocundos. Ex particularibus uero concẽtibus & proportionatis, tonus musis nouẽ obtẽperat. Iupiter habet gratiã uocis octauæ simul & quintæ scilicet diapason cũ diapẽte. Sol obtinet octauę uocis melodiã, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason: Venus tenet gratiã uocis quintæ, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiã quartæ. Veteres præterea tetrachordi uelu ti quatuor elementorũ numero contenti, Mercurio inuentore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor est, quorũ hypate terrã, parhypate uel mese aquã, nete uel diezeugmenon aut hyperboleos ignẽ: paranete uel synẽmenon aërem resignare uoluerunt. Deinde uero Terpander Lesbius septimam chordã inueniens illas planetarũ numero æquauit. Præterea qui elementorũ numerum secuti sunt, quatuor musicæ genera illis simul atq; quatuor humoribus cõuenire dicebant, & Doriũ aquę & phlegmati, Phrygium choleræ & igni, Lydiũ sanguini & aëri, myxolydiũ atrę bili & terrę cõsonare putabant. Alii ad cœlorũ numerum uirtutẽq; respiciẽtes, Doriũ Soli, Phrygiũ Marti, Lydium Ioui, myxolidiũ Saturno, hypophrygiũ Mercurio, hypolydium Veneri, hypodoriũ Lunæ, hypomixolydium cœlo stellato contribuerunt. Prętereа cum his concentuũ modis etiã musas & chordas ad cœlos referebant, sed non eo ordine quo inter numeros & cœlorũ animas de nouem musis narrauimus: nam Thaliã musam dicunt concentũ non habere, silentio & terræ eam adscribentes. Clio aũt cum Luna hypodoriũ modũ & chordã proslãbanomenos mouẽt: Calliope & Mercurius hypophrygiũ modũ & chordã hypatehypaton possidẽt. Terpsichore cũ Venere hypolydiũ & parhypatehypaton: Melpomene & Soli Dorius & lichanos hypatõ coaptãtur. Erato cũ Marte Phrygiũ & hypatemesen custodiũt. Euterpe & Ioui Lydius & parhypate meson cõueniũt. Polymnia & Saturnus mixolydiũ & lichanos meson seruãt: Vraniæ ac cœlo stellato hypmixolydius modus atq; me-

ſes chorda adſcribuntur, quæ ita in ſequentibus uerſibus expreſſa legimus:

Germinat in primo nocturna ſilentia cantu,
    Quæ terræ in gremio ſurda Thalia iacet.
Perſephone & Clio ſpirant, hypodorius ergo
    Naſcitur, hinc ortum proſmeledes generat.
Dat hypochorda ſequens Phrygium, quem parturit ipſa
    Calliope, interpres parturit ipſe deum.
Tertius oſtendit hypolydæ exordia neruus,
    Terpſichore occurrit, ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan ſtatuunt mihi crede modum, qui
    Dicitur in quarto Dorius eſſe loco.
Vult Erato quintum Phrygio perſcribere neruum,
    Mars quoq; non pacem, prælia ſemper amans.
Lydius Euterpes Iouis & modulamen habebit,
    Dulce tenens iuſſit ſexta quod eſſe fides.
Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
    Principium mixolydius unde capit.
Vraniæ octauam dum perſcrutatur amicam,
    Verſat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem ad inuicem diſtantia rimãtur: nam id ſpatium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet cẽtum & uiginti ſex milia ſtadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna aũt ad Mercuriũ dimidium illius ſpatii facit ſemitoniũ: tantundem ab illo ad Venerem facit aliud ſemitoniũ: inde uero ad ſolem triplũ quaſi tonum & dimidium ſtatuit diapente: à luna autem ad ſolem duplum cum dimidio faciẽs diateſſaron: à ſole uero ad Martem rurſus tantũ eſt interualli, quantũ à terra ad lunam, faciens tonũ: inde ad Iouem dimidium illius aliud faciens ſemitoniũ: tantũdem ab illo ad Saturnũ etiam conſtituens ſemitoniũ: à quo ad ſtellatum orbem iterum ſemitonii ſpatium interiacet. Eſt itaq; à ſole ad cœlum ſtellatũ diaſtema diateſſaron duorũ tonorũ cum dimidio: à terra autẽ perfectum diapaſon ſex tonorũ integrorũ. Iam uero etiam ex proportione motuũ planetarum adinuicẽ, & cum octauo cœlo reſultat harmonia omnium ſuauiſſima. Eſt autem proportio motuũ Saturni ad Iouem dupla ſeſquialtera: Iouis ad Martem ſeſcupla: illius ad ſolem, Venerẽ & Mercuriũ, qui pariter iter perficiũt, proportio dupla: illorum ad lunã, duodecupla: Saturni uero ad ſtelliferum orbem millecupla & ducẽtupla, ſi uerum ſit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primũ mobile in cẽtum annis gradu uno. Motu itaq; proprio lunæ motus uelocior eſt, & acutiorem ſonũ facit ſtellato orbe, qui omnibus tardior, ſonum grauiſſimũ facit: ſed motu uiolẽto qui eſt primi mobilis, omnium uelociſſimus eſt & acutiſſimus: lunaris uero tardiſſimus & grauiſſimus, quæ motuũ proportio & reciprocatio

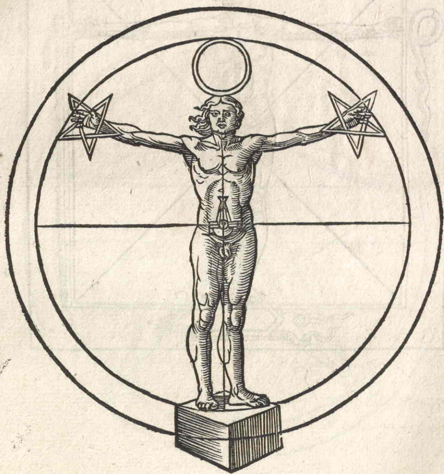
suauissimum concentum edit. Hinc nulli cãtus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouẽdis affectibus hominũ & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quàm qui ex numeris & mensuris & proportionibus ad instar cœlestiũ componuntur. Elementorũ etiam concentus ex eorũ basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignẽ & aërem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason & diapente. Inter aërẽ & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapente: in angulis uero dupla, unde iterum diapason: inter aquã autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitertia, unde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uero sesquialtera iterum constituens diapente. Porrò inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciẽs diapẽte: in angulis uero dupla, constituẽs diapason. Verũ inter ignẽ & aquã, atq; inter aërẽ & terrã deficit quodãmodo cõsonãtia: siquidẽ inter hęc est plena qualitatũ cõtrarietas: cõuenit aũt ꝑ intermediũ elementũ.

De humani corporis proportione & mẽsura harmoniaq;. Caput XXVII.

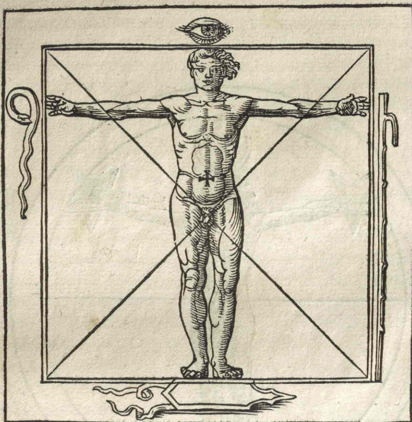

Omo quoniã pulcherrimũ absolutissimũq; dei opus & imago, & minor mundus, ideoq; etiã perfectiore cõpositione ac suauiori harmonia, sublimioriq; dignitate oẽs numeros, mẽsuras, põdera, motus & elemẽta, cęteraq; omnia illũ cõponentia, in se continet ac sustinet, omniaq; in eo uelut in supremo artificio, supremã quandam sortẽ ultra communẽ consonantiã quam habẽt in aliis cõpositis, consequũtur. hinc antiqui oẽs, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabãt, ex ipsisq; humani corporis articulis, oẽs numeros, mẽsuras, proportiões ac harmonias inuẽtas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hãc corporis cõmensurationẽ, tẽpla, ædes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcũq; artificii genus, & artificioꝝ ædificiorũq; quęcũq; sunt partes & mẽbra, puta colũnas, epistylia, bases, antes, stilobates & huiusmodi cętera omnia partiuntur, atq; ex hũano corpore deducũt. Quin & ipse deus docuit Noë fabricare arcã ad humani corporis mẽsurã, ut qui ipse totã mundi machinã humano corpori symmetrã fabricauit: unde ille magnus, hic uero minor mũdus nũcupatur. Hinc microcosmologi nõnulli, humanũ corpus per sex pedes, pedẽ uero per X. gradus, & gradũ quẽq; per minutias V. metiũtur: unde numerãtur LX. gradus, qui faciũt minutias CCC. quibus æquiparantur totidẽ cubiti geometrici, qbus descripta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecẽtorum minutorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arcæ fuit cubitorum trecentorũ, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobiq; longitudinis ad latitudinẽ sescupla proportio, ad altitudinẽ decupla, latitudinis ad altitudinẽ suppartiẽs duas tertias: pariq; modo oĩm mẽbrorum cõmensuratiões sunt pro-

Ex humanis articulis numeri & mẽsuræ reptæ.

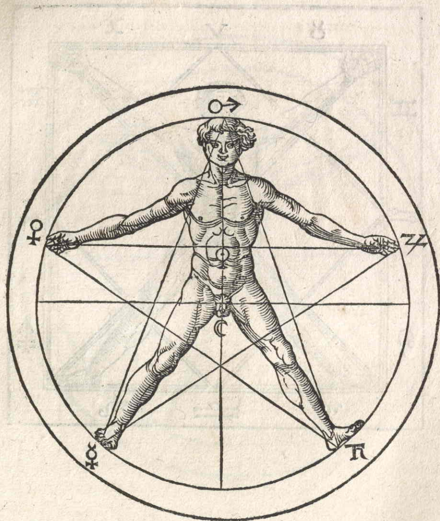
portionatæ & consonantes, & cum mundi membris atque archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine membrũ, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo deo. Tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expassis brachiis in conuinctos pedes erectus homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

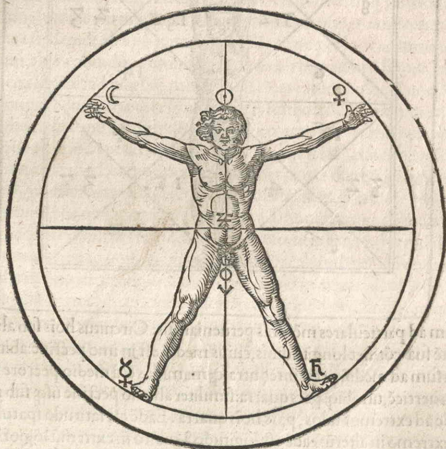

Quod si super eodem cētro circulus fabricetur per summum caput, demissi brachii quousque extremi digiti circuli illius circunferentiam contingāt, passiq; pedes in eadem circunferentia, quantum extrema manuum à summo uertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum, in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

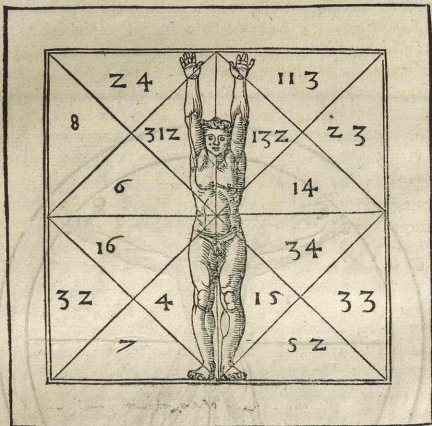

Quod si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsum'que in utrumq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuētur, ipsi tunc extremi pedum manuum'que digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis.

Quòd si manibus sic eleuatis taliter pedes & crura pandãtur, quo homo decimaquarta parte erectæ staturæ suæ breuior sit, tunc pedum distantia ad imum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

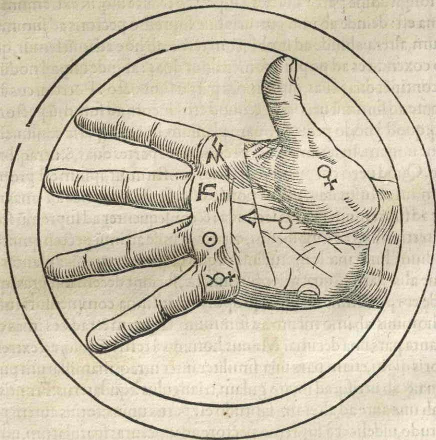
Quod si manus supra caput quàm altissime extendantur, cubitus æquabũt uerticem: & si tũc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum ęquilaterũ locetur, per extrema manuum & pedum conductum, cẽtrum illius quadrati in umbilico erit, qui idem medium est inter summum uerticem & genua.

Sed iam ad particulares mẽsuras perueniamus. Circuitus hoĩs sub alis, medietatẽ suæ cõtinet longitudinis, cuius mediũ est in imo pectine: abinde uero sursum ad mediũ pect⁹ inter utrasq; mamillas & à medio pectore in summum uerticẽ, utrobiq; pars quarta: similiter ab imo pectine usq; sub genua, & inde ad extremos talos, pars hoĩs quarta. Eadẽ est latitudo spatularũ ab uno extremo in alterũ: eadẽ est lõgitudo à cubito in extremũ lõgioris digiti, ideoq; hic cubitus dicit: hinc quatuor cubiti cõstituũt longitudinẽ hoĩs: latitudinem uero quæ in spatulis est, cubitus unus: quę uero in cinctura est, pes unus, cubitũ autẽ constituũt palmi sex: pedem uero quatuor, & quatuor digiti palmum, totaq; hominis longitudo palmorũ uigintiquatuor, pedum sex, digitorum sex & nonaginta. Ab imo pectinis ad summum pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremum frontem & radices imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis robusti & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris autem septima: nec potest Varrone & Gellio testibus, humanum corpus proceritatem septem pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à restricta manus usq; in

interiorem plicaturam cubiti ſpatium eſt: & quod à pectore uſq; ad utraſq; mamillas ſurſum ad ſuprema labra, ſiue deorſum uſque ad umbilicum eſt, quodq́; eſt inter extrema oſſium ſupremi pectoris gulam cingentiũ,& quod à planta pedis ad finem lacerti,& exinde in mediam genu rotulã,omnes hæ menſuræ ſibi coæquales ſunt,& ſeptimã totius altitudinis conſtituunt. Caput hominis ab imo mento in ſummũ uerticẽ,pars longitudinis octaua: to tidẽ à cubito in finem ſpatularũ: tantus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per ſupremum frõtem & imas radices occipitis ductus,facit totius longitudinis partem quintam: tantundem etiam prꝍſtat latitudo pectoris. Hominem quadratum & compactum conſti tuunt facies nouem,procerum uero decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita,facies à ſupremo fronte uſq; in extremum mentum una eſt: deinde ab imo gutturis ſiue ſupremo pectoris ad ſummũ ſtomachum,altera: abinde ad umbilicum,tertia: ab hoc ad imũ femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitẽ,conſtituunt duas: abinde uſq; ad nodũ pedis crura continẽt duas alias, quæ omnes partes ſunt octo. Porrò arcus à ſummo fronte ad ſummũ uerticem,& quod eſt à mento ad ſummũ pectoris guttur,atq; quod à nodo pedis ad imam plantam,hꝍc tria ſpatia coniuncta conſtituunt nonam. In latum quoq; pectus habet partes duas,& utraq; brachia ſeptem. Quòd uerò corpus decem facies conſtituunt,ipſum eſt proportionatiſſimum. Huius itaq; prima portio eſt à ſummo uertice ad imas nares: abinde ad ſupremum pectus,ſecunda: & conſequenter ad ſupremũ ſtomachum,tertia: ab eo ad umbilicum, quarta: & inde ad imũ pecten quinta, ubi eſt medium humanæ longitudinis: à quo uſque in extremas plantas, ſunt quinque aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne menſura proportionatiſſima commenſuratur: nam facies hominis ab imo mento ad ſummum frontem & radices imas capilli eſt,quanta pars una decima. Manus hominis à reſtricta uſq; ad extremum longioris digiti,etiam pars una: ſimiliter inter utraq; mamillarum puncta, pars una: & ab utriſq; ad imam gulam,triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab una aure ad alteram, latitudo eſt partis unius: totius autem pectoris latitudo,uidelicet à ſupremo pectore ad iuncturas ſpatularum, utrobiq; partis unius,quæ faciunt duas. Circulus capitis trãſuerſus ab interſtitio ſuperciliorum per ſupremum frontem uſque in finem occipitis ubi terminatur capillitium,etiam partium duarum: ab humeris extrinſecus ad iuncturas articulorum manus,& intrinſecus ab aſcellis ad confinia palmæ & digitorum, partes tres: circulus capitis per medium frontem, partium trium. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robuſto homine: in delicatiori corpore, partes tres cum dimidia, ſeu, quãtum eſt à ſummo pectore in imũ pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinque, uidelicet quãtum longitudinis totius mediũ. A' ſummo uertice ad nodum gulæ, ſunt to

tius altitudinis duæ decimætertiæ: eleuatis in altũ brachiis, cubitus accedit summo uertici. Cæterũ nunc quæ adhuc reliquæ commensurationes sibi ęquales sunt, spectemus. Quantum est à mento ad summũ pectus, tanta est latitudo colli: quantum à summo pectore ad umbilicũ, tanta est colli circulatio: quantũ à mento in supremũ uerticẽ, tanta est latitudo cincturæ: quãtum est ab interciliis ad summas nares, tantũ à iugulo distat productio mẽti: quantũq; à summis naribus ad mentũ, tãtum à iugulo ad imã gulã. Item oculorum ab interciliis ad interiores angulos concauitas, ac summarum narium prominentia, & quod ab imis naribus ad extremũ supremi labri interstitiũ est, hæc tria sunt inter se æqualia. A' summo ungue indicis ad imã eius iun-

cturam, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte syluestri, in domestica quoq; à summo ungue medii usq; in imam iuncturã, & abinde ad restrictã manus, omnes hæ portiones inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinẽ frontis æquat: residui duo, ad extremũ unguẽ æquant nasum ab interciliis uidelicet in summas nares primus & maior articulus medii æquipollet illi spatio quod est ab imis naribus in extremũ mentũ: & secũdus medii tantus est, quantũ ab imo mento ad supremũ inferioris labri: tertius uero, quantũ ab ore ad inferiora nariũ: tota autẽ manus, quantus totus uultus.

Maior pollicis articulus dat oris operturam:& quod est ab imo mēto ad supremum inferioris labri:minor uero quantum à supremo imi labri ad imas nares, omnium extremorum articulorum quos onychios uocant, ungues obtinent iustam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis,longitudo nasi,latitudo oris,per supremum labrum, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summum pedis, æqualis est longitudini: quæ est à summo pedis ad extremum unguem. A' summo frontis ad interstitium oculorum, & ab illo ad imas nares,& proinde ad extremum mentum,partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularum æquant os opertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spatii illius quod est inter utranque extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam nasus intermedius excipit. A summo uertice in genua, medium facit umbilicus: à supremo pectore ad imam narem, medium designat nodum gulæ: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri,eiusdem autem distantiæ pars tertia, dat ab imis naribus labrum superius Sunt pręterea omnes istę mensuræ per proportiones multiplices & harmonicos concentus sibi inuicem consonantes: nam digitus grossior qui pollex dicitur,ad brachium in extremo lacerti apud pulsum & iuncturā manus, in circulari mensura, est in proportione subdupla sesquialtera: continet enim illam bis & mediam, sicut quinque ad duo. Eiusdem uero ad armum brachii in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachii,est proportio sexquialtera, sicut trium ad duo: similisq; proportio colli ad tibiam est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncū est proportio sesquioctaua: à trunco siue thorace ad crura usque ad plantas, sesquitertia: pectoris à collo usq; ad umbilicum ad lumbos uel aluum usque ad finem trūci, dupla: latitudo iliorum ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu, tripla: eademq; ad pernam & petasonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani menbra secundum eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circumferentiam inter se, & cum cœlestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportiones, aut superpartientes, aut mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit tres diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq; modo elemēta, qualitates & complexiones & humores sunt proportionata: nam homini sa-

no & bene cõpoſito hęc humorꝝ & complexionũ pondera adſignãtur: uidelicet, ſanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholerę, duo: melācholię, unũ: ut utrobiq; per ordinẽ ſit proportio dupla: ſed primi ad tertiũ, & ſecũdi ad quartum, quadrupla: primi autẽ ad ultimũ, octupla. Dioſcorides tradidit cor hominis in primo anno põd⁹ habere drachmarũ duarũ: in ſecũdo, quatuor: & inde pro curſu pari in annũ quinquageſimũ habere centũ drachmarũ pondus, à quo decremẽta rurſus ad ęquilibriũ ſupputẽtur, quæ ambitu peracto ad metã redeant eandẽ, nec ſupereſſe ſpatia uitæ eius uiſceris dilapſu: ex qua ratiõe centũ annorũ hoĩm uitã circumſcripſit. & hanc etiã Aegyptiorũ hęreſim fuiſſe teſtatur Plinius. Ipſi etiã humanorũ membrorꝝ motus, cœleſtibus motibus correſpõdẽt, & habet quiſq; homo in ſe motũ cordis ſui, q̧ ſolis motui reſpondens, per arterias in totũ corpus diffuſus, & annos, & mẽſes, & dies, & horas, & momẽta nobis certiſſima regula indicat. Compertus p̄terea eſt per anatomiſtas neruus quidã circa michã, qui tractus ſic cũcta hoĩs mẽbra mouet, ut ſingula propriis motibus moueãtur: cuiuſmodi tractu putat Ariſtoteles à deo etiã mundi mẽbra moueri. Et ſunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi ſcindũtur, caput ſubeunt: q̧bus foris ualide apprehẽſis, mox collabũtur hoĩes ſenſibus ereptis, quouſq; reuertãtur. Ipſe itaq; mũdi æternus opifex, miſſurus animũ in corpus uelut domiciliũ, prius id atq; eo dignũ metitur hoſpitiũ, nobiliſſimũq; animũ etiã ſpecioſo corpore condonat: quod tũc etiã animus ipſe diuinitatis ſuæ cõſcius, pro habitu ſuo ſibi adfingit atq; adornat. Hinc Aethiopũ populi, qui Gymnoſophiſtarũ ſapiẽtia regebantur, quod teſtat̃ Ariſtoteles, reges ſibi non ex his qui fortiſſimi & opulentiſſimi eſſent, creabãt, ſed eos tantũ, qui forma eſſent pulcherrimi atq; præſtantiſſimi: q̧ppe quoniã animorꝝ magnidecẽtiam ex corporis effigie ſeſe uiciſſim intueri poſſe arbitrabant̃. Quod cõſiderantes multi admodũ tũ ueteres tũ recentiores philoſophi, qui abditarũ in ipſa naturæ maieſtate cauſarũ ſecreta rimati ſunt, auſi ſunt aſſerere, nullũ corporis uitiũ euenire, nullãq; diſproportionẽ corpori ineſſe, quæ nõ etiã animi uitiũ intẽperantiãq; ſequat̃: q̧a certũ ſit, alterũ alterius officio uiciſſim creſcere & coaleſcere atq; operari.

De animæ humanæ compoſitione & harmonia. Cap. XXVIII.

Icut conſonantia corporis conſtat debita membrorum menſura ac proportione, ſic animi conſonantia cõſtat debito temperamento proportioneq; ſuarum uirtutum & operationum, quę ſunt concupiſcibilis, iraſcibilis & ratio, quę ſic comproportionantur: nam ratio ad concupiſcentiam habet proportionẽ diapaſon, ad irã uero diateſſaron: iraſcibilis aũt ad cõcupiſcibilem habet proportionẽ diapẽte. Quando itaq; cũ proportionatiſſimo corpore etiam proportiõatiſſima coniũgitur anima, cõſtat talẽ hominem etiã in donorũ diſtributione feliciſſimã ſortiri ſortẽ, prout anima cũ corpore in naturaliũ diſpoſitiõe cõue

niunt,quæ quidem conuenientia reconditissima est, tamen à sapiẽtibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animę harmoniam properãtes,oportet illã nos à mediis illis per quæ ad nos transitũ habent,inquirere,hoc est,à corporibus sphærisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarũ respondẽt,ex his quę superius dicta sunt, earundẽ inter se cõcentus facile cognoscemus. Luna enim crescẽdi & decrescẽdi uires regit: phãtastica uis atq; ingenium à Mercurio pendet: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole, impulsiua quę & irascibilis dicit,à Marte: naturalis à Ioue, receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libitum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam mouet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adæquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore, & ui animali impellente, malum eligit, credẽs illud esse bonum: ideoq; definitur liberũ arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis, qua bonũ eligitur gratia adsistente, & malum, ea deserente. Ipsa itaq; gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum uocant Theologi, est in uoluntate sicut primũ mouens, qua absente uniuersus cõcentus labitur in dissonantiã. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ, per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo, per intellectum. exitq; anima in illorum harmoniam secũdum quod tẽperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatẽ complexionum hominũ, nõ frustra usi sunt musicis & cantibus, cũ ad conseruandã corporis sanitatẽ & amissam restituendã, tum etiã ad conducẽdum animos ad salutiferos mores, quousq; hominẽ cœlesti harmoniæ contẽperent, reddantq; totũ cœlestem. Nihil præterea pulsandis malis dęmonibus musicali harmonia efficacius, ut q̃ ab harmonia illa cœlesti collapsi, cõcentum aliquẽ uerũ tanquam sibi inimicũ nequeũt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulũ spiritu nequam furentẽ, Dauid cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognouerũt, cantus & musici soni sacris officiis illati sunt.

Liberum arbitrium.

De obseruatione cœlestiũ, in omni opere magico necessaria. Cap. XXIX.

Mnis uirtus naturalis multo quidẽ agit mirabiliora, quãdo nõ solũ proportiõe physica cõponitur, sed etiã opportuna ad hoc cœlestiũ obseruatiõe electa (uidelicet quãdo uis cœlestis fortissima ad talẽ effectũ quẽ desideramus, esse probatur, tũ etiã cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanq̃ proprias fœminas suis maribus fœcũdandas passim subiiciẽdo. Sunt itaq; obseruãda in quouis ope situs & motus, & aspectus stellarũ & planetarũ in signis & gradibus, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinẽ & latitudinẽ climatis: ex hoc

Quæ in quouis opere obseruanda.

enim uariãtur qualitates angulorũ,quos describũt radii corporum cœlestiũ super figurã rei,secundũ quos infundũtur uirtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quæ ad planetam aliquem pertinent, oportebit te eum in suis dignitatibus collocare fortunatum & potentem,& in die,& hora,& in figura cœli dominantem: nec solum significatorẽ operis expectabis potentẽ, quin etiam lunam ad hunc obserues opportune directã: nihil enim sine lunæ beneficio perfeceris. Quòd si plures habueris operis patronos, oẽs obserua potẽtes, & amicabili aspectu se inuicem contuentes: quòd si nequeas eiusmodi aspect⁹ habere, cõuenit tibi saltẽ angulares accipere. Lunã uero obseruabis, quãdo uel ambos intuet̃,uel iũgitur uni & aspicit alterũ: uel quãdo à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitum uel ad aspectũ alterius. Illud etiam neutiq̃ credo omittendũ,quin Mercuriũ in omni opere diligẽter obserues: hic enim utrorumq; inferũ & superũ deorum cõmeator, quando cõgreditur bonis,eorum auget bonitatem: quando malis, eorũ malitiam influit. Infortunatũ aũt dicimus signũ uel planetã,p Saturni uel Martis aspectũ,maxime oppositũ uel quadratũ: hi enim aspectus sunt inimicitię: coitus uero & trinus atq; sextilis aspectus,sunt amicitiæ: inter hos fortior est cõiunctio: uerumtñ si per trinũ iam aspiciẽs, planeta etiã suscipiatur, æstimat̃ quasi iã coniũctus. Solis uero coniunctionẽ oẽs planetę timẽt,aspectu gaudẽt,trino & sextili.

Planetæ quomodo obseruandi.

Luna quomodo obseruanda.

Mercurius diligẽter obseruandus.

Quando planetæ sunt potentioris influentiæ. Cap. XXX.

Otẽtes uero habebimus planetas,qñ sunt in domicilio,uel exultatione,uel triplicitate,uel termino,uel facie,extra cõbustionẽ directi,in auge & in figura cœli dñantes, scilicet qñ sunt in angulis,maxime oriẽtis,uel decimę, uel in plagis mox succedẽtibus, uel ĩ suis gaudiis. Cauẽdũ aũt,ne sint in finibus uel sub dñio Saturni uel Maris,nec sint in gradibus tenebrosis,puteis,uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascendentis & decimæ & septimæ sint fortunati,& ascendentis dñs, & locus solis,& locus lunæ,& locus partis fortunæ,& eius dñs,dñs cõiunctionis uel prę-uentionis præcedentis: planetæ uero maleuoli cadant infortunati, nisi forte operis tui significatores extiterint,uel quouis pacto utilestibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint, tũc enim minime sunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem, si sit in domicilio suo,uel exultatione,uel triplicitate,uel facie,& in gradu sibi ad opus optatum conuenienti,atq; si mãsionem ex uiginti illis & octo sibi & operi competentẽ obtineat: nõ sit in uia combusta,nec tarda cursu: nõ sit in ecliptica,nec cõbusta à sole,nisi forte sit in unitate cũ sole,non descendat in latitudine meridionali,quando combustionem egreditur,nec sit opposita soli,nec lumine minuatur,non sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in Astrologorum uoluminibus sufficienter tradita sint.

Luna quando potens.

De obseruatione stellarum fixarum,earumq; naturis. Cap. XXXI.

Imilis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura unius planetæ, quædam uero duorum: hinc quotiescunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ augmẽtatur: quòd si sit stella duarũ naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in significatione, utputa si sit de natura Martis & Veneris, si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uero Venus cũ ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autẽ naturæ stellarum fixarũ ex coloribus earum, quemadmodũ illi certis planetis congruunt, eisq; adscribuntur. Colores uero planetarũ sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candẽs, uespero refulgens: Mercurii radians, Lunæ blondus. Scias quoq; stellas fixas quantò maiores & lucidiores sunt & apparent, tantò maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicũtur apud Astrologos primæ & secũdæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatẽ, quę sunt Vmbilicus Andromedæ, in uigesimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurii: alii Iouiam atq; Saturniam dicũt. Caput Algol, in decimo octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdẽ gradu uicesimosecundo, sydus natura Lunare, & complexione Martiũ. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & complexione Veneris: sed Hermes hanc locat in uigesimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdem decimoseptimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in uigesimoprimo gradu Leonis est stella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda ursæ maioris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdem decimotertio, Ala sinistra, utraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdẽ gradu decimosexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdem gradu decimoseptimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: sed huius cum luminare bene aspexerit, illius cum ex cõtrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarii gradu tertio, Cor scorpionis, de natura Martis & Iouis: in Capricorni gradu VII. Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Venereus: in XVI. gradu Aquarii, Cauda capricorni, de natura Saturni & Mercurii: in Pisciũ tertio, Humerus equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; stellarũ propria dona sperare ipsa dominãte: impediri uero, ipsa infortunata & opposito modo se habẽte, quod superius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter uel infor-

Stellæ fixæ, planetarum naturas sortiuntur.

Stellarum fixarum naturæ unde dinoscãtur.

Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

tunate sunt affecta, eatenus & nos & nostra opa, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitose afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis, cum quia nobis uicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur quæcunque superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorũq; magicis rationibus. Caput XXXII.

Solis præstãtia.

Coelorum, & omniũ quæ sub cœlo sunt corporum administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementalium omniũ uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunã uitam cũctis infundi, quos icci rco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cœlo & aëre, sed etiã in terra & intimis profundis abyssi, quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à Sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso per alia. Heraclitus Solem cœlestis luminis fontẽ appellat: & multi Platonicorũ mũdi animã in Sole principaliter collocarunt, ut quæ globũ Solis totũ implẽs, radios suos undiq; quasi spiritũ effũdit per omnia, uitã, sensum & motũ ipsi uniuerso distribuẽs. Hinc ueteres physici Solẽ ipsum cor cœli appellauerũt: & Chaldæi illũ mediũ planetarũ posuerunt. Aegyptii etiã illũ in medio mũdi collocarũt, puta inter duos mundi quinarios, nempe supra Solẽ planetas quinq; collocant, sub Sole aũt Lunam & quatuor elemẽta. Ipse inter reliqua sydera est imago & statua summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cœlestis, uera lux, atq; ipsius dei exactissimũ simulachrũ, cuius essentia, patrem: splendor, filiũ: calor, spiritum sanctũ resignant, adeo, ut non habeant Academici aliquid per quod diuinã essentiã expressius monstrare possint. Tanta consonantia deo respondet, ut Plato eũ uocet conspicuũ dei filiũ: & Iamblichus illũ imaginẽ diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illũ perspicuã dei statuã uocat. Ipse tanq̃ rex sedet in meditullio aliorũ planetarũ, luce, magnitudine, pulchritudine oẽs excellens, oẽs illuminans, uirtutẽq; illis ad inferiora queq; disponẽda distribuẽs, gressusq; eorũ regulans & disponẽs, adeo, ut inde motus eorũ dicanť diurni uel nocturni, meridionales uel aquilonares, orientales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiã quascunq; tenebrarũ potestates, de q̃bus legitur in Iob: Cum primũ apparuerit aurora, arbitranť umbram mortis. & Psalmista loquens de catulis leonis quęrẽtibus à deo deuorandi licentiã, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suũ. Sol itaq; cum mediam mũdi regionem teneat, atq; ut in animãtibus uniuerso corpori ipsum cor, sic cœlo & mũdo præest Sol, in ipsum uniuersum mundũ, & quæ in eo sunt, imperium habẽs, ipse temporũ autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporũ qualitates: &, ut ait Ptolemæus, cum in alicuius stellę locũ deuene

rit, illius uim excitat quã in aëre habet: ut, cum Marte calorẽ, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animũq; disponit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planearũ princeps ac moderator adferat. Luna autẽ terris finitima, receptaculũ omniũ cœlestiũ influxuũ, cursus sui pernicitate singulis mẽsibus Soli cæterisq; planetis & stellis coniungitur, & uelut stellarũ omnium uxor facta, stellarũ fœcundissima, Solis cęterorũq; planetarũ atq; stellarũ radios & influxus quasi fœtũ suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimã suscipientem, quę deinceps omniũ superiorũ influxus inferioribus cõmunicat, terrisq; refundit: manifestiusq; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiscum, & tanq̃ medium inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus cõmunicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium cõceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus uarie explicat, pro uaria sua complexione, motu, situ & aspectibus ad planetas cæteraq; sydera diuersis: & licet ab omnibus stellis uires suscipiat, potissime tamen à Sole, quoties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitu cõplexionem mutuatur: nam in prima quarta, ut tradũt Peripateti, cicalida est & humida: in secũda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit syderum infima, superiorum tamen cõceptus omnes explicat: ab ea enim in cœlestibus incipit rerum series, quam Plato uocat catenam aureã, qua unaquęq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quod absq; ipsa Luna intermedia, uim superiorũ attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellæ uirtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

Lunæ in inferiora uires

Lunæ motus diligẽter obseruandus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mãsionibus Lunæ, earundẽq; uiribus. Cap. XXXIII.

ET quoniam Luna uigintiocto dierum spatio totum zodiacũ metitur. Hinc est quod Indorũ sapientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunæ concesserunt, quæ in octaua sphæra fixæ, à diuersis earundem syderibus & stellis quę in eis continetur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur, quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atque uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, unaquæq; duodecim gradus, unum & quinquaginta minuta, & uigintisex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earũdem initia in zodiaco octauæ sphæræ sunt hęc: Prima uocatur Alnath, hoc est cornua Arietis. Initium eius est à capite Arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera & discordiã. Secunda dicta est Allothaim siue Albochan, hoc est, uẽter Arietis: & initium eius

ab eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimoprimo, secūda uigesimasecunda cōpletis. Cōfert ad inueniendos thesauros, ad retentionē captiuorū. Tertia uocat Achoamazone siue Athoraye, id est pluuiales siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uigintiquinq;, minutis quadraginta duobus, & quinquagintaunum secūdis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymiæ. Quarta māsio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est oculus tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorū, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generādum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initiū eius est post Tauri gradū uicesimū primum, minutum uicesimumquintū, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorū: confirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolētiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sydus paruū lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimumseptimum minutum, & nouem secundas Geminorum. Facit ad uenationem, & obsidionē urbium, & uindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operā medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id est brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimoseptimo, minuto octauo, secunda XXXIIII. & durat usq; in finem signi. Confert lucrū & amicitiā: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita cōpleta est in istis septem mansionbus una cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorum & secundarū numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quòd in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septē mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est nebulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & societatē itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hāc nona uocatur Archaam uel Alcharph, id est oculus Leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiā & auxilium contra hostes. Vndecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptiōe captiuorū. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autē pro seruis & captiuis & sociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiā, lucrum, itinera, messes & liberationē captiuorum. Decimaquarta dicit Achureth uel Arimet, ab aliis Azimeth uel Alhumech siue Alcheymech, hoc est spica uirginis, uel spica uolās. Valet ad amorē con

iugatorum,ad sanandum infirmos,prodest nauigantibus,sed obest itineribus per terram:& in istis cōpleta est secunda quarta cœli. Sequuntur aliæ septem,quarum prior incipit in capite libre,māsio uidelicet decima quinta,& nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc est, cooperta uel coopertū uolās. confert pro extrahendis thesauris,pro fodiēdis puteis.facit ad diuortiū,discordiam,& ad destructionē domorū & inimicorum, & impedit itinerantes. Decima sexta dicit Azubene uel Ahubene,hoc est,cornua Scorpii,impedit itinera & coniugia, messes & mercimonia,ualet ad liberationē captiuorum. Decima septima dicitur Alchil,id est,corona scorpii.facit ad melioratiōem iniquioris fortunæ,ad amorem durabilem ad firmanda ædificia,& cōfert nauigantibus. Decima octaua dicitur Alchas uel Altob,id est,cor scorpii.facit ad discordiā,seditionem & coniurationē cōtra principes & potētes,& ad uindictā de inimicis:sed liberat captiuos,& cōfert ad ædificia.Decima nona dicitur Allatha uel Achala,ab aliis Hycula uel Axala,id est,cauda scorpii. Valet ad obsidendū ciuitates & ad capiendū urbes & ad expellendū homines de locis suis & ad destructionem nauigantium & perditionem captiuorū. Vicesima uocatur Abnahaya,hoc est,trabs:facit ad cicurationē ferarum, ad cōfirmationem carcerū,destruit diuitias sociorum, cōpellit hominem uenire ad locum aliquē. Vigesima prima uocatur Abeda siue Albeldach, quod est desertum.facit pro messibus,lucro, ædificiis & uiatoribus & pro faciēdo diuortio: & in hac completa est tertia cœli quarta,restant ultimæ septem mansiones ultimam cœli quartam complentes, quarum prior quæ est in ordine uicesima secunda, incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zodeboluch uel Zandeldena, hoc est,pastor: promouet fugam seruorum & captiuorum ut euadant, & ualet sanandis morbis. Vigesima tertia uocatur Sabadola uel Zobrach hoc est glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorum & sanatione ægrotorum. Vicesima quarta dicitur Sadabath uel Chadezoad,quod est sydus fortunæ: ualet pro beneuolentia coniugatorum, pro uictoria militum.nocet obeundis magisteriis, & impedit ut non compleantur. Vicesima quinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia, hoc est, papilio sine expansorium: facit ad obsidionem & uindictā. destruit inimicos,facit diuortium,confirmat carceres & ædificia,accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunque membrum hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesima sexta dicitur Alpharg uel Phtagal Mocaden, id est hauriens primus: facit pro unione & dilectione hominum, pro salute captiuorum, destruit carceres & ædificia. Vicesima septima dicitur Alcharya uel Alhalgalmoad,id est, hauriēs secundus: auget messes, merces, lucrum, sanat infirmitates, sed impedit ædificia, prolongat carceres, facit periclitari nauigantes, & adiuuat ad inferendum mala cui uolueris. Vicesima octaua & ultima uocatur Albotham siue Alchalh, id est, pisces: auget messes & mercimonia.securat iti-

nerantes per loca periculosa, facit ad gaudium cõiugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere thesauros. Et in istis uiginti octo mansionibus latẽt multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in omnia quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerunt singulis mansionibus sua simulacra, & imagines & signacula, & præsidentes intelligentias, & operabãtur in uirtutibus illorum uariis modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphæra obseruãdo, ac de ratione horarum planetariarum. Cap. XXXIIII.

Vicũq; ad cœlestẽ opportunitatẽ opaturi sunt, utrũq; aut duorũ alterũ obseruare oportet, stellarũ uidelicet motus, aut tẽpora, motus inquã, quãdo sunt in suis dignitatibus, aut deiectiõibus, siue essentialibus siue accidẽtalibus. Tẽpora aũt dico, dies & horas illarũ dominiis distributas: de omnib⁹ his abũde satis in astrologorũ libris docetur. Sed duo nobis hoc loci præcipue pẽsitanda sunt & obseruãda: unũ ut obseruemus motũ stellarũ ascensionesq; & cardines, quemadmodum in ueritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis. nam astrologi fere omnes omnẽ ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim ęquales partes diuidunt, uocantq; illas duodecim horas diei. Deinde quod sequitur tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, uocant duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundũ ordinem successionis eorum, dãdo primam semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem usque in finem uiginti quatuor horarũ. Et in hac distributione adsentiunt illis Magi, sed in horarũ partitione dissentiunt aliqui, dicentes quod ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est, quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt, quia diurnę ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnę & nocturnæ singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coęquales sunt, ascẽsiones quindecim graduum in ęquinoctiali unã constituunt horam artificialem, ita etiam in horis planetariis ascensiones quindecim graduũ in eclyptica constituunt unam horam planetariam siue inęqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum uniuscuiusque regionis.

Quomodo res quęq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq;, uirtutẽ aliquã sortiãtur à corporibus cœlestibus. Cap. XXXV.

Anta est cœlestiũ magnitudo, uirtus & potestas, quòd non solũ res naturales, uerum etiã artificiales, quãdo superis ritè sunt expositæ, subito patiuntur ab agente potẽtissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutẽ cœlestem sæpe mirificã largitur, quod Diuus Thomas Aquinatus doctor sanctus, ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiã uestes & ædificia & quæcũq; artis opera, certã à syderibus suscipere qualitatẽ. Sic magi nõ modo mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiam imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusq; aliis instrumẽtis, opportunè scilicet sub certa constellatiõe fabricatis, cœlestẽ quandam illustrationem capi, & mirãdum aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestiũ enim corporum radii animati, uiui, sensuales, dotes mirificas, potentiãq; uehemẽtissimã secum ferentes, etiã repentino momẽto ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires, etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus uirtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricẽtur, cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi cõueniat, figuraq; imaginis similis sit figurę cœlesti: talis nanq; imago, cũ propter materiã naturaliter operi ac cœlesti influxui congruã, tum propter figurã cœlesti figurę similẽ, paratissima est ad actiões & uires cœlestiũ corporum & figurarũ capiendas: & cœleste munus subito in se cõcipit, tum agit assidue in alterũ, & res alię per obedientiã sese inclinant ad illã. Vnde inquit Ptolemæus in Cẽtiloquio, quòd res inferiores obediũt cœlestibus, nõ solũ illis, sed etiã earũ imaginibus: sicut non solũ scorpiones terreni obediũt scorpioni cœlesti, sed etiã imagini scorpiõis illius, q̃ fuerit opportunè sub eius ascẽsu ac dñio figurata.

De imaginib⁹ Zodiaci, q̃s ĩsculptę à suis stellis cõcipiãt uirtutes C.XXXVI.

Magines aũt cœlestes, ad quarum similitudinem huiusmodi imagines cõfigurant, in cœlis sunt q̃ plurimę: quędã uisibiles & conspicuæ, quædã saltẽ imaginabiles, ab Aegyptiis, Indis, Chaldęisq; perspectæ & designatæ. partesq; earũ sic se habẽt, ut ipsę etiã figurę quędã sint ab aliis distinctę. Hac ratiõe ponũt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerũ signorum: harum itaq; arietẽ, leonẽ, sagittariũ, triplicitatẽ constituentes igneã & orientalẽ, ferũt prodesse cõtra febres, paralysim, hydropisim, podagram, & cõtra oẽs infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantẽ, gratum, facundũ, ingeniosum, & honoratũ: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebant quoq; leonis imaginẽ contra phãtasmata melãcholica, hydropisim, pestẽ, febres, & ad expellendũ morbos, hora solis primo gradu faciei leonis ascẽdente, quæ quidẽ facies ac decanatus Iouis est, sed cõtra calculũ & cõtra renũ morbos, ac contra nocumenta bestiarum: faciebant eandem quando sol in corde leonis medium cœli obtinebat. Rursus nunc Gemini, libra & aquarius, quia triplicitatem constituunt aẽream & occidentalem, atq; domicilia sunt Mercurii, Veneris, & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & con-

cordiam, ualere contra melancholiam, & conferre sanitatē: & pręcipue aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item cancer, scorpius atq; pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, ualent contra febres calidas & siccas, item cōtra ethicam & omnes passiones cholericas. Scorpius uero, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Cō figurabāt aūt ad hoc ascendente eius facie tertia, quę est Veneris: & faciebāt eandem contra serpentes & scorpiones, uenena & dæmonia, ascendente facie eius secunda, quę est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiam reddere sapientem, & colorem, efficere bonum. ferturq; imago cancri efficacissima cōtra serpentes & uenena, quādo sol & luna in eo coniuncti, ascēdunt in facie prima uel tertia. hæc enim est facies Veneris, decanatus lunæ, decanatus Iouis. Dicūtur etiam torqueri serpentes, cum sol sit in cancro. Itē taurus, uirgo & capricornus, quia triplicitatem constituunt terream & meridionalem, curant infirmitates calidas, ualent contra synocham: reddunt gestantes, gratos, acceptos, facūdos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurii & Saturni. Fertur etiam capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierū earumq; uirtutibus, atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. Cap. XXXVII.

SVnt pręterea in zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerum facierū, de quibus (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, uetustissimus mathematicus, post quē scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascēdere nigri hominis simulachrum, stantis quidē, & alba ueste induti præcinctiq;, magni corporis, ruffis oculis, ualidis uiribus, atq; irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem & inuerecundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueste rubra, & subtus alba, alterum protendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatem, altitudinem regni & magnitudinem dominii. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induti: qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferēs, inquietus & irato similis est, quia pręstare nequeat bona quę uelit. Confert hęc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinē. In prima facie tauri ascēdit uir nudus & spiculator siue arator, & proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus, tenens in manu clauem. confert potentiam, nobilitatem, dignitatem super populos. In tertia facie ascendit uir, in cuius manu serpens & sagitta. & est imago necessitatis & utilitatis, atq; etiam miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit uir, in cuius manu uirga, & ipse tanquam alteri seruiens, & confert sapientiam & scientam numerorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in

cuius manu est fistula,& alter incuruatus fodiens terram, & significant agilitatem,infamem & inhonestam,qualis est ioculatorum & præstigiatorum, & significat labores & inquisitiões cum labore. In tertia facie ascēdit uir quęrens arma,atq; uir stultus,in dextra auem tenens,& in sinistra tibiam.& significationes eorum sunt,obliuionis,indignationis,audaciæ,iocorum,trufarū, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis,pulchris ornatæ uestibus,coronam gerentis in capite. pręstat acuitatem sensuum,subtilitatem ingenii & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus,siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes. confert diuitias,hilaritatem,lætitiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educens canes ad uenādum. significatio eius est contrariandi hominibus,insequendi fugientes, uenādi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans. & significatio eius est audaciæ,uiolentiæ,crudelitatis,maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis,& uir super cuius caput corona,& forma uiri irati & minabundi,in dextra habens gladium euacuatū,& in sinistra clypeum. & sunt significationes eorū super rixas occultas,& uictorias ignotas,& per uiles homines,& super occasiones litium & præliorum. In tertia facie ascendit uir iuuenis in cuius manu scutica,& uir uehemētis tristitię, & turpis faciei:& significatio eorum est amoris & societatis, & demittendi de suo pro uitādis rixis. In prima facie uirginis ascendit figura puellæ bonę,& uir iaciēs semina,& significatio eius est congregandi diuitias,dirigendi uictum, arandi,seminādi & populandi. In secunda facie ascendit uir niger,indutus ex corio, & uir habens comam,& tenens loculos: & significatio eorū est ad lucrum & congregationem substantiæ,& ad auaritiā. In tertia facie ascendit mulier alba & surda,siue homo senex innixus baculo. & significatio eius est ad debilitatē & infirmitatem,& damnamentum membrorum,& ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ ascendit forma irati uiri, in cuius manu fistula,& forma uiri in libro legentis. & operatio eius in iustitia & auxilio miserorum & debilium contra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo uiri sæuientes & irati, & uir ornato uestitu in cathedra sedens. & significatio eorum est ad indignationem contra malos, & ad quietē & securitatem uitæ cum bonorum ubertate. In tertia facie ascendit uir uehemens,arcum tenens: & ante illum uir nudus, atque alius uir una manu panem tenens, altera uini cyathum. significatio istorum est ad libidinem nefandam,cantus & iocos & gulam. In prima facie scorpii ascendit mulier bonæ faciei & habitudinis,ac duo uiri se percutientes. & operatio eorum est ad decorem,& pulchritudinem,& ad rixam,insidias,deceptiones,detractiones & perditiones. In secunda facie ascendunt uir nudus & mulier nuda,& uir in terra sedens, & ante illū duo canes se mordētes. & operatio eorum est ad im-

pudentiam, deceptionem & sycophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascendit uir curuatus super genua sua, & mulier percutiens illum baculo. & significatio eius est ebrietatis, fornicationum, iracundiæ, uiolentiæ & litis. In prima facie sagittarii ascendit forma uiri armati lorica, gladium nudum in manu tenentis. & operatio eius ad audaciam, militiam & libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans & pannis cooperta. & operatio eius est ad tristitiam, & timorē de corpore suo. In tertia facie ascendit uir similis in colore auri, siue uir ociosus, ludens cum baculo. & significatio eius est in sequendo uoluntates proprias, & pertinacia in illis, & in agilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima facie capricorni ascendit forma mulieris, & uir niger gerens plenos loculos. & significatio eorum est ad spatiandum & gaudendum, ad lucrandum, & perdendum cum debilitate & uilitate. In secunda facie ascendūt duæ mulieres, & uir respiciens auem in aëre uolantem. & significatio eorum est in postulādo quę fieri nequeunt, in inquirendo quę sciri nō possunt. In tertia facie ascē dit mulier pudica in corpore & sapiens in opere, & nummularius pecunias in mensa colligens. & significatio eius est in prudentia gubernandi, & in cupiditate substantiæ, & in auaritia. In prima facie Aquarii ascēdit forma uiri prudentis, & forma mulieris nentis. & significatio eorum est in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate & uilitate. In secunda facie ascendit forma uiri cum prolixa barba. & significatio eius est intellectus mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit uir niger & iratus. & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie piscium ascendit uir onera portans super dorso suo, bene indutus. & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & solicitudine inquirendi substantiam & uictum. In secunda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata. & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascēdit uir nudus uel uir adolescēs, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput florib⁹ ornatū. & significatio eius est ad quietē, & ociū & delectationem, et ad fornicationem et amplexus mulierum. Et hæc de facierū imaginibus hactenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecētę et sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Hyginius et Aratus: et plurimæ particulares, pro facierum et graduum numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longum esset. ex his tamē magis principales habentur, Pegasus qui ualet contra morbos equorum, et cōseruat eqtes in bello: deinde est Andromacha, quę cōciliat amorē inter uirū et uxorē, ita quòd dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, et mēbra roborat. Serpentarius fugat uenena, et curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq; ursa reddūt hominem astutum, ingeniosum, fortem, diis et hominibus pla-

centem. Hydra confert sapientiam,& diuitias,& resistit uenenis. Centaurus confert sanitatem & lōgæuam senectutem. Ara conseruat castitatē, redditq; gratum diis. Cetus reddit amabilem, prudentem, terra mariq; felicem, facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatem in aquis. Lepus ualet cōtra deceptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilentiæ,& tutum reddit à bestiis & feris. Orion cōfert uictoriam. Aquila largitur nouos honores, ueteresq; conseruat. Cygnus liberat à paralysi,& febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficiis,& præseruat à fulgure & tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta sufficiant.

DE imaginibus Saturni. Caput XXXVIII.

CAEterum nunc quas imagines planetis attribuebāt, q̄uis de his amplissima uolumina apud antiquos sapiētes habeant conscripta, ut nō sit opus illas hic narrare, tn̄ pauculas earū recitabo. Faciebāt enim ex operibus Saturni, ipso ascēdente, in lapide, qui magnes dicit imaginē hominis, ceruinū uultū & cameli pedes habētis, super cathedrā uel draconem sedētis: in dextra falcē, in sinistra sagittā tenētis: quam quidē imaginem sperabant sibi ad uitæ longitudinē profuturam. Saturnum enim ad uitę longitudinē conferre probat Albumasar in libro Sadar, ubi etiā narrat quasdā Indiæ regiōes Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuos ualde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliā ad uitæ lōgitudinem Saturni imaginē, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente uel feliciter constituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedrā sedens, habens manus supra caput erectas,& in eis piscem tenens uel falcem,& infra pedes eius racemum, caput tectum habens panno nigro uel fusco,& omnes uestes eius nigræ sint uel fuscę. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cum tertia facie Aquarii. Faciebāt quoq; ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescendi, ascendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir senex baculo innixus, habens in manu falcem decuruam, nigris indutus uestibus: faciebant quoque imaginem ex ære fusam, Saturno ascendente in ortu suo, scilicet primo gradu arietis: uel, quod uerius est, in primo gradu capricorni: quā quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atq; Mercurii imaginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formam, quam futura prædicere pollicebantur, faciebant'que eam die Mercurii hora tertia scilicet Saturni, ascendente Geminorum sydere Mercurii domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspiciat ascendentem, ac luna similiter,& Sol cōiunctionis locum aspiciet. Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidētalis: Mars à So

le comburatur, sed nō aspiciat Saturnum neq; Mercurium: Dicebant enim, quòd splendor potentiarum stellarum illarū diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabit eis utilia.

De imaginibus Iouis. Caput XXXIX.

X operibus Iouis faciebant ad uitæ longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus croceis indutus uestibus, equitans super aquilam uel draconem, in dextra sagittam habens tanquàm missurus eam in caput aquilæ uel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipue in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquàm deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis, quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & conferre beneuolentiam & prosperitatem, & ab inimicis liberare confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam & gloriosam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

DE imaginibus Martis. Caput XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie arietis, in lapide Martiali, præcipue in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensem nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potentē in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuūt ei uim fascinandi, ita quòd terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliā Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

DE imaginibus Solis. Caput XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginē hora solis, prima facie Leonis cū Sole ascēdēte: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedēs, coruū habēs in sinu, & sub pedibus globū crocea ueste indutus. Ferunt hanc imaginem reddere hominē inuictum & honoratū, & incepta deducere ad finem, ac somnia uana pellere, ualere etiam contra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliam solis imaginem in lapide adamāte, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendēte: cuius figura erat mulier coronata cum gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculū uel clypeū, in sinistra baculū super pectus innixū,

flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominē fortunatum & diuitem,& ab omnibus dilectum:faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie leonis,contra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustione lunæ.

De imaginibus Veneris. Cap. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ cōueniebat ad gratiam & beniuolentiam,hora Veneris:ipsa ascendente in piscibus : cuius forma erat imago mulieris habens caput auis,& pedes aquilæ,in manu sagittam tenens.Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascēdēte in tauro : cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habēs in manu,& collo cathenam alligatam,& iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenēs eam per cathenam: dextra uero eius aptans capillos: sintq; ambo amicabiliter se intuentes,& circa eas sit puer paruus alatus, ensem uel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie tauri uel libræ uel piscium cum Venere ascendente,cuius figura erat puella diffusis capillis,lōgis & albis induta uestib⁹ laurū,uel pomū,uel flores in dextra tenēs: in sinistra pectinē.Fertur efficere hominem placidum,iucundum, robustū, alacrem & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurii. Cap. XLIII.

EX operibus Mercurii faciebant imaginem hora Mercurii, ipso ascendente in Geminis,cuius forma erat adolescēs pulcher,barbatus, habens in sinistra caduceum, uidelicet,uirgam, in qua inuolutus sit serpens:in dextra gerens sagittam,pedes habens alatos. Ferunt imaginē hāc conferre scientiam,& facundiam, & solertiam,in mercibus atq; lucrum:præterea conciliare pacem & concordiam,& febres curare. Faciebant aliā Mercurii imaginem,ipso ascendente in uirgine, ad beneuolentiam,ingenium & memoriam, cuius forma erat homo sedens supra cathedram,uel pauonem equitans,pedes habens aquilinos,& in capite cristam,& in sinistra gallum tenens uel ignem.

De imaginibus Lunæ. Cap. XLIIII.

EX operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerantibus contra lassitudinem,hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascendente,cuius figura erat homo super baculū incumbens,habens in capite auē, & ante se arborē floridā. Aliā faciebant Lunæ imaginē pro augmēto terræ nascentiū, & cōtra uenena,atq; infirmitates puerorū, hora Lunæ,ipsa ascendente in prima facie cancri:cuius figura erat mulier cornuta,equitās supra taurū,uel draconem septicipitē, uel cancrū,habeatq; in dextra sagittā,in sinistra speculū, uestibus induta albis, uel uiridibus:habensq; in capite duos serpentes cornibus circūuolutos: & cuilibet brachio unum habēs serpētem circumuolutū: & cuilibet pedi unū similiter. Et hæc de figuris planetarū dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ. Cap. XLV.

Aciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aëreum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundantem, ad istar Græcæ literæ thita, faciebātq; quando Iupiter eum capite medium cœlum obtinebat, quam quidē imaginem ad successus petitionum multum conferre affirmant, uolebantq; per eam imaginē bonum ac felicem dęmonem notare: uolebātq; eum per serpentis imaginem figurare: hūc enim Aegyptii atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinam naturam celebrāt: quia in eo super cętera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quę res cū ex illo celeri gressu ostenditur, sine ullis pedibus manibusq; uel aliis instrumentis, tum quod ætatem subinde cum eximiis renouat ac iuuenescit. Caudæ uero imaginem faciebant consimilem, quando luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte male affecta: faciebantq; illam ad anxietatē & infirmitatem & infortuniū inducenda: & uocabant illā malum genium. Talem imaginē Hebręus quidā incluserat aureo geminatoq; baltheo quem Blancha ducis Borbonii filia marito suo Petro Hispaniarum regi eius nominis primo (siue conscia siue ignorās) dono dedit: quo cū ille cingeretur, serpente succinctus sibi uidebatur: cōpertoq; deinde uim magicam cingulo insertam, eam ob causam uxorem repudiauit.

De imaginibus Mansionum lunæ. Cap. XLVI.

FAciebant etiam imagines in singulis mā sionibus Lunæ. In prima ad destructionem alicuius faciebant in annulo ferreo imaginem hominis nigri induti cilicio & præcincti, dextra lanceolam iaciētis: sigillabantq; in cera nigra & fumigabant storace liquida & imprecabant. In secunda cōtra iram principis & pro recōciliatione illius sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem regis coronati, & fumigabāt cum ligno aloës. In tertia faciebāt imaginem in annulo argenteo, cuius mēsura erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta sedens in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabant & fumigabāt cum moscho, camphora & ungula aromatica. hanc prosperitatem fortunæ & omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad uindictam & separationem, inimicitiam & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea & storace. In quinta pro gratia regum & officialium & bona receptione, sigillabāt ex argēto, caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba, duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In septima ad acquirendum omne bonū, sigillabant ex argento, imaginē hominis bene uestiti, manus ad cœlum pro

tendentis,tanquam orantis,& supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octauo ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno, imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad adiuuandum partum, & ad sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationē amantium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & assa fœtida. In decima tertia pro concordia coniugatorum & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusq; imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebant in amplexum, fumigātes cum ligno aloës & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decima quinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores uentris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idemq; sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decima nona ad facilem partum & prouocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabāt ex stanno imaginem sagittarii semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite uulpis. In uicesima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici uultu ante & retro, & fumigabāt cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uicesima secunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesima tertia ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabāt in loco ubi nocere prętēdebant. In uicesima quarta ad multiplicādum greges armentorū accipiebāt cornu arietis, uel tauri, uel

hirci, siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filium: & suspendebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis: uel sigillabant in cornu illius. In uicesimaquinta pro salute arborum & messium, sigillabant in ligno fici, imaginem hominis plantantis: & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In uicesimasexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem mulieris abluentis & pectẽtis capillos suos: & fumigabant cum rebus bene redolẽtibus. In uicesimaseptima ad destruendum fontes, puteos, thermas, & balnea, faciebāt ex terra rubea imaginem hominis alati, uas uacuum & perforatum in manibus tenentis: & cocta imagine, ponebant in uase assam fœtidam, & storacem liquidam: & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere uolebant. In uicesimaoctaua ad congregandum pisces, sigillabant ex ęre imaginẽ piscis, & fumigabant cum corio piscis marini, & proiiciebant in aquam, ubicunq; pisces congregare uoluerāt. Præterea unà cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum: & inuocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. Cap. XLVII.

Aeterum nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sentẽtia, sub capite Algol faciebant imaginẽ, cuius figura erat caput hominis cum longa barba: habens collum sanguinolentum. Ferunt conferre euentus petitionum, reddere gestantem, audacẽ, & magnanimum: conseruare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos & incātationes malas in aduersarium. Sub sydere pleiadum faciebāt imaginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dęmones, citare uentos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei, uel hominis uolātis: confert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginẽ, cuius figura erat tanquam homo uolens lętari in instrumentis musicis. efficit gestantem, gratiosum & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub cane maiore faciebant imaginem canis leporarii, uel puellæ uirginis. Confert honorem & beneuolentiā & gratiam hominum, & spirituum aereorum: & dat potestatem pacificandi & concordādi reges & principes & alios homines. Sub cane minori, faciebāt imaginem galli, uel trium puellarum. Cōfert gratiam deorum, spirituum & hominū: dat posse contra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde leonis, faciebant imaginem leonis, uel cati, uel figuram hominis honorati, sedẽtis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris, faciebant imaginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala corui faciebant imaginem corui, uel colubri, uel

hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracundũ, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones & congregandi. Proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & uentorum. Sub spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias: facit uincere lites: aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elpheya faciebant imaginem gallinæ, uel hominis coronati & sublimati. Confert beneuolentiã & amorem hoĩm, & dat castitatẽ. Sub corde Scorpiõis faciebãt imaginem hominis armati & loricati, uel figuram Scorpionis. Dat intellectũ & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginẽ uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda capricorni faciebant imaginẽ cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat prosperitatẽ, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. Caput XLVIII.

SVnt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros stellarumq; situs fabricatæ, atq; cum elemẽtis, tum planetis atq; signis adscriptę, quas geomanticas uocant, eo quod geomãtici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipse etiam sub suorum planetarum & signorum dominio insculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatem'que concipiunt: & sunt istæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes & apotelesmata, qui examussim scire desiderat, apud geomãticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quàm sexdecim, quorũ nomina & themata sunt hæc:

FIGVRA.	NOMEN.	ELEMENTVM.	PLANETA.	SIGNVM.
* * * *	*Via* *Iter*	Aqua	☾	♌
* * * * * * * *	*Populus* *Congregatio*	Aqua	☾	♑
* * * * * *	*Coniunctio* *Coadunatio*	Aër	☿	♍
* * * * * *	*Carcer* *Constrictus*	Terra	♄	♓
* * * * * *	*Fortuna maior* *Auxilium maius.* *Tutela intrans*	Terra	☉	♒
* * * * * *	*Fortuna minor* *Auxilium minus* *Tutela exiens*	Ignis	☉	♉
* * * * * *	*Acquisitio* *Comprehensum intus.*	Aër	♃	♈
* * * * * *	*Amißio* *Comprehensum extra.*	Ignis	♀	♎
* * * * * * *	*Lætitia* *Ridens* *Sanus* *Barbatus.*	Aër	♃	♉
* * * * * * *	*Tristitia* *Damnatus* *Transuersus*	Terra	♄	♏
* * * * *	*Puella* *Mundus facie*	Aqua	♀	♎
* * * * *	*Puer* *Flauus* *Imberbis*	Ignis.	♂	♈
* * * * * * *	*Albus* *Candidus*	Aqua	☿	♋
* * * * * * *	*Rubeus* *Ruffus*	Ignis	♂	♊
* * * * *	*Caput* *Limen intrans* *Limen superius*	Terra	☊	♍
* * * * *	*Cauda* *Limen exiens* *Limen inferius*	Ignis	☋	♐

De imaginibus,quarũ figura eſt non ad ſimilitudinem alicuius fi
gurę cœleſtis,ſed ad ſimilitudinem illius quod deſiderat
animus operantis. Cap. XLIX.

ST & adhuc alius imaginum modus,non ſecundum ſimilitu dinem figurarum cœleſtium,ſed ſecundum ſimilitudinẽ illius quod deſiderat animus operãtis,cuius ſunt effigies & ueſtigia: ſic ad amorẽ fabricamus imagines ſe inuicem amplectẽtes, ad diſcordiam ſe percutiẽtes, ad inferendam uero calamitatem uel deſtructionem,uel impedimentum,uel homini,uel domui,uel urbi,uel alteri rei,conficimus imagines diſtortas,confractas in membris & partibus,ad ſimilitudinem & figuram eius rei,quam deſtruere uoluerimus uel impedire: & iubent Magi in fundendis uel ſculpendis imaginibus, inſcribere ſibi nomen ſui effectus:& hoc in dorſo quando malus,ut deſtructio,in uẽtre: quando bonus, ut amor. præterea in fronte imaginis nomen ſpeciei uel indiuidui quam deſignat imago,uel propter quem,ſiue contra quem fabricata eſt. Rurſusq; in pectore nomen ſigni uel faciei aſcendentis,& eius domini: etiã characteres, atq; ſuorum angelorum nomina. Iubent pręterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quẽ conficitur,debere nõ taceri: quæ quidem omnia etiã Magnus Albertus in Speculo ſuo affirmat. Confectis uero imaginibus ſecundũ diuerſas eius uirtutes, ipſis diuerſimode utuntur: aliquãdo enim ſuſpendunt̃ uel alligantur corpori: aliquãdo ſepeliuntur ſub terra uel ſub flumine:aliquãdo ſuſpenduntur in camino ſuper fumũ,uel ad arborẽ ut moueãtur à uento:aliquãdo capite ſurſum:aliquãdo deorſum: aliquando in aquã feruentem mittũtur,uel in ignẽ. Dicũt enim quòd quatenus imaginũ operarii ipſam imaginem afficiunt, eatenus illã ſimiles paſſiões inferre his, quibus adſcriptæ ſunt, prout illud animus operantis dictauerit: quẽadmodum legimus Nectanabũ Magum nauiũ imagines cereas eo modo & artificio confeciſſe,ut cum ipſe imagines mergebat in aquã,hoſtium ſuarũ naues in mari ſimili modo mergebantur,atq; periclitabantur. Conſtellationes uero ad huiuſmodi imagines & cõſimiles obſeruãdas, docet nos ea pars aſtrologiæ,quæ de electionibus inſcripta eſt.

De obſeruationibus quibuſdam cœleſtibus,& practica quarundam eiuſdem imaginum. Cap. L.

Odo narrabo tibi obſeruationes corporum cœleſtium, quæ requiruntur ad practicam aliquarum eiuſmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquẽ,conficimus imaginẽ in qua hęc fortunata ſunt,ſcilicet illius ſignificator uitę,uitæq; datores,& ſigna,& plãtæ. fortunemus præterea aſcendens,& medium cœli, & eorum dominos. Itẽ locum Solis,& locũ Lunę:partẽ fortunę,atq; dominũ coniunctionis uel pręuentionis ante ſuã natiuitatem factę,planetas maleuolos deprimẽdo. Si uero ad calamitatẽ imaginẽ fabricare uoluerimus, ecõuerſo agemus : atq; quæ

hic fortunata, ibidem infortunata locemus, ſtellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro deſtruendo, uel impediendo aliquo ſupradictorũ, fiat imago ſub aſcenſione illius rei, quam deſtruere, uel impedire uolueris, & infortunabis dominum domus uitæ illius, dominum aſcendentis, & lunam, dominum domus lunæ, & dominum domus domini aſcendentis, & domum decimam, & dominum eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in aſcẽdente eius: & in domo prima, & decima, & ſecũda & octaua, fortunabis dominum aſcendentis, & dominum domus lunę. Ad fugandum uero animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel perſiſtere non poſſint, fiat imago ſub aſcenſione illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad ſimilitudinem illius: ut ſi fugare uelimus ſcorpiones ab aliquo loco, fiat imago ſcorpionis, aſcendente ſigno Scorpionis, cum luna, & infortunabis aſcendens, & dominum eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dominum aſcendentis in octaua: & iungantur aſpectu maleuolo, oppoſito, uel quadrato: & inſcribatur in imaginem nomen aſcendentis, & domini eius, & lunæ nomen, & nomen domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiuſdem, & ſepeliatur ibidem imago, capite deorſum, imprecando ſiue proferendo, hæc eſt ſepultura ſcorpionũ, ut non ingrediãtur iſtum locum: & ſic de ſimilibus. Item pro lucro fiat imago ſub aſcẽdente natiuitatis hominis, uel ſub aſcenſione illius loci, cui lucrum addicare uolueris, fortuna aſcendens, & dominum eius: & facias dominũ domus ſecundæ, quæ eſt domus ſubſtantiæ, iunctum cum domino aſcendentis in trino, uel ſextili: ſitq; inter eos receptio, fortunabis undecimam, & dominum eius, & octauam: et ſi poteris, pone partem fortunæ in aſcendẽte, uel ſecunda: et ſepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrũ addicare uoluerimus. Item pro concordia et amore fiat imago in die Iouis, ſub aſcendente natiuitatis illius, quem uis amari, fortuna aſcendens, et decimã: et abſconde malos ab aſcendente: et habeas dominum decimæ et undecimæ planetas fortunæ, iunctos domino aſcendẽtis, ex trino uel ſextili cũ receptione: deinde fac aliam imaginem, uidelicet pro illo quem uis incitare ad amãdum: cõſidera ſi ſit amicus, uel ſodalis illius, quem uis amari: & ſi ſic, fiat imago ſub aſcenſione domus undecimæ ab aſcendente primæ imaginis. Si uero fuerit uxor uel maritus, fiat ſub aſcenſione ſeptimæ. Si frater uel ſoror uel conſanguineus, fiat ſub aſcenſione tertię: & ſic de ſimilibus: & pone ſignificatorem aſcendentis ſecundæ imaginis, iunctum ſignificatori aſcendentis primę imaginis: ſitq; inter eos receptio: ſintq; cętera fortunata, ut in prima imagine, poſt iunge ſimul ambas imagines in amplexum, uel pone faciem imaginis ſecundæ, ad dorſum imaginis primæ: et inuoluantur in ſindone & deferãtur, uel ſpoliẽtur. Item ad ſucceſſus petitionum, & pro adipiſcẽda re dene

gata, siue ab alio accepta uel possessa fiat imago sub ascendente illius qui petit rem: & fac dominum secundæ iunctum cum domino ascendentis, à trino uel sextili: sitq; inter eos receptio: & si fieri potest, sit dominus secundæ in signis obedictibus, & dñs ascendẽtis in imperantibus, fortuna ascẽdens, & dñm eius: & caue ne sit dñs ascendẽtis retro gradus, uel combustus, uel cadẽs, uel in domo oppositionis, hoc est, in septima à domicilio suo: non sit impeditus à malis, sit fortis, & in angulo: fortunabis ascendens & dominũ secũdę, & lunam: & fac aliam imaginẽ pro eo apud quẽ est quod petitur: & incipe eã sub ascendente pertinenti ad eum: ut si sit rex uel princeps, incipe sub ascendente decimæ domus, ab ascendente primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius, sub quinta, & sic de similibus: & pone significatorem secundæ imaginis iunctũ cum dño ascendentis primæ imaginis, à trino uel sextili: & ipse recipiat eũ, & pone utrosq; fortes & fortunatos absq; impedimento: fac omnes malos ab eis cadentes: fortunabis decimã & quartã, si poteris, uel aliquid eorum: & cum fuerit perfecta secunda imago, iunge eam cum prima, facie uersus faciẽ, et inuolue in linteo mũdo, et sepeli in medio domus illius qui petit rem, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ uersus septentrionẽ, uel potius uersus locum ubi moratur ille apud quẽ est quod petitur: uel si contingat petentẽ pergere ad eum, apud quem est res petita, deferũt imagines secũ, quousq; pergit. Et fit etiã imago somniorũ, quę posita sub capite dormientis, uera somnia efficaciter præstat, de quacũq; re animus iã antea deliberauerit, figura illius, est figura hominis dormiẽtis in sinu, quam facies ascendente leone, sole in ariete nonam domum tenente, tum in pectore hominis inscribes nomẽ desiderati effectus, in capite autem angeli, nomen intelligẽtię solis. Fit eadẽ imago ascendẽte uirgine, Mercurio in ariete in nona domo fortunato, aut ascẽdẽtibus geminis Mercurio fortunato, & in aquario nonã tenẽte: sitq; à Saturno felici aspectu receptus: inscribiturq; nomẽ spiritus Mercurii. Fit eadẽ etiã ascẽdẽte libra Venere in geminis, in nona domo à Mercurio recepta, inscribendo angelũ Veneris: & fit adhuc eadem imago ascendente aquario, Saturno in exaltatione sua, quę est in libra, nonã feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiam ascendẽte cãcro, luna in piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spũs lunę: & fiunt etiam annuli somniorũ mirabilis efficacię: & sunt annuli solis & Saturni & constellatio eorũ est, quãdo Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt: & quando luna Saturno iungitur in nona domo: & in eo signo quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus solis uel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidimus. & hęc de imaginibus dicta sufficiant, nam plura eiusmodi nunc per teipsum inuestigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuificẽtur ita quòd ipsis aut naturalis aut cœlestis

Somniorum imago.

Annuli somniorum.

aut heroica, aut animastica, aut dęmoniaca uel angelica uirtus insit, aut adsi stat. At quis modo animã dabit imagini, & uiuificabit lapidẽ, aut metallum, aut lignũ, aut cerã? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ? Certè nõ pene trat hoc arcanũ ad artificẽ duræ ceruicis: nec dare poterit illa, qui non habet. Habet aũt nemo, nisi qui iã cohibitis elementis, uicta natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypũ usq; transcendit, cuius tũc coopera tor effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus qui ad cœlestium normam imitationemq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomanticis figuris deducuntur cum eorundem tabula.

Caput LI.

Characteres etiã habent communitatem suã ex radiis cœlestium, secundum certum numerum in seinuicen peculiari quadam proprietate coniectis, quę quidem cœlestia, sicut in diuersis radiorum suorum ictibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas conspirant uirtutes: sic etiã characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiorũ concursus aliter atq; aliter protracti, diuersas subito nanciscũtur operationes: sępe etiã multo efficaciores, q̃ physicalium commixtionum proprietates. Veri autem characteres cœlorum, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omna, cuilibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam uero etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant, uario modo singularũ puncta inter se colligantes, & iuxta earundem figurationum rationem ex quibus formati fuerint, planetis atq; signis illis attribuentes, horumq; fabricam sequens tabula exponet.

CHARACTERES LVNAE.

Ab uia.

A populo.

CHARACTERES MERCVRII.

A cõiũctiõe

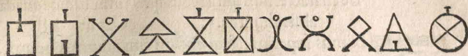

Ab albo

CHARACTERES VENERIS.

Ab amißiõe

A puella

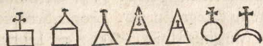

CHARACTERES SOLIS.

A fortuna maiore.

A fortuna minore.

CHARCTERES MARTIS.

A rubeo

A puero

CHARACTERES IOVIS.

Ab acquisitione.

A lætitia.

CHARACTERES SATVRNI.

A carcere.

A tristitia

Characteres capitis Draconis.

Characteres caudæ Draconis.

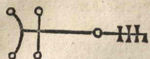

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. Caput LII.

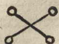

Characteres quid.

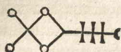
Diximus superius esse quendam imaginum modum, non ad similitudinem imaginum cœlestium, sed secundum æmulationẽ eius quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiam de characteribus quibusdam intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quàm imagines malæ dearticulatæ, habentes tamen quandam probabilem similitudinem cum imagine cœlesti, aut cum eo quod cupit animus operantis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totã imaginem exprimente. Quemadmodum characteres Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales. ♈. ♉. Geminorum ab amplexu. ♊. Cancri à progressu & regressu. ♋. Leonis, Scorpionis & Capricorni, à cauda. ♌. ♏. ♑. Virginis à spica. ♍ ♍. Libræ, à bilance. ♎. Sagittarii à sagitta. ♐. Aquarii, ab undis. ♒ Et Pisciũ à piscibus. ♓. Simili ratiõe character Saturni tractus est à falce. ♄. Iouis à sceptro. ♃. Martis à dardo. ♂. Solis à rotũditate & aureo fulgore ☉ Veneris, à speculo. ♀. Mercurii à caduceo. ☿ Lunæ à crescẽtis decrescentisq; cornibus. ☽. Ex istis deinceps iuxta mixtiões signorum & stellarũ naturarũq; constituuntur etiam characteres mixti, ut triplicitatis igneæ terreæ, aëreæ, aqueę, Similiter iuxta centum & uiginti planetarum coniunctiones totidem complexi siue compositi characteres multiplicibus figuris resultant: ut Saturni & Iouis, sic scilicet. uel sic: uel sic: Saturni & Martis. uel sic: Iouis & Martis, uel sic: Saturni Iouis & Martis, uel sic: Et sicut hęc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiam de reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratione cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie uel gradu signorum ascendentium characteres ad similitudinem imaginis quàm cõpendiose protrahendi sunt, sicuti in his quæ secundum uiam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: ut ad amorem, figurę sibi permixtę, seinuicem complectentes, sibiinuicẽ obedientes: ad odiũ uero contrariò, seinuicem auertentes, impugnantes, dispares & dissolutæ. Cæterum nunc quos characteres Hermes adsignauerit stellis fixis & beheniis, non pigebit huc adpingere, sunt autem tales:

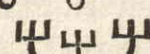

Caput Algol,

Pleiades,

Aldebaram,

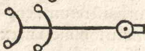

Hircus,

Canis maior,

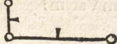

Canis minor,

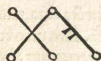

Cor leonis,

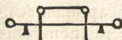

Cauda ursæ,

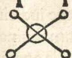

Ala corui,

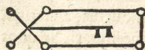

Spica,

Alchameth,

Elpheia,

Cor Scorpii,

Vultur cadens,

Cauda capricorni,

Quòd nulla diuinatio sine astrologia sit perfecta. Caput LIII.

LOquuti sumus in præcedentibus, de uariis diuinationum generibus: sed illud animaduertendum est, omnia hæc astrologiæ usum canonesq; sibi deposcere, ueluti clauem ad omnium arcanorum notitiã pernecessariam: omniaq; diuinationũ quarumcunq; genera: sic in ipsa astrologia suas radices & fundamẽta habent, ut absq; hac parum aut nihil uideantur adferre: ipsa tamen astrologica dominatio, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiunt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporum cœlestium, quęcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstrationes: de quibus plura dicere hic locus non exigit: cũ de hac scientia, ab antiquis, ingẽtia uolumina scripta sunt: & palã omnibus extant. Itaq; siue corpus, siue uultũ, siue frontem, siue manũ, inspiciat physionomus, siue somniũ, siue auspicium, cõiectator scrutatus fuerit, si rectũ futurum sit iudiciũ, cœli figura pariter scrutanda erit: ex cuius indiciis, unà cũ similitudinum signorũq; coniecturis, ueridice significatorũ nascantur opiniões. Quòd si etiã prodigium aliquod apparuerit, cœli figura erigenda erit: scrutanda etiã quæ præcesserũt in reuolutionibus annorũ, ex magnis cõiunctionibus & eclipsibus: deinde etiã considerandæ principũ, gentium, regnorũ, urbiũ, ubi hęc apparuerint natiuitates, origines, intronizatiões, fundationes, reuolutiones, profectiones, directiões, & quæ ex eis sunt: atq; in quẽ cuiusq; locũ cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem & uerisimilimam harũ rerum uenemur significationem: eadẽ serie, minori tamen labore etiã in somniorum expositionibus, incedendum esse perhibẽt. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra horum ue inferiora instrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptanda sunt: quemadmodum apud Lucanum legimus Tuscum Vatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in aere pennæ.

Post lustratam urbem, post mactatam uictimam, post inspecta exta, tandẽ ex cœlestium syderũ dispositionibus, prolatã fuisse sententiã. Iam uero etiã ipsa geomãtia sortilegiorum accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficiei, uel casu, uel ui quadam inscripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit cœlestes: uidelicet ad eas sesdecim quas superius nominauimus: ex eorum proprietatibus & rationibus, astrologico more iudicium forma. Atq; huc spectant, quæcunque naturalium sortilegiorum diuinacula: quorum uis aliunde esse non potest, q̃ à cœlo, atq; ab animo illa operãtis. Siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur & producitur, necesse est superiorum motus influxus que imitari, ad quos

uelut ad radices, & causas, atq; signa, cum reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc tesseræ, tetracedron, hexacedron, octocedron, dodecacedron, icocedron, certis numeris, signis, atq; stellis, oportunis temporibus sub cœlestium influxibus fabricatæ, & inscriptæ mirandam diuinandi prædicendiq; suis iactibus obtinent uirtutem, ceu qualem Prenestinæ illæ tesseræ, in quibus Romanorum fata contenta fuisse leguntur.

De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus contingat. Cap. LIIII.

QVęcunq; per sortem diuinationes, ac euentuum humanorum fiunt prædictiones, præter sortē, causam certè aliquam sublimē & latentem & occultam habere necesse est: quę quidē non erit causa per accidens, qualē Aristoteles fortunam descripsit. Siquidē in serie causarum, cum secundum Platonicos causa per accidēs nunq̄ possit esse prima & sufficiēs causa, oportet nos altius speculari, & inuenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intendat. Hanc aūt nō in corporea natura, sed in substantiis immaterialibus & incorporeis, quę re uera sortem administrant, & ad ueritatis indicium dispensant, collocare necesse est: ut in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in cœlestibus intelligentiis, uel in ipso deo. Quod aūt in humana anima esse possit sufficiēs potestas & uirtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina uirtus ac similitudo, omniumq; rerum apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obediētiam ad ipsam: & de necessitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes uirtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in imaginum excessum sui desiderii: & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum: & acquirunt sibi mirabiles præsagiorum uirtutes: cum ab illa, tū ab oportunitate cœlesti in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maxime inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium astrologicarum quæstionum: quoniā anima eleuata in alicuius desiderii excessum, arripit ex se horam & oportunitatem magis conuenientem, & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc astrologus in ea iudicare & planè cognoscere de eo quod quęrens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia uero nō semper humano animo, sed etiā quod diximus aliorum spirituum ministerio sortes nonnunq̄ dirigūtur, nec semper dispositus est uatis animus ad eū quem diximus passionis excessum, hinc apud ueteres mos erat ante sortis proiectionem sacra quædam pręmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem recte dirigendam aduocabant. Quantulumcunq; ergo præsagii sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius ui mouetur phātasia, aut manus sortem mittentis tra-

hentis'ue, siue illa uis prodeat ab anima operantis per imaginũ affectus sui excessum, siue ab influxu & oportunitate cœlesti: siue à numine quodã aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sunt in talorum iactu: siue in tesserarum impulsu: siue in occursu uersiculorum, quales erant olim sortes Homericæ & Vergilianæ, quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus:

Maro.

Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ
Sacra ferens, nosco crines lucanaq; menta:
Regis Romani primam qui legibus urbem
Fundauit curibus paruis & paupere terra,
Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperii, non frustra euasit. Similiter & apud Hebręos, & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam theologis, sortes ex Psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatę in deligendis magistratibus, inuidiæ uitandæ causa: de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit: sed illæ nostri propositi non existunt. Quæ uero diuinæ ac sacræ sortes sunt ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro disseremus: modo illud uos admoneam, quantumcunque præsagii, diuinationis, aut uiaticum, sortes habere comperiantur, non propter hoc quod sortes sunt illud habent, sed per uirtutem alicuius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poëtarum & philosophorum. Cap. LV.

COElum corporaq; cœlestia cum ipsa uim habeant & influxum ac manifestam operationem in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore prouenire minime potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illam quidem intelligẽtem, omnes nobilissimi tum poëtæ, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuersa condita forma,
Aëris atq; ignis, terræ pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu
Conspirat deus, & tacita ratione gubernat.

Lucanus.

Item Lucanus:

Aëre libratum uacuo, qui sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis.

Et Boethius:

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cum secta duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum. Boethius.

Et Vergilius omnis philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit:

Principio cœlum & terras, camposq; liquentes, Maro.
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit: totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumq; genus, uitæq; uolantum:
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus.
Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo:
Seminibus quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum non modo habere spiritum & animam, sed etiã mentis diuinę esse participem, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq;, ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; peripatetici fatentur atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione.

Caput LVI.

Abet mũdus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animam, cũ qua causant animã, in istis inferioribus atq; mixtis. Habent etiam spiritũ ut in priori libro diximus: qui mediante anima sua adest corpori: nam cum mundi corpus totum, quoddã est corpus, cuius particulæ sunt omniũ animantium corpora, atq; quanto totũ partibus ẽ pfectius & nobilius, tãto mũdi corpus pfectius nobiliusq; ẽ singulorum animantium corpore, absurdum foret, quòd imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulæ, & uilissima quæque animalcula, muscæ & uermiculi uita digna sint, uitã possideant, animam habeant, mundũ ipsum integrũ, perfectissimũ, totale ac nobilissimũ corpus, neq; uiuere, neq; animã habere. Non minus absurdũ est, cœlos, stellas, elemẽta, quę singulis uitã animãq; largissime prębẽt, ipsos uita animaq; carere: sitq; plãta, uel arbor quęuis, nobilioris conditionis, q̃ cœlũ, q̃ stellæ, q̃ elementa: quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim nisi uitæ insors, terrã & aquã neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestissime apparet in sponte nascentibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Neq; enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animaq; carerent. Dicent forte ali-

qui,uiuentia eiusmodi non ab anima terræ uel aquæ, sed ex cœlestiũ animarum influxibus progigni. His respondent Platonici,non posse accidens generare substantiam,nisi forte ut instrumentum proximę substantiæ subiiciatur. Dicunt aũt proximæ substantiæ,quia instrumentum ab artifice remotum,non mouetur ad artis effectum: Sic etiam cœlestes illi influxus, cũ sint accidentia quædam à suis uitalibus substantiis siue ab ipsa uita longe remota,uitalem substantiam in istis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in Tractatu quem de communi inscripsit,inquit: Totum est in mundo,aut crescendo aut decrescẽdo mouetur. Quod autem mouetur,id propterea uiuit:& cum omnia moueantur,etiam terra, maxime motu generatiuo & alteratiuo ipsa quoq; uiuit. Si quis autẽ cœlos dubitet uiuere inquit Theophrastus,is non censetur philosophus:& qui negat cœlum animatum esse,ita ut motor eius non sit forma eius,totius philosophię fundamẽta destruit. Viuit itaq; mundus,habetq; animam,& sensum: siquidem uitã dat plantis, quę ex semine non gignuntur: & sensum præbet animalibus,quæ non gignuntur per coitum.

Quòd anima mundi ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam.

Caput LVII.

QVOD etiam animæ quas diximus rationem habeant, ex eo patet, Nam cum uniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant,necessarium est,non casu sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigãt & perducant. Necesse est enim terram rationes habere terrenorum,& aquã aquerum: similiter in cęteris quibus singula suo tempore,loco,& ordine procreantur: & sæpe læsa recreantur. Non ergo terræ animam,ueluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi,sed rationalem,insuper intelligere,& esse deam. Absurdum præterea foret,cum nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; animam uniuersi, suorum rationes non habere. Quod si(ut inquit Plato)mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat,est effectus,erit certe non solum uitæ,sensus,& rationis,sed etiam intelligentiæ mẽtisq; particeps. Siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorẽ habet animã. Necesse ergo est,cum cœlestia corpora perfectissima sint,perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes: quod Platonici etiam ex ordinis tenorisq; eorundẽ perseuerantia comprobãt: quia motus cum sit natura sua liber,præuaricari facile potest,ac uicissim peruagari,nisi intellectu mẽteq; regatur:& ea quidem perfecta,electissimã uiam,atq; optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta,quia potentissime adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporũ cœlestium & elementorum, procul dubio ordinatissime & perfectissime ad

ſcriptum ſibi opus gubernat. Siquidem potentiſſimę animę corpora non reſiſtunt, & mens perfecta non uariat conſilium. Eſt itaq; anima mundi, uita quædam unica omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & cōnectens, ut unam reddat totius mūdi machinam: ſitq; uelut unum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœleſti & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo & unica uita.

De nominibus animarum cœleſtium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem. Cap. LVIII.

ANimarum autem cœleſtium nomina, multa admodū ſunt atq; diuerſa, pro multiiuga earum in iſta inferiora potētia atq; uirtute: à quibus diuerſa nomina ſortita ſunt, quibus ueteres in eorū hymnis & inuocatiōibus uſi ſunt. Circa quod aduertendū, quòd unaquæq; eiuſmodi animarū, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoſcēdo poſitam, alteram in uiuificando & regendo corpus ſuum eſſe ſitam. Hoc modo in ſphæris cœleſtibus, priorem illam uirtutē, uocat Orpheus Bacchum: alterā appellat Muſam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui ſuę Muſę prius copulatus nō fuerit. Itaq; nouem Bacchi, circa nouem Muſas deſignātur: unde in nona ſphæra ponit Orpheus Bacchum Cribroniū, & Muſam Calliopē: in cœlo ſtellato Picionium & Vraniam. In cœlo Saturni Amphietū & Polyhymniam. In cœlo Iouis, Sabaſium & Terpſicorem. In cœlo Martis, Baſſarium atq; Clio. In cœlo Solis Trietericum & Melpomenen. In cœlo Veneris Lyſium & Erato. In cœlo Mercurii, Silenum & Euterpen. In cœlo Lunæ, Bacchum Lyęū, & Thaliam Muſam. Similiter & in ſphæris elementorum, animas nominat hoc modo. In igne ponit phanetā & aurorā. In aere fulminatorē Iouē & Iunonem. In aqua oceanum, & Thetym. In terra Plutonē, & Proſerpinam. Animam uero mundi ſiue totius uniuerſi, uocant magi Iouem mundanū: mentem uero mundi Apollinem nuncupant: naturā mūdi Mineruam. Pręterea in igne Vulcanum: in aqua Neptunum: & nominabant ipſos diuerſis nominibus. In ſyderibus quoq; zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, ſiue animas in cordibus eiuſmodi ſyderum ſitas: atq; exinde totū ſydus regentes: ſcilicet in corde arietis, Pallas particularis: in corde tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: cancri, Mercurius: leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: ſagittarii, Diana: capricorni, Veſta: Aquarii Iuno particularis: in corde piſciū Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uerſibus: *Manilius.*

Lanigerum Pallas, taurum Cytherea tuetur,
Formoſus Phœbus geminos, Cyllenius cancrum,
Iupiter & cum matre deum regit ipſe leonem.
Spiciferę eſt uirgo Cereris, fabricataq; libra

Vulcano,pugnans Mauorti scorpius hæret.
Venantemq; Diana uirum:sed partis equinæ
Atq; angusta fouet capricorni sydera Vesta.
Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est,
Agnoscitq; suos Neptunus in æquore pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens ampliora istis enumerat cœlorum numina,eorundemq; uaria nomina,respectusq; & officia adsignans:singulaq; propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipientium dæmonum nomina esse : sed naturalium diuinarumq; uirtutum,à uero deo in ministerium & utilitatem hominis qui eis uti sciuerit,mundo distributarum: ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit : ut puta aurem memoriæ : quam & Vergilius Phœbo dedicat inquiens : Cynthius aurem Vellit & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum,& per quam iuramentum fit, Numa Pompilius narrante Liuio fidei consecrauit:digiti sub Mineruæ tutela sunt,& genua misericordiæ data. Hinc ea flectunt ueniam precantes, Vmbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ sedem dedicant. Alii qui omnia membra ad ipsum ueluti cētrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. Hinc in Iouis Hammonis templo,umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur ueteres, etiam minima quæq; membra,& articulos,suis numinibus adscribentes,quę si recte intelligantur,& uera his præsidentia cognoscantur numina, nihil eorum est à debita pietate alienum,cum & sacra eloquia testentur membra omnia nostra à supernis uirtutibus regi, de quibus ampliora in sequenti libro dicemus,nec membra solummodo,sed & quęcunq; hominum exercitia,suis numinibus distributa sunt,ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri,de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuum,sunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori,dura atq; horrentia bella
Pallas amat,nemora & saltus uenatibus apti
Dianam capiunt,Iunoniq; humidus aër
Debetur,Cereriq; seges,perquirit Osyrim
In latis Nili ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis,eorūdemq; uariis nominibus,magicis sermonibus deseruientibus. Cap. LIX.

PRæterea septem illos mūdi gubernatores(ut uocat Hermes) Saturnum,Iouem,Martem,Solem,Venerem,Mercurium, & Lunam , uariis nominibus & epithetis nuncupabant inuocabātq;, Saturnū uidelicet uocātes Cœlium, falcigerum,patrem deorū, dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem,intelligētem, ingeniosum,reuolutorem longi spacii,senem magnę profunditatis,arcanę contēplationis autorem, in cordibus hominū cogitationes magnas impri

mentem uel deprimentem, omnia destruentem & conseruantē, uim & potestatem subuertentem, & cōstituentem absconditorū custodem & ostensorē, facientē amittere & inuenire autorē uitę & mortis. Sic Iupiter dictus, quasi iuuans pater, rex cœlicolum, magnanimus, tonās, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uoluntatis, honestus, mundus, bene ambulans & in honore, dominus lætitiæ & iudiciorum, sapiens, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars ipse dicitur Mauors, bellipotens, cruentus, sanguineus, armipotens, ensifer, magnanimus, audax, indomitus, generosus, fulmineus, fortis potentiæ & impetuosæ festinationis, contra quem nemo defendere se potest si ei obstare uelit: q fortes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit: dominus caloris & potentiæ, dominus igneæ calefactionis & planeta sanguinis: qui corda litigantium incendit, eisq; audaciam præstat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Diespiter, Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Iupiter. *Mars.* *Sol.*

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo.
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas.
Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardēs, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multiuidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarum, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gubernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens: uocaturq; in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideoq; Athenienses illum Alexicacon & Homerus Vlion uocauerunt, hoc est malorum expulsorem. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia: quia uis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarum lucem continēs: hinc ab Assyriis אדאד Adad, quod solum significat: & ab Hebræis שמש Schemesch, quod proprium interpretatur. Venus uocatur domina, alma, formosa, syderea, candida, pulchra, placida, multipotens, fœcunda dña amoris & pulchritudinis, seculorū progenies hominumq; parens initialis, quæ primis rerū exordii sexuū diuersitatē geminato amore sociauit, & æterna sobole hominū animaliumq; genera quotidie propagat, regina omniū gaudiorum, domina lætitiæ, amicabilis ductrix, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcē matris affectionē miserorū casibus tribuens, humani gñis sospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficiis uacuum

Venus.

nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciens humiliari altum depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coęquans: uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens. Solis annos, ducens ad lucem, & uocatur Hesperus: quando solem subsequitur, & uocatur Phosphorus quasi per omnia conducens quantũcunq; ardua. *Mercurius.* Mercurius dicitur filius Iouis, pręco deorum, interpres superum, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorunque deorum superum & inferum commeator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroq; sexu fœcundissimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpres, omnẽ obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. *Luna.* Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, Noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearumq;, regina manium, elementorũ omnium domina, cui respondent sydera, redeũt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cũcta numina sua luce collustrans, stellarum uarios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tempestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutriens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferum deplorata silentia nutibus suis dispensans: regens mundum, calcans tartarum, cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Cęterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamẽtis, qui plura scire uelit & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat, quos re uera qui intellexerit, magnã naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quod humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundũ intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. Caput LX.

OElestes aię uirtutes suas corpibus cœlestibus influūt,q̄ deinde illas huic sensibili mūdo trāsmittūt: Non enim ab alia causa q̄ à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniūt. Hinc Magus p illas opaturus, utitur inuocatiōe astuta superiorꝶ, uerbis mysteriosis & locutiōe quadā ingeniosa, trahēs unū ad aliud, ui tamē naturali per quandā cōuenientiā inter illas mutuā, qua res spōte sequūtur, siue quādoq; trahūtur inuitè. Hinc dicit Aristotel. li. vi. Mysticę philosophię. Quòd ubi aliqs ligādo aut fascinādo inuocet solem alias' ue stellas, orās ut cooperentur operi desiderato, nō sol aut alię stellę sermonem illū audiūt, sed mouentur aliquo modo ex colligātia quadā naturali & mutua serie, qua partes mūdi sunt sibi mutuo subordinatę, habētq; cōsensum mutuū, propter magnā unionē earūdē. Sicuti in corpore hūano, membrū unū mouetur percipiendo motū alterius: atq; in cithara, mota una chorda, mouetur & altera. Sic quādo aliqs mouet aliquā partē mūdi, mouētur & aliæ percipiendo motū illatū. Cognitio itaq; dependētię reꝶ sese subsequentiū, est fundamētū omnis mirabilis operatiōis, q̄ necessario reqritur ad uim attractiōis superiorū uirtutū exercendā. Verba aūt hoīm res quędā sunt naturales: & qa partes mūdi naturaliter seinuicē trahūt & in se muto agūt, idcirco Magus inuocās per uerba, operatur per uires naturæ aptas, quędā amore unius ad aliā ducēdo aut trahēdo propter sequelā unius rei ad alterā: aut repellēdo, propter odiū uni⁹ ad aliā, ex rerū contrarietatē & differētia, uirtutūq; multitudine: quæ licet sint cōtrariæ aut differētes, perficiūt tamē partē unā: quādoq; etiā dn̄io quodā cogit res uirtute cœlesti, quoniā nō est alienus à cœlo. Hō ergo, si qs recipit impssionē alic⁹ ligatiōis aut fascinatiōis nō recipit secūdū animā rōnalē, sed sensualē: & si q̄ parte sui patit̄, secūdū aīalē submūdanāq; patit̄. Nō. n. ratiōe cognoscētē & intelligētē trahere possunt, sed tantū sensu illā impssionē & impetū cōcipientē, q̄tenus cœlestiū influxu, & reꝶ mūdanarū cooperatiōe, spirit⁹ aīalis hōis afficitur ultra dispositionē suā pristinā aut cōnaturalē: quēadmodū fili⁹ mouet patrē ad labores etiā uel inuitū seruādi alēdiq; illius gratia, q̄uis fatigetur: & appetit⁹ dominādi mouet ad iracūdiā aliosq; labores adipiscēdi dominii causa. Et indigētia naturę, & timor paupertatis, mouēt ad optādū diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamētū est ad illius concupiscētiā. Et harmonia prudētis musici uariis passiōibus mouet audiētes: quorū alii spōte sequūt̄ cōsonātiā artis, alii etiā gestu sese cōformāt, etiā inuitè, qa sensus illorū captiuatus est, rōe sese ad hæc nō intēdente. Sed has species fascinationū & ligationū nō admirat̄ uulgus nec detestatur, ob cōsuetudinē: admiratur aūt alias physicas, quoniā ignorat, & nō cōsueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturā aut cōtra illā esse, qđ ē à natura & secūdū illā. Sciēdū igit̄, quòd unūqdq; superius mouet suū proximū inferius, in suo gradu & ordine, nō solū in corporibus, sed etiam in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares: & anima rationalis agit in sensualem, & illa in uegetabilē: & quęlibet pars mundi agit in aliā, & unaquæq; est apta moueri ab alia: & quælibet pars mun

nota.

di huius inferioris patit̃ à cœlis secundũ naturã aptitudinẽq; suã, uelut pars una corporis animalis patitur ab alia. Et mũdus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidẽ continet omnia eadẽ entia à primo ad postremũ quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementaris mundi, cõposita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrũ, per essentias superiores perpetuasq; & spiritales pendentes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & uirtute à deo per uerbum eius insita, quod uerbũ Chaldæi Babyloniæ sapientes, uocãt causam causarum, quoniã ab eo producũtur entia, etiã ipse intellectus agẽs ab eo secũdus. Id aũt propter unionẽ uerbi huius cum autore primo, à quo omnia existẽtia uerè producũtur. Verbũ igitur id, est simulacrũ dei: intellectus agens, est simulacrũ uerbi: anima est simulacrũ intellectus: uerbũ autẽ nostrũ est simulacrũ animæ, per qđ agit in res naturales naturaliter, quoniã natura opus illius est. Et unũquodq; istorũ ꝑficit suũ subsequẽs sicut pater filiũ: & nullũ posterius existit sine priore: sunt enim inter se dependẽtia, dependẽtia quadã ordinata, ita quòd quãdo corrũpitur posterius, reuertitur ad proximũ prius, donec ꝑueniat ad cœlos, deinde ad animã uniuersalẽ, postea ad intellectũ agentẽ, quo oẽs aliȩ creaturȩ existũt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbũ creans, ad quod tandẽ omnia reuertũtur. Oportet igitur animã nostrã uolentẽ operari aliqđ opus mirandũ in istis inferioribus, speculari suũ principiũ, ut ab illo roboretur, illustret, uimq; agẽdi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo.

Quid speculandum ei, q̃ opus mirandum uult operari.

Igitur dãda est opera, ut magis contẽplemur animas stellarũ q̃ corpora: magis mundũ supercœlestẽ intellectualẽ, q̃ cœlestẽ corporeũ: quoniã ille est nobilior, q̃uis etiã hic insignis & præliminaris ad illũ existat: & sine quo medio, non possit superioris illius influxus cõsequi. Verbi gratia: Sol rex stellarũ luce plenissimus, recipit illã à mundo intelligibili super oẽs alias stellas, quoniã anima sua illius intelligibilis splendoris capacior existit. Quapropter, qui Solis attrahere cupit influxũ, oportet illũ cõtemplari Solem, non tantũ speculatione exterioris luminis, sed etiã interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animũ Solis, euadatq; illi assimilis, uisuq; intellectuali cõprehẽdat illius intelligibile lumẽ, sicuti oculo corporeo sensibile lumen: hic nãq; illius splẽdore implebitur, & lumẽ eius qđ est hypotypusà supno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratiõe indutus, uerè illi par, & tanq̃ sub leuamẽto adiutus, supremã illã claritatẽ, oẽsq; eius participes formas pro uoto intellectus consequetur. Cũq; hauserit lumen gradus supremi, tũc anima illius accedet ad illius perfectionẽ, assimilabiturq; spiritibus Solis, attingetq; uirtutes & illustrationes uirtutis supernaturalis, illarũq; potestate fruetur, si nacta fuerit fide in autore primo. Imprimis igitur implorare oportet opẽ & assensum ab ipso autore primo: neq; id ore tantũ, sed & cũ gestu religioso & supplici animo, etiã abũde, incessanter & integre orãtes, ut ille illustret mentẽ, dimoueatq; tenebras animabus superexcrescentes propter corpus.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO AB wyda, Principi electori, westphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipręsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesʒheym.

EST VETERVM MAGORVM NOBILIS admodum sententia (Princeps Illustrissime) nulla in re nobis in hac uita magis elaborãdum esse, q̃ ut ab animi nobilitate, quo deo proximè accedimus diuinamq; induimus naturam, minime degeneremus, nequando inani otio torpescens animus, ad terreni corporis fragilitatem carnisq; uitia resoluatur, illumq; tãquàm proiectũ per peruersarum cupiditatum tenebrosa præcipitia perdamus. Quare nos ita animum instituere decet, ut ipse per semet dignitatis suæ nobilitatisq; memor, dignum aliquod seipso & cogitet semper & faciat & operetur. Hoc autem solum & maxime pręstat nobis diuinæ scientię notio, quãdo eius maiestatis recordatione diuinis semper studiis occupati, res diuinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione contemplamur, & per singulos creatorũ gradus ad ipsum usq; archetypum ascẽdentes, ab illo rerum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo confidẽtes, hi solent uariis sæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonibus sæpissime falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diuinam, uirtutem operibus nostris infallibilem præstat, & malorum omnium dæmonum fraudes & obstacula longe propellit, illosq; simul imperio nostro subiicit, etiam bonos angelos & uniuersas mundi uirtutes in nostrũ ministerium cogit, attracta uidelicet ab ipso archetypo operum nostrorũ uirtute, ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obedire, totusq; nos sequitur cœlestium chorus. Nam (ut inquit Homerus) Nullus deorum ausit in suis sedibus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit (ut ait Aristophanes) per aliquem deorum, cui iussa capessere phas est, qui tunc ex officio suo petitiones nostras pro uoto nostro exequatur. Cum itaq; (Princeps Illustrissime) diuinus atq; immortalis tibi datus sit animus, qui cum diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te taliter dotarunt, ut mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum naturalium amœna spectacula sublimesq; cœlorum ædes difficilimosq; rerum diuinarum adytus intueri, scrutari, contemplari, discernere, & diiudicare uale as: tantarum uirtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, eti

am quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictiōe didici, ueris sen tentiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiam eorū non abscōdere, quicquid de his Isiaci Aegyptiorum ueteres sacerdotes, ac Chaldæi Babyloniorum prisci uates, atq; Cabalistæ Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorū profundissimi phi losophi, tum Indorum Bragmani, Aethiopum Gymnosophistæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderunt, & qua uerborum ui, qua signaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationum carminibus, qua obseruationum uirtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetustatis squalore obsita, & obliuiōis caligīe uelut Cimmeriis tenebris huc usq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenum igitur nunc & integrum his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore, cum maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen plane arduissimum. Quare hanc unam ueniam me præfatum uolo, ne orationis gratiam sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; oratio, scripsimus: atq; nunc nō orationis contextum sed sententiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegātiæ sermonis studuimus, succedente in eius locum uberrate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magię arcanis referre polliciti sumus, pro uirili nostra pręstiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram liberauerimus. Sed cum nullum mihi dubium sit, conspiraturos contra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se dei nepotes diuinitate plenissimos iactant, & de Sybillæ foliis sibi iudicium arrogant, qui hæc nostra (cum ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumq; suis naribus amaracinum, tum etiam ex olim cōcepti aduersum me odii scintillis ægre sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquàm quicquàm eorum legerint aut omnino recte perceperint. Iccirco (Princeps Illustrissime sapientissimeq; antistes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuę censuræ subiicimus, & protectioni tuæ commendamus, ut si improbi & perfidi sophistæ, crassa liuoris & calūniandi insania illud arrodere uelint, ipsum tuæ discretionis perspicacia, ac iudicii candore, feliciter protegas atq; defendas. Vale felicissime.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHILOSOPHIA, siue de Magia, Liber tertius, & ultimus.

De necessitate, uirtute & utilitate Religionis. Caput primum.

EMPVS EST NVNC AD ALTIOra nos conuertere, & ad eā Magiæ portionē, quę nos docet callere & scire leges religionū: & quomodo ueritatem religione diuina debeamus adipisci: & quomodo animum et mentem qua sola possumus ueritatē cōprehendere, rite debeamus excolere. Est enim Magorum uulgaris sententia, quod nisi mens atq; animus bene ualuerint, corpus bene ualere non posse. Tunc autem esse hominē uere sanū, quando anima et corpus ita copulantur et inter se conueniunt, ut firmitas mentis et animi, corporis uiribus non sit inferior. Firmam autem et robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quàm à uitæ integritate, à pietate, à diuina denique religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam naturam, naturalesq; roborat uirtutes, quemadmodum medicus corporis iuuat sanitatē, et Agricola terræ uirtutem adiuuat. Quicunque uero religione relicta naturalibus tantum confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissime falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur uitiorum, & contra malos dæmones tutamentū. Denique nil deo gratius & acceptius, quàm homo perfecte pius ac uere religiosus: qui tam homines cæteros præcellit, q̄ ipse à diis immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purgatos offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, & tūc diuinum illud ambrosianum nectar (nectar inquam, quod Zacharias propheta appellat uinū germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, supercœlestem illum Bacchum, summum deorum & sacerdotū antistitē, regnationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poëtæ, à quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum, quę secreta in religione sunt. Caput II.

Vicunq; igitur nunc in hac sciētia studere affectas, tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silētio tegito, & cōstanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosæ

mentis est multorum conscientię publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo inuulgāda, quę sacra & arcana in mysteriis sunt. Pithagoras quoq; & Porphyrius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremoniis initiabat, silentii iusiurandum cū terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: unde in carmine de uerbo sacro canit:

Orpheus.

Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.
Contrà qui sacras leges contemnitis, hinc uos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu uero qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæe, uoces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
Quem nos præsenti quis sit, sermone docemus.

Maro. Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:

Aduentante dea, procul ò, procul este prophani:
Conclamat uates: totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinę Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agēte hoc præcone, qui procul esse prophanum uulgus acclamabat, & apud Esdram legimus idem præceptum, de Hebræorū Cabalistis arcanis, his uersibus explicatum. Tradas eos libros sapientibus de populo, quorū corda scis capere posse, & seruare secreta hęc. Iccirco religiosa Aegyptiorū uolumina & ad ceremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata cōficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras uocant. Macrobius, Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet à prophanis, eiusmodi scripta nosci possent, quod etiā Apuleius testatur his uerbis: Peracto inquiens sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animaliū, concepti sermonis, compendiosa uerba suggerētes: partim nodosis, & in modū rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorū, lectione munita. Silentes igitur & occultantes quæ secreta in religiōe sunt, erimus eius sciētiæ digni discipuli. Silētii enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debet: qui uero secus agūt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius, de arcanis sacrorū: Dicerem si dicere liceret, cognosceres si liceret audire, sed parem noxam contraherent aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poëtam, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysteriis, ad fabulam quandam referre uellet, luminibus priuatum, Theopompus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina transferre in Gręcam linguam, turbatione mētis quadam & animi ilico perculsus est: unde postea

Tertullianus. *Apuleius.*

magnopere deũ orans, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somniũ, quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicũ promulgaret. Numenius etiã quidam occultorũ curiosior, offensam numinũ contraxit, quod Eleusinæ deæ sacra interpretando euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertũ lupanar prostantes, quod cũ admiraret, irate responderũt, ab ipso se aditu pudicitię suæ ui abstractas, & passim adeũtibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorũ numine inuulgandas esse. Ideo antiquorũ studiũ semper fuit, dei & naturæ sacramenta inuoluere, & uariis ęnigmatibus obtegere: quã legem sic obseruarũt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persę, Aegyptii. Hinc Mercuri⁹, Orpheus, oẽsq; antiquates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarũt. Hinc Plotinus, & Origenes, cæteriq; Ammonii discipuli, ut narrat Porphyrius in libro de educatiõe & disciplina Plotini, iurarũt ne Magistri dogmata ederẽt: & q̃a Plotinus, uiolato iureiurãdo Ammonio pręstito, sacramẽta publicauit, in trãsgressiõis pœnã, ut nõnulli adserũt, horrẽdo pediculorũ edulio consumptus est. Ipse etiã Christus dũ adhuc in terris ageret, ea lege & ratiõe loquut⁹ est, ut tantũmodo secretiores discipuli intelligerẽt mysteriũ uerbi dei, cæteri aũt solas parabolas sentirẽt: præcipiẽs insuper non dandum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut non peccẽ tibi. Non decet itaq; arcana quæ inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabitis, si multa eaq́; potiora, ceremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt referemus, atq; uos ab huius libri lectione non abeatis mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc uobis communicata sunto, qua Dionysius adstringit Timotheum, uidelicet ut ab his qui percipiunt, indignorum nõ exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodiantur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quod quẽadmodum ipsa numina detestantur publica, atq; prophana, amantq́; secreta, sic experimentum omne magicum, fugit publicum, quærit occultari, silẽtio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis animis ingerũturp. Oortet igitur magicum operatorem, si fructum inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tẽpus, neq; desideriũ, neq; uoluntatẽ suam propalare, nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio qualẽ etiã oportebit esse fidelẽ, credentẽ, & taciturnũ, & à natura, aut institutiõe dignificatũ. Siquidẽ ipsa etiã socii loquacitas, incredulitasq́;, atq; indignitas, in omni operatione effectũ impedit atq; disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum Magum, & mirandorum operatorem. Cap. III.

Irca principiũ primi libri huius operis, loquuti sumus qualẽ oporteat esse magum: nunc uero narrabimus rem arcanam, necessariã, & secretam, unicuique qui in hac arte operari affectat, quæ est principium & complementum & clauis omnium magicarum operationum: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimem uirtutem ac potestatẽ. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationẽ: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorũ operator: qui cũ fuerit nimio carnis demersus cõmercio, & circa sensibilẽ corporis animã occupatus, nullũ meretur diuinarum substantiarum imperiũ: ideoq; multi frustra hanc artẽ prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantam celsitudinem nitimur, duo potissimũ meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passiones deseramus. Alterũ qua uia, & quo modo, ad purum ipsum intellectũ, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquàm ad rerum secretarum scrutinia, atq; ad mirabilium operationum uirtutem scandere possumus. In his enim tota consistit dignificatio, quam præstant natura, meritũ, & ars quædam religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organorũq; optima dispositio, animã ipsam nulla crassitudine obscurãs: nec ullo tumultu, aut humore præueniens: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentia corporum, animarumq; cœlestiũ, quæ in genesi cuiusq; uersantur: ut sunt quorum nona domus per Saturnũ, Solem, Mercuriũq; fortunata est. Mars etiã in nona domo, spiritib⁹ imperat. Sed de his copiose tractatur in libris astrorũ. Qui uero talis non fuerit, necesse est ut naturæ defectum, educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium prospero usu, reconpenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca completus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uidua, à menstruata: quòd sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia: sitq; integer in omnibus membris: non cæcus, non claudus, non gibbus, non naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumem, ingeniosum, decorum, integrum, animo solertem, & ore facundũ, ut in eo diuina potestas quasi bonis ædibus uersetur: atque ipse pueri animus cito expertus, ad diuinitatem suam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerũ cognoscere. Oportet ergo sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam conuertere. Inest enim nobis ipsis rerum omniũ apprehensio & potestas. Prohibetur autem quo minus his fruamur, per passiones ex generatione nobis obstãtes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quibus expulsis, subito adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio autem religiosa, nõ minorem efficaciam sortitur, quæ

sæpe etiam se sola efficax est ad acquirendam nobis deificam uirtutem. Tanta enim est uirtus sacrorum operum rite factorum exhibitorumq;, ut etiam licet non intellecta, pie tamen & integre obseruata, stabiliq; fide credita, nō minorē habeant efficaciā, nos diuina potestate decorare. Quę uero arte religiōis acquirit̃ dignitas, ipsa religiosis quibusdā ceremoniis, & expiationibus, consecrationibus, sacrisque ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio consecrauit: qui potestatem habet impositionis manuū, & initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atque potestatis. quem uocant diuinum consensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitum consors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui pie constantissimeq; de religione sentias, & sine hæsitatione credas, fuerisq; talis cui autoritas sacrorum, naturaq; præ cæteris contulerint dignitatem, quē numina minime contemnant, poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autem præter autoritatem officii, absq; sanctitatis & doctrinæ merito, præter naturæ educationisq; dignitatē aliquid in magicis operari præsumpserit, sine fructu laborabit, ac se simul & credētes sibi, decipiet: ac numinum indignationē cum periculo incurret.

nota bene

De duabus ceremonialis Magię adminiculis, religione & superstitione.

Cap. IIII.

DVO sunt quę regunt omnem ceremonialis Magię operationē, religio uidelicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorū assidua contemplatio, piisq; operibus cum deo diuinisq; numinibus religatio, per quam reuerēti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus sanctificatio impenditur, ceremoniæq; diuini cultus rite exercentur. Est itaq; religio, disciplina quædam externorum sacrorum ac ceremoniarū, per quam rerum internarum & spiritualium, tanquàm per signa quędam admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicūq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut supradiximus) tantūmodo confidunt, solēt à malis dæmonibus sæpissime falli. Iccirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborē plātant, nec uineā inserunt, nec modicū quoduis opus absq; diuina inuocatiōe adgrediūtur, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentiū, inquiēs: Quęcunq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Iesu Christi facite, gratias illi agētes & deo patri per ipsum. Religiōis igit̃ uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantū abest à culpa, ut nō adiungere, sit impiū scelus. Hinc in libro senatorū ait Rabi Henitia: Quicūq; omissa bñdictione, aliqua creaturarum fungit̃, hāc ueluti furto & rapina, à deo & ecclesia

usurpasse creditur: de quo scriptum est per Solomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid non ipse est pater tuus, qui posse dit te? Et alibi: Audi fili disciplinā patris tui, & ne dimittas legem matris tuę. Nihil deo magis displicet, quàm negligi, quàm contemni: nihil placet magis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cuncta deum uenerantur, cuncta precātur (ut inquit Proculus) hymnisq; concinnant ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidē intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt dño. Religionis autē ritus, ceremoniæq;, pro tempor℞ regionumq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorē dirigitur: & licet unam solam Christianā religionem deus approbet, cæteros tamē eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non æterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit: uel saltē minus punit: impios uero & penitus irreligiosos, tanq̃ hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illor℞ impietas, q̃ eorum qui falsam & erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea, quæ non aliquid sapientiæ contineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summū hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram autē religionem homo per seipsum peruenire non potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis itaque cultus qui à uera religione alien⁹ est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum q̃ uera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo nō debet. Cauendū est igitur summopere, ne quādo peruerso aliquo superstitiōis cultu, summo ac omnipotēti deo, sacrisq; sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefariū esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaq;, licet à uera religione aliena sit, nō tamē tota, aut oīs reprobata est, quoniam in multis etiā toleratur, & à religiōis antistitibus obseruatur. Dico autem superstitionem eam maxime, quæ est similitudo quædā religionis, quę quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud paruam inde nanciscitur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constans credulitas, in primo libro dictū est, & apud uulgus palàm notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quemadmodum religio fidem. Tanta siquidem potest cōstans credulitas, ut etiam miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmissime credat ueram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis: eaq; operetur, quæ ratio & natura non discernunt. Hæsitatio autē credulitatis, & diffidentia, omne opus, non mo-

Lactantius.

do in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quæsitum, licet fortissimorum experimentorum eneruant. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exmpla ostēdunt: uidelicet, quādo excommunicantur uermes & locustę, ne noceant frugibus: quādo baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uero prisci illi magi, & qui eius artis autores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldęi, Aegyptii, Assyrii, Persæ & Arabes, quorum religio omnis peruersa erat, & idololatria inquinata, cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemū esset, & maledictioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si uos de illis non admonerem. Vbicunque ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa uobis ex alienis autoribus narrata, & me uobis non pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis ueritati, & imitatiōis instructio, in his quæ uera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidē non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentię, existit opus: & sapiētia, que de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum, usum eorū quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpētario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt. Cap. V.

TRES sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usque perducunt, & qui religionē totam gubernant: in quibus tota cōsistit, scilicet amor, spes, atque fides. Amor enim uehiculum animæ, omniū præstantissimus, supernè ab intelligibilibus usq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostrā congregat atq; conuertit: nos quoq; in omni operatione cōseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutē supplicationibus nostris subministrās: sicut apud Homerum legitur, Chrisen Apollo supplicantē exaudiuit, quia multū sibi amicus erat: & de Maria Magdalena legitur in Euangeliis: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quæ appetit suspensa, quādo indubia atque imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim oīa sistens. Fides uero uirtus omniū superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum omnia lustrat: nam cum ipsa superne à primo lumine descendat, atque illi uicinior existat, longe est nobilior atque excellentior, quàm sciētiæ, & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptam, ad intellectum nostrum accedentes. Denique per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis: eademq; potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides quæ est credulitas, infra scientiam est,

Iliados 1

Proclus.

sic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos deo immediate coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici testantur) ad deum accedimus, diuinamq; adsequimur protectionem uirtutemq;. Sic legimus Danielem leonũ pericula euasisse, quia credidit deo suo, & Hæmorroissę ait Christ⁹: Fides tua te saluã fecit: & à cæcis petẽtibus lumẽ, fidẽ reqsiuit dicẽs: Creditis quod possim uos illuminare? sic Pallas apud Homerũ his uerbis consolat Achillem:

Iliad.1. Veni ego pacificatura tuam iracundiam si credideris.

Linus. Iccirco Linus poëta canit credenda esse omnia, quia facilia deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uero de fide defecerimus, nihil admiratione, sed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circumstantibus Iudęis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESV dicentes: Adiuro uos per IESVM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum scio: uos autẽ qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborũ, inualuit contra eos: ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. Cap. VI.

Mens itaq; nostra pura atq; diuina, religioso amore flagrãs, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, ueritatem attrahit, omnesq; rerum tam mortaliũ quàm immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquam in quodam æternitatis speculo intuetur, subito comprehendens. Hinc prouenit, quòd nos in natura constituti, ea quæ supra naturã sunt cognoscimus, ac inferiora quęque intelligimus, atque non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quæ longe pòst futura sunt, assidue recipimus oracula. Pręterea non solum in scientiis, & artibus, & oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi diuinam uendicat, uerumetiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operatiõesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur sydera, cogantur minima, seruiant elementa: sic homines deo deuoti, ac theologicis istis uirtutibus eleuati, imperant elemẽtis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia apud uarias gentes facta fuisse, canunt poëtæ, recitant historici: atq; ea ipsa fieri posse, splendidissimi quiq; philosophi unà cũ Theologis confirmant: sic prophetæ, sic apostoli, sic cæteri uiri maximis claruere potentiis. Sciẽdum ergo, quòd sicut per primi agentis inflexũ,

ſæpe producitur aliquid ſine cooperatione mediarum cauſarum, ſic etiam per ſolum opus religionis, fit aliquòd ſine applicatione naturalium cœleſtiumq; uirtutum: ſed nemo poteſt operari per puram & ſolam religionem, niſi qui totus factus eſt intellectualis. Quicunq; autem ſine admixtione aliarum uirtutum, per ſolam religionem operatur, ſi diu perſeuerauerit in opere, abſorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicunque autem non purificatus acceſſerit, ſuperinducit ſibi iudicium & traditur ad deuorandum ſpiritui nequam.

Neceſſariam eſſe Mago ueri dei cognitionem, & quid de Deo ueteres ſenſerunt Magi atq; philoſophi.

Caput VII.

Voniam omnium rerum eſſe atq; operari, à ſummo deo omniũ creatore dependet, deinde etiã à cæteris numinibus, quibus etiã fabricandi creandiq; poteſtas data eſt, non quidem principaliter ſed ratiõe inſtrumẽtali in primi creatoris uirtute (ret enim omnium principium, prima cauſa eſt: quod aũt à ſecũdis cauſis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & ſecundarum cauſarum productrix eſt: quos iccirco ſecundarios deos nuncupamus) neceſſe igitur eſt magum quenq; ipſum deum omniũ productorem & primã cauſam cęteroſq; deos ſiue numina (quas ſecũdas cauſas dicim⁹) cognoſcere: & quo cultu, q̃ ueneratione, quibus ſacris, uniuſcuiuſq; conditioni conformibus colendi ſunt ſinguli, nõ ignorare. Quicũq; enim inuocatis diis, illos nõ proprio honore proſequitur, nec illis quod cuiq; congruit rite diſtribuit, illorũ pręſentiam & optatos ab illis effectus nõ adſequitur: quemadmodũ in harmonia, ſi una chorda frãgatur, tota ſubito diſſonat: nonnunq̃ etiã periculũ cũ pœna incurrit, ſicut ſcriptum eſt de Aſſyriis, quos tranſtulit Salmanaſar in Samariã, quia ignorabant legitima dei terræ, immiſit in eos dñs leones, qui interfecerunt eos, eò quod ignorabant ritum dei terræ. Nunc igitur quid ueteres magi & philoſophi de deo conſonũ ſenſerint uideamus. Legimus enim q̃d Nicocreonte tyrãno Cypriorum quondam quis ſummus deus foret interrogãte, Serapidis illi reſpondiſſe oraculũ, illũ pro maximo deo habendũ cuius caput cœlum eſſet, uenter maria, pedes terra, aures in ipſo æthere locarentur, oculi præfulgentis ſolis lumen: cui haud abſimile cecinit Orpheus in his uerſibus: Orpheus.

Sydereæq; domus rex eſt & Iupiter ipſe,
Principium atq; ortus: uerum uis una deuſq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aër:
Nox ſimul atq; dies, ſapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelſi: ceruicem nanq; uidebis,
Cœli ſuſpiciens reuerentia magnaq; tecta.

Hoc caput auricomum, flaui de uertice crines
Stellarum rutilant radii, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput capitisq; similima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus. & aliud:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
Præscia uenturi mens constat regius æther
Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere
Arcanum'ue potest, penetratq; per omnia uictrix.
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata.
Est aër, alas quoq; uentis possidet ille.
His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.
Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit rite sonorus.
Vltima præterea terrarum limina, & ampli
Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrantur: atq; sane ipsius mundi mente quæ in seipsa mundũ continens produxit: unde Sophocles, in ueritate inquit: Solus unus est deus, qui cœlũ hoc & terrã capacem condidit. Et Euripides inquit: Vides'ne excelsum, qui illũ infinitũ ætherẽ, & terram undiquaq; cõplectitur ulnis? Hũc crede Iouẽ, hũc arbitrare deũ. Vnde Ennius poëta canit:

Sophocles. *Euripides* *Ennius.*

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes
Iouem.

Porphyrius Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex animalibus, deus ex diis constitutus. Iupiter autem est inquantum intellectus est à quo uniuersa producuntur, cuncta creans intelligendo. Hinc Orpheus de uerbo sacro canit.

Orpheus.

Vnus perfectus deus est, qui cuncta creauit:
Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam
Quem præter non est alius. Et paulo post:
Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
Priscorum hæc nos docuerunt omnia uates:
Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

Mundi

Ingentem autorem solum, interituq; carentem.

Zoroastes quoque in sacra historia de rebus Persicis sic deum definit: Deus est inter omnia quæ labem nullam & corruptionem sentiunt, primus: ingenitus, nec interiturus unquàm, partium expers, sibiq; ipsi simillimus, bonorum omnium auriga & autor, rerum pater omnium, optimus ac prudẽtissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuentor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileum, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem, & originem initialem, summũ animi genitorẽ, æternum, animantiũ sospitatorem, sine propagatiõe genitorẽ, neq; loco, neq; tẽpore, nec ulla uice comprehensum, eoq; paucis cogitabilẽ, nemini effabilem. Hinc itaq; summũ deum Euripides Iouẽ præcipit nominãdum: per cuius caput cecinit Orpheus uniuersa in lucem processisse: cæteras aũt potestates, ministras esse cẽsendas: quæ uidelicet extra deum sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi dei ministri, & intelligentiæ separatę, à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultũ religiosum deberi dicunt: cæteris uero numinibus non deberi nisi propter ipsum. Deus quid.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi. Cap. VIII.

AVgustinus atq; Porphyrius testãtur, Platonicos, tres in deo personas posuisse, quarum primam uniuersitatis patrem appellãt: secundam, filium atq; primam mentẽ uocant: etiã à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Dei filium, primam mẽtem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à deo patre manantem, quemadmodum abs loquente uerbum: uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splendor dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum se unico & nunquàm interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicissitudine, intelligit summum bonum: prolẽ & filium in se progenerat, quæ est plena intelligentia, plena sui imago, & plenũ mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius uerbũ nominant, siue sermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladem ex Iouis capite natam, hoc est sapientiam. Hæc est altissima dei parentis imago, quadã tamẽ relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquàm genita distincta à generãte, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodii, primogenita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cum patre unum & eundem in essentia deum esse testatur Iamblichus, deũ uidelicet suipsius patrem filiumq; nominãs. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit monadem, & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (ubi uaticinari uidetur de futura lege gra-

tiæ ac de regeneratiōis mysterio)ait,regeneratiōis autor est filius dei homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriusq; sexus fœcunditate plenissimū. Similiter Indorum philosophi adserunt mundum esse animal partim masculum atq; fœminā:& Orpheus naturam mundi Iouemq;,mundanum marem simul appellat & fœminam:adseritq; utrūq; diis sexum inesse. Hinc in Hymnis Mineruam sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es. Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iupiter & mas est & fœmina,nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens,canit:

Maro. Descendo,ac ducente deo.

Et alibi,de Iunone siue Alecto intelligens,inquit:

Nec dextræ oranti deus abfuit.

Et Tibullus canit:

Tibullus. Qui Veneris magni uiolaui numina uerbo.

Et Carenus populus deum Lunam mirifica ueneratione coluisse legitur. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia,amor producitur, ligans intelligentiam cum mente:& eo amplius,quanto immensa proportione sibi intimior est q̄ aliæ proles cum eorum parentibus,quæ est tertia persona,scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldæorum oracula,ponētia in deo paternam potestatem: Intellectus à patre emanationem amorēq; igneum à patre filioq; procedentē, eundemq; deum. Hinc apud Plutarchū legitur,gentiles deum descripsisse,esse ipsum spiritum intellectualē & igneum, non habentem formam, sed transformātem se in quodcunq; uoluerit, & coæquantem se uniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato,deum in ignea essentia habitare posuit,intelligens uidelicet,inenarrabilē dei in seipso splendorem,& circa seipsum amorem. Et apud Homerū legimus,æthera esse regnum Iouis, ubi canit:

Homerus. Iuppiter obscurans nebulas,& in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum,nebulis sedet æthere lato.

αἴθω. ἀήρ. Dicitur autem æther iuxta Græcorum grammaticam,ab ætho,quod significat ardeo,& aër spiritus,quasi ætha̋er,id est,ardēs spiritus. Hinc Orpheus æ-

πυρίπνον. thera appellauit pyripnon,idest igneum spiraculum. Pater ergo, & filius,& spiritus amatorius,idemq; igneus, uocantur à theologis tres personæ: quas etiam Orpheus in adiurationibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris,quam locutus est primū, quando mundum uniuersum suis firmauit consiliis. Easdem confitetur Hesiodus,sub Iouis,Mineruæ & Bulæ nominibus,in Theogonia sua,duplicem Io

uis partum his uerbis enuncians: Primam certe filiam cæsiis oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est consilium. Quod Orpheus in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquiens:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Est igit deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quē omnia. A patre enim tanq̄ à primo fonte emanant omnia: in filio uero tanq̄ in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritū sanctū uero explicantur omnia, & propriis gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. Caput IX.

DEcreuerunt doctores catholici populusq; fidelis, ita sentiēdum ac profitendum esse, quòd unus sit solus uerus deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ, sibiinuicem coęternæ & coæquales: una tamen essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unum deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separātes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiā: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamē personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium transtulit: sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarum. Filius quoq; hic licet patri coæternus sit, ex substātia patris ante secula genitus, tamen nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, & uocatum est nomen eius Iesus: perfectus deus, perfectus homo, ex anima rōnali & hūana carne subsistēs: cui nihil humanū defuit, p̄ter peccatū. Necessarium est igitur credamus, quia dñs noster Iesus Christus dei filius deus & homo est: una persona, duæ naturæ. Ante secula genitus est deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitam restaurauit, & mortem morte resoluit: sepultus est, & descendit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutem propriam tertia die, ascen-

dit in cœlos,& misit spiritum suum paracletum, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eius'que aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis propriis rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitę ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes, alii attributa, Gentiles, deos & numina nuncupabãt: deq; decem Sephiroth ac decem sacratissimis dei nominibus illis præsidentibus, eorundemq; interpretatione. Caput X.

Eus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentię sit, esse tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi deos, Hebręorum magistri Numerationes, nos attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formę fœturam, quam Saturnum: uim productricem, quam Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidã uitam, quem Solem siue Apollinem: uniuersi mundi ratione͂, quem Pana nuncupant: animam uero, ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decãtat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est.
Sed cur bis loquimur, deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse deusq;
Progenitor genitrixq; deum deus unus & omnis.

Plinij de deo sententia. Ita prudentissimi illi gentium theologi sub uariis nominibus numinibusq; sub uario etiam sexu unum deum colebant. Quem ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisq; coleret, quo maxime indigeret. Sic quibus fidei opus erat Iouem: quibus prouidẽtia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus aliis rebus opus erat, aliis quoq; nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem, deus autem unus à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus deus, inquit, idem'que numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam

mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem,qui idem deus, sub uariis colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates,per uiam secretioris analogiæ,perfecte intellectualizare. Quicũq; hymnos Orphei,& ueterum magorũ sane intelligere debeat:ita nanq; comperiet hæc ab cabalisticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus,minimũ differre. Nam quos Curetes,& intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius potestates appellat: cabalistæ illos numerationi pahad,hoc est timori diuino appropriant: ita quod est ensoph in cabala,Orpheus noctẽ uocat:idem est Typhon apud Orpheum,qui Zamaël in cabala. Verum Hebræorum mecubales,rerum diuinarum eruditissimi,decẽ principalia nomina diuina,ueluti numina quædam,ceu dei membra acceperunt,quę per decem numerationes,quę Sephiroth uocant,ueluti per uestimenta,siue instrumenta,uel exemplaria archetypi,influũt in omnia quæ creata sunt,per singula superiora,usq; in infima ordine tamen quodam. Nã primo & proxime influũt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cœlestes sphæras & planetas,& homines:à quibus deinde res singulę accipiunt uim atq; uirtutẽ, Primum horum est nomen Ehie,nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius uocata est cether,quod interpretaẽ corona,seu diadema:& significat esse simplicissimũ diuinitatis:& uocatur,quod oculus nõ uidit:&attribuitur deo patri:& influit per ordinẽ Seraphim,uel ut uocãt Hebræi Haioth Hacadosch, hoc est,animalia sanctitatis:& exinde per primũmobile,omnibusq; essendi munus largitur,ipsum uniuersum per totam circunferentiam, & centrum replens,cuius intelligentia particularis,nuncupatur metatron,hoc est princeps facierum, cuius officium est introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum:numeratio eius hochma, hoc est sapientia:& significat diuinitatem plenam idearum,& primogenitum:& attribuitur filio,& influit per ordinem cherubin,siue quem uocãt Hebręi Ophã, hoc est formæ, uel rotæ:& exinde in cœlum stellatum, totidem illic fabricãs figuras,quot in se continet ideas,ipsum chaos creaturarum distinguens,per intelligentiam particularem nomine Razielem, qui fuit præfectus Adam. Tertium nomẽ uocatum est tetragrammaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc est prouidentia, seu intelligẽtia: & significat remissionem,& quietem,iubileum,pœnitentialem conuersionem,tubam magnam,redemptionem mundi,& uitam uẽturi seculi:& adtribuitur spiritui sancto,& influit per ordinem thronorum,siue quos Hebræi uocant Aralim,hoc est angeli magni, fortes & robusti: atq; exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe:& alia intelligentia Iophiel,pręfectus Semi:& hæ sunt tres numerationes summæ & supremæ, ueluti sedes diuinarum personarum,quarum iussu

iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequunt̃, quæ iccirco dicunt̃ numerationes fabricæ. Est itaque quartum nomen El, cuius numeratio hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem dominationũ, siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per sphæram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iustitiam omnibus donans: & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est deus robustus, puniens culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cingulum dei, & gladium, & brachium sinistrum: & uocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per sphæram Martis, cuius est fortitudo, & bellum & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: & influit per ordinem uirtutum, siue quem uocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in sphæram Solis, claritatem illi & uitam donans: & exinde metalla producens: & intelligentia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus Isahac, & Tobiæ iunioris, atq; angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra: & significat æternitatem, & iustitiam dei ulciscentis: & influit per ordinem principatuũ, siue quem uocant Hebræi Elohim, hoc est dei, in sphæram Veneris, Zelum & amorem iustitiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauum nomẽ dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercituum, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & adtribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archangelorũ, siue quẽ Hebræi uocant Bne elohim, id est filios deorum, in sphæram Mercurii, ornatus elegantiam & consonantiam, producẽs animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc est omnipotens & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est fundamentum, & significat intellectum bonum, fœdus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, siue quem Hebræi uocant Cherubim, in spheram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum: hominum'que genios & custodes

curat atque distribuit:& intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimum nomen est, Adonai melech, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium:& significat ecclesiam,& templum dei,& ianuam:& influit per ordinem animasticum,animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Issim, hoc est, nobiles,heroës & principes: suntq; Hierarchiis inferiores: & influunt filiis hominum cognitionem,mirificamq; rerum scientiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Messihæ, siue (ut alii dicunt,intelligētia Matattron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mūdi, & præfectus Mosæ.

De Diuinis nominibus,eorundemq; potentia & uirtute. Caput XI.

DEus ipse licet sit unitissimus, sortitur tamē diuersa nomina, nō quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quasdam proprietates ab eo emanantes,per quæ nomina,in nos,& ea quę creata sunt,multa beneficia,& diuersa munera, uelut per canales quasdam distillāt. Horum nominum decem superius descripsimus,quæ etiam Hieronymus ad Marcellā numerat: Dionysius quadragintaquinq;, tum dei patris,tum Christi nomina colligit. Hebræorū mecubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuagintaduo cum angelorum tum dei nomina deducunt,quod nomen septuagintaduarum literarum,& Schemhamphoras,hoc est expositorium,uocant. Alii ulterius progredientes, ex singulis scripturæ locis,tot innuunt diuina nomina,ut eorum numerus,& quæ significant,sint nobis penitus ignota. Ex his igitur,prędter ea quę supra memorauimus, est nomen diuinæ essentiæ Eheie אהיה, quod Plato transtulit ὤν. Hinc deum uocant τὸ ὄν, alii ὁ ὤν. Est aliud nomen Hu הוא, reuelatum Esaiæ, diuinitatis abyssum innuens: quod Græci traduxerunt ταυτὸν, Latini idemipsum. Est & aliud nomen Esch, אֵשׁ à Mose receptum, quod ignem sonat: & est nomen dei Na נָא, in perturbationibus & molestiis inuocandum. Est etiam nomen Iah יָה, & nomen Elion עליון, nomen Macom מקום, nomen Caphu כפו, nomen Innon, יונן, & nomen Emeth אֱמֶת quod interpretatur ueritas:& est sigillum dei. Et alia duo nomina, Zur צור, & Aben אבן, quorum utrunq; solidam petram significat, & alterum illorū patrem cum filio exprimit:& plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahuntur multa nomina dei &angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticam, Calculatoriam,& Notariacam, & Gimetriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא ex hoc S. scripturæ uersiculo: אתה גבור לעולם אדני hoc est,

Tu es fortis in æternũ deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo uerſiculo יהוה אלהינו יהוה אחד hoc eſt deus deus noſter deus unus. Similiter nomẽ Iaua, יאוא ex illo uerſiculo. יהי אור ויהי אור. hoc eſt, fiat lux & facta eſt lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc uerſiculo, unum principium unitatis ſuæ, principium ſingularitatis ſuæ, uiciſſitudo ſua unum אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד Eſt & aliud nomen Hacaba הקבה extractum ex hoc uerſiculo, הקדוש ברוך הוא, hoc eſt, ſanctus benedictus ipſe. Similiter nomẽ Ieſu ישו cõperitur in capitibus iſtorum duorum uerſiculorum uidelicet, יביא שלוה ולו, hoc eſt, Quouſq; ueniat Meſſiah: Et alius ינון שמו וית id eſt, permanet nomen eius. Similiter hoc nomẽ Amẽ אמן, ex hoc uerſiculo. אדני מלך נאמן id eſt, dominus rex fidelis. Quandoq; extrahuntur hæc nomina à finibus dictionum, ſicut idem nomen Amen ex hoc uerſiculo, לא כן הרשעים hoc eſt, non ſic impii, ſed trãſpoſitis literis. Sic in finalibus huius uerſiculi מה שמו מה לי id eſt, mihi quid? nomen eius quid? inuenitur nomen tetragrammaton: in his omnibus, litera ponitur pro dictione & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis ſingulatim, quemadmodum extrahuntur illa ſeptuaginta duo dei nomina, ex illis tribus uerſiculis qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus. ויסע ויבא ויט, primo & ultimo uerſiculis à dextra ad ſiniſtram conſcriptis, ſed medio cõuerſim à ſiniſtra ad dextram, ſicut in poſterioribus oſtendemus: & ſic quandoq; extrahitur dictio à dictione, ſiue nomen à nomine, per tranſpoſitionem literarum, ſicut Meſſiah משיח, ex Iiſmah. ישמח, & Michaël מיכאל. Ex מלאכי, Malachi. Quandoq; autem per alphabetariam cõmutationem, quam Cabaliſtę Ziruph צירוף uocant, ſicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina. מצפץ, Mazpaz. כוזו, kuzu: nonnunq̃ etiam per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Matattron, מטטרון pro Sadai שדי utrunq; enim facit tercentum decem & quatuor. Eadem ratione nomen Iiai יאי, æquipollet nomini El אל per numeri æqualitatẽ, utrunq; enim facit triginta & unum. Atq; hęc ſunt arcana abſcondita de quibus difficilimum eſt adferre iudicium, & completam tradere ſcientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in Hebraica intelligi & doceri poſſunt. Verum cum diuina nomina (ut ait Plato in Cratilo) habita ſunt à barbaris, q̃ habuerũt à deo ſine quo nullatenus quis capere poteſt ueros ſermones, ueraq; nomina, quibus deus nuncupatur, ideo de ipſis alia dicere non poſſumus, niſi quæ à deo ſunt nobis ſua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotẽtiæ ſacramenta atque uehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, ſed ab ipſo ſummo deo, certo modo, pro ſuorum characterum immobili numero & figura ſempiterna ſtabilitate inſtituta, diuinitatisq; harmoniam ſpirantia, diuinaq; aſſiſtentia conſecrata: quare illa timent ſuperi, tremunt inferi, colũt angeli, pauent cacodęmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur religio: quorum religioſa obſeruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuo

uocatio, uirtutem nobis magnam præstāt, deificamq; unionem, atq; etiam supra naturam mirabilium operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis quidē illa ulla unquàm ratione fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suisipsis characteribus incorrupte conseruanda: & Zoroastes etiam uetat barbara & antiqua uerba mutari: nam ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à diis primum, uel ab antiquitate, cuius initiū haud facile scitur, uel à barbaris prodita sunt. Iāblichus quoq; similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentem seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaq; diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum diis conciliandi, atq; uniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi: in Numerorum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum super filios Israël, & ego benedicā eis. Iccirco diuinus Plato in Cratylo & in Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusq̃ delubra statuasq; diuinas: quia expressior dei imago atq; uirtus sit in officio mentis, præsertim afflatæ diuinitus, quàm in manuum operibus reseruata. Verba itaq; sacra, nō iam ex seipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum per illa operante in animis eorum, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquàm per uehicula in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatissimos mores, & per inuocationes diuinorum facti sunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorum influxuum. Quicunq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, rite utitur, mirifica multa & impetrabit & efficiet quemadmodum de Medea legimus:

Diuina nomina quo pacto ueneranda.

Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebręorum antiqui doctores præ cęteris obseruarunt, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiam demonstrarūt, tam animi quàm corporis morbos uerbis quibusdam mirifice curantes. Sic etiam legimus Orpheum cum esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuissimam uerbis quibusdam auertisse. Similimodo Apollonium, quibusdam uerbis secreto prolatis, puellam mortuam Romæ resuscitasse, & aliis à quibusdam uerbis manes Achillis euocasse, narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis urbibus, duo templa deæ quam Persicam uocabant, sacra, quorum in utroq; cum res diuina peragenda esset, uir magus ligna sicca super aram imponēs, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam uerba ex libro quem manu tenebat pronūtiabat: quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flammam uidebantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta medicinæ, quòd si scribatur hoc nomen

Orpheus.

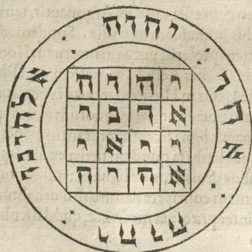
eyamina

Abracadabra, uidelicet diminuẽdo literam post literam, iuxta ordinem regressionis, ab ultima usq; ad primam, sicut hic ostenditur, quicunq; æger hemitriteo laborans, siue alia febri, hanc schedam alligatam & à collo suspensam gestauerit, ualere illi contra aduersam ualetudinem, morbumq; paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominum aduersas ualetudines, & quascunq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculũ cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circunferentiali circulo contineť inscripta, à tergo aũt inscribiť nomen septiliterũ Araritha, & circunscribitur illi sua interpretatio, hoc est, uersiculus à quo extractum est, quemadmodum hic depictum uides.

PARS ANTERIOR.

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hæc omnia fieri in auro purissimo, aut in uirginea membrana, tanquàm syncera, munda & immaculata, etiã incausto ad hoc formato, ex fumo sacrati cerei uel incensi, & aqua sacrata, atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili spe & constanti fide, ad deum altissimum mente eleuata, si diuinam hanc obtinere debeãt ac præstare possint uirtutẽ. Simili ratiõe contra terriculamenta & nocumẽta maloꝝ dæmonũ atq; hominũ, & contra quæcunq; adeunda pericula, siue itinerum, siue aquarum, siue hostium, siue armorum, modo quo supradictum est, inscribunt hos characteres ab uno latere, בווו : & hos à tergo, צמרבה, qui sunt capita & fines primorũ quinque uersuum Geneseos, & totius mundanæ creationis symbolum, eaq; ligatura aiunt hominem, modo firmissime speret in deum uniuersitatis conditorem, fore omnium malorum emunem.

IN PARTE ANTERIORE. À TERGO.

Neque uero diffidat quiſpiam, miretur'ue uerba ſacra, quibus deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum poſſe, ſiquidem experimẽto compertum eſt, ut ait Rab Coſta Ben Luca, plures alias res nõ phyſicas, poſſe quamplurimum: ſicuti experientia comprobatum eſt, digitum abortiui à mulieris collo ſuſpenſum, impedire conceptum, quamdiu collo illius hęſerit. Pręterea in uerbis quibuſdam ſacris & nominibus diuinis, uim eſſe magnam atq; diuinam, quæ ſit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroaſtes, Orpheus, Iamblichus, Syneſius & Alchindus, & quiq; ſplendidiſſimi philoſophorum teſtantur, & Artephius magus atq; philoſophus, de uirtutibus uerborum atq; characterum ſingularem librum conſcripſit. Origenes ſplendidiſſimis quibuſq; philoſophis non inferior, adſerit contra Celſum, in quibuſdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem: & in libro Iudicum ait dominus: Nomen meum quod eſt Pele פלא, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, ſiue efficiẽs mirabilia. Verum autem dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum eſt, ſed ipſi ſoli deo, nec antè publicabitur (ut teſtãtur ſacrę literę) quàm diſpoſitio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen dei eſt apud nos (ut inquit Moſes Aegyptius) quod non ſit ſumptum ab operibus, & ſignificãs cum participatione, pręter ipſum nomen tetragrammaton, quod eſt ſanctum, ſignificans ſubſtantiam creatoris ſignificatione pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicitur nomen ſeparatum, quod ſcribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos, ſed nominatur: & ſignificat ſecundum idioma ſupernum, quod eſt dei, & fortaſſis etiã angelorum. Simili modo ſunt etiã angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorum nomina, omnia ab officiis & operibus illorũ ſunt deciſa, quę non ſunt tantæ efficaciæ, ideoq; magi illos ueris ſuis nominibus cient, illis uidelicet cœleſtibus, quæ in literis ſanctis continentur.

Verũ dei nomẽ ſoli deo notũ eſt.

De influxu diuinorũ nominũ per ſingula media in hæc inferiora. Caput XII.

Vmmus creator & prima cauſa, & ſi omnia regit & diſponit, curã tamen exequendi uariis miniſtris diſtribuit, beneficis & maleficis, quos in Apocalypſi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocentes: de quibus alibi canit propheta. Moratur angelus domini in circuitu timẽtium eum, ut eripiat eos, & alibi deſcribit immiſſiones per angelos malos: Quodcunq; autem per angelos tanquam per miniſtros exequitur deus, idem etiam facit per cœlos & ſtellas, ſed tanquam per inſtrumenta, ut hoc modo omnia cooperentur in miniſterium: ut ſicut quælibet cœli portio, & quodq; aſtrum, certam terræ plagam locum'ue, & tempus, & ſpeciem, & indiuiduum decernit: ſic etiam angelicã illius portionis aſtriq;

uirtutem, eisdem loco, tempori, speciei accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Quæstionum: Vnaquæq; (inquit) res uisibilis in hoc mundo, angelicam habet potestatem sibi præpositam. Hinc Origenes in librũ Numerorum ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præsint exercitibus terrenis, regnis, prouinciis, hominibus, bestiis, animalium natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæteris que rebus, eam uirtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis qui præsint operibus sanctis, uirtutibus & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris summi, recto ducatu possint conducere homines, & unumquodque etiam minutissimum ad locum suum, tanquam membra huius mũdi concinna, in quo deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissime disponens inhabitat, non contentus aut circunscriptus, sed continens omnia, sicut Iohãnes in Apocalypsi describit cœlestem illam ciuitatem, cui à duodecim portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto, & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum, & agni: nam sicut in lege, in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israël, & dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina apostolorum, qui stant pro tribubus Israël in ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen Iesu, in quo est omnis quadriliteri uirtus: siquidem tetragrammus ille pater, dedit illi omnia. Ab angelis itaque suscipiunt cœli, quod influunt: illi autem à magno nomine dei & Iesu, cuius uirtus prima est in deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequenter in omnes cæteros ministros & instrumenta dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis. & resurgens ait: In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequũtur: ut ultra necessarium non sit quadriliterũ nomen, cuius tota uirtus trãslata est in nomen Iesu, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quòd nominando Iesum polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula: sed oportet illud inuocare in spiritu sancto, mẽte expurgata, & animo feruenti, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione præuia, sine qua non fit exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniã cognouit nomẽ meũ. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat autoritas, fauor, adsensus nominis Iesu. Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post Christum in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorũ patres. Et iã experimẽto cõprobatũ est, nullũ malũ dęmonẽ, nullã inferorum uirtutẽ ex his quę

Iohan.14. *Marc.16.* *Actu.4.* *Psal.90.*

uexant aut obsidēt homines, posse huic nomini resistere, quin uelint nolint genu flectāt, & obediant: quando nomē Iesu debita pronūtiatione illis proponitur uenerādum: nec solū nomen sed etiam illius signaculum crucē, pauent: nec solū terrestrium, cœlestiū, infernorum genua flectūtur, sed etiā insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius contremiscunt omnia, qn̄ ex fideli corde, ore ueridico, nomē Iesu pronūtiatur, & crucis salutiferū signum manus imprimunt innocentes. Neq; uero in uacuū dixit Chrūs discipulis:
Mar. 16. In nomine meo dęmonia eiiciēt, & quę sequunt: nisi uirtus quædā esset in nomine illo expressa, super dæmones & infirmos, serpētes & uenena, & linguas,
Nominis Iesu uirtus unde sit. & huiusmodi: quæ uirtus cū insit nomini illi, tū à uirtute dei institutis, tū à uirtute illius qui hoc noīe exprimitur, & à ui insita ipsi uerbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eam, nonnunquam etiam mali & immundi homines, modo credant huiusmodi diuinorum inuocationi, dæmones astringunt & alia quædam magna operantur.

De membris dei, & de eorum in nostra membra influxu. Cap. XIII.

Mēbra dei, quæ.

Egimus in uariis sanctæ scripturæ locis, uaria dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra dei, uires quædam multiplices & simplicissimè in ipso deo permanentes, per sacra
Vestimēta dei, quæ. dei nomina inter se distinctæ: uestimenta autem dei & ornatus, sunt tanquam uiæ quædam seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quemadmodū de hęmorrhoissa
Luc. 8 clamauit Iesus: Tetigit me aliquis: nam sensi de me exire uirtutem. Sunt itaq; in deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria, quibus si membra nostra rite conformemus, tunc in eandem imaginem translati, ueri efficimur filii dei, deoq́; similes, agentes & operantes opera dei. De membris itaq; dei multa in scripturis deprompta sunt: nā
Cantic. 7 de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & comæ capi
Chermel qd. tis tui sicut purpura regis: significat autem hic Chermel, non montem il-
Oculi domini. lum in maritimis Syriæ, sed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. De ore etiam, & gustu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege sæpe repetitur) odorat
Nares domini. sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium domini cui reuelatū est? & regius uates canit: Manus tuæ domine

fecerunt me,& plasmauerunt me. Et: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in euãgeliis, ad quam collocabunt damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regum, quòd inuenerit deus Dauid uirum secundum cor suum. Habemus & in euãgelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana cõcepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & nõ faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem: simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamẽta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictũ meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam uero etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circundabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legit gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamentis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad præliũ, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus, ac figuras, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebręorum Mecubales, quòd si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum expiatumq; constituat, tunc illud latentis dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propria'que sedes euadit, ita, ut si circa id membrũ de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

Dextera & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora & facies, & cætera domini.

Hebræorum Mecubaliũ opinio.

Psal. 90

De diis gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus, quæ loca olim sacra fuerunt. Cap. XIIII.

Osuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia,& animas eorum intelligētes, mentem participantes diuinam:& posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uero subesse substātias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi, quemadmodum animæ nostræ corporibus nostris, sed ubiq; uelint esse,& simul dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solicitudine corpora sua regere & mouere,& una his mouēdis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant,& statuerunt ipsis diuinos honores, precesq́; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu uenerabātur. Et hi sunt dii, quibus attributi sunt omnes populi, de quibus pręcepit Moses in Deuteronomio inquiēs: Ne fortè eleuatis oculis ad cœlum, uideas solem,& lunam,& omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quibus attributi sunt oēs populi, qui sub uniuerso cœlo sunt: uos autem tulit dominus tetragrammus,& eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hæreditarium. Et in eodem uolumine capite decimoseptimo, solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræorū doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamū filiis concubinarum largitum esse munera, uidelicet Shemoth steltonia, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse hæredem omnium quæ possederat: dicunt, filios concubinarū in benedictione Abrahæ nō esse attributos deo tetragrammo & summo creatori, sed alienis diis & numinibus: Isaac autē & semen eius adsignatū ipsi omnipotēti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia seruierunt diis alienis,& adorauerūt eos quos nesciebāt,& quibus nō fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post introductū populū in terram promissionis,& superatos hostes,& distributas sortes possessionū Israël, optionē dedit populo, ut eligerēt numen quod colerent, inquiens: Optio uobis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimū debeatis, utrum diis quibus seruierūt patres uestri in Mesopotamia, an diis Amorrhæorum, quorum terrā habitatis: Respondente autē populo, seruiemus dn̄o tetragrammo, & ipse erit deus noster, dixit illis Iesus: non poteritis: quia dn̄s deus tetragrāmus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerāte autē populo ut seruirent tetragrāmo, ait illis: Testes uos estis, qa ipsi eligeritis uobis dn̄m ut seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri,& inclinate corda uestra ad dominū deum Israël. Erexitq; lapidem pręgrandē, dicēs: Lapis iste erit uobis in testimoniū, ne fortè postea negare uelitis,& mētiri dn̄o deo uestro. Erāt itaq; dii quibus attributæ erāt cęteræ gētes, sol & luna, duodecim signa, cęteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: nō tamen secundū quòd corpora, sed quatenus eis inhęret anima, uniuersaq; militia cœli,& quā uocat Hieremias reginā cœli, hoc est, uirtutē qua cœlū regit, uidelicet animā mūdi, de qua inqt Hieremias: Filii colligūt ligna,

& patres succendunt ignem,& mulieres conspergunt adipem,ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginę,cæterarumq; cœlestium animarum cultus Dulię,illis prohibitus erat:sed Latriæ tantum,quem qui adhibuerũt, reprobati sunt à domino. Nomina uero istarum animarum, deorum'ue in pręcedẽtibus narrauimus. Verum quibus regionibus,& populis, & urbibus, tanquam proprii, & tutelares dii adscripti fuerint,partim referũt nobis Origenes,Tertullianus,Apuleius,Diodorus,& pleriq; alii historici:Coluerunt itaque singuli populi propriis ceremoniis, suos deos: Beotii,Amphiaraum: Aphri,Mopsum:Aegyptii,Osirim & Isidem:Aethiopes,qui Meroën habitant,Iouem & Bacchum:Arabes,cum Baccho Venerem:Scythę,Mineruã: Naucratitæ,Serapim:Syrii Atargatẽ:Arabes,Diapharen:Aphri, Cœlestũ: Norni,Tibelęnum. In Italia quoq;, municipali cõsecratione Crustumẽsiũ deus erat,Deluentinus:Narnensiũ,Viridianus:Aesculanorum,Aucharia:Volsinensium,Nursia:Otriculanorum,Valentia:Sutrinorum,Nortia:Phaliscorum,Curis cum primis celebres fuere. Coluerũt summa ueneratione Latii,Martẽ: Aegyptii,Isidem:Mauri,Iubam:Macedones,Cabirum:Pœni,Vranũ: Latini,Faunum:Rhomani,Quirinum:Sabini Sangum: Athenæ,Mineruam:Samos,Iunonem:Paphos,Venerem:Lemnos,Vulcanum: Naxos,Liberũ:Delphis,Apollinem,& quos canit Ouidius in Fastis:

Variarũ gẽtiũ uarij tutelares dij.

Pallada,Cecropidę:Minoia Creta,Dianam:
Vulcanum,tellus Hypsipylęa colit:
Iunonem,Spartę:Pelopeiadesq; Mycenæ,
Pinnigerum:Fauni Menalis ora caput:
Mars,Latio uenerandus erat:quia præsidet armis.

Colebant Saturnũ,Carthaginienses & Leucades:Iouem,Creta,Pyreus,Homole,Ida,Elis & Libya,ubi eius erat oraculum:Epirus,Latium,Gnidus,Lyciæ,Pisa Macedoniæ: Martẽ,Thermodonii, Scythæ,& Thracia:Solem, Scythæ unicum deum uenerabãtur,equum illi immolantes:eundemq; colebãt Heliopolitæ,Assyrii:& sub Apollinis nomine Rhodii, & Hyperborei,& Milesii:Erantq; sibi sacri Parnasus,Phaselus,Cynthus,Soractę montes,atq; Delos,Claros,Tenedos insulæ & Mallois locus in Lesbo, & Grynęum nemus, seu opidum: Præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi, Arrephnia,Entrosi, Tegyra ciuitates. Erãt etiã illi sub Bacchi & Dionysii noĩe sacrata,Thebę & Naxos insula,Nisa urbs Arabię,Callichoros fluuius Paphlagonię:Itẽ Parnasus & Cytheros mõtes Beotiæ, in quibus alternis annis Bacchanalia fiebãt,etiã Thamaritæ populi,Hircanis uicini,propriis sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrii primi omnium induxerunt,deinde Paphii in Cypro,& Phœnices,& Cytherei:quos,Ageo autore,secuti sunt Atheniẽses. Apud Lacedæmonios colebatur Armatha: & Delphis, Venus Epytibia. Colebatur etiam à Cois,& in Amatho Aegei maris insula,& in Mẽphi urbe Aegypti,& in Gnido,& Sicilia,& Idalio nemore,& Hypępa urbe,&

Eryce Siciliæ monte,& Calydonia,& Cyrene, & Samis: nullumq;(Aristotele teste) ueterum deorum numen propè maioribus ceremoniis frequentioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maxime colebant, Teutatem illum appellãtes: præterea Arcades & Hormopolitæ, Aegyptii & Mēphitæ. Lunã sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat,& in Epheso illi laudatissimum templum erat,& in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulacrum, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam culta est: colebatur etiam à Magnesiis Thessaliæ populis,& in Pisa Achaiæ urbe,& in Tybure,& Auētino Rhomano monte,& in Perga Pamphyliæ oppido,& in Agras Atticæ regione,& Carenus populus Lunam sub masculo sexu coluisse legitur. Erant & reliquorum numinum sacra, ut Palladi quæ & Minerua sacræ erant Athenæ, & Pyreus & Aracynthus mõtes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bœotiæ oppidũ,& Neo una Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica, Enna & Catana: urbes Siciliæ,& Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula,& in Imbros insula Thraciæ, & Therasia insula Vulcano sacra, etiam'que Sicilia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidem'que tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ mõtes,& Reatum Vmbriæ oppidum. Item Berecynthus mons,& Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenna, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bœotiæ, & Tenarus Laconiæ promontorium, & Trœzenii populi,& urbs in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dii gentium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, non alios significans, quàm cœlestia sydera illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt Theologi. Cap. XV.

Esse igitur cœlos corpora'que cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modo poëtarum philosophorum'que sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumq; adsertio: nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expresse fatetur: similiter Origenes in suo libro de principiis, sentire se scribit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus: Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas omnino consensisse aduertitur Iob, ita enim legitur: Stellæ quoque in conspectu eius mundæ non sunt, id quod ad corporis fulgorem utique referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutiõibus theologicis, atque Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus uero Alber-

tus Magnus, in libro de quatuor coæquęuis, & Thomas Aquinas in libris de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Nicolaus Cusanus Cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Duliæ cultu uenerari, earundem'que suffragia auxilia'que implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quod uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoque. Quod si quis istis omnino aduersari uelit, & tãquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quodlibetis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem, in Summa de uniuerso, unanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur, quòd ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & ueluti dii gentium quisque suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligẽtiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorum'que cognomentis uariis, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. Caput XVI.

NVnc consequenter de intelligentiis, spiritibus & dæmonibus nobis est disserendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligentiarum, spirituum, dæmonum'que natura. *Intelligẽtia quid.* Dico aũt dęmones hic non illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uero secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes uocant, atq; mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, deum unum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationem quãdam: quia semper sunt deo pleni, diuinoq; nectare ebrii. Hi circa unum deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsunt, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. *Dæmones hic, qui sint & quot illorum genera* Hos secundo ordine proxime sequũtur cœlestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinum cultũ mũdi sphæris accommodatos, unicuiq; cœlorum & stellarum præsidentes, unde eos in totidẽ distribuũt ordines, quot in mũdo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & uocabãt alios Saturnios, q pręessent cœlo Saturni & ipsi Saturno: alios Iouios, qui præessent cœlo Iouis & ipsi Ioui: similiter pro aliarum

ſtellarum tam nomine quàm uirtute uarios dæmones cognominãt:& quia ueteres aſtrologi quinq; ſupra quinquaginta adſerebant motus,hinc totidẽ illis adinuenerunt intelligentias,ſiue dæmones:poſuerũt quoq; in cœlo ſtellato dæmones qui præeſſent ſignis, & triplicitatibus,& decanis, & quinariis, & gradibus, & ſtellis: nam licet unicuiq; orbi ſtellarũ unam ſolam intelligẽtiam tota ſchola philoſophorum etiam Peripateticorũ adſignet, tamen cũ unaquęq; ſtella & cœli particula ſuam propriam & differentem habeat uim & influxum,neceſſe eſt ut & ipſa ſuam habeant præſidentem intelligentiam quæ uim conferat & agat. Poſuerunt itaq; duodecim dæmonum principes, qui præeſſent duodecim ſignis zodiaci, & triginta ſex, qui præeſſent totidẽ decuriis,& ſeptuaginta duos,qui præeſſent totidem cœli quinariis, & hominum linguis & gentibus,& quatuor qui præeſſent triplicitatibus & elementis,& ſeptem totius mundi gubernatores,iuxta ſeptem planetas,& poſuerũt omnibus nomina,& ſignacula, quos uocãt characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & ſculpturis ſuis,deſcribendo ea in ſuarũ operationum inſtrumentis,imaginibus,laminis,ſeculis,annulis,chartis,cereis,& eiuſmodi,ut ſi quando operabantur ad ſolem, inuocabant per nomina ſolis,& per nomina dæmonum ſolarium,& ita de cæteris. Tertio ponunt dæmones quaſi miniſtros,ad ea quæ ſunt in inferioribus diſponenda, quos Origenes uocat inuiſibiles quaſdam uirtutes, quibus ea quæ ſunt ſuper terram diſponẽda credita ſunt: ſępe enim nemini conſpicui,itinera & negotia noſtra quæcunq; dirigunt,ſæpe etiam pręliis interſunt, clandeſtinisq́; ſubſidiis optatos amicis præbent ſucceſſus,quippe conciliare proſpera, infligere aduerſa,pro libito poſſe dicuntur.Illos ſimili modo in plures ordines diſtribuũt,ut alii ignei,alii aquei,alii aërei,alii terrei,quæ quidem quatuor dæmonum ſpecies,iuxta quatuor cœleſtium animarum uires,mentem,rationem,imaginationem,naturam ſcilicet uiuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœleſtium animarum mentem ſequuntur, unde ad ſublimiora contemplanda concurrunt. Aërei autem rationem ſequuti,rationali fauent potentiæ,eamq́; à ſenſuali uegetabiliq́; quodammodo ſegregantes,ſeruiunt igitur uitæ actiuę,quemadmodum ignei contemplatiuę: Aquei uero imaginationem ſenſumq́; ſequuti,uitæ ſeruiunt uoluptuoſę: Terrei naturã ſequuti,uegetali naturæ fauẽt.Præterea diſtinguunt etiam hoc dæmonũ genus,in Saturnios & Iouiales, iuxta ſtellarum cœlorumq́; nomina. Præterea alios eſſe orientales,alios occidentales,alios meridionales,alios ſeptentrionales. Denique nulla mundi pars eſt propria horum dæmonum adſiſtẽtia deſtituta,non quia ibi ſolum ſunt, ſed quia ibi maxime regnant, ſunt enim ubique,quamuis alii alibi potiſſimum operantur atque influunt. Neq; uero ita intelligenda hæc ſunt, quaſi influxibus ſyderum ſubiecti ſint, ſed ut reſpondeant ſupramundano cœlo, à quo præcipue omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet,unde ſicut uariis ſtellis, ſic etiam uariis locis, &

Dæmonũ numerus & officia.

Dæmonũ diſtinctio.

temporibus hi dæmones adaptantur: non quod tempore aut loco coartentur, quemadmodum nec corporibus quibus præsides statuũtur, sed quia sic sapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atque patrocinãtur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios uocãt syluestres, alios montanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Amadryades, Potamides, Hinnides, Agaptæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Pareæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heliconides, Pegasides, Męonides, Phebiades, Camœnæ, Charites, Genii, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superum, alii semideos deas'ue. Horũ aliqui hominibus ita proximi familiaresq; sunt, ut etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorũ instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores, ut simiæ, canes, elephantes: mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur uarii generis dæmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq;, quorũ corpora gignãtur & intereant: uita tamẽ longæuos. Aegyptiorũ opinio est Platonicorũq; præsertim à Proclo cõprobata, Plutarchus quoq; & Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmant: testantur enim, ex multis sui temporis prodigiis, Pana magnum dæmonem, pluresq; alios eiulasse primum, deinde etiam obiisse. Horum itaque dęmonum tertii generis, ut Platonicorum sentẽtia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stellæ: totidem quoq; quot stellas cœlum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones, uerum dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum, nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alii duntaxat nouẽ partes putant, iuxta parabolam de decem drachmis: alii æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit: constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi multa scripsere: Verum recentiores theologi secuti magistrum sententiarũ, Augustinum & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes, quòd bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contra respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum siue tenebrosum, quos uocãt Platonici desertores angelos, scelerum & impietatis ultores, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: uocantq; malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam ultrò plerunq; lædunt atq; nocẽt: horum etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elementorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntq; ipsis reges, & princi

pes,& præſidentes,& eorundem nomina. Ex his præſunt cæteris quatuor reges nocentiſſimi, iuxta quatuor mundi partes: ſub his alii plures dominãtur principes legionum, multi quoq; priuatorum officiorũ. Hinc Gorgones, ſtatenoctæ, furiæ. Hinc Cteſiphone, Alecto, Megera, Cerberus: De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius: Locum incolũt terræ uicinum, imò intra ipſam terram. Nullum eſt malum quod perpetrare non audeant. Habẽt omnino uiolentum & male ſanum morem: ideoq; uehementes repentinaſque inſidias plurimum machinantur moliunturq;: ac dum agunt incurſiones, partim latere ſolent, partim uero inferre uiolentiam, omnibusq; rebus inique diſcorditerq; factis, admodum delectantur.

De eiſdem iuxta theologorum ſententias. Caput XVII.

Angelorum diſtinctio triplex.

THeologi uero noſtri cum Dionyſio ſimiliter ponunt triplices angelorum diſtinctiones: harum quamlibet in tres diuidũt ordines, ut uidelicet ſint tres diſtinctiões, nouem ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero diſtinguit. Ponunt itaq; in ſuperiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Thronos, tanquam ſupercœleſtes dæmones, diuinæ prouidẽtię ordinem contemplantes: primi, in dei bonitate: ſecundi, in eſſentia dei tanquam forma: tertii, in ſapientia. In media hierarchia ponunt Dominatiões, Virtutes & Poteſtates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: ſecundi adminiſtrant cœlos, nonnunquã ad miracula facienda conſpirant: tertii arcent quæ diuinam legem perturbare poſſe uidentur. In inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiã Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones miniſtri, ad inferiora curanda deſcẽdunt: horum primi curant publica, principes & magiſtratus, prouincias & regna, ſinguli ſingula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Perſarum reſtitit mihi uiginti uno diebus, & Ieſus filius Sirach teſtatur unicuiq; genti præpoſitum eſſe rectorem angelum: quod etiã indicare uidetur Moſes Deuteronomii cantico inquiens: Cum diuideret excelſus gentes, ſtatuit eorum terminos ſecundum numerum angelorum dei. Secundi ſacris interſunt, diuinum cultum circa ſingulos homines dirigũt, precesq; hominum & ſacrificia coram diis offerunt: Tertii minora quæq; diſponunt, ac ſinguli ſingulis cuſtodes adſunt. Suntq; ex ipſis etiam qui minutiſſimis herbis & lapillis, & omnibus inferioribus uirtutem ſubminiſtrãt, quibus multa cũ deo, multa cum hominibus ſunt communia, ſuntq; mediantes miniſtri. Verum

Athanaſii de angelis opinio.

Athanaſius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos deo proximos, illũq; indeſinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificantes, & pro noſtra ſalute orantes, ſeptem alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uocat militiam cœli. Horum Primus eſt ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus eſt Danieli inquiens: Veni ut docerem te quæ uentura ſunt populo

tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo tutelaris, de quo etiam in Daniele legitur: Ecce Michaël unus de Principibus uenit in adiutoriũ meum. & ibidem: In tempore illo consurget Michaël Princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam Iuniorem. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mẽtio est in libro Iob, ubi legitur: si fuerit pro eo angelus loquẽs, deprecabit̃ dominum, & placabilis ei erit: & de eisdem exponitur etiam quod scriptum est Ecclesiastici decimo sexto capite circa finem: In iudicio dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsarum distinxit partes illorum, & initia eorum in gẽtibus suis: ornauit in æternum opera illorum, nec esurierunt nec laborauerunt, & non destiterunt ab operibus suis, unusquisq; proximum suum nõ angustiabit usq; in æternum. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nonne omnes sunt administratorii spiritus, missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris, de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorũ centũ octogintaquinq; milia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinũ Abrahæ. & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adsistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filii olei splendoris, qui adsistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantq;: nam supremo loco sunt quos uocant היות הקדש id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus אהיה essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אופנים id est formæ, seu rotæ, per quos deus יהוה chaos distinguit: Tertio loco sunt Aralim אראלים angeli magni fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntiatus, siue tetragrammus cum he coniuncto. היהוה formam fluxę materię ministrat: Quarto loco sunt Hasmalim חשמלים, per quos El אל deus, corporũ effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos deus Elohim Gibor אלהים גיבר elemẽta depromit. Sextus Malachim מלאכים, id est angelorum, per quos deus Eloha אלוה metalla producit: Septimus Elohim אלהים id est dii, per quos deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit uegetabilia: Octauus Bne elohim בני אלהים, id est filii deorum, per quos deus Elohim Sabaoth אלהים צבאות procreat animalia: Nonus & infimus Cherubim כרובים, per quos deus sadai שדי genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Issim אישים id est heroẽs, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai אדני prophetiam largitur.

Tutelaris ordo. *Procuratorius ordo.* *Ministerialis ordo.* *Auxiliaris ordo.* *Animarum receptiuus ordo.* *Adsistentium ordo.* *Hebræi angelorũ ordines quõ numerẽt*

De ordinibus malorum dæmonum, eorundẽq; casu, & naturis uariis. Cap. XVIII.

Vnt etiam ex theologorũ ſchola qui malos dæmones in nouẽ gradus diſtribuunt, ueluti ipſis nouem angelorum ordinibus aduerſantes. Horum itaque primi ſunt, qui pſeudothei, hoc eſt falſi dii nuncupantur, qui dei nomen uſurpantes, pro diis coli uolunt, ſacrificia & adorationes expetunt, ſicut dæmon ille qui ait ad Chriſtum: Si cadẽs in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: oſtendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps eſt ille qui dixit: Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ſimilis ero altiſſimo. qui ideo uocatur Beelzebub, hoc eſt, uetuſtus deus. Hos ſecundario ſequuntur ſpiritus mẽdaciorum, cuiuſmodi fuit ille, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore prophetarum Achab: & horum princeps eſt ſerpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus eſt, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in euangeliis, quæ Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus ſeſe oraculis immiſcet, & diuinationibus & prædictionibus hominibus illudit, quo uſque decipiat. Tertio ordine ſunt uaſa iniquitatis, quæ & uaſa iræ dicuntur: hi ſunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit: ex ipſis enim omne ſcelus, malitia & deformitas procedit, de quibus in Geneſi in benedictionibus Symeon & Leui ait Iacob: Vaſa iniquitatis in habitationibus eorum, in conſilium eorum non ueniat anima mea: quos Pſalmiſta uocat, uaſa mortis, Eſaias uocat uaſa furoris, & Ieremias uocat uaſa iræ, Ezechiel uaſa interfectionis & interitus: & princeps eorum Belial, quòd interpretatur ſine iugo ſiue inobediens, præuaricator, & apoſtata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio Chriſti ad Belial? Sequuntur quarto ultores ſcelerum & princeps eorum Aſmodeus, uidelicet faciens iudicium. Poſt hos quinto ordine ueniunt præſtigiatores, qui imitantut miracula, & inſeruiunt Cacomagis & maleficis, & ſeducunt populum in miraculis ſuis, ſicut ſerpens Euã ſeduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypſi ſcriptum eſt, quòd ſeducit uniuerſum orbem, faciens ſigna magna, & ignem de cœlo deſcendere in terram in conſpectu hominum, ſeducens habitantes in terra, propter ſigna quæ data ſunt illi facere. Sexto ſeſe offerunt aëreæ poteſtates: hæ ſe miſcent tonitruis, fulminibus & fulgori, corrumpentes aërem, peſtilẽtias & alia mala inducentes: è quorum numero ſunt, quos narrat Apocalypſis quatuor angelos, quibus datum eſt nocere terræ & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorũ dictus Meririm: hic eſt dęmon meridianus, ſpiritus æſtuans, & dæmon furens in meridie, quẽ Paulus ad Epheſios uocat principem poteſtatis aëris huius, & ſpiritum qui operatur in filios diffidentiæ. Septimam manſionem tenent furiæ, ſeminatrices malorum, & diſcordiarum, & bellorum, & uaſtationum: quorum princeps in Apocalypſi uocatus eſt Græce Apollion, Hebraice Abaddon, hoc eſt exterminãs & uaſtans. Octauo loco ſtant criminatores ſiue exploratores, quorum prin

Primus dæmonũ ordo. *Secundus.* *Tertius.* *Pſal. 7.* *Eſa. 13* *Ieae. 50* *2. Cor. 6* *Quartus.* *Quintus.* *Sextus.* *Septimus.* *Octauus.*

ceps Aſtaroth,hoc eſt,explorator, Græcè dictus diabolus, hoc eſt crimina-
tor uel calumniator, qui in Apocalypſi uocatur accuſator fratrum noſtro- Apo. 12.
rum,accuſans illos ante cōſpectum dei noſtri die & nocte. Porrò ultimum
locum habent tentatores ſiue inſidiatores, qui ſingulis hominibus ſinguli
adſunt,quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon,
qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter
aſtruunt in hoc infimiori mundo uagantes omnibus infenſos,quos iccirco
diabolos uocant,de quibus ait Auguſtinus libro primo de Incarnatiōe uer-
bi ad Ianuarium inquiens: De diabolo quoque & angelis eius contrariis uir-
tutibus eccleſiaſtica prædicatio docuit,quoniam ſint quidem hęc:quæ autē
ſint,aut quomodo ſint,non ſatis clare diſpoſuit. Apud plurimos tamen iſta
habetur opinio,quòd angelus fuerit iſte diabolus,& apoſtata effectus, quā-
plurimos angelorum ſecū declinare perſuaſerit,qui & nūc uſq; angeli ipſius
nuncupantur. Hos tamen Græcia non omnes damnatos putat,nec hos qui
dem omnes eſſe ex propoſito malos,ſed quòd ab condito æuo rerum diſpē-
ſatio ea ſit ratione inſtituta,ut illis animarum peccatricum carnificina dele
gata ſit. Cæteri theologi dicūt,nullos dæmones creatos malos, ſed ex bono
rum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulſos & deiectos: quorū ca
ſum non ſolum noſtri & Hebræorū theologi docent,ſed etiam Aſſyrii, Ara
bes, Aegyptii & Græci ſuis dogmatibus cōfirmāt. Pherecydes Syrus caſum
dæmonū deſcribit,& Ophin,hoc eſt,ſerpentem dæmoniacū, caput fuiſſe re
bellantis exercitus. Eundem caſum Triſmegiſtus in Pimandro,& Homerus
ſub nomine Atarum ſuis decantat carminibus: & Plutarchus in ſermone de
fœnore,Empedoclem eiuſmodi dæmonum lapſum nouiſſe ſignificat. Ipſi
quoq; dæmones multoties caſum ſuum confeſſi ſunt. Hi itaq; deiecti in hāc Dæmonū ua
uallem miſerię,partim hoc caliginoſo aëre propinqui nobis oberrant:alii la ria ſtudia.
cus,fluuios & æquora habitant:alii terras, terreſtria territant, & qui puteos
& metalla effodiunt,inuadunt:hiatus terræ prouocant,montium fundamē
ta concutiunt,nec homines modo,ſed & animalia uexant:alii ſolo riſu & illu
ſione contenti,fatigare eos potius ſtudent quàm nocere: alii ultra proceri-
tatem giganteo corpore ſeſe ſuſtollentes, nūc ſeſe accliuos ad pygmęorum
paruitatem ſubmittentes, & in uarias figuras ſeſe uertentes, homines inani
terrore perturbant:alii mendaciis ſtudent & blaſphemiis, qualem unum in
tertio Regum libro legimus, inquientem: Egrediar & ero ſpiritus mendax 3.Reg.22.
in ore omnium prophetarum Achab. Peſſimum autem dæmonum genus
eorum,qui obſident itinera, irruentes tranſeuntibus, gaudent bellis & effu-
ſione ſanguinis, & affligunt homines ſæuiſſimis inſultibus: tales legimus
apud Matthæum, ob quorum metum per uiam illam tranſire iam nullus
audebat. Iam uero nocturnos,& diurnos,& meridianos dæmones ſcriptura
cōmemorat:& alios nequitię ſpiritus uariis uocabulis deſcribit,quales apud
Eſaiam legimus,Onocentauros,ericios,piloſos,Sirenes,lamias,ululas,ſtru Eſa.34.

thiones:& in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones:& in euãgelio scorpius legitur & mammoma, & princeps huius mũdi, & rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beelzebub, quem scriptura prauitatis principem appellat. Porphyrius illorum principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aëre, aqua, terra uersatur, perniciosissimus dæmon: unde etiam quæ in illis tribus elementis plurimum potest Proserpina, illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq;, trinaq; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ, aëris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Originis placitum de dæmonibus.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionem eodem curriculo quo in carnem uenerunt, ad dei uisionem postliminio redeant, liberati tunc etiamnum æthereis & aëreis corporibus: tuncque genua deo curuanda omnia, cœlestium, terrestrium & infernorum, ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Ireneus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquã ausum dicere blasphemiam aduersus deum, priusquàm aduenisset in terras dominus, eo quod nõdum cognosceret damnationem suam. Esse autem plerosq; ex lapsis dęmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pauli eremitæ historia, ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis uenerata: atq; ex Brandani legenda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas uel hoc argumento adserunt, quòd in euangeliis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimusprimus secundum nostrã supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimussecundus, ubi nos legimus coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur: Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est aërei spiritus cum adorabũt, ut Cabalistæ adserũt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram comedes cũctis diebus uitæ tuæ. & alibi dicit propheta: Quia puluis terræ panis eius.

Dæmones an saluandi.

Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant, quod etiam sensisse constat Originem.

De corporibus dæmonum. Caput XIX.

E corporibus dæmonum magna est recentiorum theologorũ cum philosophis dissentio: nam Thomas adfirmat angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quãdoq; corpora, quibus mox exuãtur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aërea atq; ignea dicuntur animalia: quia corporum aëreorum natura uigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendũ aptius quàm ad patiendum. Idem astruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte formata, ad agẽdum idonea, non ad patiendum: eaq; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aëris crassioris qualitatem, ut etiam igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dæmonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues & aëreos atque puros. Cõsentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidẽ in libro de dæmone Socratis, Genus aliud augustius (ait) dæmonũ, qui semper à corporeis cõpedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verũ Psellus Platonicus & Christianus, dæmonum naturam non putat esse sine corpore: nõ idem tamen angelicum & dæmonicum corpus, nã illud omnis expers materiæ: Dæmonicum uero quodammodo materiale sicut umbrarum corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuas cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectũ, coit rursum recreatq;, sicut aër & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timẽt aciẽ fieri, & tela, & enses. Hinc apud Vergiliũ Sibylla ait Aeneæ:

Tuq́; inuade uiam, uaginaq́; eripere ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensem consecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantum constat, sed uisum non patitur, quos igneos & cœlestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis aërisq́; mixtione contemperatum, unde ætherei & aërei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nũcupantur, eosq́; iam magis conspicuos, nostrisq́; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum, ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerant: filis adeo texta sunt splẽdidis & usq; adeò tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant, & splẽdore reuerberent, & subtilitate frustrentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei aëreiq; dæmones, quia corpora eorũ neq; tantũ ignis habent ut sint perspicua, neq; tã-

Varia dæmonicorũ corporũ genera

tum terræ, ut soliditas eorum tactui renitatur, totaq; eorum compago ex ætheris serenitate & aëris liquore connexa, indissolubilē coagmentauit superficiem Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neque ita incommodi, nec inuisibiles semper, interdum conspicui, in diuersas conuertūtur figuras, exanguiū quoque simulachrorum umbraticas formas induūt, obesi corporis illuuiem trahē tes: habentq; nimiam cum sylua (quā malignā animā ueteres uocabant) cōmunionem, atq; ex uicinia terræ & aquæ, etiā terrenis uoluptatibus ac libidine tanguntur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & succubi, è quorum numero fuisse Melusinam forte non absurda est coniectio: nullus tamē (quod Marcus arbitratur) dæmonū, alius mas censendus, alius fœmina: cū hoc sexuum discrimen ad cōposita pertineat, dæmonū uero corpora simplicia sint: neq; tamen unumquodq; dæmonū genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & aëreis facilis ea suppetit facultas, sese in omne id deformare, quod illorum concipit imaginatio: subterranei aūt tenebrosi dęmones, quia eorum phātasticū crassi & inagilis corporis angustiis cōcluditur, eā nequit efficere diuersitatē figurarū quam cæteri. Aquei aūt & q humidā sup̄ficiē terrę habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimū adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: q uero inaquosa & arida incolūt, corporibus aridioribus sese mares exhibēt, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Syluanos & incubos, de qbus August. multos tradit experiētia magistra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribus, earūq; appetisse & pegisse cōcubitū: & quosdā dæmones, quos Galli Dusios nūcupāt, hāc assidue tētare libidinem.

In dæmonibus nullus sexus.

De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. Caput XX.

EST theologorū cōmunis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint & homines: iccirco diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquā pastoribus seu rectoribus commēdauit, ut nos quotidie adiuuēt, dæmonesq; malos arceant, cōpescant & religēt, ne noceant nobis quantū uellēt, quemadmodū legitur in Thobia, Quod apprehēdit Raphaël dæmoniū noīe Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decē mille sunt super terra uiuentes pascente immortales Iouis custodes mortaliū hoīm, q utiq; obseruēt iustitias & miserāda facta, aërē induti, ubiq; eūtes super terrā: nullus enim principū, nullus magnatū incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hoīm in hac ignorātię ualle ad constitutū sibi à deo finē perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adsisterent: uel si mali dæmones malis hominū uolūtatibus satisfacere permitterētur. Sicut igit ex bonis dæmonibus unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborans spiritū hoīs ad bonū: ita ex malis aliqs demittit hostis, p̄sidens carni & pruritui eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnem:

homo autem inter hos concertantes medius, & relictus in manu cõsilii sui, cui uult uictoriam præstat: non possumus ergo angelos accusare, si gentes illis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem & religionẽ non deducant, & in errores & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarunt, adhærentes spiritibus erroris, uictoriam dantes diabolo, in manu enim hominis est cui uelit adhærere, & quem uelit uincere, à quo si semel superatus hostis dæmon est, eius seruus effectus est, uictusq; alium ultra impugnare nequit, uelut uespa amisso aculeo: cui sententiæ adstipulatur etiã Origenes in libro Periarchon concludẽs, quòd sancti repugnantes aduersus malos dæmones & uincentes, eorum minuunt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quęrit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinũ cum aqua: bonus quidẽ per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uniendo transmutat, sicut de Ioãne Baptista scriptũ est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. de qua transmutatione & unione, alibi scriptum est, qui adhæret deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos sibi conformes & unitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nonne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus est? & hoc est quod ait Hermes, quando dæmon in humanã influit animam, semina propriæ notionis inspergit, unde anima talis, seminibus conspersa, furore pręgnans, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum sunt officia: bonus enim dæmon quando in sanctam influit animam, extollit eam ad sapientiæ lumen: malus uero dæmon, in prauam transfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas perfectissime purgant, exhibent insuper alii nobis alia, ipsi præsentes dant corpori sanitatem, uirtutem animo, menti securitatem, quod in nobis est lætiferum delent, calorem fouent, efficacioremq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili mẽti lumen semper infundunt. An autem multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se contendunt theologi, nos plures putamus, dicẽte propheta. Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uiis tuis: quod teste Hieronymo, non solum in Christo, sed in quocunq; homine locum habet. Omnes itaq; homines diuersorũ spirituum ministerio reguntur, ducunturq; ad quęcunque gradum uirtutũ, meritorum, & dignitatis, qui se illis dignos pręstiterint: qui uero indignos, hi à malis dæmonibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum miseriæ gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunque autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præferuntur: nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq; illis sub-

Gentiũ malitia angelis nõ imputanda.

Malac. 3

Iohan. 6

Psal. 90

iiciunt ui quadam occulta, quam &si neuter illorum percipit, sentit tamen subditus, iugum quoddam pręsidentię, à quo facile se absoluere nequit, imò timet & reueretur uim illam, quam superioribus, superiores angeli influūt, & terrore quodam inferiores in præsidentiæ timorem inducunt. Hoc sensisse uidetur Homerus ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indiuulsas semper comites assistere, perq; illas fieri eos uenerabiles & Augustos. Sic legimus M. Antonium olim cum Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum, sæpe unà ludere solitos: Verum cum semper Augustus uictor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse: Quid tibi ò Antoni cum adolescente isto. Fuge illum & uita: nam &si tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurium imperator bella multa exantlasti, tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblāditur: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo est cæteris hominibus similis: quomodo eū timerent & reuererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipsum tanquam principem reuereantur: quare nitendum nobis est, ut expurgati recte agendo, sublimiaq; sequēdo, etiam tempora & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorū gradu cōmittamur, qui de nobis curam gerentes, aliis merito præferamur.

Augusti genius, M. Antonij genio præstantior

De obsequendo proprio genio, eius'que natura indaganda.
Caput XXI.

SIc unaquæque regio in cœlestibus certam stellam cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam, præsidentē atque tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis ministris spiritibus siue dęmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti sunt filii Elohim sabaoth בני אלהים צבאות, hoc est, filii dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut stragem, aut regni alicuius desolationem populiq; subactionem deliberat altissimus in istis inferioribus, tunc non secus atq; hæc in terris uentura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit dominus exercituū super exercitum excelsi in excelso, & super reges terræ in terra, de quo spirituum ac præsidum cōflictu, etiā apud Danielem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, de principe Græcorum, de principe populi Israël, eorundemq; adinuicem conflictu. De quo etiam quondam sensisse uidetur Homerus, ubi cecinit;

Danie. 10.

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula,
Cum sæua alterni ruerent in prælia diui:
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.

Latonam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari lunare,& ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque consequimur,ut nobis loca & prouincias mutantibus,uarii sese offerant sequantur'que rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores, ubi uidelicet dæmon genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem siue prouinciam,longe ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodiores'que ibi suos habituri sunt duces siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiã præter opinionem & suarũ uiriũ mensum ad felices exitus perducuntur. Hinc est, quod loci, & regionis,& temporis electio,ubi quis se ad sui genii naturam & instinctum, exercitet, habitet & frequentet,ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nonnunquàm nominis mutatio: nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus,sæpe res mutari contingat. Hinc scriptura sacra non sine causa introducit deum, dum benedicturus esset Abramo & Iacob, eorum nomina immutasse, & uocasse hunc Abrahamum, illum Israëlem. Naturam autem genii uniuscuiusque hominis antiqui sapiẽtes ex syderibus & influxu eorum, eorundem'que aspectibus, qui in Genesi cuiusque uersantur,cognoscere docent: sed tam diuersis & dissidentibus inter se institutis,ut difficilimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella geniture domina, genium quærit: Maternus uero,uel inde,uel ex planetis,qui plures ibi habent dignitates:uel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud,quod nascente homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole,aut à luna genium inquirunt. Alii autem & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis,hunc exquirendum censent. Alii bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum dæmonem uocant: malum autem geniũ à sexta,quam malum dæmonem appellant,requirunt. Horum itaque cum laboriosa & occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genii nostri naturam perquiremus,attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis & sinistris affectibus,amotis'que impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlum'que inclinat. Hæc proculdubio genii suadelæ sunt, qui unicuique datus est à principio suæ natiuitatis,eò nos ducens & persuadens, quò nos illius sydus inclinat.

Genius ad loci mutationẽ mutatur.

Nominis mutatio nõnunquam conducit.

Genij natura unde dinosci possit.

Triplicem unicuiusque hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant. Caput XXII.

Sacer dæmõ

TRiplex unicuique homini dæmon bonus est proprius custos, unus quidem sacer, alter geniturę, tertius professiõis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, nõ ab astris neq; à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside deo, descendenti animæ rationali adsignatur, uniuersalis, supra naturã. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminando, quãuis non semper animaduertimus, sed quando purgati sumus, atque tranquille uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis communicat uocem, antea silentio præsens, studetq; assidue ad sacram nos adducere perfectionẽ. Huius quoque dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, mire nos ab eo iuuari, tum somniis, tum signis, mala auertẽdo, bona anxius sospitando: quare concinentes Pytagorici, Iouem precari consueuerunt, ut uel ipse à malis abduceret, uel à quo dæmonũ id possit pręstari monstraret. Dæmon autem geniturę, qui & genius dicitur, hic à mũdi dispositione syderumq; circuitibus qui in generatione uersantur descẽdit. hunc sunt qui opinantur animam iamiam in corpus descensurã, ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hũc ducem, quàm uicissim etiam ab illo optari in tutelã. hic exequutor uitæ, atque custos, eam corpori cõciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascẽtem cœlestia deputarũt. Quicunque igitur genium fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi, efficaces, fortes & prosperantes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon uero professionis, hic datur à syderibus quibus talis professio uel secta, quam homo aliquis professus fuerit subiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latẽter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones, qui successiue curant hominem, qui aliũ & alium sibi indies comparat professionis custodem, prout conscẽdit de uirtute in uirtutem. Quando itaque professio cum natura nostra consentit, similis nobis atque cum genio concors adest professionis dæmon, uitaq; magis efficitur tranquilla, fœlix atq; prospera: quando uero professionẽ genio subimus dissimilem uel contrariam, uita nobis redditur laboriosa, & discordãtibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua sciẽtia, aut arte, aut ministerio, exiguo tẽpore & labore, qui in aliis multo sudore & studio frustra laborat: & licet nulla scientia, nulla ars, nulla uirtus, sit contemnẽda, tamen ut prospere uiuas, fœliciterq; agas, imprimis cognosce geniũ

Geniture dæmon, genius.

Professionis dæmon.

tuum bonũ,& naturã tuã,& quid tibi boni promittat diſpoſitio cœleſtis,atque horum omnium diſtributor deus,qui diſtribuit ſingulis ut uult:horum exordia ſequaris,hæc profitearis, in ea uirtute uerſare, ad quam te ſummus diſtributor eleuat atq; conducit,qui Abrahamum iuſtitia & clementia,Iſaac timore,Iacob robore,Moſen manſuetudine & miraculis, Ioſue bello, Phineen zelo,Dauidem religione & uictoria, Solomonem ſcictia & præconio, Petrum fide,Iohannem charitate,Iacobum deuotione, Thomam prudentia,Magdalenam cõtemplatione,Martham miniſterio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere ſenties, ad eius apicem cõſcendere cures,ut in uno præſtes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantũ uales proficere ne contemnas:quòd ſi concordes habueris naturæ & profeſſionis cuſtodes,geminũ naturę & profeſſionis ſenties profectum & augmentũ:ſi uero diſpares fuerint,ſequere meliorem: nam melius aliquando fomentũ percipies egregiæ profeſſionis quàm natiuitatis.

De lingua angelorum,eorumq; cum inter ſe tum nobiſcum collocutionibus. Caput XXIII.

DVbitare poſſemus, ſi angeli ſiue dæmones cum ſint puri ſpiritus,ſermone aliquo uocali aut lingua,cum inter ſe,tum ad nos utãtur,niſi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominũ loquar & angelorũ : ſed quis ſit iſte eorũ ſermo,quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uerſatur. Putant enim pleriq;, ſi aliquo idiomate utantur, ipſum eſſe Hebræũ,quia hoc omniũ fuit primũ, emanauitq; de cœlo, fuitq; ante exortã in Babylone confuſionẽ linguarum, in quo data eſt à deo patre lex,& à Chriſto filio prædicatum euangelium,& per ſpiritum ſanctum data in prophetis tot oracula:& cum omnes linguæ paſſę ſint & continuo patiãtur uarias immutationes & corruptiones, hæc ſola ſemper perſeuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens ſignum eſt, quòd cum dæmones & intelligentiæ ſingulæ, ſingularum gentium cum quibus habitant ſermonem exerceant, ſcientibus tamen Hebræum ſermonem, nunquam in alio idiomate,ſed in illo ſolo loquuntur. Quomodo aũt angeli loquũtur,occultũ nobis eſt,ſicut & ipſi:nobis aũt ut loquamur,lingua neceſſaria eſt cũ cęteris inſtrumẽtis,quæ ſunt fauces,palatũ,labia,dẽtes,guttur,pulmo, ſpiritalis arteria,& pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principiũ obtinẽt. Verũ ſi quis procul alteri loquatur,uehemẽtiori clamore indiget:ſic propinquus in audientis aurẽ ſuſurrat:& ſi poſſet cũ audiẽte ſtrictiori ſpiritu copulari,nullo prorſus ſono ſermo eius indigeret:ſed ſine ſtrepitu audienti,uelut imago oculo aut ſpeculo,illaberetur. Sic animę à corpore egreſſę,ſic angeli, ſic dæmones loquũtur:& quod hõ facit ſenſibili uoce, ipſi faciunt imprimẽdo ſermonis cõceptũ,in his q̃bus loquũtur,meliori modo,q̃ ſi p audibilẽ uocẽ exprimerẽt. Sic dicũt Platonici Socratẽ ſuũ dęmonẽ ſenſu quidẽ pcepiſſe, ſed nõ corporis huius,ſed ſenſu ætherei corporis intra hoc deliteſcentis: qua

Angelorum ſermo quis.

Angelorum ſermo nobis occultus.

item ratione ab prophetis uideri audiriq; solitos angelos credit Auicenna: illudq; instrumētum, qualiscunq; ea uirtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritum, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpissime tamen etiam sensibilem uocem emittunt, ut in ascensione domini clamantes, uiri Galilæi, quid statis spectātes in cœlū? & in uetere lege cum multis patribus sensibili uoce loquuti sunt: sed hoc nō nisi in adsumptis corporibus. Verū quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras inuocationes precesq; audiant, nostrasq; uideant ceremonias penitus ignoramus. Est enim spiritale dęmonum corpus, magna parte ubiq; & undique sensile natura, ita quod absq; medio tangit, uidet, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nec tamē ea ratione qua nos discretis organis sentiunt, sed forte ueluti spongiæ aquā, sic toto corpore suo sensibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia sensoriis eisdem sunt communita: nam & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione, ignoramus.

Act. 1.

nota

De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis.

Caput XXIIII.

Pirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum astrorū, soli deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorū nulla à nobis nisi diuina reuelatione cognosci possunt, atq; admodū pauca nobis in sacris literis expressa sunt. Verum Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam ut nominaret illa: & quocunq; uocauit rem, hoc est nomen illius. Hinc putant Hebræorū mecubales unà cum Magis, esse in potestate hominis, & spiritibus nomina imponere: sed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutē diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia uero nequit ulla humana uoce cōponi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentiæ uirtutem exprimere possit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimū imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atq; oblationes & sacrificia diis deuota, efficaciam uirtutemq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam substantiam desiderati effectus operatricem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentem in charta uirginea nomē & signaculum spiritus cuiusdam in hora lunæ: quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquā, mox pluuiæ & imbres oborti sunt. Vidi per eundē inscriptū

Homo spiritibus nomina imponere potest.

Vnde spiritibus nomina imponantur.

alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, id'que coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribilia'que tonitrua consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Raziel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Haniel: quæ sonant, uisio dei, uirtus dei, fortitudo dei, medicina dei, gloria dei. Simili modo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsidentium planetis atque signis, Saturno Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël, Soli, Raphaël: Veneri, Haniel, Mercurio, Michaël, Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septē, q semper adstāt ante faciē dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe lunę est. Hi enim (ut dicūt secretiores theologi) omnia regunt uicissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius iccirco uocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentiis, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes quod Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamaël: Soli Michaël: Veneri, Anaël: Mercurio, Raphaël: Lunæ, Gabriel, & horum unusquisq; mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni: post quam per ordinem regnant intelligētiæ Veneris, Iouis, Mercurii, Martis, Lunæ, Solis: reuertitur'que deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis spiritualem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionē inde elicere potest. Ex signis uero duodecim pręsunt Arieti, Malchidaël: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanaël: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De istis spiritibus præsidentibus planetis & signis, meminit etiam Iohannes in Apocalypsi, de prioribus in fronte inquiens: Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni dei sunt, quos reperi præsidere etiam planetis: in calce autem uoluminis, ubi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus uiginti octo angeli, qui dominantur in uiginti octo mansionibus lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Gabiel, Dirachiel, Scheliel, Aninediel, Barbiel, Ardefiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kyriel, Bethnaël, Ge-

Angeli, planetis præsidentes.

Abbatis Tritemij Tractatus.

Angeli, duodecim signis præsidentes

Apoc. I.

Apo. 21.

Angeli mansionū lunæ.

Ventorum quatuor, angeli totidē.

liel, Requiel, Abrinaël, Aziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiā quatuor angelorum principes, qui pręfecti sunt super quatuor uētos & super quatuor partes mundi, quorum Michaël præfectus est super uentum orientalem: Raphaël, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Noriel, qui ab aliis Vriel dicitur, super australem. Adsignantur etiam elementis, aëri, Cherub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisq; autem horum spirituum grandis princeps est, & habēs potestatē multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & uentis: & unusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus, eadem ratione, in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges potētissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina appellantur, Vrieus, rex oriētis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex occidentis: Egyn, rex septentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius uocant Samaël, Azazel, Azael, Mahazaël: sub quibus plures alii dominantur principes legionum, & præsides: innumeri quoq; priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Gręcorum uetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines uocant, alii Alastores appellant: qui hominibus malefici, stygis aquam manibus haurientes, in terras spargūt: ex quo calamitates, pestes & fames cōsequuntur: Hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megalesius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora exacte noscere cupit, illa in rabi Symonis Templorū uolumine requirat, ac in eiusdem libro Luminū, atq; in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Tēplorum rabi Ismaëlis, atq; in omnibus ferè commentariis libri Formationis de istis copiose scriptum inueniet.

Elementorū angeli.

Telchines

Quomodo Hebræorum mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

Caput XXV.

SVnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multo ualidiora, quæ ex sacris scripturis secundum artem quam de istis tradunt Hebræorum mecubales extrahuntur, sicut etiam quædā nomina dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd ubicunq; in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen rite colligi potest: ubicunq; uero in sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministerium quod illi nomini subiacet, perpēde. Vbicūq; ergo de spiritus alicuius boni uel mali ministerio uel opere scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen siue boni siue mali extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bonorū, ex malis ma

Regula generalis.

Canō extra

lorum ſpirituũ accipiamus nomina:nec albo nigrũ,nec diem nocti,nec lu- ctionis ſpiri
cem tenebris cõfundamus:quod ex iſtis uerſiculis ueluti exemplo eluceſcit. tuum.
Sint tanquàm puluis ante faciem uenti, & angelus domini propellens eos.
Sint uiæ illorum tenebræ & lubricum,& angelus domini perſequens eos:

יהיו כמוץ לפני רוח ומאלאך יהוה דחה
יהי דרכם חשך והלק לקות ומלאך יהה רדפם

Pſalmo triceſimoquinto apud Hebræos, apud nos triceſimo quarto, è quibus angelorũ illorũ nomina extrahuntur: מיראל Midael & מיראל Mirael de ordine Militantium. Sic ex uerſiculo,Conſtitues ſuper eum impium,& Satan ſtet à dextris eius. Pſalmo centeſimonono apud Hebræos, apud Latinos autem centeſimo octauo: הפקד עליו רשע ושטן יאמר אל ימינו extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי, quod dæmonem machinatorẽ deſignat. Eſt certus textus in Exodo,tribus uerſiculis contentus,quorũ quilibet ſeptuaginta duobus ſcribitur literis,incipientes:Primus Vaiiſa ויסע:Secundus,Vaiauo ויבא: Tertius,Vaiot ויט: qui unam in lineã extenſi, uidelicet primus & tertius à ſiniſtra in dextram, medius uero cõuerſo ordine à dextra incipiens terminetur in ſiniſtrã,tunc ſingulę tres literæ ſibi ſubalternatę conſtituunt unũ nomẽ,quæ ſunt ſeptuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras uocant:quibus ſi in fine addatur nomen diuinũ El אל,uel iah, יה producunt ſeptuaginta duo angelorum nomina triſyllaba, quorum quilibet fert magnum nomẽ dei,ſicut ſcriptum eſt: Angelus meus præcedet te:obſerues eum,eſt enim nomen meum in illo. Et hi ſunt qui præſident ſeptuaginta du bus quinariis cœleſtibus,totidemq; nationibus & linguis,& humani corporis artubus,cooperanturq; ſeptuaginta duobus ſynagogæ ſenioribus,totidẽq; Chriſti diſcipulis: & nomina eorum ſecundum extractionem quam faciunt Cabaliſtę,patent in hac ſequenti tabella,ſecundum unum modum quẽ diximus. Sunt aũt & alii plures modi ex eiſdem uerſiculis fabricandi ſchemhamaphoras, ut cum omnes tres recto ordine ſibi ſubalternatim à dextra in ſiniſtram ſcribuntur,prẹter illos qui per tabulas Ziruph,& tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in ſuperioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis tum angelicis nominibus inſeruiunt, ideo illas etiam huic capiti ſubiungemus.

Hii ſunt ſeptuaginta duo Angeli, deferentes nomen Dei Schemhamphoras.

כ	ל	ה	ה	מ	י	ה	ל	א	ה	כ	א	ל	מ	ע	ס	י	ו
ל	א	ק	ר	ב	ז	ה	א	ל	ז	ה	כ	ל	ה	ל	י	ל	ה
י	ו	מ	י	ה	ל	ע	ו	ד	י	א	א	ה	ש	מ	ט	י	ו
אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה	יה	אל	אל	יה	אל	יה	יה	אל	אל	יה
Caliel	Leuiah	Hakamiah	Hariel	Mebahel	Iezalel	Hahaiah	Lauiah	Aladiah	Haziel	Cahethel	Achaiah	Lelahel	Mahasiah	Elemiah	Sitaël	Ieliel	Vehuiah
מ	כ	ל	י	ו	ל	א	ר	ש	י	ה	נ	ח	מ	י	נ	פ	ל
נ	ו	ה	ח	ש	כ	ו	י	א	ר	א	ת	ה	ל	י	ל	ה	ו
ד	ק	ח	ו	ר	ב	מ	י	ה	ת	א	ה	ו	ה	י	כ	ל	ו
אל	יה	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	ה	יה	אל	אל	אל	יה	יה
Manadel	Chauakiah	Lehahiah	iehui ah	Vasariah	Lecatel	Omaël	Reiiel	Seehiah	Ierathel	Haaiah	Nithhaiah	Hahiuiah	Melahel	Ieiaiel	Nelchaël	Pahaliah	Leuuiah
נ	נ	ע	ה	ד	ו	מ	ע	ע	ס	י	ו	מ	ה	י	ר	ח	א
י	נ	מ	ה	נ	ה	י	ש	ר	א	ל	ו	י	ה	י	ה	ע	נ
ת	א	מ	ש	י	ו	ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה	ז	ע	מ	י
אל	אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	וה	יה	אל	אל	אל	אל	יה	אל
Nithaël	Nanaël	Imamiah	Hahasiah	Daniel	Vehuel	Mihaël	Asaliah	Ariel	Sealiah	Ielahiah	Vevaliah	Michaël	Hahahel	Ieiazel	Rehael	Haamiah	Aniel
מ	ה	י	ר	ח	א	מ	ד	מ	ע	י	ו	מ	ה	י	נ	פ	מ
ו	י	ב	א	ב	י	נ	מ	ח	נ	ה	מ	צ	ר	י	מ	פ	ב
מ	י	מ	ה	ו	ע	ק	ב	י	ו	ה	ב	ר	ח	ל	מ	י	ה
יה	אל	יה	אל	יה	אל	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	אל	יה	אל	יה
Mumiah	Haiaiel	Iabamiah	Roehel	Habuiah	Eiaël	Manakel	Damabiah	Mehiel	Anauel	Iahhel	Vmabel	Mizrael	Harahel	Ieialel	Nemamiah	Poiel	Mebahiah

buta, iugatis alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophię principiis necesse est confiteri plus posse in opere magico, q̃ nomina significatiua, dũ attonitus in illorum ænigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinũ aliquod subesse firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet nõ intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cũ spirituali pietatis affectu, captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum. Caput XXVII.

EST adhuc aliud huiusmodi nominum artificium quod calculatoriũ uocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cũ nomine aliquo sacro, siue diuino siue angelico, in columna literaria descẽdenti, accipiendo illas literas quas in angulis cõmunibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinẽ redactis, spiritus nomẽ constituit boni de natura illius stellę uel signi, sub q̃bus fueris ingressus: quod si fueris ingressus in colũna ascẽdente, sumendo angulos cõmunes supra stellas & signa in infima linea signata, nomẽ constituit spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituũ ex quolibet ordine siue cœlo ministrantiũ, tã bonorũ q̃ malorũ, quę secundũ hunc modũ in nouẽ nomina totidẽ ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediẽdo cũ uno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodẽ elicere potes tã boni q̃ mali. Principiũ tamẽ huius calculationis dependet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutem habet in Magia, inquantũ à dei uoce dependet indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicũ nomen procedere debere ab aliquo nomine dei primario: ideoq; angeli dicũtur ferre nomẽ dei, iuxta illud quod scriptum est, quia est nomẽ meum in illo. Itaq; ut bonorum angelorum nomina à malorum nominibus discernantur, solet illis sępe aliquid diuinę omnipotentiæ nomen subnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod & cum illo simul pronũciari: & quoniã Iah nomẽ est beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: Nomen uero El, quod uim & uirtutem importat iccirco non modo bonis, sed quãdoq; etiam malis spiritibus adiicitur, neq; enim etiam mali spiritus absq; dei uirtute, aut subsistere aut aliquid agere possunt. Cęterum sciendum est, quoniam sumendi sunt anguli cõmunes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quemadmodum sunt nomina geniorum, & ea de quibus in capitulo præcedenti dictum est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarum stellarum harmoniam componuntur: cum his enim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumendus est sub stella uel signo literæ ingredientis. Sunt pręterea qui istas tabulas adeo extendunt, ut arbitrentur etiam si cũ nomine stellæ, uel officii, uel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, dæmon eliciatur & bonus & malus ad illud officium uel effectum deseruiens. Simili ratiõe cũ nomine proprio p̃sonæ cuiusuis ingrediẽtes, geniorũ nomina

ſeſe extrahere poſſe confidunt,ſub illa ſtella quæ tali perſonæ uidebitur præ eſſe, prout ex Phyſiognomia, uel ex animi paſſionibus & inclinatione, ſiue ex profeſſiõe & fortuna cognouerint illum eſſe uel Martium,uel Saturniũ, uel Solarem,uel de alterius ſtellæ natura. Et licet huiuſmodi nomina primaria,ex ſuo ſignificato nullam uel modicam uim habeant,tamen huiuſmodi extracta nomina & ab illis deriuata,maximæ ſunt efficaciæ,quemadmodum radii ſolares in ſpeculo cauo collectæ,fortiſſimè quidem urunt, ſole tamen ipſo uix modice calente. Eſt autem ordo literarum in iſtis tabulis ſub ſtellis & ſignis ferè conſimilis,qualis eſt apud aſtrologos ordo decanorũ, nouenariorum & duodenariorum. De hoc calculatorio artificio ſcripſit quondã Alfonſus Cyprius,& neſcio quis alius illud etiam Latinis characteribus accommodauit: uerum quoniam uniuſcuiuſq; linguæ literæ, quod in primo libro oſtendimus,ſuo numero,ordine & figura cœleſtem diuinamq; originem habent,facile conceſſero,hanc de nominibus ſpirituum calculationẽ,non modo per Hebræas literas, ſed etiam per Chaldæas,Arabicas, Aegyptias, Græcas,Latinas,& quaſcunq; alias fieri poſſe,tabulis ex illis ad imitationem præſidentium rite fabricatis.Sed hic à pleriſq; obiicitur,euenire in his tabulis plures diuerſæ naturæ & fortunæ homines, non raro ob nominis identitatem eundem eiuſdem'ue nominis genium ſortiri. Sciendum igitur eſt,non abſurdum putari,eundem dæmonem à pluribus animabus poſſe ſecerni,eundemq; pluribus poſſe præeſſe.Præterea ſicut diuerſi homines eodem ſæpe nomine funguntur, ſic etiam diuerſorum officiorum & naturarum ſpiritus, poſſunt uno nomine ac uno eodemq; ſignaculo ſiue charactere notari reſpectu tamen diuerſo:nam ſicut ſerpens nunc Chriſti,nunc diaboli typum tenet,ſic eadem nomina eademq; ſignacula,nũc alicui malorum dæmonum, nunc alicui bonorum angelorũ ordini æquiparantur. Deniq; ipſa inuocantis intentio ardens,per quam intellectus noſter iungitur intelligẽtiis ſeparatis,facit ut nunc illum,nunc alium ſpiritum licet ſub eodem nomine inuocatum,habeamus obſequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum ſpirituum bonorum & malorum,ſub ſeptem planetarũ præſidio atq; ſub duodecim ſignorum ordine Militantium.

non habet, præter arbitrium & autoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & cõsecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerunt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum alphabetum relata:

A B C D E F G H I K L M

N O P Q R S T V X Y Z Ω

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus. Caput XXX.

Apud Hebræos plures characterum inuenio modos, quorũ unus est antiquissimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi sunt Moses & prophetæ, cuius forma nemini temere reuelanda est: nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura quam uocant cœlestem, quia inter sydera collocatam & figuratam ostendunt, non secus atq; cæteri astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocant scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum siue regalem: & est alia quã uocant transitus fluuii, & horum omnium characteres & figuræ tales sunt.

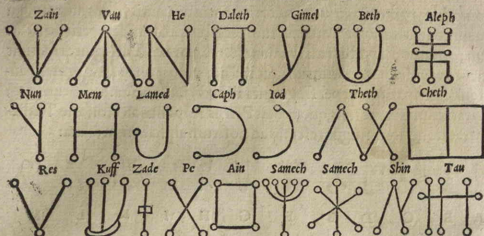
Scriptura Cœlestis

Theth Cheth. Zain. Vau. He. Daleth, Gimel. Beth. Aleph.

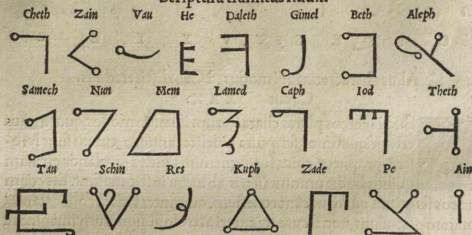
Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

Tau Shin Res Kuff

Scriptura Malachim

Scriptura transitus fluuii.

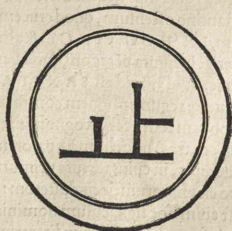
Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna ueneratione habitus, sed hodie tam cõmunis effectus, ut ferè inter prophana locum sortitus sit, est aũt talis: Diuidantur uiginti septẽ Hebræorũ characteres in tres classes, quarũ quælibet nouẽ cõtineat literas: Prima scilicet א ב ג ד ה ו ז ח ט quæ sunt signacula numerorum simplicium, rerumq; intellectualiũ, in nouem angelorum ordines distributorũ: Secũda tenet י כ ל מ נ ס ע פ צ signacula denariorum rerumq; cœlestium, in nouem orbibus cœlorũ: Tertia uero tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinẽ, scilicet: ק ר ש ת ך ם ן ף ץ signacula centenariorum rerumq; inferiorum, uidelicet quatuor elementorum simplicium, & quinq; generum compositorum perfectorum. Has tres classes subinde in nouem cameras distribuunt, quarum prima est trium unitatum, uidelicet intellectualis, cœlestis & elementalis: Secunda est dyadum, Tertia triadum, & sic de reliquis: formãturq; cameræ illæ ex intersectione quatuor lineaꝝ parallelarum, sese in angulos rectos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

ג ל ש	ב כ ר	א י ק
ו ס ם	ה נ ך	ד מ ת
ט צ ץ	ח פ ת	ז ע ן

Qua in partes dissecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet:

quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium, per suprascriptum notariacon: qui si unius puncti est, primam illius cameræ literam indicat: si duplicis, secundã: si triplicis, tertiã literã refert: ut, si characterem Michaël מיכאל formare uelis, is egredietur talis, quinq; figuris extensus, scilicet: Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ deinceps contrahuntur in unam, pũcta tamen notariacon solent omitti: euadit itaq; character Michaëlis talis.

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis communis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: ut, si detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè Græcè Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter sibi connectatur, sicut Arabica. Scire aũt oportet quod angelici spiritus, cum sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis & characteribus figurisq́; pingibilibus, aliis'ue humanis nutibus non compelluntur: sed nos eorum essentiam qualitatemq́; ignorantes, ab illorũ nominibus, siue operibus, siue aliter pro nostris affectibus, characteres illis figurasq́; & signacula deuouemus & consecramus, non quibus illos ad nos ullo modo compellere possimus, sed quibus nos ad illos adsurgimus quatenus per eiusmodi characteres figurasq́; ignorabiles, primo sensus nostros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur uenerationẽ, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tunc fide mirifica, spe infallaci, amore uiuifico', illos in spiritu & ueritate ueris nominibus characteribusq́; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur uirtutem.

Adhuc alius characterum modus, atque de signaculis spirituum quæ sola reuelatione recepta sunt. Caput XXXI.

Est aliud characterum genus, sola reuelatione acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum uirtus est ex ipso numine reuelante, cuius sunt latentia quædam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia: uel sunt ueluti fœdera quædam seu pacta initi fœderis inter nos & illos: eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem pleriq; appellabãt, Latinis literis inscriptum, IN HOC VINCE. & alterum reuelatũ Antiocho cognomine Soteris, in figura pẽtagoni, quod sanitatẽ edicit: nã resolutum in literas, edicit uocabulũ ὑγίεια, id est, SANITAS: in quorũ signorum fidutia & uirtute, uterq; regum insignem contra hostes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem postea cognominatus est Machabæus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile illud signaculum מכבי ab angelo accepit, in cuius uirtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephãtorum, deinde iterum triginta quinq; milia hostium strauerunt: est enim hoc signaculum nominis quadriliteri repræsentatiuum, atq; nominis septuaginta duarum literarum per æqualitatẽ numeri memorabile symbolũ, & expositio illius est, מי כמוך באלים יהוה, id est,

Quis sicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales.

Preterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens, deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulacrorũ quales esse deberẽt, characteres quoq; & figuras monstrasse, hæcq; se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicitq; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi constituenda essent, præcepisse: & quòd circundanda absinthio: quòd pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratissima, totq; mures quot eius essent formæ sumendi: tũ sanguis, myrrha, storax, & alia quædam incendenda: quæ si fierent, per somnium appareret responderetq; hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subiiciemus, ita enim ait: *Hecates simulacrũ, & quo pacto sacra illi faciẽda.*

Quale mihi facias simulacrum, aduerte docebo: *Oraculũ Hecates.*
Syluestri cape nata loco, atq; absinthia circũ
Ponito, tum totum cœlato & pingito mures,
Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunto
Hæc ornamenta atq; animo gratissima nostro.
Tum myrrham, thus, styracem ipsorumq; cruorẽ
Conterito pariter murum, sacra desuper inde
Verba cane, & tot uero adhibe muresq; repone,
Quot mihi tu esse uides formas, tum sumito laurum,
Exq; eius trunco uaginam aptato, piasq;
Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
Vota hæc si facies, per somnum meq; uidebis.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum dæmoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse hominibus persuadebant. Hinc docẽt Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros dæmones inuocantem, unumquemq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuiq; cõuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, sacrificiis, uerbis, characteribus eorũ cõditioni congruis & quamsimilimis, aliàs ipsam numinũ siue dæmonum præsentiam, optatumq; effectum nequaquã adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præsertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur.

Caput XXXII.

Efficax religionis præsentia dæmonum sortitur effectũ, neq; enim potest in religione fieri opus ullũ mirabilis alicuius efficaciæ, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, & si à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sydera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incremẽta Nilotica, & arcana Memphytica & sistra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium: Tu qui è lino emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nonnunquam humanis usibus sese accommodabant: nõ quòd necessitate quadam compulsi, sed sponte & consuetudine quadã, ac inuocantium precibus uicti facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsoꝝ ait Hecate:

Dæmones obtestari quomodo oporteat.

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus, cœlestia numina terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Adsistentiæ dæmonũ ratio.

nota.

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quod ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam uirtutemq; suam nobis cõmunicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes operantesq; & agentes in nostras animas, tanquam sibi cõsortes imagines, eos suis influxibus formando, sibiq; simillimas efficiendo usq; adeo, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uero dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonoꝝ, præsertim quando obtestator erga deũ sanctimonia pollet, uerbaq; sacra sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria & eiusmodi, quæ quidem cõiurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones constringunt uel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quod idola dii non sint, dicit, Quod dęmones adiurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatentur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspirat. Et Athanasius in libro de

uariis quęstionibus ait, non existere uerbum terribilius atq; magis disperdēs potestatem dæmonum, q̃ initium sexagesimi septimi psalmi: Exurgat deus, & dissipentur inimici eius: quàm primum enim uerbo dicto, mox ululans euanescit & disparet diabolus. Et Origenes cōtra Celsum ait, nominis Iesu nuncupationē spectatum persæpe cum ex hominū animis tum corporibus innumeros dęmones eiecisse, & in iis uim maximā exercuisse, è quibus dęmones fuissent excussi. Sæpe etiam solis minis & contumeliis malos dæmones, præsertim minores, ut lamias, incubos & eiusmodi, uel astringimus uel repellimus, quemadmodū legimus apud Lucanum de malefica illa inquiente:

Iam uos ego nomine uero
Eliciam, stygiosq; canes in luce superna
Destituam, per busta sequar, per funera custos
Expellam tumulis, ambigam uos omnibus urnis,
Teq; deis ad quos alio procedere uultu
Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socii eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ phantasma illis occurrit, modo in hanc, modo in aliam figuram sese conuertere, quandoque oculis repente euanescere. Apollonius autem quidnam esset quamprimum agnoscens, grauibus contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idem facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimū sciebat esse medicamentū. Eius dictis cū socii paruissent, stridens phantasma, celeriter tanq̃ idolum refugit: adeo enim formidolosum est hoc dæmonum genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis impossibilibusq; minis moueantur & contremiscant, & compellantur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse quibus maxime dæmones cogantur. Est præterea quemadmodum superius dictum est, quoddam dæmonum genus haud adeò noxium, sed & hominibus proximum, ita ut etiam passionibus afficiatur humanis, atque horum plures hominum conuersatione gaudent, libenterq; habitant cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alii pueros, alii diuersorum animalium domesticorum uel syluestrium consortio lætantur: alii syluas & nemora incolunt, alii circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentq; arboribus & cespitibus eædem, sicut Naptę & Agaptæ, floribus: Dodenæ, glandibus: Paleæ & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaq; quicūq; inuocare uoluerit, in locis ubi moranť id facile potest, alliciēdo eos redolētibus fumigiis, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis instrumētis q̄ ex certorꝝ aīalium intestinis lignisq; appropriatis fabrefactę sint: adhibitis etiā cātiōibus, carminibus, incātamētis ad hoc congruētibus: & quod

nota in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenii, innocentia animi, firma credulitas & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constantes aũt animos & audaces, à timore alienos, fugiunt atque contremiscunt, bonis & mundis inoffensi: sed malis & impuris hominibus noxii. Huius generis sunt etiam lemures & lares, & laruæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nonnunquàm dæmões esse, & ex hoĩb⁹ fieri lares, si bene meriti sunt, quos Græci Eudęmonas, hoc est, beatos dęmões uocãt: lemures aũt & laruas fieri, si male meruerint, illosq; esse noxios dęmones ex hominibus factos, quos Græci iccirco Caco dęmones dicũt: Manes aũt uocari qñ incertum est, bene an male meriti sint Apparitionum illarũ plura exempla sunt, quale illud cuius meminit Plinius Iunior de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycii philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyaneus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoq; apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis, pestilitatis esse causam: qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, moxq; pestis cessauit. Illud sciendum, quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperiũ bonorum ligabit illos: qui uero mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur ad gehennã.

Ex hominibus lares lemures et laruæ fiunt.

De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminiis. Caput XXXIII.

VIncula autem quibus alligantur spiritus, obtestantur'que uel exterminãtur, triplicia sunt: quædã eorũ enim sumũtur ex mundo elementali, utputa quando adiuramus spiritum aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illum inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem & huiusmodi, prout hæc etiam diuinis laudibus & benedictionibus & consecrationibus sæpe inseruntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo: Laudate dominum de cœlis, & in consecratione & benedictione cerei paschalis: hoc siquidem uinculum operatur in spiritus uirtute apprehensiua sub ratione amoris uel odii, inquantum spiritus ipsi alicui rei naturali, siue etiam præter naturam præsunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiusmodi res, etiam inter se sibi mutuo amori uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secũdum uinculũ sumitur ex mũdo cœlesti, qñ uidelicet adiuramus per cœlũ, per stellas, per horũ motus, radios, lumẽ, gratiam, claritatẽ, nobilitatem, fortitudinẽ, influxũ, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculũ operatͬ in spiritus per modũ cuiusdam admonitiõis

& exempli. Habet etiã nõnihil imperii, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinibus sunt. Tertium uinculum ipsum est ex mundo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur, utputa cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc uinculum omnium supremum est & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, quòd sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post uniuersalem animã particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes quę regunt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiam, quoniam per hæc uincula non solum spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ, ut tempestates, incendia, diluuia, pestes, morbi, uis armorum, & animalia quæq;, adsumẽdo illa siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis, ut in adiuratione serpentum, præter naturalia & cœlestia, commemorando ex mysteriis & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto: adsumendo præterea uersiculum illum nonagesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intẽdimus, utputa excõmunicationis, sepulturę uel exequiarum, ad exterminandos morbos, uel serpentes, mures, uel uermiculos, quod in pluribus locis sic factum legimus, & adhuc fieri consueuit.

Tertium.

Ordo in uinculis seruandus.

Quæ per hæc uincula ligẽtur.

Superstitio quantum ualeat.

De ordine animastico atq; heroibus. Caput XXXIIII.

Post beatorum spirituum choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebręorum theologi Issim uocant, hoc est uiros fortes & robustos: gentium magi, heroas nuncupant & semideos, siue deos sermones. Quos Fulgentius non contemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatẽ cœlo digni nõ censeantur, nec terreni tamẽ putentur propter gratiæ uenerationẽ, cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanum genus beneficiis, in hac uita præcellentes, post exutum hunc mortalem hominem, in deorum beatorũ choros translatæ sunt, eisdem, quibus olim in hac uita, uirtutibus & beneficiis mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano superum semine procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius: Et sunt adhuc hodie qui commercium & coniugalem cõmixtionem habeant cũ dæmonibus. & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannũ uatẽ fuisse filiũ dæmonis & uirgine natum. Sed & Platonẽ sapientiæ principẽ opinati sunt de uirginis partu, Apollinis phãtasmate oppressæ, natũ. Et traditũ est historiis, quasdã Gotthorũ (quas Alrumnas uo-

cāt)& specie & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (ut alii aiūt) Idanthresi Gotthorū regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Meotides paludes migrasse, ibiq; à Faunis & Satyris cōpressas, primos Hunos progenuisse. Quin etiam autore Psello, dæmones nonnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quędā oboriuntur. Horum itaq; heroū non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, quàm deorum dęmonumq; potentia est, habent sua sibi distributa & officia & præsidia: quocirca illis nō secus atq; diis ipsis templa & simulacra, & aræ, & sacrificia, & uota, cętera'que religionis mysteria nūcupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas magicas'que uirtutes ad miracula quædam peragenda habere, quod de Apollonii Tyanei nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus cum poëtas, tum historicos & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uero sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina. dominatur uero omnibus illis (quod etiam Hebræorum attestantur theologi) anima Meschihæ, ipse est Iesus Christus, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atque distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos uariis precibus & inuocationibus implorati, iuxta multiformen gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissime impartiuntur, multò quidem promptius, multò etiam abundantius, quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atque naturæ nostrę cognatiores, ut qui ipsi olim & homines fuere, humanos'que affectus infirmitates'que perpessi sint, eorum nomina, & gradus, & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaque infinito fermè numero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israël, qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus pretiosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt hæc: Primus, שמעון הכפי Symehon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus: אלעוזי Aleuzi, quem uocamus Andream: Tertius, יעקבה Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פוליפוש Polipos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus יוהנה Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est תמני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מדון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעקב Iahacob, hic est Iacobus minor: Decimus חטיפא Chatepha, hic est Thadæus: Vndecimus שמאם Samam qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Ma-

Apostolorū uera nomina.

tattiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuaginta duo Christi discipuli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestium quinariis, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recepere, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm uidemus atq; confitemur.

De diis mortalibus atq; terrenis. Caput XXXV.

Ost istos proximi sunt dii mortales, quos similiter heroas, & deos terrenos, siue deorum supernorum complices uocamus, uidelicet reges, & principes, & pontifices, quibus mũdus iste regitur, eorumq; legibus disponitur: quos iccirco tanquam deos suspicimus, colimus & ueneramur, quia ipse deus suum nomen communicari illis passus est, & propria appellatione id illis confirmauit, uocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit inquiens: Ego te dedi deum Pharaoni. & alibi de illis præcepit dicens: Diis non detrahes. & iterum: Si furtum latuerit, applicabitur dominus domus ad deos. & Psalmista ait: Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham, quoniam dii fortes terræ uehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem deos diiudicat. & paulo post: Ego dixi dii estis, & filii excelsi omnes. Iam uero etiam de illis colendis & uenerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens, & gladii ius tribuens, atq; illis maledici uetans, obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiẽs. Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat, & uelut numina colebat, Sicut testat̃ Ianus apud Ouidium, in primo Fastorum inquiens:

Tunc ego regnabam, potens cum terra deorum
Esset, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes tàm uiuos q̃ mortuos diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gẽtes, & à primo æuo semper recepta fuit, scilicet Principes diuinis honoribus deificare, & æterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouinciis, & mõtibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cœlos, & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurii à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue, quem morem non solum ab Aegyptiis Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis, Danis & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurii diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino & Thor Gotthorum & Danorum olim rẽgibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum deũ eorum

lingua nuncupant Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges & pontifices (modo iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu aut uerbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane,
Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur scriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra uallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spatio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerunt populũ siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Nonnunquam etiam prophetico spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in scriptura sacra, quòd prophetauit, eo quod esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quòd reges & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum deũ in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginẽ dei. Cap. XXXVI.

Mercurius. Trismegistus.

Xuperantissimus deus (ut Trismegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mundũ uidelicet atq; hoĩem, in quorũ altero luderet miris quibusdã operationibus, in altero uero deliciis frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mũdum creauit incorruptibilẽ & æuiternum: cum ipse sit immensus, mundũ creauit omnium maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotens, sola uolũtate sua, nõ ulla naturæ necessitate mundũ nõ ex præiacẽte materia, sed ex nihilo creauit: & cum sit summa bonitas, uerbum suũ quod est prima omniũ rerũ idea, optima sua uolũtate essentialiq; amore cõplexus, mundũ hunc extrinsecum ad exemplar mũdi intrinseci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit deus etiã hominem ad imaginem suam: nam sicuti imago dei mundus est, sic imago mundi, homo est: hinc putant quidam dictum esse, quòd homo non simpliciter imago dei creatus est, sed ad imaginẽ, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquam

Dei imago, mũdus: mundi, homo.

interire: mortis igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, non quod aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: ueruntamen uera dei imago uerbum suum est, sapientia, uita, lux & ueritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est, propter quam ad imaginem dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi aut creaturarum: Nā sicut deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: Sic & humanus animus liber est, & nec cogi, nec mensurari potest: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo est, sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatiōe complectitur, atq; quod soli illi cum deo peculiare est, ut deus mundum totum solo nutu mouet atq; gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atq; regit. Animum igitur hominis sic uerbo dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum hominē ad consummatissimum mundi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus est, & altera dei imago: quia in se ipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam uere & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officiis fungantur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas naturæ suæ proprietates. Est in ipso æthereum corpusculum, animæ uehiculum, cœlo proportione correspondens. Sunt in ipso plantarum uita uegetatiua, animalium sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq́; diuina: & omnium horum simul in unum confluentiū uera cōiunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum deum concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus, ait hominis animum esse templum dei; quod etiam multo lucidius expressit Paulus inquiens: Templum dei estis uos: idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimum dei simulacrū, quando homo omnia in se continet, quæ in deo sunt: sed deus per eminentiam quandam omnia continet uirtute sua & simpliciter, sicut omniū causa & principium: homini autem dedit uirtutem, ut similiter cōtineret omnia, sed actu & compositione quadam, uelut omnium nexus, uinculum atq; nodus. Homo itaq; solus hō hoc honore gaudet, quod cum omnibus symbolū habet, & cū omnibus operationē, cū omnibus conuersationem. Symbolizat cū materia, in proprio subiecto: cū elemētis, in quadrifario corpore: cū plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cœlis, in æthereo spiritu, atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu & sapientia: cum deo, in omnium continentia: conuersatur cum deo & intelligentiis, per fidem & sapientiam: cum cœlis & cœlestibus, per ratiōem & discursum: cū inferioribus omnibus, per sensum & dominiū;

Mortis nomen, uanum

Homo, templum dei.

agitq; cũ omnibus,& in omnia posse habet,etiã in deũ ipsum,illũ intelligendo & amando:& sicut deus cuncta cognoscit,sic etiã homo omnia cognoscibilia cognoscere potest,cũ pro obiecto adæquato habeat ens in cõmuni,uel (ut alii dicunt)ipsum ueꝝ:nec reperitur aliquid in hoïe,non ulla dispositio, in quo nõ fulgeat aliquid diuinitatis:nec quicq̃ est in deo, quod ipsum non etiã repræsentet in homine. Quicunq; igitur seipsum cognouerit,cognoscet in seipso omnia,cognoscet in primis deũ,ad cui⁹ imaginẽ factus est:cognoscet mundũ,cuius simulacrũ gerit:cognoscet creaturas omnes, cũ q̃bus sym bolũ habet:& q̃d fomenti à lapidibus,à plantis,ab animalibus, ab elementis, à cœlis,à dæmonibus,ab angelis,& ab unaquaq; re habere & impetrare possit,& q̃uo singula singulis suo loco,tempore,ordine,mẽsura, proportione & harmonia aptare queat,& ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrũ.Et Geber in summa Alchymię docet,neminẽ ad eius artis perfectionẽ peruenire posse,q illius principia in seipso nõ cognouerit:quantò aũt magis quisq; seipsum cognoscet,tantò maiorẽ uim attrahẽdi consequitur, tantóq; maiora & mirabiliora operat̃,ad tãtamq; ascẽdet perfectionẽ, quòd efficitur filius dei,trãsformaturq; in eandẽ imaginẽ quę est deus,& cũ ipso unit̃,quòd neq; angelis,neq; mundo,nec cuiq̃ creaturæ datũ est, nisi soli homini,posse scilicet filiũ dei fieri,& uniri deo:homine aũt deo unito, uniũtur omnia quæ in homine sunt,mens imprimis, deinde spũs & animales uires, uegetandiq; uis & elemẽta,usq; ad materiã,trahẽs secũ etiã corpus,cuius forma extitit, deducens illud in meliorẽ sortẽ & cœlestẽ naturã, quousq; glorificetur in immortalitatẽ:& hoc quòd iã diximus,est peculiare hominis donũ, à quo hæc dignitas diuinæ imaginis sibi propria est,& cũ nulla alia creatura cõmunis. Sunt alii aũt theologi,qui tres hominis potẽtias,memoriã,intellectũ, uolũtatẽ,diuinæ trinitatis imaginẽ adsignãt: & sunt qui ulterius progredientes, non tantũ in tribus illis potentiis,quos uocant actus primos,sed etiã in actibus secundis hanc imaginẽ locant:ut sicut memoria patrẽ, intellectus filiũ, uoluntas spiritũ sanctũ repræsentant:sic etiã uerbũ ab intellectu nostro productũ,& amor à uolũtate manans,ipseq; intellectus habens obiectũ pręsens & producens,eundẽ filium,spiritũ atq; patrem denotant docentq; secretiores theologi,quòd insuper singula membra nostra aliquid in deo repræsentant,cuius gerant imaginem:quodq; etiam in passionibus nostris deum repræsentamus,sed quandam per analogiam: nam in sacris literis legimus de deo,iram,furorem,pœnitentiam,complacentiam,dilectionem,odium, ludum,delectationem,delicias,indignationem,& horum similia: & nos de mẽbris diuinis aliqua loquuti sumus in superioribus, quæ huc congruere possunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam describit intellectum,uitam & fulgorem,quæ alibi uocat uerbum, mentem & spiritum,hominemq; ad imaginẽ dei factũ, eandẽ trinitatẽ repræsentare ait;inest enim illi mens intelligens,& uerbum uiuificans, & spiritus tãquam

Hominis perfectio,& dignitas.

Trinitatis mysterium agnouit Mercurius Trismegistus.

fulgor diuinus ſeſe undiq; diffundens,omnia replens,mouens & connectẽs: non tamen hoc intelligẽdum de ſpiritu naturali, qui eſt medium per quod unitur anima cum carne & corpore,per quẽ corpus uiuit & operatur, & unũ membrũ operatur in aliud,de quo ſpiritu in primo libro locuti ſumus: ſed hic agitur de ſpiritu rationali,qui tamen etiam corporeus quodãmodo eſt, nõ tamẽ habet corpus craſſum,tangibile & uiſibile, ſed corpus ſubtiliſſimũ & facile unibile cũ mente, ſcilicet ſuperiori & diuino illo quod eſt in nobis. Nec miretur quiſpiã, Si animã rationalẽ dicimus eſſe illum ſpiritũ & quid corporeum,ſiue habere & ſapere aliquid corporeitatis, dũ eſt in corpore & illo utitur tanquam inſtrumento,ſi modo intellexeritis quid ſit apud Platonicos æthereũ illud animæ corpuſculũ ipſius uehiculũ. Plotinus itaq; & Platonici omnes poſt Triſmegiſtũ ſimiliter tria ponunt in homine, quæ uocant ſupremum,infimum & medium. Supremũ eſt illud diuinum, quam mentẽ, ſiue portionem ſuperiorem,ſiue intellectum illuſtratum uocant: Moſes in Geneſi uocat ipſum ſpiraculũ uitarum, à deo uidelicet, uel à ſpiritu eius in nos ſpiratũ. Infimum eſt ſenſitiua anima,quam etiam idolum dicunt: Paulus apoſtolus animalẽ hominẽ nuncupat. Mediũ eſt ſpũs rationalis utraq; connectens extrema atq; ligans,uidelicet animã animalẽ cũ mẽte,& utriuſq; ſapiens naturam extremorũ: differt tamen ab illo ſupremo, qui intellectus illuminatus,mens,lux & portio ſuprema dicitur: differt etiam ab anima animali,à qua nos illum ſeparare debere per uirtutem uerbi dei docet Apoſtolus, dicens: Viuus eſt ſermo dei & efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſq; ad diuiſionẽ animæ & ſpiritus. Sicut enim portio illa ſuprema nunq̃ peccat,nunquã malo conſentit,ſemperq; errori reſiſtit & ad optima hortatur: ſic inferior illa portio & animalis anima,in malo & peccato & concupiſcentia ſemper demergitur,& trahit ad peſſima,de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur ſuprema portio nunquam damnatur,ſed puniendis ſociis illæſa abit ad ſuam originem: ſpiritus uero,quæ rationalis anima à Plotino dicitur,cum ſit natura ſua liber,& utriq; ad libitum adhærere poteſt,ſi ſuperiori portioni conſtanter adhæreat, illi tandem unitur & beatificatur, donec adſumatur in deum: ſi adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed hæc de mente & ſpiritu hactenus: de ſermone ſiue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiuſdem ad immortalitatem pretii exiſtimat. Eſt enim ſermo ſiue uerbum, ſine quo nihil factum eſt nec fieri poteſt: quin eſt expreſſio exprimentis & expreſſi: & loquentis locutio, & id quod loquitur, ſermo & uerbum eſt: & concipientis conceptio,& id quod concipit,uerbum eſt: & ſcribentis ſcriptio, & id quod ſcribit,uerbum eſt: & formãtis formatio,& quod format,uerbum eſt: & creantis creatio,& quod creat,uerbũ eſt: & facientis factio, & quod factum eſt, uerbũ eſt: & ſcientis ſcientia,& ſcitũ,uerbũ eſt; & omne quod dici poteſt, nõ

Tria in homine ponũt Platonici.

Spiraculũ vite[?]

Mens

Sermo, ſiue uerbum.

est nisi uerbum,& dicitur æqualitas: æque enim se ad omnia habet, cum nō sit unum plusquam aliud, omnibus æqualiter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se & omnia sensibilia facit, sicut lux se & omnia uisibilia facit, ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est uerbum intrinsecū à mente generatum, scilicet suiipsius cognitio: uerbum autem extrinsecū & uocale, est illius uerbi partus & ostensio, & spiritus cum sono & uoce aliquid significante ex ore procedēs: uerum omnis uox nostra, uerbum atq; sermo, nisi dei uoce formetur, aëri miscetur atq; euanescit: spiritus autem & uerbū dei manent sensu & uita comitāte. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus & uox nostra, nullam uirtutem habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formentur: & Aristoteles ipse in Meteoris, & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse uirtutem siue naturalem siue moralem, nisi per deum: & in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum & sanum posse plurimum in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ uirtutis influētia, aliàs nequaquam. Sic & uerba nostra plurima producere possunt miracula, modo formentur uerbo dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua domine concepimus, sicut mulieres recte concipiunt à facie maritorum, & peperimus spiritum. Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorum, è latere suo uirginem generasse. Et apud Mahometistas cōstans opinio est, plerosq; quos sua lingua Nefesogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis & impassibilis sit, & uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, Solus rex Messias, uerbum patris, caro factum, Iesus Christus hoc arcanū reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mentē propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermonemq; homini iam genitor dedit
Vt diis consimiles parturiat deos
Sensu desuper indito.
Fœlix ille nimis, qui sua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens:
Inter nanq; deos connumerandus est,
Nec diis est superis minor.
Hi fati reprimunt quæq; pericula,
Morborumq; fugant perniciē procul.
Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem
Aerumnis hominum, dantq; mala impiis.
Dant præclara piis præmia, sic dei
Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filii dei,

Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menstruatæ, sed ex deo nati sunt. Est aũt uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omni moda similitudine, & in qua genitũ secundũ speciẽ idem est cum generante. Atq; hæc est potentia uerbi à mente formata in subiectũ dispositũ rite susce pti, ueluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autẽ dispositum, & rite suscepti, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de recõditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publice pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.
Caput XXXVII.

Nima humana est lux quædã diuina, ad imaginẽ uerbi, causæ causarũ, primi exẽplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata cuius character est uerbum æternum. Item anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuique corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solũ, non ex materię gremio dependeat. Est anima numerus substantialis, unifor mis, ad seipsum conuersiuus & rationalis, corpora omnia & materialia longo superans interuallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa prouueniens: non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diui ditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina quædã substãtia, à diuinis fontibus emanans, ducens secũ numerũ: nõ quippe illũ diuinum, quo opifex omnia disposuit, sed rationalẽ numerũ, quo cũ omnibus propor tionẽ habens omnia intelligere possit. Talis itaq; humana anima, iuxta Platonicorum sententiã, immediate procedens à deo, per media cõpetentia corpo ri huic iungitur crassiori: unde primo quidẽ in ipso descensu, cœlesti aëreoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereum animæ uehiculũ uocant, alii currũ animæ appellant: hoc medio, iussu dei, qui mundi centrum est, in punctum cordis mediũ, quod est centrũ corporis humani, primũ infunditur, & exinde per uniuersas corporis sui partes membráq; diffunditur, quãdo currũ suũ naturali iungit calori, per calorẽ spiritui ex corde genito, per hũc se immergit humoribus, per illos inhæret mẽbris, atq; his omnibus ęque fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur: quemadmodũ calor ignis, aëri & aquę hæret proximè, licet per aërem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculũ, uidelicet æthereũ uehiculũ, cor pore clauditur crassiore & mortali. Quãdo uero p morbũ malũ ue soluũtur uel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media esse recolligit, re fluitq; in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis uero deficiẽte spiritu extinctóque calore, ipsum deserit & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illámque egressam genii custodes dæmo-

Anima humana quid.

nesq; sequuntur,& ducunt ad iudicem,ubi lata sententia,bonas animas deus tranquille perducit ad gloriam, malas uiolentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat.

Caput XXXVIII.

A planetis quidnam homo accipiat

PEr septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorū fonte omnes uirtutes in homines diffunduntur: per Saturnū sublimis contemplatio, profunda intelligentia,grauitas iudicii, firma speculatio,stabilitas immobileq; propositum: per Iouem inconcussa prudētia,temperantia,benignitas,pietas,modestia,iustitia,fides,gratia,religio,æqtas,clementia,regalitas: per Martem imperterrita ueritas, constans robur & fortitudo,animositatis ardor uisq; agendi & practica, incōuertibilisq; animi uehementia: per Solem nobilitas animi,imaginandi perspicuitas,sciendi & opinandi natura,maturitas,consilium,zelus,iustitiæ lumen,ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, ueritatisq; inuentæ gloria,& charitas uirtutum omnium regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes,desiderii motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo,suauitas,incrementi desideriū,& suimet propagatio: per Mercurium penetrans fides & credulitas,dilucida ratiocinatio,interpretandi, & pronunciandi uigor,grauitas eloquii,acuitas ingenii,discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox: per Lunam pacifica consonantia, fœcunditas, uis generandi & augendi,crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum præbet, tamē motus ad terrena pro modo uitæ colendæ,& augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentiis,quæ stant ante faciem dei,quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem tractabilem,& ad omnia bona comproportionatam & contemperatam, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum : Deus uero & influxū & incrementum tanquam primaria cum omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorum per quæ ad nos transitum habent diuersitate, uarias naturas sortiri diiudicant, & has cū corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis cōiungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto,animam opinantur infundi cōtemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundum quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore,purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroboratur,puta ab Angelis,ut sit diuinæ uoluntatis nuntius, & diuinæ mentis interpres : ab Archangelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est, bestiis terræ,piscibus maris & uolatilibus cœli,à principatibus ut subdantur illi omnia,ipse omnium

Ab angelicis ordinibus hoc quid capiat.

uires amplectens,& omnes ad se ui quadam occultissima & supercœlesti attrahens: à Virtutibus uim suscipit, qua in hostes ueritatis & brauii, pro quo in hac uita stadium currimus, constanter pugnans roboretur: à Potestatibus, præsidium aduersus humani huius domicilii inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subiicere possimus quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: A Thronis unde cōpaginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriam in illa æterna spectacula figamus: A Cherubinis mentis lumen, sapientiæ uim, superexcelsas imagines & figuras quibus diuina ipsa contēplari possimus: A Seraphinis, ut perfecto amoris incendio ipsis tandē inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scalę, per quas facile ascendunt homines ad quæcunq; uirtutū genera, naturali quodā nexu & curriculo, pro uaria dispositione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum pręsidentiam illis, quarum in descensu anima induit naturā, sicut lux colorē uitri per quod transit: fauēte etiam superna opificis uirtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinantur, quiq; in cœlis pedem figentes, à cœlesti fauore ea capere nituntur, quæ à deo uno suscipi debent. Habent siquidē hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suam uim subministratam à cœlo: cœlum uero ab intelligentiis, hę autem ab opifice, in quo omnia uirtute maxima pręexistunt, sicut & in homine ipso minore mundo nō est membrum, quod nō respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mēsuræ ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauantur, & malorum causæ efficiantur.

Caput XXXIX.

QVoniam omnis uirtus & potestas desuper est à deo, ab intelligētiis & astris, qui nec errare, nec malum agere possunt, necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonum reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis prouenire, sicut recte cecinit Chrysippus:

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur
Mortales: etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus, & sua quenq; uecordia lędit.

Hinc Iupiter Aegisthi casus ab Oreste interfecti reminiscēs, apud Homerū in deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incusat, causamq; putat fontemq; malorum
Quæ ueniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum sibi sponte incommoda quærant,

Quando igitur ſubiecti peruerſitas peruerſæ ſuſcipit influxus, uel eius debilitas tolerare non poteſt efficaciam ſuperiorũ, tũc ab influxu cœleſtiũ ſic in materiã diſcordiis plenã recepto, reſultat quid diſſonũ & deforme malumq; cœleſtibus tũ uiribus ſemper bonis permanentibus, quæ dũ in ſe exiſtunt, & à datore luminũ per ſanctas intelligentias & cœlos influũtur, quouſq; ad lunã peruenerint, eorũ influctia bona eſt, tanq̃ in primo gradu: deinde autem quando in ſubiecto uiliori ſuſcipitur, ipſa etiã uileſcit: tunc enim propter diuerſam recipiẽtis naturã diuerſimode ſuſcipitur, & qualitatibus in eodẽ ſubiecto inter ſe diſſidentibus, & ipſa uariatur, & patiente ſubiecto patitur: unde ex omnibus tandẽ in ſubiecto cõprehenſis, aliud quiddã quam ſuperi influunt, reſultat. Itaq; qualitas nocens in iſtis inferioribus, longe aliena eſt ab influxu cœleſtiũ. Ideoq; ſicut lippientis calamitas luci, & incendiũ igni, & uulnera ferro, uincula & carceres iudici imputari non debent, ſed male diſpoſitis & male operantibus: ita nec in cœleſtes influxus malorũ culpa reiicienda eſt. Itaq; in nobis bene diſpoſitis ſuperiorũ influxus omnia cooperantur in bonũ: male autẽ diſpoſitis, & in quibus propter peccata noſtra diuinum illud quod nobis ineſt receſſit, omnia cedũt in malũ. Omniũ itaq; malorũ noſtrorũ cauſa peccatũ eſt, quod eſt deordinamentũ & diſtemperamentũ animi noſtri: cui tunc ſic male regente aut proſtrato, ac declinante ab eo quod cœleſtes influxus requirunt, rebellant omnia, & diſtẽperantur in noſtrã perniciẽ: tunc in humano corpore aliàs tẽperatiſſimo & conſonantiſſima harmonia cõpoſito, oritur elementorũ diſtemperamentũ, inſurgunt humores mali, & etiã boni deordinati & ſegregati ab inuicẽ, & uiciſſitudine quadã corpus uexant & torquent: tunc uehementiſſima ſentitur diſſonantia, aut ex ſuperfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinſeco accidente, aut ſuperfluo cibo, unde ſuperflui gignuntur humores, eademq; ex cauſa infirmitates ſuboriuntur, etiã animales ſpiritus amiſſo freno in pugnã congrediuntur: tunc cœleſtes influxus aliàs de ſe boni, redduntur illis nocui, quemadmodũ lux Solis oculis male diſpoſitis: tunc Saturnus influit anxietatẽ, tædiũ, melãcholiã, deliramenta, triſtitiã, pertinaciã, rigiditatẽ, blaſphemiã, deſperationem, mendacium, laruas lemurum, terriculamenta ſepulchrorum, expaueſcentiam buſtorum, irritamenta dæmonum. Iupiter autem tunc influit auaritiã & diuitiarum occaſiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuoſam irã, prophanam arrogantiam, audaciæ temeritatem, & ferocem pertinaciam: Sol autem ſuperbiam imperioſam, & inexplebilem ambitionẽ. Venus concupiſcentiæ deceptiones, laſciuos amores turpeſq; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi promptitudinẽ: Luna rerum omnium inſtabilem progreſſum, & quæcunq; ſunt humanæ naturæ contraria. Atq; hoc modo homo ipſe propter ſuam cum cœleſtibus diſſimilitudinẽ, nocumentũ ſuſcipit, unde beneficiũ reportare deberet. Propter eandẽ cũ cœleſtibus diſſonantiã (ut inquit Proclus) etiam ſubiiciuntur

Malis ſuperiora quæ influant.

tunc homines malis dæmonibus,qui ueluti dei lictores in torquendis illis se se expediunt. Tunc ueniunt illis immissiones per angelos malos quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest,à stellarũ dispositione profectura,cum eorum naturam præsentit,præueniendo, præcauendo & præmuniendo ne occurrãt,& ne male dispositum subiectum, sicut diximus,nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quod unicuiq; homini impressus est character diuinus cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia. Caput XL.

NON mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & ligandi uim: nam quod testatur Plinius, elephas homini obuio in solitudine errãti, clemens placidusq; demonstrare uiam traditur: idem uestigia hominis priusquàm hominem animaduertens,ab insidiarum metu contremiscere,subsistere,circunspectare,& expauescere dicitur.Eodẽ modo tygris,feris cunctis truculẽtior,uiso homine catulos protinus trãsferre dicit̃: & plura his similia legim⁹ apud uarios autores q̃ de aĩalibus magnis uoluminibus scripserũt: uerũ unde cognoscãt animalia hæc hominẽ timendũ quem nunq̃ uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint,unde timẽt, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate præstãtiores: quæ ue sit hæc hominis natura feris hunc timorẽ incutiens,oẽs quidem illi animaliũ historiographi inquirunt & innuunt,sed aliis reliquerũt docendũ atq; probandũ. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducente ingentẽ elephantem,roganti Damo,unde hæc tã uasti animalis erga paruulũ obediẽtia esset, respõdit:id esse ex terrore quodam actiuo,homini ab opifice immisso: quẽ præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominẽ timẽt,& reuerẽtur,qui est,uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quęcunq; illi subiiciunt̃ superioremq; agnoscũt,siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armẽta & elephãtes: neq; rex perterreret populũ nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est,quam Hæbreorũ Cabalistæ Pahad פחד uocant, & sinistram & gladiũ dei. Neq; uero tantũmodo habet homo signũ quo timeatur,sed etiam quod diligatur,cuius idea in diuinis numerationibus uocatur Hęsed חסד quod clementiã significat,& dextram & sceptrũ dei. Ab his diuinis numerationibus, per intelligẽtias & stellas nobis imprimũtur signa & characteres unicuiq; secundum capacitatem & puritatem suam,quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat quãdo placida mãsuetudine attracta & terrore subiecta,uenerunt ad eũ cuncta animantia ueluti ad dominum,ut eis nomina imponeret. Verum post præuaricatiõis peccatum à dignitate illa decidit,cũ omnibus posteris suis,neq; tamen omnino

Hominẽ fragilem truces feræ cur timeant.

character ille in nobis extinctus est, sed quanto magis quis grauatur peccato, tãto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutẽ atq; timorem, cum animalium tum hominũ & dæmonum. Quod sentiens Cain timebat, inquiẽs ad deũ: Omnis qui inueniet me occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebant, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Samson, Dauid & Daniel in leones, Helisęus in ursas, Paulus in uiperam, & multi anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes: sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ.

Caput XLI.

OMnibus hominibus communiter semel mori statutũ est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntarie suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebręorum magistri) deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiæ, quod post dirutam sanctuarii domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebãt, neminem mortis reum sine retalatione euasisse: nam qui lapidibus mortẽ promeruerat, iis dispensante deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uero meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpentis ictu, aut toxico uitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperii uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiã magnus ille Origenes enarrandum censuit illud Christi euangeliũ: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliatiõis ordinẽ Adrastiam esse pronunciant, uidelicet diuinarum legum ineuitabilẽ potestatem, qua futuris circuitibus rependatur unicuiq; pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in uita priore, uita alia in seruilẽ relabatur statũ: qui manus sanguine polluerit, talionẽ subire cogat: qui bestialẽ uixerit uitã, in brutale corpus reuolutus pręcipitet. de istis scribit Plotin[us] in libro de Proprio cuiusq; dęmone, inqens: Quicunq; proprietatẽ seruauerũt humanam hoĩes iterum nascũtur: Quicunq; uero solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeũt, ita tamen, ut qui sensu præcipue unà cũ ira, animalia

Adrastia.

Plotinus.

fera exoriantur: quicunq; autem sensu per concupiscentiam uoluptatemq́; utantur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verum si non tam sensu unà cum his quàm sensus degeneratiõe uixerint, unà cum ipsis plantę repululant: solũ nanq; uel maxime in his uitale uiguit, omnisq́; illis cura fuit, ut in plantas commutarentur. Verum qui musicis modulis nimium delini ti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui si ne ratione regnarunt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uero ciuilem uirtutem cõsecutus est, homo reuertitur. Et Salomon ipse in Prouerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, ursum uel aprum appellat: nũc leporem, canem leporarium aut cuniculum: nunc formicam, ericium, serpẽtem uel araneam: nunc aquilam, stellionem, gallum, uel auem aliam nominat, & multa huiusmodi. Verum Hebręorum cabalistę animas in bruta pręcipitari non admittunt: quæ tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq́; relinqui in alia uita non abnuunt: ter quoq; nec amplius, animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abunde sufficere uideatur, iuxta illud Iob: Liberauit animam suã ne pergeret in interitum, sed uiuens lucem uideret. Ecce hæc omnia operatur deus tribus uicibus per singulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint ueteres, uideamus. Cum moritur homo, corpus in terrã reuertitur, de qua sumptum est: mens unde descẽdit, in cœlos remeat, sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam unde erat, & spiritus redit ad deum qui dedit illum, quod his uersiculis expressit Lucretius:

Animæ ter, in hiacutã redeunt.

Cedit item retro, de terra quod fuit ante,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cœli fulgentia templa receptat.

Sed melius Ouidius his uersibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra:
Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circunuolat umbra,
Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictum est in scriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur dominus carnis & sanguinis quandiu corpus non fuerit iustis exequiis expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousque super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor, Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis me-

mor,neq; inde discedens,me inhumatū relinque,ne insepultus deorū ira fiā. Mens uero humana,cuius sacra natura & diuinum genus existit,quia culpę semper insors,etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima uero si bene operata fuerit congaudet menti, & cum æthereo suo uehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit: ubi omnibus sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuineq́; potestatis particeps,in inferiora hæc beneficia,uaria dona largitur,ceu immortalis deus:si male egerit,mēs iudicat illam atq; relinquit dæmonis arbitrio:at mœsta anima,sine mente, uagatur apud inferos idolum,quam uocant imaginem,sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantasiæ imperio relicta,etiam corporearum qualitatum cruciatu subiicitur,cognoscēs sese iusto dei iudicio, ob suam culpā,diuina uisiōe, ad quam creata erat, perpetuo priuatam:quæ quidem diuina uisio,sicut testatur scriptura,est pręsentia omnium malorum, quæ pœna est omnium acerbissima, quam uocant sacræ literæ effusionem iræ dei. Hæc itaq; animæ imago,quandoq; aëreū corpus ingreditur umbram,qua inuoluta,nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquiens:

Omnibus umbra locis adero,dabis improbe pœnas.

Nam cū in anima seiuncta à corpore,perturbationes & memorię sensusq́; remanent,dicūt Platonici animas, præcipue interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiēte,quàm etiā diuina Nemesi,ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (ut interpretātur Hebræorū magistri) quia in ipsius uitæ extremo cū ultionis desiderio emigrauit,factus fuit(ad explendum uindictā)spiritus mendacii,& egressus est permittente deo,spiritus mēdax in ore omniū prophetarℵ, donec faceret ascēdere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonicis,quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatet̃ animas separatas eorum quę in hac uita gesserunt,nondum extinctam,retinere memoriā atq; uoluntatem ubi canit:

Quæ gratia curruum
Armorumq́; fuit uiuis,quæ cura nitenteis
Pascere equos,eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de sciētia diuina. Cæteriq́; Arabes & Mahometistæ philosophi,sentiunt quod operationes animę coniuncto corpori cōmunes,imprimunt in animā usus & exercitii characterē:quo fortiter impresso utetur, separata ad consimiles operationes & passiones quæ in uita non sunt deletę, itaque licet corrumpatur corpus & organum,non cessabit propterea operatio,sed remanebunt affectiones & consimiles dispositiones.

Et has animas prisci communi uocabulo manes uocant: quarum quæ in hac uita innocẽtes, aut uirtutib' moralibus purgatæ, atq; ut canit Vergilius, Manes.

Qui manus ob patriam pugnando uulnera passi,
Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat,
Quiq; pii uates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,
Quiq; sui memores alios fecere merendo,

Licet extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: &, ut ait Vergilius,

Deuenire lætos locos & amœna uireta,
Fortunatorum nemorum sedesq; beatas,

Vbi fruantur miris quibusdam uoluptatibus: atq; etiam cognitione, cũ sensitiua tum intellectuali & reuelata gaudere: forte etiam erudiri in fide & iustitia, haud minus atq; quondam spiritus illi quibus Christus prædicauit Euãgelium in carcere: Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidẽ adhuc multis paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tẽpus adueniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertulianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uero impuræ incontinentesq; & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somniis agũtur, sed horribilibus phantasmatibus locisq; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per cõcessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeę labis ęruginẽ etiã sensui doloris subiiciuntur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astantem, sed illum nec cognouisse nec allocutam esse, quantisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificii sanguine prohibebat. Postquam uero suadente Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinẽ nebulo nigrum, statim cognouit filium, & lachrymans allocuta est: Verum Tyresiæ uatis anima, nulla obstante euaginati gladii prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlyssem, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poëta explicauit his uersibus:

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,
Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere mores

Ergo exercentur pœnis, ueterumq́; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominũ in hac uita, tales plerunq; animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolutat, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro quanto cessant tunc uaria uitæ officia, nutriendi, uegetandi, generandi, sensuumq́; & humanoꝶ negotioꝶ uariæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrunt aũt tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores maximæq́; furentes, quantò in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitus'ue extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili, concupiscentia imaginarii boni, eorumq́; quæ quondam in uita affectauerat torquetur, potiundi facultate priuata, quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri, quẽadmodum apud poëtas, Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, auro: Sisyphus, à potentia: & has animas lemures uocarunt: quarum siq̃ua domesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrime autem in uirtute irascibili torquentur, odio imaginarii mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimaque phantasmata tunc incidunt, uersanturq́; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus comprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phrenesi aut mania siue melancholico humore delirant, aut qui in somniis horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uere hæc illis cõtingerent, quæ tamen uere apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portę Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modo tenuioribus, modo crassioribus exuuiis, sub diuersorum animaliũ & monstrorum specie, quorum moribus sese olim in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poëta:

Lemures. Lar.

Laruæ aut terriculamẽta.

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.

Fiet enim subito sus horridus, atraq; tygris,
Squammosusq; draco, & fulua ceruice leęna.
Aut acrem flammis sonitum dabit,
Omnia transformans sese in miracula rerum,
Ignemq;, horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter euanescens: cui insuper ueluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quicunque corpus & spiritum & sensum offendunt, fœtores, ululatus, planctus, stridores, uerbera, laceratus & uincula sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad uentos, aliis sub gurgite uasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerū in eius Necyomantia Alcinous Vlyssi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum
Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius
Vtrinq; assidens contundit uiscera uultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora solum inhabitant, sed nimio carnis sanguinisque affectu etiam in animalia sese præcipitant, & reptilium brutorumque corpora, cuiuscunque speciei ingressa, dæmonum instar illa obsidentes corripiunt. Astipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adserentes prauas animas sępe in reptilia & bruta pręcipitari. Neque tamen illa corpora ueluti essentiales formæ uiuificant & informant, sed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, siue per indistantiam localem illis adsistunt, ut motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, ut Ixion ad serpentum rotas, Sysiphus ad saxum: neque solum bruta, sed quandoque etiam homines corripiunt, sicut de anima Naboth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelestorum hominum uitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu male habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare possint, quemadmodū de Helia legimus, quòd sublato eo ex hominibus, inclinauit spiritus eius super Helisæū: & alibi legimus, abstulisse deū de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta uiris. Magnū hic latet, sed nō temere reuelādū mysteriū. Quandoq; etiam (quod tamen rarissimū est) tanta insania aguntur animæ,

Animæ prauæ, in bruta præcipitant

ut non uiuentium modo corpora perāt, sed in relicta sua cadauera quadam stygia ui remigrent,& ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmūdum inter se communibus uotis coniurasse, quem nam illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cū cane & equo suo uasto mandatur antro: cum quo & Asmūdus ob amicitię iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, adaperta specu, eductum Asmūdum luci restituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obsitum,& profluo ex cruda cicatrice sanguine cruētatum (quippe Asuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iussit: quam ille narrauit iis uersibus:

Danicæ historiæ lib. 5.

Quid stupetis qui relictum me colore cernitis?
Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygii numinis ausu
Missus ab inferis spiritus Asuit
Sæuis alipedem dentibus edit
Infandoq́; canem præbuit ori.
Nec contentus equi uel canis esu,
Mox in me rapidos transtulit ungues:
Discissaq́; gena sustulit aurem.
Hinc laceri uultus horret imago,
Emicat inq́; fero uulnere sanguis.
Haud impune tamen monstrifer egit:
Nam ferro secui mox caput eius,
Perfodiq́; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpretibus acceptū: Esse uidelicet, dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur ossa. Legimus etiā in Cretensiū annalibus, manes quas ipsi Catechanas uocant, in corpora remeare solitos,& ad relictas uxores ingredi, libidinemq́; perficere: ad quod euitandum,& quo amplius uxores non infestēt, legibus municipalibus cautū est, surgentiū cor clauo transfigere totumq́; cadauer exurere. Miranda proculdubio sunt hæc,& opinioni fortè inimica uideri possent, nisi fidem facerent & latæ leges, & creditæ antiquitatū historię. Neq; demum à Christiana religiōe alienum est, animas multas ante uniuersæ carnis resurrectionem suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari dei beneficio cum corporibus in gloriā adsumptos, multos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuimusq́; non raro, mortuorū corpora è sepulchris per dęmones sublata, proculdubio non in alium usum,

quàm in carcerandis torquendisq; suis manibus. Verum ad hos corporum carceres & uincula, accedũt etiam uilissimorum ac teterrimorum locorum habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum concutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorũ solis capax, ignaraq; syderum splendoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quo apud Homerum peruenisse fertur Vlysses ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis
Perpetua nebula cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquàm, nec cum declinat in undas
Sol uidet, æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uero oĩa illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricii antro, Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu multi memoria prodiderunt, atq; quę inibi uiderunt, & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidẽ istis maiora Saxo grãmaticus de Geruthi regia & Vgarthiloci cauo: Tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalibus stupendis prodigiis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerum miracula in eo mari illis uisa testatur, uim scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habẽtia hominum atq; animalium. & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub uultu humano membra cætera bestiis æqualia gerũt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi inanium atque dæmonum opera sunt: de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit qua Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, qua fertur Vlysses
Sanguine libato populum uouisse silentum.
Illic umbrarum tenui stridore uolantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam Insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quem noctu non tuto accederetur: ibiq; Cymbala & Crotalorum boatus, cũ inconditis quibusdã cachinnis, tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accolæ cõstanter asseuerabãt. Eoq; loci aliquãdo ebriũ iuuenẽ accessisse, & sub noctẽ apud tumuli specũ obdormiuisse, ibiq; post tertiũ tandem diẽ à quæritantibus repertũ, ac pro mortuo sublatum: cũq; paratis exequiis educeretur funus, subito experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq; perpessus fuisset, magna omniũ cum admiratione seriatim narrasse. Est etiã in Noruegia mõs quidam oĩm formidolosissimus, mari circũseptus, uulgo Hechelbergiũ nuncupant, inferni speciẽ præ se ferẽs, unde tantę eiulantiũ lachrymabiles uoces & clamores exaudiuntur, ut ad unũ fermè miliare circũ horrisoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes uultures atque corui nigerrimi circumuolantes, perterrefaciendq;

accessum prohibent: præterea fontes inde duo scaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intentissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aëreo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. Est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrisonũ uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouinciis istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupẽdam admirationẽ, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uero prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis pleriq; ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto aduersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuiq; qui elysios aliquando audierit, esse aliqualem localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum, donec cõsummatio rerum resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ò Clemens aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoadusq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes piis, latenter licet, semper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat tẽpus, ut tunc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sicut de quodam iusto euidẽter refertur in literis) quod trãstulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cũ cæteris gestum est, qui eius uoluntati placuerunt, ut ad paradisum translati, seruentur ad regnum: eorum uero qui non ad integrum potuere explere normam iustitiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ uero seruantur in bonis lętisq; regionibus, ut in resurrectione mortuorum cũ corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hęreditate potiantur. Ipse quoq; Irenęus in calce libri quem aduersus hæreses Valentianorum cõscripsit, ait: Cum dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus est, manifestũ est quia & discipulorum eius (propter quos & hæc operatus est dominus) abibunt animæ in inuisibilem locum definitum eis à deo, & ibi usq; ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem, post recipientes corpora, & perfecte resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodũ & dominus resurrexit, sic uenient ad conspectum dei: Nemo est enim discipulus super magistrũ:

Tertullianus.

Petrus Apostolus.

Irenæus.

perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinens definitum à patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à deo resurrectionis nostrę tempus pręannunciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactantius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus, De diuino præmio, inquiens: Nec quisquàm putet animas post mortem protinus iudicari: Nam omnes in una communiq; custodia detinentur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iustitia, hi pręmium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impiis recondentur in easdem tenebras ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius, quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum uiueret. Ambrosius uero in libro de Bono mortis, ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eo quod iusti qui præcesserunt uideantur usque ad iudicii diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicii diem: Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diē & uicti erubescāt, & uictores palmā adipiscātur uictorię. ergo dū expectatur plenitudo tēporis, expectāt animæ remuneratione debitā: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodē capitulo, uocat infernū locū qui nō uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secūdo de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finē uitę huius, adhuc tamē futuri iudicii ambigua suspēditur. Adstipulatur illis illud euangelicū, de extremo iudicio dicēte Christo apud Matthęū: Multi dicēt mihi in illa die, domine, domine, nōne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dęmonia eiecimus, & in noīe tuo uirtutes multas fecimus? & tūc cōfitebor illis q̄a nunq̄ noui uos. Ex quo sermone cōstare uidetur, eos usq; in diē illū fuisse de sententia sua incertos, ac miraculorū fiducia quę in Iesu nomine dū adhuc uiuerēt peregissent, quadā spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarū iudiciū in extremū diē dilatū est, putāt pleriq; theologi, nō solū iustificādis, sed etiam dānatis, piacularia suffragia ante præstitutā iudicii diē posse opitulari. Sic Traianum Cęsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illum non mulctæ noxa liberatum, sed animaduersionis iustitiam in iudicii diem prorogatum. Verum Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorii suffragiis reuixisse, uimq; gratuitam consecutum, qua à pœna scelerumq; nexu fuerit

Lactantius.

Augustinus.

Ambrosius.

liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorũ inferiis nec pœnam tolli, nec mulctæ detrahi, sed duntaxat dolorũ solatia & fomenta quædam adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui conspersione aquæ uideatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendũ iuuari, quanq̃ nihil sit ex pondere detractum. Communis tamen theologorũ sententia negat reis in Ditis antro preces & funebria quicq̃ suffragari. Verũ hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingeniũ frustra exacuerunt. Itaq; accedẽtes Augustini sentẽtiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarũ, & illum pauperem in refrigerio gaudiorũ, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligẽda illa flamma inferni, ille sinus Abrahę, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerii, uix à mansuetè quærentibus, à contentiose autẽ certantibus nunq̃ inuenitur. Sed istis iam omissis, ad ulteriora properantes, de animarũ restitutionibus disseremus.

Præclara Augustini sententia.

Quibus rationibus Magi & Necromãtes mortuorum animas euocare se posse putabãt. Cap. XLII.

EX his quæ iam dicta sunt patet, quòd animæ illæ quę post mortem adhuc relicta corpora diligũt, quemadmodũ sunt animæ corporum sepultura debita carentiũ, seu quę corpus suum uiolenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant, tanq̃ circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his mediis per quæ quondam suis cõiungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores nidoresq; facile euocari & allici possunt, adhibitis etiã certis artificialibus luminibus, cãtibus, sonis & huiusmodi, quę ipsam animæ imaginatiuã spiritalemq; commoueant harmoniã, sacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, nõ neglectis, propter rationalem animæ portionem natura superiorem. Sic Phytonissa euocasse legitur Samuelem: sic Thessala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poëtas & huiusmodi rerum narratores, animas mortuorũ non euocari absq; sanguine & cadauere: umbras autẽ ex illorũ fumigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina, tanq̃ aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quemadmodũ hæc apud Homerũ lõga instructione Cyrce docet Vlyssem. Arbitrantur autẽ, hęc non nisi in his locis duntaxat fieri posse, ubi huiusmodi animę plurimũ uersari dinoscunt, uel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictũ eas alliciens, uel propter affectum aliquem in uita quondam impressum, animã ipsam ad certa loca trahentẽ, uel propter loci, ad cuius tartaream naturam iccirco purgãdis uel puniendis animis aptum, cuiusmodi loca plurimũ experiẽtia uisionum nocturnarumq; incursionũ & cõsimilium phantasmatũ occursione cognoscũtur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet

executio criminalis iudicii,& in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, uel ubi occisorum cadauera necdum expiata nec rite sepulta recẽtioribus annis subhumata sunt. Expiatio nanq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debite adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicii repellit. Hinc necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterreaneosq; dæmones responsa petit, alliciens illos in mortuorum cadauera, per stygia quædam carmina & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia & impias immolationes, quales apud Lucanũ legimus, de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pompeio omnem Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiam in Phigalia Arcadiæ ciuitate quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi, & animarum quæ uita functæ essent euocatores, & sacræ literæ testantur, Phytonissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enimuero etiã sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromãtiæ species, una necyomantia, erigens cadauer quę non fit absq; sanguine: Altera scyomantia, in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinẽ proprietatemq; ualde familiarẽ: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quãplurimum, illorum opera freti necromantici, illicitos accendũt amores, immittunt somnia, & morbos, & odia, passionesq; consimiles, ad quas tunc possunt etiam conferre uires animarum illarum, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuuias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quod prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uiolẽter auulsæ, hominũq; non expiatorum & sepultura carentium, circa corpora immorantur, & ad cognatum sibi trahantur, facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis uel partis eiusdem assumptione allicientes, tum stygiis inuocationibus compellentes, obtestando per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura carentium uagabũdas umbras, manesq; Acheronte remissos, & hospites inferum, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; horrenda damnatorum desideria, dæmonesq; superbos, ultores scelerum. Qui autem uere animas suis corporibus restituere debeat, oportet illum scientem esse, quę sit animæ natura propria, unde progrediatur, quantis & quot gradibus perfectionis referta, qua intelligẽtia communita, quibus mediis in corpus diffusa, qua harmonia cũ ipso fuerit cõpacta, quam affinitatem habeat cũ deo, cum intelligentiis, cũ cœlis, cum elementis & cæteris omnibus, quorum imaginẽ & simulacrũ te-

Necromantiæ species duæ.

Aĩam uere corpori restituere cupientẽ, scire q̃d oporteat

net, deniq; quibus influxibus compaginatũ sit corpus: hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ non hoĩm, sed solius dei est, & quibus ille uoluerit cõmunicare, sicut Helizæo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursum diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atque hic notandũ est, quia accidit aliquãdo hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamen non desinit esse: & licet ille homo iam uere mortuus dici possit, quatenus mors est carentia uiuificãtis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, potestq; rursum expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparẽt miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles & Iudæoss multa uisa sunt, è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereũ quẽdam Pamphilium, inter eos qui in acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius uiderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo. Caput XLIII.

Aĩa humana qbus cõstet.

Nima humana constat mente, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio nisi per mentem illuminetur, ab errore nõ est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucescente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo est supereminens omnẽ intellectũ: quapropter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quando infunditur menti, fit intellectualis atque intelligi potest: deinde quando per mẽtem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur nõ solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uero exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifeste sensibilis, donec transierit in corpus elementale, siue simplex aëreumq;, siue compositum, in quo efficitur lux manifeste uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldęorũ philosophi, stupendam quandam narrãt mentis nostræ potentiam, uidelicet fieri posse, ut mens ipsa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radiis per singula media, usq; ad hoc crassum, tenebrosum, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumĩe circũfundat, reddatq; stellis simile & æque coruscans, tum etiam radiorum suorum copia

ac leuitate tollat in altum, tanq̃ stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statū corpus ueluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorū, quando baptizato Eunucho in India, statim inuētus est in Azoto, & de Abacuc similia apud Danielē. Sic alii penetrantes clausas portas, custodes & uincula euaserūt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, q uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somniis, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minime possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio & exterminata. In quolibet autē homine est ista uirtus, & inest animę humanę à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secundum exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousque imaginatiua uirtus sua transcendat & ungatur cum uirtute uniuersali, quem Alchindus, Bacon & Gulielmus Parisiēsis, uocant sensum naturæ, Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculi appellant: efficiaturque cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa æetherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, & notiones, & scientiam rerum uerarum, adeo ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adispiscatur tantam potentiam, ut possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uoluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spatia, ac si illa sensibus suis à pręsente obiecto comprehenderent, & potest in modico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut se possit insinuare cui uelit, nulla loci neque temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atque quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunq̃ secum trahat graue corpus, non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quādo fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseuerauerit que incorrupta suique similis. Sed nunc ad exemplar tā copioso lumine cœlestium stellarum animæ abūdant, & ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeo, ut non possent intendere filii Isräel illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas, sic Zoroastem trāsfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic

Sensus naturæ, æthereus & uehiculi.

corpora nostra post mundi iudicium quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; ut solem & lunã hac ratiõe dicere possumus. Quod quidẽ fieri posse, factũq; fuisse, Auicebrõ Maur⁹ atq; Arabs Auicẽna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldęorũ schola fatẽtur & ostẽdunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circunuentum, animo sic exarsisse, uisumq; barbaris lumẽ fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: idipsum & de se prodidit sapiens quidam ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent: neq; ea animi uis sola in hominibus, sed etiã in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberii, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouit corpus per locum, regit in loco, alitq; in torpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominãtur uirtutes, una uidelicet quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam ubi de passionibus animæ tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiam dictum est ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaq; per naturam coporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uero est supra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi cœlestium corporum influentiis, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliumq; passiõibus & occursum distrahitur: quãdoq; anima sese totam replicat in rationẽ, uel res alias argumentãdo indagans, uel cõtemplando semetipsam. Possibile enim est, ut pars rationalis animæ, quẽ possibilem intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine cõuersione ad phantasmata libere discurrat & operetur. Tãtum deniq; est rationis ipsius imperiũ, ut quotiescunq; aliq̃d incurrit uel in mentem, uel in idolum, uel in naturã, uel in corpus, nõ potest transire in animã, nisi ratio sese ad hoc intẽdat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicq̃ percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: cõprehendit autem quando uacat, non quando in aliud inhiat, sicut palam uidemus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis

Animæ idolum quid.

Duæ in idolo uirtutes

q̃ animi paſſiones, nec quodcunq; ſenſibile in animã poſſet agere uel penetrare, niſi per rationis ipſius iudiciũ. Itaq; per ſuum actum, non per ullam foriſecam uiolentiam poteſt animus uel affici uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipſo facto comprobarunt. Sic Anaſarchus Abderites philoſophus, iuſſu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in ſaxum concauũ coniectus, ferreis malleis dum cæderetur, corporis pœnam negligens, aiſſe fertur: Tunde tũde Anaſarchi uaſculum, Anaſarchum ipſum nihil terres. Iuſſitq; tyrannus illi linguam præſcindi: at ille propriis dentibus præſciſam in tyranni faciem conſpuit. *Anaſarchi conſtantia.*

De gradibus animarum, & earũdem interitu aut immortalitate. Cap. XLIIII.

Mens quia à deo eſt, ſiue à mundo intelligibili, iccirco immortalis eſt & æterna: ratio autẽ cœleſtis à cœlo ſuæ originis beneficio lõgæua eſt: idolum uero quia ex materiæ gremio ac ſublunari natura dependet, interitui atq; corruptioni ſubiicitur. Anima itaq; per mentem ſuam immortalis, per rationem in ęthereo ſuo uehiculo longęua, ſed reſolubilis, niſi in noui corporis circuitu reſtauretur: nõ ergo immortalis eſt niſi uniatur menti immortali: ita idolum animæ ſiue ipſa ſenſibilis & animalis anima, quia ex corporeę materię gremio educta eſt, reſoluto corpore unà cum illo interit, aut in corporis ſui reſoluti uaporibus non diu ſupereſt umbra, nihil participãs immortalitatis, niſi ipſa quoq; ſublimiori potentiæ uniatur. Quæ igitur mẽti unita eſt anima, hæc dicitur anima ſtans & non cadens: uerum non omnes homines mentẽ adepti ſunt, quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam deus pater tanq̃ certamen præmiumq́; animarũ proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis ſenſibus mancipati, irrationalibus animalibus ſimiles facti, eundem cum eiſdem ſortiũtur interitum, ſicut ait Eccleſiaſtes, inquiens: Vnus interitus eſt hominis & iumentorum, & æqua utriuſq; conditio: ſicut moritur homo, ſic & illa moriuntur. Similiter ſpirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant pleriq; theologorũ, huiuſmodi animas nullam manere immortalitatem poſt hoc exutũ corpus, niſi ſolam ſpem reſurrectionis, quando omnes homines inſtaurandi ſunt. Talem Auguſtinus refert fuiſſe Arabum hæreſim, qui animas ſimul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo ſurrecturas. Quicunq; uero diuina gratia fulti mentẽ conſecuti ſunt, hi ſecundum operum comparationẽ immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia ſua cuncta complexi, quæ in terra ſunt, & quæ in mari, & quæ in cœlis: & ſi quid eſt præter ea ſuper cœlum, ut ipſum quoq; bonum intueantur: quos uero mediã uitã uiuere contingit, licet diuinã intelligentiam non ſint conſecuti, ſed eius quandã rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore exceſſerint, ad ſecreta quædam relegatæ receptacula, ubi ſenſibilibus uiribus affectę ac in quodam actus genere uerſantes, ex opi- *Non omnes homines mẽtem adipiſcuntur.*

natione,& irascibili,& concupiscibili uirtutibus,aut effuse lætantur,aut grauiter dolent,in qua opiniõe fuit etiam diuus Augustinus in eo libro , quem scripsit, De spiritu & anima. Hanc animã Indorum,Persarũ,Aegyptiorum & Chaldæorũ sapientes,corpore suo longęuè superuiuere tradiderunt, tamẽ non protinus immortalem fieri,nisi per transcorporationẽ:uerum theologi nostri de his longe aliter philosophantur,dicunt enim , quod & si animarum omniũ cõmunis sit origo & idem ortus,diuersis tamen gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt,non solum accidẽtalibus , sed gradibus quibusdã intrinsecis,in essentia ipsarum radicatis , quibus unaquæq; anima differt ab alia,per illud quod est ipsi proprium:quam sententiam ita tenet Ioãnes Scotus : & Parisienses theologi ita sentiendum esse in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus , & sortitus sum animam bonam , uidelicet meliorem quàm multi alii . Et secundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus suis unaquæq; capax est sui muneris, quod suscipit à deo donum gratuitum,sicut legitur in euangeliis: Quia uni dedit quinque talenta,alii duo,alii unum,unicuique secundum propriam uirtutem :& Apostolus inquit:Dedit aliquos fieri apostolos , alios prophetas,alios euangelistas & doctores,ad consummationem sanctorum in opus ministerii , in ædificationem corporis Christi. Sunt enim (ut inquit Origenes) quædam inuisibiles uirtutes , quibus ea quæ sunt super terrã dispẽsanda credita sunt, in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur : quare alius summum gradum sapientiæ aut dignitatis attingit , alius paulò distat à bestiis,& bestias pascens fit semibestia: alius uirtutibus abũdans & fortuna diues, alius uel nihil uel modicum habet,sępe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo & datur habenti. Atque ea est diuina iustitia, in distributione donorum,ut correspondeant uirtuti uniuscuiusque recipientis,quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum , ut quæ sit proportio munerum ad munera , & meritorum ad merita,eadem sit proportio prę miorum ad præmia . Illud tandem sciendum est,quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem : unam diuinam per imaginam diuinæ proprietatis,alteram intellectualem per formalitatem participationis cum intelligentiis:tertiam rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis: quartam animalem siue naturalem,per communionem ad corpus,& ad hæc inferiora,ut nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile,tam excellens , tam miraculosum , quod anima humana suam diuinitatis imaginem complexa,quam uocant Magi animam stantem & non cadentem,sua propria uirtute absque omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante & non cadente.

Aiæ nobilis, quadruplex operatio.

Anima stãs & nõ cadẽs

De uaticinio & furore.

Caput XLV.

Aticinium est quo perciti sacerdotes uel alii,& rerum causas cernunt,& futura etiam præuident,quando scilicet à diis, uel à dæmonibus descendunt in illos oracula,spiritusq; tradũtur ab eis, quos quidem descensus uocant Platonici superiorum animorũ in nostros animos illapsiones: & Mercurius uocat eos dæmonũ sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dęmones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerunt, quos hominũ ingredi corpora solitos,& eorum uti uocibus & linguis ad futurorũ prædictiones, & constanter credidit antiquitas: de qbus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verum Cicero Stoicos secutus,præscientiam futurorum tantundẽ diis cõpetere affirmat:& Ptolemæus astrologus ait:Soli numine afflati, prędicunt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus,inquiens:Non enim uoluntate humana allata est aliquãdo prophetia,sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Quod autem futurorum uaticinia,diuinarumq; illapsionum propria sit,affirmat Esaias inquiens: Annunciate nobis quæ uẽtura sunt,& dicemus quia dii estis uos. Illapsiones uero huiusmodi siue sensus non transferunt in animam nostram,quando illa in aliud quidem attẽtius inhians est occupata:sed transeunt quando uacat:uacatiõis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor,raptus & somnium, de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

Futurorum præsciẽtiã solis diis cõpetere.

Tria uacatiõis genera

De prima specie furoris à Musis. Caput XLVI.

Vror est illustratio animæ à diis uel à dæmonibus proueniens, unde Nasonis hoc carmen:

Est deus in nobis,sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato hũc definit per alienationem & nexum:abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitãtur,ab animali homine alienus,numini adhæret, à quo suscipit,quę propriis uirib⁹ nequit indagare:quãdo enim anim⁹ liber & solutus, relaxatis corporis habenis, uelut incustodito carcere, licentius egressus,membrorum uincula transgreditur, nullo cohibente, suis stimulis impulsus,diuino spiritu concitatus,omnia cõprehendit & futura præuidet. Sunt autem quatuor diuini furoris species, à singulis numinibus procedẽtes, scilicet à Musis,à Dionysio,ab Apolline,& à Venere. Primus itaque furor à Musis procedens,hic animũ suscitat atque temperat,redditq; diuinum,per res naturales superiora trahendo ad inferiora: sunt autem Musæ sphærarum cœlestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum ad inferiora fit attractus:horum inferior sphæram lunæ referens, tenet quæ ex uegetabilibus sunt, ut plantas, fructus arborum, radices, & quæ ex materiis durioribus sunt, ut lapides & metalla, earum alligationes & suspensiones:sic fertur quòd lapis selenites,& lapis hyenæ præstant diuinationem: similiter uerbena & herba theangelida uaticinium præstant,

Furoris diuini quatuor species.

Furor à Musis.

quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus referẽs Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpæ, si quis ipsum recens palpitansq; uorauerit, diuinationi & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabi Moses Cusensis in commentariis super Leuiticum, esse animal ידוע Iedua dictum, humanę formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigitur: & quantũ longitudo illius funiculi protrahitur omnia circumuescens deuorat atq; consumit, uisumq; fallens capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præciso expirat: cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impositis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphæræ Veneris: hic tenet pulueres subtilissimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad sphęram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiam turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantẽ animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadã harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, cõceptus & motus, de quibus omnibus supra patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes moralesq; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & uenerationes, quorum stupore aliquando phantasia atq; ratio sic infrenantur, ut subito omnes suos actus prætermittant: unde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue deo alicui siue dæmoni exposita, supernos diuinosq; concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas ac Pythiæ sacerdotes in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, &
Contẽplatio tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapientię, cum admiratione suspẽsam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, speculatio autem discursus quidam est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referens cœlum stellatum: hic cœlestium corporum obseruat situm, motum, radios & lumen: tenet quoq; imagines annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quibus supra dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ sphæræ siue ipsi uniuerso: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas in

telligentiarum cœli obseruat influentias, cæteraq; mysteria, quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciũt, & uelut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atque ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uittæq;
Da requiem, soluens priscas cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite serta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manu ramum laurus auferte uirenteis,
Linea sitq; omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio.

Caput XLVII.

SEcundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcismata, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitẽt, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia oraculisque repletur, non in signis aut notis, aut coniecturis, sed concitatione quadam animi, ac soluto liberoq; motu: sic Bacchus Bœotiis, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionem, quandoq; per expressam uocem: sic Socrates à suo dæmone regebatur, cuius monitis sedulo obtemperabat, cuius uocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis sæpe uisa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles præbere & comites, cuius exempla multa sunt in sacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele & multis aliis. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cum angelo Raziele: Sem filius Noë, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cũ Peliele: Ioseph & Iosue & Daniel, cũ Gabriele: Moses cum Metattron: Helias, cum Maltiele: Tobias iunior, cum Raphaële: Dauid cum Cerniele: Manne cum Phadaële: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Hasmaële: Esdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaële. Nonnunq̃ spiritus isti uirtute sua animatũ & organicum corpus, siue brutũ siue rationale, ingrediũtur & corripiũt, ac anima illius tanq̃ basi utẽtes, per corporea

Quos angelos antiqui patres familiares habuerint.

instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestum est, & in Saul, in quem insiliit spiritus domini & prophetabat. De istis sic ait Apollo in responsis apud Porphyrium:

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aera uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocua, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline. Caput XLVIII.

Ertius uero furor ab Apolline procedit, scilicet mundi mente: Hic sacris quibusdam mysteriis, uotis, sacrificiis, adoratiōibus, inuocationibus & sacris quibusdam artificiis, uel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dii sui spiritus uirtutem infuderunt, animam supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusq; coniūgendo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaëlem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate uescebatur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, oīs literaturæ expertē, taliter illuminasse, ut repētino fulgore circūfusus, inopinate tam alta legis mysteria in cœtū sapientum concionaretur, ut astantibus omnibus stupori fuerit: & de quodā Heraisco Aegyptio memoriç proditum est, illum diuina quadam natura prçditum, ita ut solo simulacrorum contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoq; in sacris literis, cum Saul esset inter prophetas, insiliisse sup enim spiritū dñi & prophetasse: cūq; à propheta℞ cuneo abiret, cessesse prophetare. Simile accidit lictorib⁹ illis quos misit Saul ut caperēt Dauid: qui cum uidissent cuneum prophetarū, & Samuelem stātem super eos, factus est spiritus domini etiam in illis, & prophetarūt etiam ipsi. Tanta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut etiam propinquos illis corripiat, similiq; spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & iterum ex sapiente ignorātem: est enim ars quædam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, exornandi, & illustrandi, fidelem & purum hominis animū, ut ex ignorantię tenebris repente ad sapientiæ & doctrinarū lumina euehatur: est econuerso facultas immūdos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinæ suç ignorantiæ restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorū quorundam auocamento ac delinimento soporari & externari ad prçsentium obliuionem, ita ut remota corporis me

Ars mira.

moria, redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus ac furore diuino afflatus, futura rerum præsagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur: nam per inuia uadunt, atque in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonii, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo diis sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritum, & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsa etiam in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam, & utrobique hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique circunfunditur, eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhærens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in branchis, quæ in axe consedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumq; undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editaque plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi solebāt: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarii Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim dimittebant: peractisq; certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, responsa dabantur: prospera, si undæ iniectas placide retinuissent: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata aut uictimæ, idem præsagii læti aut tristis, iniectorum retentione uel reiectu ostendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquā de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoque quod de Paliscorum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deiiciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uero falsa & dolo malo peierata, statim mergebantur unà petentes: tum exiliens subito ignis, correptum periurii reum, in ci-

Vates numine afflati, nemine timent

neres exurebat. Erat quoq; in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur & sonitum edidit: erat & ibidem statua uirgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ prope aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in Epistola Ausonii ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radiis ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. Caput XLIX.

Vartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit & transmutat, efficitq; deo penitus similem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum: hic enim in naturam dei trãsit, qua ipse sit deus: hic dæmonum genus nouit, utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate confisus. Anima itaq; iam cõuersa, deo quoq; similis effecta, sic à deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis cõtactu omnia cognoscat: ideoq; amorem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in deum sic conuersa, & supra intellectualem sphærã sublimata, præter hoc quod integra sua uirtute uaticinii ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora q̃ ipsa mũdi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quẽadmodum cœlum imagine sui, & suo lumine atq; calore ea agit quę uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis uel ipsa experientia notissimum est) sic etiam deus per sui imaginem ac lucem ea perficit, quæ mũdus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem dei homo est, saltem qui iam Venereo furore deo similis effectus, sola uiuit mente, atq; capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores ac Cabalistas diffinitur, esse lumen dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominẽ ait esse uel cœlicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

Amor cur cæcus. *Miraculum.* *Anima hois.*

De raptu & extasi, & uaticiniis quæ iis qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus cõtingunt. Caput L.

Aptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ à deo proueniens, per quem deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad supera. Huius causa est in nobis cõtinua cõtemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione animum incorporeæ sapientiæ coniungit, eatenus uehe-

Raptus qd.

mentioribus ſuis agitatiõibus ipſum à ſenſibilibus corporeq; ſeuocat, & (ut inquit Plato)taliter quandoq;,quòd nonnunq̃ corpus ipſum uel effugiat & quaſi diſſolui uideatur,quemadmodum Aurelius Auguſtinus narrat de ſacerdote Calamenſi (cuius ſupra meminimus) Iacebat,inqt,ſimilimus mortuo,ſine anhelitu:& cum ureretur & ſecaretur,non ſentiebat. Tãtum igitur eſt animæ imperium,quando ſcilicet ſuam naturam fuerit adſecuta,nec ſenſuum illecebris grauata,ut uirtute ſua ſubito aſcendat,non modo in corpore manens , ſed etiam aliquando compedibus ſoluta extra corpus uolitans ad ſupercœleſtem cohabitationem,ubi iam deo q̃ proxima & q̃ ſimilima,diuinorum effecta receptaculum,diuino lumine oraculiſq; repletur. Vnde inquit Zoroaſtes: Aſcendendũ tibi eſt ad lumen ipſum,& ad patris radios,unde tibi miſſa eſt anima,plurimam induta mentẽ. Et Triſmegiſtus ait: Aſcẽdere te oportebit ſupra cœlos,choriſq; dæmonum longe abeſſe, & Pythagoras ait:Si tu relinquendo corpus in ætherem liberũ transieris, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetẽ,Socratem,Xenocratẽ,Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagorã & Zoroſtem, raptu ſolitos ſeuocari,atq; ſic multarum rerum ediſcere ſapientiam. Legimus etiam apud Herodotum,fuiſſe in Procõneſo philoſophum mirifice ſcientiæ Atheum nomine,eiuſq; animã quandoq; corpus exire,ac poſt uiſa longinqua ſpatia curſus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius,conſueuiſſe animã Harmonis Clazomenii,eamq; relicto corpore uagari ſolitã,multa quoq; ac uera è lõginquo nunciare. Et ſunt adhuc in hunc diem apud Nouergios & Pilappios perplures, qui ſe in totum triduũ ſeuocant à corpore, reuerſiq; multa à longinquis renunciant:atq; illos interea cuſtodire oportet,ne quod uiuũ animal illos ſupergrediatur contingatq;,aliàs ferunt in corpus ſuum non reuerti. Sciendũ ergo quòd(iuxta Aegyptiorum doctrinã) cum anima lumen ſit quoddam ſpirituale,quando à corpore eſt ſoluta,omnem locum & omne tempus cõprehendit,non ſecus atq; lumen in laterna incluſum ,quia aperta , uſq;quaq; diffunditur ,neq; deficit: nã ubiq; eſt & ſemp: & Cicero in ſuo de Diuinatione libro ait: Nec aliquãdo animus hominis diuinat,niſi cum ita ſolutus eſt, ut ei planè nihil ſit cum corpore aut parum . Cum igitur peruenerit ad illũ ſtatum qui eſt ſupremus gradus contemplatiuæ perfectionis , tunc rapitur ab omnibus creatis ſpeciebus,& intelligit non per ſpecies acquiſitas,ſed per inſpectionẽ ad ideas,omniaq; in idearum lumine cognoſcit : cuius luminis Plato dicit pauciſſimos homines participes fieri in hac uita , ſed pene deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur,atq; in ipſis ſæpiſſime ſicut in raptu uaticinia proueniunt , quo quidem uaticinãdi genere legimus Herculem Arabeſq; q̃ plures excelluiſſe. Et ſunt quædam uaticinia,quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media ſunt,uidelicet quæ ex paſſionis alicuius exceſſu, ut amore nimio,uel triſtitia,uel inter crebra ſuſpiria,aut in mortis agone futu-

Aĩa à corpore ſoluta omnẽ locũ & tẽpus comprehendit.

ra pronuntiant,ſicut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum
Expauit uitreo ſub gurgite remos.

Ineſt enim animis noſtris quædã uis perſpicua & capax rerũ oĩm, ſed caligine corporis & mortalitatis obſita & impedita,poſt mortẽ autẽ immortalitatem conſecuta & à corpore ſoluta,plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis & ſenecta debilitatis,nonnunq̃ aliquid inſueti luminis,quia anima tunc ſenſibus minus præpedita eſt,& acutius intelligit, & iam quaſi paululum relaxata uinculis,corpori amplius non omnino obnoxia,& quaſi loco quo migratura eſt uicina,reuelationes facile percipit,quæ agoniis ſuis permixta,ſibi tũc offerũtur. Vnde Ambroſius libro de Fide reſurrectionis ait: Anima noſtra corporeum iſtud euadere geſtit ergaſtulũ, quæ motu aëreo libera neſcit quo uadat aut unde ueniat. Scimus tamẽ quòd corpori ſuperuiuat,& ea iam depoſitis proprii ſenſus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ ante ſita in corpore non uidebat, quod exemplo dormientium poſſumus æſtimare,quorum animi uelut quieti ſepulto corpore ad altiora ſe ſubrigunt,& renunciant corpori rerum abſentium uel etiã cœleſtium uiſiones.

De ſomnio prophetico. Caput LI.

Omnium dico nunc,quod ex ſpiritu phantaſtico & intellectu inuicem unitis,aut per illuſtrationẽ intellectus agẽtis ſuper animã noſtrã,aut per mirã reuelationẽ numinis alicuius,purgata atq; tranquilla mẽte procedit: ab hoc enim anima noſtra uera recipit oracula,affatimq́; nobis uaticinia præſtat: nã in ſomniis & interrogare uidemur,& diſcere,& legere,& inuenire: multa quoq; dubia,multa cõſilia,multa incognita inopinataq́;,neq; unq̃ tentata animis noſtris, nobis in ſomniis pateſiũt,apparentq́; imagines ignotorũ locorũ,& ſimulacra hominũ tam uiuentiũ q̃ mortuorũ: portẽdunturq́; futura quæ nondum prouenerunt,& reuelantur proueniſſe uſpiam,quæ nulla adhuc ſcientiæ fama innotuerunt: & hæc ſomnia nulla egent alia interpretãdi arte,ſicut illa de quibus in primo libro locuti ſumus,quæ diuinationis ſunt,non præſcientiæ: contingitq́; eos qui uiderunt,ut plurimũ non intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) ſicut uidere ſomnia,eſt à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, eſt à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demerſus cõmercio ſopitus eſt,aut ſpũs imaginatiuus ſiue phãtaſticus tã hebes ac impolitus eſt,ut ſuperni intellectus ſpecies influentesq́; imagines nequeat excipere,exceptasq́; retinere,hic ad ſomniorũ uaticinia planè inutilis eſt: Oportet ergo ualentẽ uera recipere ſomnia,ſpiritũ phantaſticum purum, inconcuſſum imperturbatumq́; ſeruare,atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præſideat atq; innoteſcat: talis nanq; ſpiritus uaticiniis aptiſſimus,omnium idolorum à rebus undiq; manantium (ut inquit

Sõnia uidere,& ea intelligere, unde cõtingat.

Synesius) speculū est clarissimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potius grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis aut iracundiæ uitiis, castè cubitū euntes dormimus, tunc anima nostra pura atq; diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes & refulgentes à mentibus diuinis in se suscipit radios & effigies, atq; tanq̃ in quodam deifico speculo, omni intellectus uulgari indagatione rationisq; discursu longe quidem certius, clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neq; etiam tunc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritum suum meditatione trãquilla ac religiosa, tum per uictum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicunq; uero cõtrà phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quemadmodum luscus oculus, propter debilitatem confuse indiscreteq; iudicat: sic etiam quãdo crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit, quam ob causam Amphiaraus uates (ut legim⁹ apud Philostratū) uolentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à uino autem triduo abstinere: quia non possit recte uaticinari anima, nisi esset uino ciboq; liberata: sobriis enim animis ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dii tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile.

Philostratus lib. 2. ca. 14.

Nuncie futurorum uaticinator maxime,
Accedis ad animas sonum quiete demulctas.
Easq; compellans suscitas mentem,
Sententias numinum beatorum eis per somnium subinseris,
Silens silentibus animis uentura pronuncians,
His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respõsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, uel saltem suarum immolationum uelleribus, religiosius incubarent, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Et paulo post canit:
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus.

Et q Lacedæmoniis præerāt(quod ait Cicero)in Pasiphaē phano somniādi causa recubare solebāt: idē fieri in templo Aesculapii,à quo uera immiti somnia putabātur.& Calabri Podalyriū Aesculapii filium consulturi,iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant: sic nanq; in somniis, de qua quisq; re scire cuperet,admonebatur. Familiarissimum autem tēpus somniorum est nox,quādo sensus uagis obiectis & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati,nec metus pulsat animum,nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens,diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autem(ut ait Rabi Iohenan in libro Senatorum)somniorum uerorum quatuor genera: Primum matutinum,quod inter somnium & uigiliam fit:secūdum, quod quis uiderit de altero:tertium,cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostenditur:quartum,quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quòd ait Ioseph ad Pharaonem, inquiens: Quod autem uidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium,firmitatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit & mente agitat eundo dormitum,sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autē alienorum somniorum interpretem habere scientiam qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium,& cognoscere mores omnium gentium,secundum leges quas receperunt de deo & de angelis. Illud pręterea sciendum,uix aliquod aut nullū somnium esse absq; re aliqua inani,sicut nullum frumenti granum absq; paleis,quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somnium testatur,quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult insomnium hoc quod uidisti? num ego & mater tua & fratres tui,adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodū matre effectū nō est cōsecutū. Hæc etiā Rabi Iohenā in libro prænominato:cui accedēs Rabi Leui,omne somniū propheticum nō pluris q̄ adusq; duos & uiginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suę decimoseptimo somniauit quod postea ętatis suæ tricesimonono prodiit in actū. Volens itaq; nūc diuina suscipere somnia,sit corpore bene disposit⁹,& cerebro à uaporibus, animo à perturbatiōibus libero, eoq; die abstineat à cœna, nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculū mūdum & nitidum,etiam exorcizatum & sacratum,in quo facto suffitu,inūctis temporibus, obuinctis digitis somniorum annulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationibus numine, stratum petat,intēta cogitatione sup re quā scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia,cū uera intellectus illuminatione. Quicūq; igitur ea quę in his libris sparsim de hac re diximus coniungere nouerit,oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

Sōniorū tēpus,nox est.

Sōniorū uerorū genera quatuor.

Inanes res somnijs permixtæ.

Ad diuinorū somniorū susceptionem quæ requirantur.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus.

Caput LII.

Vnt etiam ſortes quædam diuinam oraculorum poſſidētes uirtutem, ac tanquam diuini iudicii indices, antea multa prece & obſecratione illorum qui hoc exquirunt petitæ, aliquando etiā à deo ipſo fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur de hirco offerendo domino, & de capro emiſſario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Iſraël. Iam uero & Moſes, & Ioſue, miſſis ſortibus in conſpectu domini diuiſerunt terras & hæreditates tribubus Iſraël ſecundum pręſcriptum dei. Apoſtoli Chriſti præmiſſis precibus, per ſortem elegerūt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie domini nauigaret Tharſum, ſuborta tempeſtate nautę per ſortem inuenerunt illum cauſam periculi, proiectumq́; in mare ceſſaſſe tempeſtatem. Narrat Ceſar de. M. Valerio Procillo capto ab hoſtibus, ter ſortibus conſultum, utrum igne ſtatim necandus eſſet, an in aliud tempus reſeruandus, ſortium beneficio euaſiſſe incolumen. Erat quondam apud Buram Achaiæ oppidū Herculis oraculum ex talis & abaco conſtitutum, ubi conſulturus de re quapiam, poſt peractas deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum ſitum atq; figuras obſeruās uates, quid uenturum eſſet, in abaco ſcriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hoſtiarum oſſibus confecti. Illud uero ſciendum uetuſtos patres non ſolitos qualibet leui de cauſa mittere ſortem, ſed aut neceſſitate aut grandi utilitate urgente, nec niſi cum magna religione, reuerētia, expiationibus, ieiuniis, munditia precibus, inuocationibus, uotis, ſacrificiis, cōſecrationibus, cæteriſq́; adhibitis religionum ſacris myſteriis. Solent enim ſacra ipſa operibus noſtris rite præmiſſa, ut maxime diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam, diuinorumq́; ſpirituum pręſentiā, quorum diſpenſatione ſorte directa, rei quæſitæ ueram ſuſcipimus ſententiam. Oportet ergo quemcūq; per ſortes operantem, accedere animo bene diſpoſito, non perturbato, non diſtracto, & cum forti deſiderio, firma deliberatione ac conſtanti intentione ſciendi id quod quæſitum fuerit: præterea erga deum & cœleſtia puritate, caſtitate, ſanctimonia pollētem, indubia ſpe & firma fide, ſacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini ſpiritus congrediantur, diuinaq́; uolūtas innoteſcat: ſic nanq; ſi fueris diſpoſitus, uirtute ſortium maxima ſecreta tibi patefient, eriſq́; uates ueridicus, præteritorum, pręſentium & futurorum, de quibus fueris requiſitus. Quod autem de ſortibus hic diximus, etiam in ominū & notaminum auguriis obſeruandū eſt, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam uaticinandi cauſa nobis præfigimus, aut ſignū poſtulamus, ſicut uernaculus Abrahę Eleazar, & Gedeon iudex in Iſraël feciſſe leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurii ſimulacrum, ubi omen accepturus, ſuffito thure & accenſis lucernis quæ ante aſtabāt, oblatoq́; patrio numiſmate in ſimulacri dexteram, tum quodcūq; percūctari uoluiſſet, in ſimulacri aurem inſuſurrabat, moxq́; ambabus manibus obtu-

Nō temere ſortiebantur antiq patres

Diſpoſitio eius, qui per ſortes uult operari.

ratis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico apertis auribus, quã primã uocẽ excepisset, sibi pro rato omine, & tanq̃ dato oraculo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanq̃ à casu uel à fortuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & sublimioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neq; cadunt præter intẽtionẽ eas moderãtis. Nonne in electione Saul in regem Israel, sors in illũ casu & fortuito cecidisse putabatur? Attamẽ iam antea à dño statutus fuit rex & unctus à Samuele propheta: & q statuerat illũ regẽ deus, disposuit & sortes ut caderent super illũ. Atq; de his hactenus satis.

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere oracula. Caput LIII.

QVicunq; ad supremũ animæ statum accedere cupiens, ad oracula petenda proficiscitur, oportet eũ caste sanctéq; dispositũ, purũ mundũq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; peccatorũ cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; animum penitus segregare & purgare, quatenus naturæ permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi passionibus, omniq; irrationali cõditione, quæ sequitur eam tanq̃ ferrũ rubigo, rite cõponendo & disponẽdo quæ ad mẽtis pertinẽt tranquillitatẽ: sic enim ueriora efficacioraq; accipiet repõsa. Quibus uero purgetur animus, & in diuinã suam restituatur puritatẽ, à religiõe nobis sapiẽtiaq; est perdiscendũ: neque enim sine religione sapientia, nec sine sapiẽtia probãda est religio. Sapiẽtia enim (inquit Solomon) lignũ uitæ est his qui apprehenderint eã: & Lucretius ait, eam esse inuentũ dei, seu spiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus inclyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationẽ diuinã, unde Democritus nullos uiros sapiẽtes arbitratur, præter illos qui furore quodã diuino perciti sunt, quẽadmodũ Minos ille Cretẽsis, quẽ ferunt à Ioue cũcta didicisse, cũ esset ei in Ida mõte frequẽs cũ deo cõuersatio: sic etiã Melesagorã Eleusinũ Atheniẽses ferũt à nymphis edoctũ: sic & Hesiodũ cũ esset pecudũ pastor in Bœotia, gregem iuxta quendam Helicona montẽ egisset, legimus à Musis condonatum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poësim repente adeptum esse, quæ quidẽ & huiusmodi in momento adsequi, pro certo nõ est humani animi, sed diuinitus inspirati, uidelicet cui inest deus oĩa operans: ipse nanq; deus in animas sanctas se transferẽs, prophetas & mirandorũ opifices cõstituit, potentes in opere & sermone, sicut asserũt Plato & Mercurius, atq; ipse etiã Xystus Pythagoricus, asserẽtes eiusmodi hoĩem dei tẽplum, deũ autem

Homo dei tẽplum.

hospitem: cui astipulatur & noster Paulus, hominẽ uocans templũ dei, & alibi de seipso inquit: Omnia possum in eo qui me cõfortat deus: ipse enim est uirtus nostra, sine quo (ut ipsemet perhibet) nihil possumus, quod etiam Aristoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullam esse uirtutẽ, siue naturalem siue moralẽ, nisi per deũ: & in secretis suis astruit, intellectũ bonũ & sanũ posse in naturæ secreta, dũmodo adsit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaq̃. Hanc autẽ influentiã tũc solũ suscipimus, quãdo nos absoluimus ab impedimentis aggrauantibus, à carnalibus & terrenis occupationibus, & ab omni externa agitatione: neq; enim potest lippus & immundus oculus res nimiũ lucentes intueri: nec capere poterit diuina, qui purgationẽ animi ignorarit. Oportet autẽ pedetentim & uelut per gradus quosdã ad hanc animi puritatem peruenire: neq; enim unusquisq; de nouo iis mysteriis initiatus, statim lucida omnia cõprehendit, sed assuefaciendus paulatim est animus, quousq; in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicans illi permisceatur. Anima itaq; humana quãdo rite fuerit purgata & expiata, tum ab omni uarietate soluta, libero motu foras emicat, sursum ascẽdit, diuina capit etiã seipsam erudit, quãdo fortè aliunde erudiri uidetur: neq; enim cõmemoratione, neq; demonstratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mẽtem suam quæ animæ caput & auriga est, suapte natura angelos imitata, non successione, non tempore, sed subitaneo momento quod cupit assequitur. Dauid enim literas non didicit, & ex pastore effectus est uates, & diuinarum rerum scientissimus. Solomon in unius noctis somnio, omniũ superum & inferum sapientia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, cæteriq; prophetæ & apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quæ cõmunis Pythagoreorũ & Platonicorum sententia est) per uiam purgatoriam absq; alio studio uel inuestigatione, per solam modicam & facilimam collationẽ & aduentitiã, sup iam desuper habita intelligibilia, perfectã omniũ scibiliũ scientiã acquirere: potest etiã per extrinsecã expiationẽ ad hoc deuenire, ut omnia per substantialem suã formã indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus & expiatur per mũditiã, per abstinentiã, per pœnitentiã, per eleemosynã: tũ etiã cõferunt ad idem sacra quædã instituta, ut hic inferius patebit, curãda enim est anima per religionũ studia, uulgo quidẽ occulta, ut sanitati restituta, ueritate firmata, & diuinis præsidiis munita nõ timeat suboriẽtes concussiones.

Pedetentim ad animi puritatẽ perueniendum.

Dauid, Solomõ cæteriq; & prophetæ & apostoli subito edocti.

Animus quõ expiandus.

De munditia, & quomodo obseruanda. Caput LIIII.

Munditiam igitur imprimis oportebit seruare, in uictu, in operibus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbatiões, & quæcunq; sensum ac spiritũ offendũt, expellere, & quæ insunt homini dissimilia cœlo, non solum si in animo & spiritu, uerũetiã si in corpore, si circa corpus fuerint: talis nanq; mũditia exterior animi puritatem haud parũ creditur adiuuare. Hanc ob causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumi-

Lana, uestitus prophanus.

ne uel balneo, uestibus induebantur albis, atque lineis: nam lanam prophanum uestitum arbitrabantur, tanq̃ beluinæ sordis excremẽtum pecori detractum: cubile purũ, & prorsus immaculatũ habitabant. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes in fonte qui Dirce appellatur in Beotia, exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis, deinde postq̃ pro ritu satis mundi erant, exeundũ circiter meridiẽ, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestantes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctũ fuit, priusq̃ sacrorũ penetralia ingredi: utebantur etiam lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atq; dierum libro, ubi canit:

Bragmanorum habitus & gestus.

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
Hinc dii succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur.

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uero diis inferis litandũ erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra diis inferis institueret, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi, ubi infert Aeneã apud inferos ramũ Proserpinę adferentẽ, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circuntulit unda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim cõparata homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad dei contuitũ unionemq; sic disponitur, dum munda corpore & pura mente deo ministrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacrificiis: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros dæmonesq; bonos allicit & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & deci-

piant, huiusmodi munditiam exquirunt: ideoq; imprimis obseruandum est, ut habeatur animus mundus & cor purum, ad quæ tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiuniis, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atque ascensu.

Caput LV.

Bstinentia quoque suos passim obseruatores contra uitia & malos dæmones familiariter munit atque tuetur, & quasi templũ dei incontaminatum reddit animum, mẽtemq; deo coniungit: nihil etiam ad sanitatem complexionisq; temperantiam melius, quàm superflua minime congregare, modumq; necessarii uictus non excedere: neque enim nutrimentum natura ualentius adsumendum est, sed quo potius natura sit ualentior, sicuti de Christo asserunt nonnulli, quòd ea meta cibum sumebat, ut generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoque alii parcitate cibi simul & sanitate & agilitate corporis gauisi sunt, ut Moses & Helias, qui usque ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille splendebat facie, & iste subuectus corpus suum ueluti spiritum facile ducebat ad nutum. Nam asserunt magi & philosophi, spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, sed spongiarum more per totum corpus undique alimentum suum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuissimis corpus undiq; penetrantibus. Itaq; qui spiritũ hunc cupiunt habere purum & potentẽ, cibis utuntur siccioribus, corpusq; hoc crassum ieiuniis extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere aut crassescat spiritus aut suffocetur, tum lotionibus & fricationibus, & exercitiis, & amictu corpus ipsum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus & suffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; synceritatem perducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atq; abstinentes, quẽadmodũ philosophi Pythagorici, mẽsam sacram atq; sobriam seruantes, uitã in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim uitæ cõplexionisq; quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tumultum, qui ad ullam imaginem commoueat phantasiam, efficit ut anima nostra sæpissime somnians, nonnunq̃ etiam uigilans, semper supernis influxibus subiiciatur. Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpetuam utriusq; sanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à uino, & carnibus, & uitiis: dicentes neminem posse deum intelligere, nisi qui illum diuina cõuersatione æmularetur: quòd etiam inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum spiritumq; inficiunt, à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniustitiæ famulę sunt (ut

Tẽperantiæ effectus.

A q̃bus potissimũ homini abstinẽdũ.

inquit Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: item ab otio & luxuria: anima enim torpore & libidine suffocata, cœleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium qui græce Hierophantæ appellantur (ut refert Hieronymus) quo castius in sacris agerent, diuinisq; rebus incumberent, consueuerunt sorbitione cicutæ seipsos castrare. Castitas præterea mentis deo deuotę, ipsa animam nostram (ut docet Orpheus Museum in omnium deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lædunt animum ac iudicium ratiõis peruertunt, sicut palàm uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius uero furores appellat uel insanias, ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Ecclesia.1 Sentire quoq; uidetur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico: Stultorum infinitus est numerus. Iccirco Stoici negant passiones cadere in sapientem, passiones inquam, quæ sequũtur apprehensionem sensitiuam: nam passiones rationales & mentales, sapienti cõcedunt. Sic sentire uidetur etiam Boëthius ubi canit, passiones aliquas abiiciendas in inquisitione ueritatis, his uersibus:

Tu quoq; si uis	Pelle timorem,
Lumine claro	Nec dolor adsit,
Cernere uerum,	Spemq́; fugato,
Tramite recto	Nubila mens est
Carpere callem:	Vinctaq́; frenis
Gaudia pelle,	Hæc ubi regnant.

Oportet igitur nos animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & auertere, ut ueritatem simplicissimã adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum cura solutus, sacris numinibus ac cœlestibus uacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator & maximus prophetarum, ac omni Chaldęorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sensibus abstrahere uellet, in uastas Aethiopiæ solitudines concessit, ubi cunctis humanis negotiis prætermissis, ad solam diuinarum rerum contemplationem animum mentemq́; conuertit, in quo sic omnipotenti deo placuit, ut illũ facie ad faciẽ uidere & intueri meruerit, accepta etiã miraculorũ illorũ stupẽda potẽtia, quæ sacræ literę de illo testificari cõspiciuntur. Sic Zoroastes Magorũ pater ac princeps, omniũ rerũ naturaliũ diuinarumq́; scientiã uiginti annorũ solitudine dicit̃ assecutus, ubi de omni

diuinandi ac uaticinandi arte plura conscripsit ac fecit. Similia operatum esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Museum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem longissimo quodam somno fuisse eruditum, nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur, atq; Heraclitus & Democritus eandē ob causam solitudine delectabātur: quāto magis enim animalē uitam relinquimus & humanam, tanto magis uiuimus angelos & deū, quibus coniūcti & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigēdus, quousq; ascendat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilium q̄ cognitionū gradus, docet Proclus in cōmentariis super Alcibiadem, ostendēs quomodo imprimis fugienda sensibilia, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: ubi animarū ordinē, multiplicatū tamē per rationes plurimas, habitudines proportionesq; uarias, & uincula multa, uarietatemq; uirium multiformē superare oportet, & ad intellectum & intelligibilia regna contēdere, & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contēplari: porrò ipsam etiā intellectualem multitudinē licet unitam & indiuiduā relinquere, atq; ad superintellectualem essentialemq; unitatem ab omni multitudine absolutam, ipsiusq; boni & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos oportet, omnē cognitionem multifariam distrahentem atq; fallentem, ut ueritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuū, & sensuū, imaginationū, opinionū, quæ tam in se diuersa est, ut alia aliis in quolibet sint contraria, ascendendūq; ad scientias, in quibus licet uaria multitudo sit, cōtrarietatem tamē habet nullā: omnes enim sibi inuicē connexæ, & subalternatim una alteri ministrat atq; inseruit, usq; ad unā ab omnibus præsupositam, & nullam ulterius supponētem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus purus. Itaq; depositis omni compositione, diuisione multiformiq; discursu, ad intellectualem uitam simplicemq; intuitū ascendentes, intelligibilem essentiam perceptionibus indiuiduis & simplicibus speculātes, ut ipsam summam animæ existentiam, per quam unū sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, consequamur: atq; sic primū unū, à quo omnibus inest unio, per ipsum unum, tanq̄ essentiæ nostræ florem attingamus: quod tūc demum assequimur, quando omnē multitudinē fugientes: in ipsam unitatē nostram consurgimus, unūq; efficimur & uniformiter agimus.

Homini quæ potissimum fugienda.

De pœnitentia & eleemosyna. Caput LVI.

MAxima autē purgationū pars est, uolūtaria pœnitētia delictorum: nā (ut ait Seneca in Thyeste) quē pœnitet peccasse, penè est innocēs. Hęc enim maximā nobis adfert expiationē, dū molestiā delectamētis oppōit, stupidāq; expurgat ex aīa lętitiā, tribuitq; uim q̄dā pecu-

Potior purgationum pars quæ sit.

Pœnitentia quid.

liarem ad ſupera reducentem. Eſt itaq; pœnitentia non modo mortificatio uitiorum, ſed & animæ ſpiritale martyrium, quę gladio ſpiritus ex omni parte confoditur: gladius autem ſpiritus eſt uerbū dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiā Paulus ad Epheſios ſcribens: Maledictus qui prohibet gladium ſuum à ſanguine: & Pſalmiſta canit: Gladius in labiis ipſorum. Ideo exponendę ſunt cogitationes & affectus animi, & omnia mala quæ exeunt de corde & ore noſtro, ſacerdoti in confeſſione, ut ipſe iuxta uerbum dei ea iudicet, & ſecundum poteſtatē illi conceſſam à deo, pœnitentia iniuncta mundet & expurget, dirigatq; in bonum, neq; uero ullum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur ualētius ſacramentum: hinc dii ipſi (teſte Ouidio in Ponto)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituiſſe uident.

Eleemoſynæ laus.

Eſt adhuc aliud expiationis ſacramētum, ipſa uidelicet eleemoſyna, de qua parum aut nihil me legiſſe memini apud philoſophos, ſed docuit nos illam ſumma ueritas, inquiens, Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt uobis: & apud Eccleſiaſticum legitur: Sicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna extinguit peccatum: & Daniel regē Babylonis docuit, ut eleemoſynis redimeret peccata, & Raphael angelus teſtatur ad Tobiā. Quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt quę purgat peccata & facit inuenire uitam ęternam. Hinc Chriſtus ad patrem orare iuſſit, dimitte ſicut dimitimus, & da ſicut damus: de quo dixit alibi: Cētuplum accipietis, & uitam ęternam poſſidebitis. Idē iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemoſynas & miſericordiæ opera, dū dicet: Eſuriui & ſitiui & nō dediſtis mihi manducare neq; bibere: & adhuc in alio loco de pauperibus locutus inqt: Quod uni illorū feceritis mihi feciſtis. Quod mihi etiā ſenſiſſe uidetur Homer⁹, ubi introducit iuuenē ad Antinoē procū in hæc uerba dicentē: Antinoe non quidem pulchre cecidiſti miſerum mendicū, perdet te ſi uſq̄ deus ſupracœleſtis eſt, nam & dii alienis hoſpitibus aſſimilati, in uniuerſum exeuntes, ciuitates euertunt hoīm, iniurias ſimul & nefas aſpicientes.

De his quæ extrinſecus adminiſtrata ad expiationem conducunt. Caput LVII.

Reditum eſt & à ſacrorum peritis traditum, expiari etiam animum ſacris quibuſdam inſtitutis & ſacramentis ab extra miniſtratis, ut per ſacrificia, per baptiſmata, per exorciſmata, per benedictiones, per conſecrationes, per aquæ purificatæ uel benedictæ aſperſiones, etiam per quaſdam inunctiones, & ſuffumigationes, non tam ad hoc ſacratas, quàm etiam naturaliter hanc uim poſſidentes. Hoc modo habet in religionibus locum ſulphur, ad expiandum ſuffitu malos dæmones: ouū quoq; ſimiliter in purgationibus uſurpari ſolebat, hinc oua luſtralia dicta ſunt, unde Ouidius:

Veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;
Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atque asphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniã purificat sulphur propter odoris acumen, aqua uero marina propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatẽ suam sacerdotes antiqui utebãtur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarũ: hęc enim tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuam à meretrice plãtatam, uel infructuosam perpetuo manere, uel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, Valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitum, in his maxime præstare dicitur, tam ad expiandum dęmones malos, q̃ maleficia ubicunq; fuerint: similiter pennæ upupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirum autem & uix credibile, nisi illud narraret grauis & non contemnendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntem Iudęæ oppidum sic nũcupata: hanc ait colore flãmeo, noctu splendorem emittere, captu tamen admodum difficilem, ut captantis manus fallat oculosq; refugiat, neq; prius cõsistat, quã menstruatæ mulieris lotio fuerit cõspersa: neq; tamẽ hoc modo retẽta sine periculo euellitur, quippe extrahentẽ pręsentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit cõmunitus: quo carentes, terram circumcirca scarificãtes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente discedunt: tãdem nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluẽs uices, illico cõmoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus præstantissima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare cõpertum sit. Materias autẽ huiusmodi in spirituales substantias agere, fugando uel alliciendo, uel mitigãdo, uel incitando, non secus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas: qui (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est.

Mira de radice Baaras.

Ignis in Sicilia.

De adorationibus & uotis. Caput LVIII.

ADorationes quidem & uota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; sacram indissolubilemq; ad deos conflant animabus communionem, ex orationibus enim quas uerbis ueris & sacris sensu & mẽte proferimus, magnã uim cõparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus deus, sed adeo occulte, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sæpissime rex ille & propheta Dauid. Quãdo (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diutissi-

me cōtinuata & sępissime frequētata, perficit intellectū, & animā ad suscipiē da diuina lumina efficit ampliorē, amorē diuinū accendens, spem fidemq; & mores sacros inferens, animā ab omni contrario & aduerso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirēt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante deus.
Sæpe Iouem uidi cum sæua mittere uellet
Fulmina, thure dato sustinuisse manum.

Homo ad deū quō reuertatur.

Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quo perueniēs (inquit Plato in Phędro) sistit equos, & cubiculum symposii intrat, ubi pascitur ambrosia & potatur nectare. Ideo qui uirtutē aliquam possidere cupiunt, orandū illis est, & supplicandum crebro ad eum qui in se omnem continet uirtutē. Melior autem & optima oratio, quæ nō ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præsules deos. Votum autem est ardens affectus casti animi deo deditus, qui uouēdo, quod bonum uidetur, exoptat: hic affectus (ut testantur Iamblichus & Proclus) ita animas deo coniungit, ut una aliquando dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet tanq̄ artificis, animi uero tanq̄ instrumenti diuini: hinc per uota nōnunq̄ fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos uiros, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldęorumq; theologos, qui festa deorum & abdita mysteria sanxere, diuinis uotis ac orationibus potissimū incubuisse, ac mirāda multa effecisse.

Vot ū quid.

Ad uoti perfectionē duo requiruntur

Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usq;quaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur, primo uidelicet notio eius quod adorandum & cui uouendū est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colendū: sunt enim multiplices dei cooperatores & instrumēta, uidelicet cœli, stellę, administratorii spūs, cœlestesq; animæ ac heroes, quos ueluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores, primū implorare oportet eū, q pergit ad archetypū deū, q solus est terminus extremus adoratiōis: cætera numina tanq̄ aditus sunt ad ip̄m deū. Scias itaq; odorationes ac uota ad solū unū deū, summū patrē, deoꝝ oīm regē ac dn̄m, pura ac pia mēte principaliter faciēda esse: quādo uero ad inferiores deos processerint, nisi subdelegatę à summo patre administrationis minime sit intētio. Itaq; adorationibus ac uotis, quādo ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes & Orpheus suffumigationes & characteres & eiusmodi, adhiberi licitum putabant: quādo uero ad supremi Iouis maiestatē erigūtur, fieri illa minime debere: quod etiā Hermes & Plato fieri uetant. Vnde Hermes ad Tatiū: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cū deū ores, uelle thus & similia accēdere: aliena enim hęc sunt (ut ait Porphyrius) ab omni pietate: nihil enim materiale inueniri potest, qđ immateriali deo non

ſit obſcœnum:iccirco neq; oratio ei,quæ uoce proferatur,conuenit:ſed nec interior oratio,ſi animus uitio contaminetur. Secundo autem requiritur aſſimilatio quædam uitæ noſtræ ad uitam diuinam,puritate,caſtitate ſanctimoniaq; proficiſcens,cũ eius quod optamus licito deſiderio:hoc enim ſum me diuinam captamus beneuolentiam, diuineq; ſubiicimur lagitioni: nam niſi nos purgato animo digni ſimus exaudiri,tum ea quæ petimᵘ digna ſint fieri,manifeſtum eſt deos precibus noſtris minime adeſſe: unde inquit diuinus Plato,deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus,quod uelle nos indecorum eſt: hoc enim ſolo plurimos uidemus orationibus ac uoto fruſtrari, quia nec ipſi religioſe diſpoſiti ſunt, nec deſideria & petitiones ipſorũ fiunt de his,quę ſunt deo beneplacita,nec ſciũt diſcernere,quo ordine adorãdum ſit,& per quos mediatores ipſe deus ſit adeundus:quorum ignorantia,orationes ac preces noſtras ſæpiſſime ad nihilũ redigit,& uota ſupplicationibus noſtris abnegari facit.

De ſacrificiis & oblationibus,eorumq; generibus & modis. Caput LIX.

SAcrificium autem eſt oblatio,quæ & ſacra fit offerẽdo, & ſacrat ſeu ſanctificat offerentem,niſi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediat peccatum. Hæc itaq; ſacrificia & oblatiões multam nobis præſtant fidutiam,& de familia dei efficiũt,malaq; multa nobis imminentia repellunt:quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant,inquiẽtes:per hoc quod animalia noſtra mactamus,atq; res noſtras ſacrificio diſſipamus, imminẽtia mala à nobis ad eiuſmodi deflecti,tum ſicut mortalis hic ſacerdos,in hoc inferiore mũdo ſacrificat deo animas animaliũ irrationabiliũ, per interitũ corporis ab anima, ita Michaël archãgelus ſublimioris mũdi ſacerdos,ſacrificat animas hominũ, idq; per ſeparationẽ animæ à corpore,non corporis ab anima, niſi per accidens,ſicut cõtingit in furore,raptu & extaſi,& ſomnio,ſimilibuſq; animæ uacationibus,quem Hebræi uocant mortẽ oſculi. Sacrificia uero & oblationes primo ac principaliter ad ſummũ deum facienda ſunt:quando autem ad ſecunda numina diriguntur,hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione & uoto dictum eſt:tum quęcunq; ibi dicta ſunt,hic etiam per ſimilitudinem ſubintelligemus. Sunt uero ſacrificiorum plura genera:nam quoddam dicitur holocauſtum,quando igne hoſtia conſumitur:quoddã immolatio propter ſanguinis effuſionẽ. Præterea quædã dicũtur ſacrificia ſalutaria, quæ fiunt pro ſalute obtinẽda:quædã pacifica,pro pace obtinenda:quædã laudes, pro liberatione à malis uel largitione bonorũ:quædã gratulatoria, pro uene ratione diuina & gratiarũ actione:quædã etiã fiunt nec propter honorẽ dei, nec ex bona uolũtate, quale erat apud Hebræos, ſacrificiũ zelotypiæ, quod ſolũ fiebat cauſa detegendi occultũ adulteriũ. Eratq; olim apud gentes ſacrificium expiationis,quo expurgabantur ciuitates,fame aut peſtilẽtia,aut alia

Sacrificiorum genera multa.

Expiationis ſacrificium.

quauis horrenda calamitate laborantes, cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hoîem turpissimũ, illumq́; correptũ ad locũ constitutũ deducebāt, caseum cũ placenta & ficus siccos manibus gestantē, illumq́; septies uirgultis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus cōburebant, cineremq́; in mare proiiciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Apollonio Tyaneo, dũ pestilentiã Epheso fugaret. Multa præterea sacrificiorũ & uictimarũ genera erãt, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatōbe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupcalia, Munychia, Nouēdinalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scęnopegia, Solitaurilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parētalia, Inferiæ, Cōsualia, Lãpteria, Amburbia, Ambarualia, Viualia, Thyia, Holocaustomata, Orgia, Latialia, Dianetaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Thesmophoria, Adonia, Theonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertũnalia, Gynęcia, Panathenęa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuersæ: nã caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ sus prægnans, Aesculapii gall': Iam uero & Herculi Gnidio probris & cōuiciis sacrificabatur. Erant & sacerdotũ uarii ordines, Pōtifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salii, Hierophantæ, uariaq́; religionum & superstionũ nomina, sacrificia, ceremonię, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula, iusiurandũ, hostiæ, litamina, quibus seducta gētilitas, falsis diis dæmonibusq́; sacrificabat.

Sacrificiorum genera

Verũ sacrificiũ duplex

Verum autem sacrificium purgans hominem, & uniens illũ deo, duplex est: unum quod obtulit summus Pontifex Christus in remissionem peccatorum, purificans omnia per sanguinem crucis suæ: alterũ, quo homo offert seipsum mundũ, immaculatũ, in hostiam uiuentem deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis & sanguinis sui: Hoc facite in meã cōmemorationē: ut uidelicet nos simul mortificatos, per passionē corporis mortalis in spiritu uiuificatos, simul offeramus: de quo ait Porphyrius: Laboremus uitæ nostræ sanctimoniã pro sacrificio offerre: nemo enim bonus dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam producēs, propriã animã quasi simulacrũ quoddã ædificat, & mentē & intellectũ in tēplũ constituat, in quo diuinã lucē suscipere possit. Externa autē sacrificia (ut ait Heraclitus) medelæ quędã sunt animarũ, à summo medico institutę: possidet enim malus dæmō hoîem (quod ait Proclus) quousq; per sacrificia expietur: exquirũtur igitur sacrificia, ad deũ & uirtutes cœlestes placãdas, & ad expiandũ hominē, qui & ipse dei & mũdi gerit imaginē. Verũ dñs noster Iesus Christus, uerus pōtifex & summus sacerdos omne sacrificium conclusit

Ad placandũ deũ, necessaria sunt sacrificia.

in solo pane & uino, tanq̃ in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mundati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcēta sexaginta sex genera sacrificiorū, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerūt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam mentemq; diuinā participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, q̃ libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora mundanaq; numina, uires quasdam in se diuinas ac superiores, quasdam uero naturales & inferiores habere, quas quidem Orpheus claues appellat ad aperiendum & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentiis obligare, per illas uero à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immineat à Saturno, uel Marte, iubent Magi nō protinus ad Iouem uel Venerem, quam ad eum ipsum confugere Saturnum uel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabāt autem singulis stellis cum illi pertinentibus: soli, cum rebus solaribus & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno uel tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam uel turturem, & per plantas suas, ut uerbenam, sicut canit Vergilius:

DCLXVI. sacrificiorū genera apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiuntur.

Stellis quō sacrificauerint antiq.

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam uel naturalem uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerant, hāc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportune suscepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationē ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam fortioremq; recepturi: oblatio enim cuiuslibet rei, quando deo aliquo modo rite offertur, non secus ac sacrificium ipsa oblatione res illa & deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Prę terea cœlestibus & æthereis diis cādidę hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis uero in foueis, aëreis autem & aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus diis dæmonibusq; præterq̃ terrestribus & infernis uolatilia immolabantur, illis autem solæ quadrupedes, simili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabātur, solummodo uesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de aliis minime. Sed hęc omnia Apollinis oraculum his uersibus expressit:

Quibus dijs quæ hostiæ mactari solitæ.

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est terna & terrestribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœlestes aris, foueas cum numina contrà

Exposcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
Hostia: mel uero nymphæ atq; liquentia uina
Afferri lætantur, ac ignem accendier aris,
Quæ circum uolitant terram sibi numina poscunt,
Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
Iniicier salsas fruges & dulcia liba.
Hæc facito: uerum quibus est data cura profundi,
His ipsa semper fer sacra in littore, totum
Proiiceq; in fluctus animal, cœlestibus autem
Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
Quod superest propone tibi dapibusq; reserua,
Sudet adoratis crassisq; uaporibus aër.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adsentiunt & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædã esse naturalia, inter deos & homines: quod asserens Aristoteles inquit, sacrificare deo inest homini à natura. Sunt itaq;, inquiunt, media, quæ utriusq; naturam sapiunt, & diuina anologice repræsentant, habẽtq; cum eo numine cui offeruntur, simul & cum iis qui expiantur, symbola quædã conuenientissima, sed adeo occulta, ut uix capere queat humanũ ingeniũ, quæ deus & numina in particulari requirunt pro nostra expiatione, quibus placentur uirtutes cœlestes, & sese contineant ab executione punitionis, quam merentur delicta nostra: atq; hæ sunt (quas uocat Orpheus, claues quæ aperiunt portas elemẽtorum atq; cœlorum, ut per illas penetret homo ad supercœlestia, & ad illum descendant intelligentiæ cœlorum & dæmones elementorum. Homines autem perfecti & uere religiosi istis nõ egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniam lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quia subiiciuntur cœlis, iccirco fauore cœlestis uirtutis corroborandos putant, quousq; altius euolantes, ab illarum præsidentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhiberi solebant sacrificiis & oblationibus. Caput LX.

Sacrificantis uerba.

Vnc uideamus quas imprecationes oblationibus atq; sacrificiis adiungebant: hæc enim dicebat uel similia, quicũq; offerẽs & sacrificãs deo: Ego seruitor tuus hęc tibi offero & sacrifico, autorẽ sctitatis te cõfiteor, & ad sanctificandũ inuoco hãc oblationẽ, ut infundas sibi uirtutem spiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Cæterum uero sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat & moriatur, ita & ego tuus efficiar, qui per hãc oblationem & cõmunionem, per hoc quod ad offerendũ & sacrificandũ tibi uenio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si

uoluero, uel ad saluandum: ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam, uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moriatur in me omne uitiū & omnis immunditia, uel sic moriat & annihilet tale uel tale malū siue incōmodum. Item, sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium & immunditia. In holocausto dicebatur: sicut hæc oblatio igne isto pręsenti consumitur, ita quod nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale uel tale incommodum, quod tūc uoluerimus repellere & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus cōtingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium: quiq; eius participes esse cupiebant, quia litare sola non potest precatio, nisi is qui precatur etiam aram manibus tangat, unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentem
Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras medios ignes & numina testor.

Quomodo hæc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda sunt. Caput LXI.

OMnis itaq; adoratio, oblatio siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac uersatur differētia, uidelicet quia aut ad solū deum fit, aut ad inferiora numina, ut angelos, stellas, heroas. In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum cōmemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti uel promissionis, alicubi ex sacris scripturis educta: ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, cōmemoretur, quemadmodum deus destruxerit gigātes in diluuio aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam & Gomorram in pluuia ignis, exercitū Pharaonis in mari Rubro, & eiusmodi: addēdo istis quicquid maledictionis ex psalmis, & hincinde ex sacris literis colligi potest. Cōsimili ratione deprecaturi contra pericula aquarum, commemoremus saluationem Noë in diluuio, transitum filiorum Israël per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus ambulantem super aquas, eundemq; periclitantem saluasse nauiculam, imperasse uentis & fluctibus, & Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris, & huiusmodi. Quod si pro oraculis uel somniis petendis, siue ad deum, siue ad angelos & heroas oratio necessaria est, iam se se offerunt ex uetere testamēto innumera loca, ubi deus cū hoībus locutus legitur, cū multis admodū uersiculis, præsagia & reuelationes pollicentibus, tū uaria prophetica somnia, Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tū quicqd in nouo testamēto & uniuersa religiōe inuenit reuelationū, Ioānis, Pauli, Sctorū Magorū, tū Helenæ & Cōstātini, & Caroli: tum re-

centiorum prophetarũ, Methodii, Cyrilli, Ioachim, Merlini, Brigittæ, Mechtyndis, Hildegardis, quorum numina pie inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Præterea inuocamus etiam sacra dei nomina, sed ea præcipue, quę rei optatę sunt significatiua, siue illis quoquo modo accommodata: ut pro destructione inimicorũ inuocamus nomina iræ dei, uindictæ dei, timoris dei, iustitiæ dei, fortitudinis dei: ad euitandum uero periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis & similia. Porrò postulamus nobis eius quod optamus desiderii executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unum ex heroibus, cui id officii incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est debita numero, pondere & mensura, iuxta regulas traditas ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac ueneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiã consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

Incantamentorũ & orationũ differentia.

De consecrationibus & earum ratione. Caput LXII.

Onsecratio est sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem rite & legitime præparatam, anima spiritalis, proportione & cõformitate tracta, infunditur, opusq; nostrum per spiritũ intellectus uiuificatur. Efficacia cõsecrationum duobus potissimum perficitur, uidelicet uirtute ipsius personę consecrãtis, & uirtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, uitæ sanctimonia & sanctificandi potestas: primum natura præstat & meritum, secundum per initiationem & dignificationem acquiritur; de quibus diximus alibi: deinde oportet quod ipse consecrans hanc uirtutem & potestatem firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur nũc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitus insita, ut si sit ad hoc ipsum à deo sic ordinata, quales plerasq; legimus in sacris bibliæ eloquiis: uel si sit uirtute spiritus sancti ex ordinatiõe ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam passim extant: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi non uirtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, utputa sacrarũ literarũ, historiarũ, miraculorum, operũ, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum & sacramentalium, quæ rei consecrandæ proprie uel improprie, uel per similitudinem aliquam cohærere uidebuntur: atque huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totã hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam deus collocauerit firmamẽtum in medio aquarum: quoniam in paradiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iustitiæ suæ instru-

Consecrationũ efficacia duobus perficitur.

Oratio & eius uis.

Aquæ consecratio.

mentum in destructione gigantum, per diluuium generale super omnem terram: & in destructiõe exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniã eduxit populum suum siccis pedibus per mediũ maris Rubri, & per mediũ Iordanis: & quoniã miraculose eduxit aquã de petra deserti, & eduxit fontem aquæ uiuę ex dente molari maxillę asini ad preces Samsonis: & quoniã posuit aquas instrumentũ misericordię suæ atq; lauamen salutis in remissionẽ peccatorum: & quoniã Christus baptizatus in Iordane, inundauit & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocãdo insuper diuina nomina ad hęc conformia utputa cum deus ipse uocatur fons uiuus, aqua uiua, flumen uiuũ. Simili ratione in cõsecratione ignis, fit cõmemoratio, quoniã deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentũ in pœnam, uindictam & purgationẽ peccatorũ, & iudicaturus mundũ ipsius cõflagrationẽ pręcedere iubebit, qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis, qui pręcessit filios Israël in colũna ignis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandũ in tabernaculo fœderis, & eundẽ extinctum miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctũ seruauit, & consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina, ut quia deus ignis consumens est, ignis conflans est, & quæ his propria sunt, ut splendor dei, lux dei, lumen dei, & huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctionis & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen Christus, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades ardentes ante faciem dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgolta per mysterium passionis Christi, & agri qui emptus est de pretio sanguinis CHRISTI: Item montis Tabor, ubi transfiguratio cœlorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominibus, ut loci dei, throni dei, cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, sedis dei, habitaculi dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris scripturis diuinis que nominibus & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidentur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysteriis quæ commemores, tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai, & sanctificationem legis & prophetarum scripturarumq; per spiritum sanctum promulgatarum: atque succurrent diuina nomina, testamenti dei, libri dei, libri uitæ, scientiæ dei, sapientiæ dei & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod commemores ex secundo Machabęorum: quia Iudæ Machabęo diuinitus missus est, gladius ut concideret inimicos populi Israël: habes & in prophetis uerbum: Accipite uobis gladios bisacutos: habes & in euangeliis, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, uisum angelum cruentatum gladium recondentem &

Ignis consecratio.

Olei consecratio.

Locorũ cõsecratio.

huiusmodi plura in prophetis & Apocalypsi inuenies, sacraq; nomina gladii dei, uirgę dei, baculi dei, uindictæ dei & huiusmodi. Et hæc de consecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata, sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrandi & expiandi ritus, potens & multæ efficaciæ, qui ex generibus superstitionum est, quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda uel expianda intenditur, utputa ritus baptismi, confirmationis, funeris & huiusmodi. Sciendum insuper uotum, oblationem, sacrificium, uim quandam habere consecrationis tam realis quàm personalis, quatenus res uel personæ, certis numinibus deuouentur & offeruntur.

Alius consecrãdi & expiãdi ritus.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos aque diuos, ac de sacris temporibus. Caput LXIII.

Sacra.

Icuntur autem sacra, quęcunq; ab ipsis diis uel dæmonibus suis adsistẽtiis sunt sacrata, tanq̃ (ut ita loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones, quia in ipsis deus habitat, cuius nomen sæpe ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum, nec contemnẽdum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicũtur. Est enim mysterium quod sacratam & ocultam uirtutem habet & gratiam à diis uel à dęmonibus collatam, uel ab ipso summo deo dispensatam, quemadmodum sunt sacra nomina & characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa, Iesu Christi passione sacrata: hinc etiam orationes & preces quædam sacræ & mysticæ nuncupatur, quæ non hominum deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangeliis, Christum instituisse orationẽ dominicam. Simili modo & confectiones quædam sacræ dicuntur, quibus deus singularem suę uirtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate & oleo unctionis, & sicut apud nos fons sacer & sacrum chrisma, & oleum catechumenõ & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata & consecrata sunt, quemadmodum uota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

Mysterium.

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, diis Italis uotum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni uector Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ,
Munus ut imposuit profecta calentibus aris,
Et diis acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuę, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, uel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; duces patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia deos nobis repræsentant, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulacrum, ita iterpretati: nam per hoc quod hominis simulacrum gerit, significari quoniã mens est, quę cuncta ratione seminali producit: sedere autẽ fingitur, ut stabilis uirtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet superiora, quoniam conspicuus est intelligentiis & superioribus: inferiora uero teguntur, quoniã occultatur inferioribus creaturis: sceptrũ læua tenet, quia in his corporis partibus spiritalissimum uitæ domicilium inuenitur: creator autẽ intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uero & aquilam protendit, & uictoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos ueneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significantes euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uariis locis reperimus expressas. Quin ipsæ quoq; ad consimiles reuelationes & somnia conferunt, & sacræ picturæ iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad uenerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunq; speciosissima & pulcherrima & pretiosa, aurum, argentum & lapides pretiosi & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora sunt tanq̃ eruditiones, & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Iouis simulacri interpretatio.

Quis nam hominum formas æris neglexerit unq̃,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona:
Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum
Dixerit?

Dicuntur etiam ſacri ſacerdotes numinũm deorumq́; miniſtri,& ipſis ſacra ti:tũ & ſacra quælibet adminiſtrantes,resq́; conſecrãtes. Vnde Lucanus:

Pontifices ſacri,quibus eſt permiſſa poteſtas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis ſacerdote ait:

Exorat pacem diuum,uittasq́; reſoluit
Sacrati capitis.

Sunt uero ſacra huiuſmodi tanq̃ quædam pacta inter deos & nos ſub laude, uel ueneratione, uel obedientia exibita,quibus mediantibus ſæpe uirtutem aliquam mirandam obtinemus ab eo numine, cui talis ueneratio impenditur: ſic ſunt ſacri hymni,& ſermones & exorciſmata, & incantationes, & uoces,quæ ad deorum laudes & uenerationes ſunt compoſita & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad aſtra compoſitum:

Vocibus ergo ſacris,iam dæmones inuoco puros.

Et eccleſia primitiua utebatur ſacris quibuſdam incantamentis, contrà morbos,& tempeſtates, quæ omnia ſub ueneratione alicuius numinis uel pronunciando orantes,uel etiam aliquando ſcripta,appenſa ſiue alligata deferẽtes,ſæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde admirãtur:hoc modo ſunt etiã ſacra nomina,figuræ & characteres, & ſignacula, quæ contemplatiui homines pro arcanis ſuis uotis,pura mente, ad dei uenerationem deuouerunt,dedicarunt & conſecrarunt, quæ quidem ſi poſtea quiſpiam eadem mentis puritate, qua primitus ſunt inſtituta pronunciet, mirabilia ſimiliter efficiet,tum etiam quatenus ſeruetur modus & regula à primo inſtitutore tradita:nam qui hæc ignorant,operam perdunt,& fruſtra laborant.Hoc modo non ſolum uerbis barbaris,ſed etiam Hebræis,Aegyptiis,Græcis,Latinis,& alterius cuiuſq; linguę nominibus,deo deuotis, ac ſuæ eſſentiæ,uel uirtuti,uel operationi attributis ac dedicatis,mira aliquando efficimus.Sic ſunt apud Iamblichũ nomina ſcilicet Oſiris,Ictõ,Emeph, Ptha,Epies,Amun:ſic apud Platonem,& Græcos, ὢν, ὄντα ὢν ,ſic Græci uocant Iouem ζῆνα, ἀπὸ τοῦ ζῆν quod eſt uiuere, quia ſingulis uitam præbet: ſimiliter δία, quod ſignat per, quia per ipſum omnia fiunt: ſic ἀθάνατον, quod ſignificat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quaſi iuuans pater, & horum ſimilia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuũtur, ut Eutychidem,Soſiam Theophilum, hoc eſt proſperum,ſeruitorẽ,deo charum. Similiter res quædam materiales concipiũt haud parum ſanctitatis ac uirtutis ex cõſecratione,maxime ſacerdotali,quẽadmodum uidemus ſigilla illa corea,quibus inſcripta habetur figura agnorum,uirtutem accipere per benedictionem Romani pontificis, contra fulgura & tempeſtates ne lædant ea geſtantes:inſpiratur enim diuina uirtus,in ſacratas huiuſmodi imagines,& continetur in illis,quaſi in ſacra quadã litera,quę dei habet imaginem.Similem uirtutem accipiunt cerei illi benedicti in feſto paſchę,& in feſto Purificationis diuę uirginis:ſimiliter campanæ,ex

Mira in nominibus quãdoq; uis.

cerea

consecratione & benedictione sua accipiunt uirtutem, ut arceant & compescant fulgura & tempestates, ne noceant in locis ubi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal & aqua per suas benedictiones & exorcismata accipiunt uirtutem expiandi & effugandi malos dæmones, & sic de similibus. Sunt etiam sacra tempora, apud omnis religionis gentes summa semper ueneratione obseruata, quæ aut à diis ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus & maioribus in accepti à diis beneficii cõmemorationem perpetuamq; gratiarũ actionẽ illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorum nostrorũ solennes dies summa semper celebritate accepimus uenerandos. Sunt etiã his cõtraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quod illis diebus insignẽ aliquã cladẽ calamitatem' ue respublica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat ante diẽ quartũ nonas sextilis: quia eo die cladem illã uastissimã pugnæ Cannensis passi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sæpissime ab illis male dimicatum est. Sic apud Iudæos dies atri sunt, decimusseptimus mensis Iunii, quoniam eo die Mosen confregisse tabulas, Manassen erexisse idolũ in sancta sanctorũ, murosq; Hierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulii, quia eo die utraq; templi destructio perpetrata est. Hac ratiõe dicti sunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptiis obseruati: & quælibet natio hac ratione similem sibi faustorum infaustorumq; dierum calculum facile fabricare potest: atque hos sacros religiososq; dies Magi non secus q̃ planetarios dies cœlestesq; dispositiones obseruari iubent: quin illos multo efficaciores esse perhibẽt, maxime ad spiritales diuinasq; uirtutes adsequẽdas: quia illorum uirtus atq; influentia non tam ab elementis corporibusq; cœlestibus, sed ab intelligibili supercœlestiq; mundo descendens, communibusq; diuorum suffragiis adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modo nõ desit firma credulitas ac ueneratio religiosa, hoc est, cum metu horroreq; coniuncta, id enim proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxie obseruamus, metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus factum sit quàm oportet.

Tẽpora sacra. *Tẽpora piacularia.* *Atri dies.* *Dies Aegyptiaci.*

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremoniis & ritibus suffituum, unctionum & similium.

Caput LXIIII.

V igitur quicunq; in hac facultate operari desideras, in primis piis precibus obsecra deum patrem unum, ut tu quoq; sis unus illius clementia dignus, sis mũdus ab intra & ab extra, & in loco mundo, quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ cõsecrata sunt, in quo est immũditia, peribit coram dño. Propterea lauare sępius, & per statutos dies, iuxta numerorũ mysteria: induas ue

ſtes mundas,& abſtineas ab omni immunditia,pollutione & libidine: nolũt nim dii exaudire hominem(ut ait Porphyrius)qui multis diebus ab operatione Venerea ſe nõ abſtinuit. Non iungaris mulieri pollutæ uel menſtruatæ,nec illi qui patitur hæmorrhæam:non tãgas rem immundam,nec morticinium. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuũ tetigerit,ei ad oracula accedere non licet:Fortè,quia quadã funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te & inũges, & fumigabis,& offeras ſacrificia:ſuſcipit enim deus in odorẽ ſuauiſſimũ, quæ illi fiũt ab homine purificato & diſpoſito , ſimulq; cõſcendentẽ cũ illa ſuffumigatione orationẽ & oblationẽ ſuã,ſicut canit Pſalmiſta: Dirigatur dñe ad te oratio mea,ſicut incenſum in cõſpectu tuo. Preterea delectatur in his ſuffumigiis & odoramẽtis anima ipſius dei proles & imago,ſuſcipiens illa per nares illas,per quas & ipſa intrauit in hũc corporeũ hominẽ,& per quas(teſtãte Iob)aliquãdo emittũtur ſpiritus uiuaciſſimi,qui retineri nequeunt in corde hominis,aut bili , aut labore æſtuantes : unde à multis odoratus omniũ ſenſuũ uiuacior & ſpiritualior exiſtimatus eſt. Fumigia præterea,ſacrificiũ & unctio penetrant omnia,& aperiunt portas elementorũ atque cœlorum,ut per illas homo poſſit uidere & cognoſcere ſecreta creatoris , res cœleſtes , & quæ ſupra cœlos ſunt,& quæ deſcendunt de cœlis,ſicut ſunt angeli, & ſpiritus ſpeluncarum & profundorum,phantaſmata deſertorum locorum, ut ueniant, appareant,compareant & obediant:faciuntq; pacatos omnes ſpiritus , & attrahunt ſicut Magnes ferrum,coniunguntq; cum elementis,& faciunt ſpiritus accipere corpora: plurimum ſiquidem ſpiritale corpus iis craſſeſcit,obeſiusq; euadit:etenim uaporibus uiuit,& fumigationibus,& libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris , fac pleno affectu ac cordis deſiderio, ut faueat tibi clemẽtia cœli cœleſtiumq; omnium,quorũ fauorem ut magis proſequaris,mirũ in modũ conferũt adaptatio loci,tẽporis,profeſſionis,cõſuetudinis,uictus,habitus,exercitii,etiã nominis:in his enim nõ ſolũ mutatur uis naturæ,ſed etiã ſuperatur : multum enim cõfert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus eſt deus ad Abraham,ut ueniret ad terram quã monſtraret illi:& perrexit Abraham uadens & proficiſcens ad meridiem. Similiter Iſaac uenit in Gerarath,ubi ſeminauit & collegit cẽtuplũ,& effectus eſt diues ualde. Quis autẽ ſit locus unicuiq; congruus,ex cuiuſq; geneſi ſcrutandũ erit:quod qui nequiuerit,is obſeruet ubi potiſſime ſpirit⁹ ſuus recreet, ubi ſenſus uegetiores ſint,ubi corporis ſanitas & robur plus proficiãt,ubi negotia melius ſuccedãt,ubi plures faueant,ubi infenſi ſuccũbant:hanc regionẽ,hunc locum ſciat ſibi à deo ſuperiſq; præordinatũ, & à cœlis diſpoſitũ atque paratum. Hunc ergo locũ cole , & pro tẽpore & negotio muta: infauſtũ autẽ locũ ſemp fugito. Nomina etiã fauſta res noſtras fortunatiores reddũt: infauſta uero,infelicitãt . Hinc Romani olim in delectu militũ cõſcribẽdo cauebãt,ne primo militi eſſet nomẽ aliqua ex parte infauſtum. Et in locãdis

Fortunatus locus ad fauorẽ cõfert.

uectigalibus,& lustrandis coloniis aut exercitibus, CENSS. bonis nominibus eligebant. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerũ quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadẽ ratiõe Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentum uocauerunt. Lacum uero Lucrinum, ob nominis felicitatem, omnium felicissimum putauerunt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige, neque enim sine causa dixit saluator: Nonne duodecim sunt horæ diei? & quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certã fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt magi. Omnes denique sapiẽtissimi ueteres in hoc consentiunt, permaximi interresse, quo quidq; temporis momento, quá'ue cœlestium dispositione in hoc mũdo esse suum acceperit, non tam naturale, q̃ etiam artificiale: Tantã enim uim habere hoc initii momentum tradiderunt, ut omnem fortunæ cursum, inde pẽdere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experiẽtia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla Astrologus, Caligulæ consulenti de natura certissimam necẽ appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iisdem nauigaturis in Sicilam, Meson astrologus tempestatẽ prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thraciæ flumẽ. Cõtrà, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna & cõceptionem & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mũdi initium genituram'ue, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quòd autem tẽpora in rebus naturalibus plurimum possint, multis exẽplis patere potest. Sunt nanq; arbores, quæ post solstitiũ inuertũt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba salix. Et cõchylia, & cancri, & ostreæ, crescẽte luna augescũt, decrescẽte macrescũt: & maria suo fluxu atq; refluxu, lunæ motus tẽporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nõne septies mira celeritate defluit & refluit? Idẽ tribus diebus unoquoq; mẽse, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, q ter in die fit amarus ac salsus, & rursus dulcis. Iam uero die brumali cum marcẽt omnia, pulegiũ aridũ florescit. Eodẽ die aiunt inflatas uesicas disrũpi: salictorũ folia, & malorũ grana uerti ac circumagi. Et manifestũ est, id quod ego & in Italia & Gallia uidi, & sationẽ eius noui, uidelicet nucẽ quæ per totũ annum arida, sub ipsa diui Iohãnis Vigilia, & folia, & flores, & maturos fruct⁹ produceret. Et totũ hoc miraculũ ex sola tẽporis obseruatiõe in satione illius cõsistit. Quòd aũt tẽpora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint præstare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Electionũ & Imaginũ libris cõstanter affirmãt. Et hac ratione legimus apud Plutarchũ, Simulacrũ apud Peleneos ea arte fabricatum fuisse,

Tẽpora fortunã præstare possunt.

quod quoquouersus spectasset, oĩa terrore & maxima pturbatiõe cõficiebat ita quòd nemo prę timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonii legim⁹ magos apud Babylonẽ tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorũ linguas appellabãt, uimq́; illis fuisse, ut aĩos multitudinis & regis amorẽ obediẽtiã́q; cõciliarẽt. In Chio insula Dianę facies erat in sublimi posita, cuius uultus introeũtibus tristis, exeũtibus hilaris uidebať. Apud Troadẽ circa simulacrũ Mineruæ, relicta sacrificia nõ putrescebant. In phano Veneris apud Paphos, in area nõ pluebat. Ex tumulo Antæi siq̃d erutũ fuisset, imbres è cœlo spargebanť, donec quod effosũ fuerat, restitueretur. In tumulo regis Bibriæ Põti, laurus extabat, à qua si q̃d decerptũ in nauim q̃s intulisset, nõ cessabant illic iurgia, q̃diu nõ fuisset abiectũ. In insula Boristhene ædẽ Achillis nulla auis infestabat. Romæ ædẽ Herculis in foro Boario nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ loc⁹ erat, in quẽ si scarabe⁹ incidisset, nõ poterat exire, sed distorquẽs sese, immoriebať. Innũera ferè exẽpla adferre possem, & his multo mirabiliora, q̃ arti imaginũ & obseruatiõe tẽporũ facta fuisse narrat antiq̃tas. Sed ne quis ista iãpridẽ obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recẽtiora quædã & p hæc tẽpora adhuc locis nõnullis extãtia, artificio sa miracula istis addã. Nam arte imaginũ effectũ diciť, quòd Byzãtio serpẽtes neminẽ lædãt, graculiq́; intra mœnia nõ peruolẽt. Quòd Creta noctuã nõ ferat, quòd in agro Neapolitano cicadę nõ audiãtur, q̃d Venetiis publica tonsorũ tecta nullũ genus muscarũ subit, quòd apud Toletũ macello publico toto anno nõ plus una & ea q̃dẽ insigni albedine cernitur musca. Et nos iã in p̃cedẽti libro narrauimus, & modos & tẽpora, quorũ obseruatiõe hęc & similia fieri possint. Sermonẽ p̃terea atq; uerbo᷑ uires tibi potissimũ obseruãda sunt: p hæc enim expãditur aĩa in substãtias inferiores, in lapides, in metalla, in plãtas, in aĩalia, & in omnia naturalia, imprimẽs illis figuras & passiones uarias, omnibus creaturis uim inferẽs, aut amore quodã ducẽs trahẽsq́;. Sic Cato testatur lassatos boues uerbis instaurari. Tũ uerbis atq; p̃cibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiã arbores similiter exorari, ut trãsmigrẽt, & in alieno solo accrescãt. Rapas quoq; ampliores fieri, si dũ serũtur, obsecrẽtur ut sibi & familię, uicinisq́; benigne cõferãt. Pauo quoq; laudat⁹, mox pẽnas explicat: cõtrà uero, ocymũ herbã cũ maioribus maledictis & probris sitũ sit, eò fruct⁹ adferre lętiores cõpertũ est. Garus etiã ambusta & infusa medetur malis, si tñ interim gar⁹ nõ nominetur. Tũ & q̃ fascino utũtur, laudãdo necãt arbores, nocẽtq́; satis atq; pueris. Tãtã p̃terea hũana᷑ execrationũ uim esse dicũt, ut etiã malos dęmones abigãt exterminẽtq́; Hac rõe Serapim apud Aegyptios narrat Eusebi⁹ cymbala edidisse, quib⁹ dæmões expellerẽtur: docuisse etiã quõ dęmões assũptis brutorũ figuris insidiẽtur hominibus. In omnibus deniq; deũ præ oculis habe, scriptũ est enim in Deuteronomio: Cum quæsieris dominum deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris & tota tribulatione animæ tuæ. Per ueracem autem constantem'que fidutiam potest placare deum dæmones'que omnes,

unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunq; orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis. & apud Matthęum dicitur: Si habueritis fidem sicut granũ sinapis, nihil impossibile erit uobis. Multum quoq; ualet oratio iusti assidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & mẽses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suũ. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanũ, uel quod sit contra diuinam uoluntatem: uult autẽ deus omnia bona: neq; enim usurpabis nomen dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomen eius ad sumpserit. Facias abstinentiã, & des eleemosynas, quoniã dicente angelo ad Tobiam, bona est oratio cũ ieiunio & eleemosyna. & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu domini.

Operis totius conclusio. Caput LXV.

HAec sunt quę ad magiæ introductionem ex traditione antiquorum, cõpilatione diuersa in hunc librũ coegimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his qui intellecturi sunt. Horum autẽ quædam cum ordine, quędã sine ordine scripta sunt, quædã per fragmenta tradita sunt, quædam etiam occultata, & inuestigatione intelligẽtium relicta, qui in his quæ scripta sunt acutius speculantes & perscrutantes, artis magicæ cõpleta documẽta simul & infallibilia experimẽta conseq possunt: tradidim⁹ enim hãc artẽ taliter, ut prudẽtes & intelligẽtes latere nõ accidat: prauos uero & incredulos, ad secretorũ illorum arcana nõ admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantiæ & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinę & sapientiæ filii, perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionẽ, quam in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimus illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat, uobis enim solis scripsimus, quorũ animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinẽ institutus, quorũ casta & pudica mens ac illibata fides deũ timet ac reueretur, quorũ manus sunt ab omni scelere & crimine separatæ, ac mores pudici, sobrii & modesti: uos enim soli seruatã uobis doctrinã inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abscõdita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia abscondita, quã ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ scientia insinuabit, apparebuntq; uobis uirtutes illę, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius & cęteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calũniatores, prauæ ignorantiæ & insipientis nequitiæ filii, hæc nostra fugite, nam inimica uobis sunt, & posita in præcipitium, ut erretis & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatẽ & intellectus inertiam, suum desiderium non obtineat, ignorantiæ suæ culpam mihi non imputet, nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accu-

ſet qui ſcripta noſtra non intelligit: obſcura enim ſunt, uariisq; obducta myſteriis, in quibus facile multos continget errare & perdere ſenſum ſuum. Nemo ergo iraſcatur mihi, ſi ueritatem huius ſcientiæ ænigmatibus intricatã, & uariis locis diſperſam abſcondimus: non enim ſapientibus abſcondimus, ſed prauis & improbis, eamq; tali ſermone tradidimus, quẽ latere inſipientẽ neceſſario accidet, & ad illius intellectum ſapientem facile admittat.

LIBRI TERTII FINIS.

VENERABILI PATRI SACRAE THEOLGIAE MAGISTRO Aurelio ab Aquapendente Auguſtiniano Hen. Corn. Agrippa. S. D.

X literis quas ad me à ſecũdo huius menſis dediſti, perſpexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctũ, eorumq; quæ adhuc in tenebris deliteſcũt curioſum exploratorem. Gauiſus ſum ilico, atque mihi gratulor, nactũ me amicitiam talis uiri, qui cum poſſem aliquãdo & genium & ingeniũ excolere: teq; nũc (teſte hoc chirographo) inter amiciſſimos recipio. Sed heus tu qui ſunt duces tui quos ſequeris, tu qui audes irremeabilem domum intrare Dedali, atque tremẽdi Minois, Ire per excubias, & te committere Parcis? Qui ſunt magiſtri tui, tu qui uerſaris circa immenſa, auſus conari uagum ſtabilem, perfidum affidum, ac deorum omnium fugaciſſimum reddere, uel ipſa Adraſtia conſtantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerunt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quantacunque librorum lectio, quum non niſi mera ænigmata ſonent. O quanta leguntur ſcripta de inexpugnabili magicæ artis potentia, de prodigioſis aſtrologorum imaginibus, de mõſtrifica alchymiſtarũ metamorphoſi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ inſtar contacta æra, mox omnia in aurum argentum'ue permutentur, quæ omnia comperiuntur uana, ficta & falſa quoties ad literam practicãtur. Atque tamen traduntur iſta, ſcribunturq; à magnis grauiſſimisq; philoſophis & ſanctis uiris, quorum traditiões quis audebit dicere falſas? Quinimo credere impium eſſet, illos data opera ſcripſiſſe mendacia: Alius eſt ergo ſenſus quàm literis traditur, isq; uariis obductus myſteriis, ſed hactenus à nullo magiſtrorũ palam explicatus, quem neſcio ſi quis ſine perito fidoq; magiſtro ſola librorum lectione poſſit adſequi, niſi fuerit diuino numine illuſtratus quod datur pauciſſimis: ideoq; in uacuum currunt multi qui hæc ſecretiſſima naturæ arcana proſequuntur, ad nudam lectionis ſeriem referentes animum. Nam inauſpicato ingenio à uero intellectu prolapſi, in

falsas imaginationes, exteriorum spirituum uaframentis irretiti, illorum quorum dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semetipsos, abeunt retro post uestigia gregum suorū, quærentes extra se quod intus possident. Atque hoc est quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est omnium mirabilium effectuum operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidentes naturæ persecutores alchymistę, quicquid dæmonibus deteriores malefici necromantes promittere audent, ipse nouit discernere & efficere, idq; sine omni crimine, sine dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirādorū operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sydera cœli,
Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis q̃ latissime tecum conferendum esset, sed coram: Non enim cōmittuntur hęc literis, nec scribuntur calamo, sed spiritu spiritui, paucis sacrisq; uerbis infunduntur, Idq; si quando nos ad te uenire contigerit. Cæterū quos postulas libros, aliq illorū aliquādo fuerūt penes me, sed iam nō sunt: qui uero penes uos circunferuntur libri adolescentiæ meę, de Occulta philosophia intitulati, horū priores duo in multis deficiunt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorum meorum epitome quoddā continet. Sed ego totum opus, fauente domino, integrū recognitumq; aliquādo in lucem dabo, claue tamē operis solis amicissimis reseruata, quorū te unū esse non dubites. Vale felicissime, è Lugduno. XXIIII. Septemb. Anno. M. D. XXVII.

AD EVNDEM.

EX humanissimis tuis literis (uenerande pater) quasi ad speculum animum tuum introspexi totum, illumq; amplector totus, uoloq; sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quàm literis demonstrari possit gratissimum fore, altissimeq; insidere animo: me uero talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quiq; eos qui se meæ amicitiæ commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam nostram indissolubilē fore perpetuoq; duraturam. Iam uero quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire uolo, quòd omnium rerum cognoscere opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam contactu siue uinculo) transire, quo ipse transformeris efficiareq; deus quemadmodum de Mose ait dominus, inquiens: Ecce ego constitui te deum Pharaonis. Hæc est illa uera & summa mirabiliū operū occultissima philosophia: Clauis eius intellectus est: quāto enim altiora intelligimus, tāto sublimiores induimus uirtutes, tantoq; maiora & facilius & efficacius operamur. Verum intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiā carnis superauerit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuinis illis uirtutibus non poterit uniri (non enim nisi sibi quàm similibus congrediuntur) ac

peruidendis illis occultissimis dei & naturæ secretis, omnino inefficax est, atque hoc opus, hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere & mortali puluere seipsum amisit, deum ipsum inueniet? Quomodo apprehendet spiritualia carni immersus & sanguini? An uidebit dominũ homo & uiuet? Quem fructum adferet granum frumenti si prius mortuũ non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mũdo & carni, ac sensibus omnibus, ac toto homini animali, qui uelit ad hæc secretorum penetralia ingredi, non quòd corpus separetur ab anima, sed quòd anima relinquat corpus: de qua morte Paulus scribit Colossensibus: Mortui estis, & uita uestra abscondita est cum Christo. Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominẽ in corpore uel extra corpus, nescio, deus scit, raptum usq; ad tertium cœlũ, & quæ reliqua sequuntur. Hac inquam pretiosa in conspectu domini morte, mori oportet, quod contingit paucissimis, & forte non semper: Nam pauci quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus, diis geniti potuere. Primum qui non ex carne & sanguine, sed ex deo nati sunt: proxime, qui naturæ beneficio ac cœlorum genethliaco dono, ad id dignificati sunt: cæteri meritis nituntur & arte, de quibus uiua uox te certiorem reddet. Verum hoc te admonitum uolo, ne circa me decipiaris, ac si ego aliquando diuina passus, tibi ista prædicem, aut tale quid mihi arrogare uelim, uel concedi posse sperem, qui hactenus humano sanguine sacratus miles, semper fere aulicus, cũ carnis uinculo charissimæ uxori alligatus, omnibusq; instabilis fortunæ flatibus expositus, totusq; à carne, à mundo, à domesticis curis transuersim actus, tam sublimia immortalium deorum dona nõ sum adsecutus: Sed accipi me uolo uelut indicem, qui ipse semper pręforibus manens, aliis quod iter ingrediendum sit, ostendit. Cæterum de amore in te meo tu quidem minime falleris, beneficiis meis quid debeas, non uideo, quippe qui non contulerim in te quicquam, nisi quòd paratus sum dum dabitur occasio, cõferre omnia. Tu nũc felicissime Vale, è Lugduno XIX. Nouemb. Anno M. D. XXVII.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA CVIDAM AMICO suo in Aula Regis. S. D.

SOlebant ueteres ędito prouerbio insignem stultitiã notare, Noctuas Athenas inferre: sed non minoris stultitiæ est, impietatis autem maximę, dæmones inferno addere. Scis quem dico infernum, illam inquam scelerum scholam, quam indignatus alibi suis coloribus egregie depinxi aulam. Sed nunquam antea tam iusta scribendi simul & indignandi occasio data est atque nunc, si per occupationes liceret rem pro dignitate tractare, Continere tamen nequeo calamum, quin

argumentũ eius tibi exponam Audi nũc igitur rem stultam simul & impiã: Accersitus est è Germãia nõ modicis sumptibus uir quidã dęmoniorũ, hoc est cacomagus,in quo potestas dęmonũ inhabitat,ut sicut Iãnes & Mãbres restiterũt Mosi,sic iste resistat Cæsari.Persuasum est enim illis à patre mendaciorum,illum futurorũ omniũ præscium,arcanorum quorũcunq; consiliorũ consciũ,ac deliberatarũ cogitationũ interpretē:tanta præterea præditũ potestate, ut possit regios pueros reducere per aëra, quēadmodũ legitur Abacuc cũ suo pulmēto traduct᾽ad lacũ leonũ:possetq; sicut Heliseus obsessus in Dothaim,ostēdere mõtes plenos equorũ & curruũ igneorũ, exercitũq; plurimũ:insup & reuelare & trãsferre thesauros terrę,quasq; uolet coget nuptias amoresq;,aut dirimet:deploratos quosq; curabit morbos,stygio pharmaco,puta radicatã ethicã,cõfirmatã hydropē,inossatã elephãtiã,& quam

Soluere nodosam nescit medicina podagram,
Multaq; præterea quæ fama obscura recondit.

Vides ubi fides eorum locata est,ubi spes reposita,qui elemēta,cœlũ,fata,naturam, prouidentiam, deum,omnia unius magi imperio subiicere conantur,& regni quærũt salutē à publicę salutis hostibus dæmonibus, dicentes in corde suo cum Ochozia:Non est deus in Israël,eamus ad consulēdum Belsebub deum Acharon.Et sicut Saul locutus ad Pythonē,ait:Philistiim pugnant aduersum me,& dñs recessit à me, & exaudire noluit, uocaui ergo te. Adeo ne & penes istos desperatũ est de deo,ut requirenda censuerint auxilia dæmonũ? Nonne hoc est iuxta uerbum Iudæ & Petri,dñm nostrum Iesum Christũ saluatorem,& qui nos redemit,deum abnegare,& superinducere sibi celerem perditionem? Nonne thesaurizant sibi iram indignationis domini,mittentem in eos immissiones per angelos malos? Nonne traditi sunt in reprobũ sensum,q ueritatē arcani consilii petũt à patre mēdaciorum diabolo,& uictoriam postulant aliunde q̃ à domino exercituũ? Atq; tamen huic tam nefario idololatriæ & sacrilegiorũ artifici,audaciã pręstat,quæ istis tam impense fauet orthodoxa illa mater,& Christianissimi filii accommodatur autoritas,& è sacris pecuniis largiuntur munera,cõniuentibus etiam atq; tã nephariam operam conducentibus colũnis ecclesiæ,episcopis & cardinalibus,& impietatis ministro impii applaudunt proceres,quemadmodũ operibus lupi congratulantur corui. Quod maius peccatum commiserunt Pharao, Balach,Saul, Achab cum sua Iezabel? Ochozias Nabuchodonosor, Balthassar, Sennacherib, & cæteri cultores Baal? Vocauit Pharao contra Mosen magos suos, & illi uicti in tertia plaga confessi sunt digitum dei: rex autem obstinatus per decē plagas periit in mari rubro. Vocauit Balach Moabites Balaam ariolum ut malediceret Israël,& deus ipse maledictionem conuertit in benedictionem, Balach uero maledictus est. Quid Saulo Samuelis sui aut Pythonis profuere responsa? Nonne confossus est in monte Gelboë: Achab & Iezabel nefariis nuptiis coniuncti confidebant in prophetas

Baal, & iuxta uerbum dei egressus est spiritus mendax in ore omnium prophetarum, Achab ascẽsuro in Ramod Balaad prospera promittentiũ, ceciditq; Achab, & Iezabel præcipitata est, & canes comederunt eos. Corripitur Asa rex Iuda à propheta domini, quia in ægritudine sua non quæsiuit dominũ, sed in artem medicorum confisus est. Nõne maius peccatum habituri sunt, qui relinquentes deum saluatorem, & salubres naturæ uires, salutem quærũt à satana? Fecit ita quondam Ochozias, proptereaq; audiuit à propheta domini, Supra lectulum quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Percurratur cæterorum infidelium regum series, etiam gentilium historiæ, Zoroastes, Diotharus, Crœsus, Põpeius, Pyrrhus, Crassus, Nero, Iulianus, quid lucrati sunt in magis & diuinatoribus suis, qui mentiti sunt illis felicia? Nonne omnes ad nihilum redacti sunt, & male perierũt in peccatis suis? Sic solent impiæ illæ nugæ semper perniciẽ suis adferre cultoribus, quibus profecto qui maxime confidunt, maxime omnium redduntur infelicissimi. Nõ inficior, sunt naturales sciẽtiæ, sunt metaphysicæ artes, sunt occulta ingenia, quibus citra dei offensam, citra fidei & religionis iniuriam tueri possunt regna, explorari consilia, uinci hostes, eripi captiui, adaugeri diuitiæ, conciliari hominum beneuolentia, depelli ægritudines, conseruari sanitas, prolongari uita, restitui iuuentutis robur. Sunt insuper sacræ religionis intercessiones, publicæ supplicationes, priuatæ bonorum preces, quibus non solum irã dei flectere, sed & simul illum nobis beneficũ impetrare possumus. Quod si præterea ars quædam est præscientię & mirandorum operum, quam Calo magiam siue Theurgiam ueteres uocant, certe hæc istis nugatoribus & dæmoniorum mancipiis incognita est. Quippe explorare de futuris aut imminentibus aliis'ue occultis, & quæ hominibus diuinitus portenduntur ueridicas sententias, atque operari opera uirtutum communem naturæ consuetudinem excedentia, non nisi profundæ & perfectæ doctrinæ, integerrimæq; uitæ ac fidei est, non hominum leuissimorum ac indoctorum. Hominibus autem innocentibus & doctis in lege domini, pro uota fidei seruit omnis creatura, & exaudiuntur ad quæcunque petierint. Sic Heliam coruus pauit, & ad preces eius terra fructus retinet, cœlum negat pluuiam, & in impios euomit ignes suos. Sic Helisæo seruiunt ursi, militant angeli, flumina siccis transeuntur pedibus. Danieli posita ferocitate neglectaq; fama adblãdiuntur leones: Et succensus in fornace ignis non urit pueros. Eiusmodi sunt non Cacomagorum, non Geoticorum, non dæmoniorum, sed fidelium diuinorumq; hominum opera: non enim dæmones, sed spiritus dei ministrãt illis. Sunt fateor aliqui, etiam in hunc diem (& forte plures) uiri sapientia graues, scientia insignes, uirtutibus & potestatibus pollentes, uita & moribus integri, prudentia inuicti, etiam ætate & robore dispositi, ut reipublicæ cõsilio & opera plurimum possint prodesse: sed hos aulici uestri contemnunt, ut ab instituto eorum longe diuersos, quibus pro sapientia malitia est, fraus & do-

ius pro consilio, astus & calliditas pro scientia, deceptio & perfidia pro prudentia est. Religionis locum possidet superstitio, & in afflictiõibus blasphematur deus: & quæ (ut ait Apostolus) in infirmitate perficitur fides, contemnitur: sed recurritur ad inuocamenta malorum dæmonum. Bonus quisque apud eos irridetur, audax hypocrisis prouehitur, ueritas pro crimine est, laus & præmia stultitiæ & sceleribus reposita sunt. O stulti & impii, qui his artibus stabilire uultis regnum, quibus olim potentissima imperia ceciderunt funditusq; euersa sunt. De quibus uere dictum est per Hieremiam: Cecidit corona nostra, uæ quia peccauimus. Quod utinam non tam uere quàm excogitata ingeniosa sorte in uos quadraret. Siquidem ille uersiculus collectis inuicem numeralibus literis. M. C. V. I. annum exprimit M. D. XXIIII. quo iuxta uestrum calculum, rex uester apud Papiam captus est. Nõne hæc uidistis & admirati estis, quę ante facta q̃ fuissent impossibilia iudicastis? Et adhuc superbitis & obdurati estis in infelicitatibus uestris. Contemnitis prophetas, & dei comminationes uobis pro fabulis sunt. En prope est, & adhuc uidebitis & sentietis magnalia dei in orbe terrarum, & collapsi in fata contremiscetis, quia ueniet super uos miseria quam nescitis: quo tunc fugietis? State cum incantatoribus uestris & cum multitudine maleficorum uestrorum, si forte quid prosint uobis, aut possitis fieri fortiores. Nonne accersitus Germanicus cacomagus saluabit uos, & mendaces faciet prophetas, ac præualebit contra iram domini, & liberabit uos à malo? Non sic impii non sic. Nisi dominus ędificauerit & custodierit ciuitates & regnum, in uanum laborant & uigilant omnes custodes eius. Solius dei est, non dæmonum, non magorum, suspendere aut mutare prophetarũ sententiã: si uos toto corde conuersi ad eius misericordiam, uestram mutaueritis malitiam atque perfidiam. Sic nanq; Nabuchodonosor Danielis consilio peccata eleemosynis redimens, & iniquitates in misericordiis pauperũ, imminentem dei iram ad tempus effugit, donec in aula Babylonis uoce elationis suæ rursus illam in se reuocauit. Achab impiissimus cum sua Iesabele, cui mortem per Heliam dominus nunciauit, quia conuersus est ad deum, factus est iterum sermo domini ad Heliam: Quia reueritus est Achab faciem meã, non inducam malũ in diebus eius. Niniuitę quia ex edicto regis & principũ egerunt pœnitentiã ad prædicationẽ Ionæ, ab imminenti protinus excidio liberati sunt. Intimauit Esaias Ezechiæ sententiam, ut disponeret domui suę cito moriturus: Ille orauit & fleuit, & sanatus est, adauctis ei annis uitæ quindecim: Sic enim ad eum per eundem prophetam locutus est dominus: Vidi lachrymas tuas, & exaudiui orationem tuam: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos. Insuper & de manu regis Assyriorum eruam te, & ciuitatem istam, & protegam eam. Tantum potuit conuersio & oratio pii regis, ut qui pro se solo orauit, tamen non pro se solo impetrauit, sed etiam pro ciuitate & populo. Solus dominus est qui saluũ fecit regem,

& qui sapientiam dat filio regis. Ad hũc magistrum confugere oportet, qui quærunt salutem, non ad magos & ariolos. Induimini iustitiam, & timete dominum, uos qui quæritis felicia. Si regni firmitas quæritur, scriptum est: Iusti hæreditabunt terram: In memoria æterna erit iustus, & in æternum nõ commouebitur. Si securitas quæritur: Qui timent dominum, ab auditione mala non timebunt, sed & omnes despicient inimicos. Si honor & opes quæruntur: Gloria & diuitiæ in domo eius. Si laus & fauor: Generatio rectorum benedicetur. Si potentia: Potens in terra erit ipse & semen eius: Fortitudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugii prosperitas: Vxor eius sicut uitis abundans in lateribus domus, & filii eius sicut nouellæ oliuarum. Si corporis sanitas & robur: Non dabit dominus sanctos suos uidere corruptionem. In omnibus deniq; beatus est uir qui timet dominum, qui immaculatus in uia, qui non abiit in consilio impiorum, qui miseretur super egenum & pauperem: nam in die mala liberabit eum dominus, & non tradet eũ in manus inimicorum eius: peccatores autẽ uidebunt & irascẽtur, dentibus frement & tabescent, desiderium eorum peribit. Hæc nũc admonuisse satis. Nolo enim curiosius hanc rem prosequi, ne forte malitia subiectæ materiæ calamum protrudat quo non expedit. Vale ex Lutetia Parisiorum XIII. Februarii Anno. M. D. XXVIII. Romano calculo.

HENRICI COR. AGRIPPAE CENSVRA SIVE RETRACTATIO De magia ex sua declamatione de Vanitate scientiarum & excellentia Verbi dei.

DE MAGIA IN GENERE.

EXigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus, nam & ipsa cum astrologia sic coniuncta atq; cognata est, ut qui magiam sine astrologia profiteatur, is nihil agat, sed tota aberret uia. Suidas magiam à Maguseis, & nomen & originem traxisse putat. Cõmunis opinio est nomen esse Persicum, cui astipulãtur Porphyrius & Apuleius, & significare eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem siue philosophum. Magia itaq; omnem philosophiam, Physicam, & mathematicã complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & Goetiam & theurgiam in se quoq; continet. Qua de causa magiam pleriq; bifariam diuidunt, in naturalem uidelicet & ceremonialem.

DE MAGIA NATVRALI.

NAturalem magiam, non aliud putant, q̃ naturalium sciẽtiarum summam potestatem, quam idcirco summum philosophiæ naturalis apicem, eiusq; absolutissimam consummationẽ uocant, & quæ sit actiua portio philosophiæ naturalis, quæ naturalium

uirtutũ adminiculo, ex mutua earũ & opportuna applicatione opera edit, supra omnẽ admirationis captũ: qua magia Aethiopes maxime & Indi utebãtur, ubi herbarũ & lapidũ, cæterorumq; ad id spectantiũ facultas suppetebat. Eius meminisse uolunt Hieronymũ ad Paulinũ, ubi ait Apolloniũ Tyaneũ fuisse magũ, seu philosophũ, ut Pythagorici. Eius etiã generis fuisse magos, qui Christũ natũ muneribus inuisentes adorauerũt, quos euangeliorũ interpretes exponunt Chaldæorum philosophos: quales fuere Hiarchas apud Bragmanas, Tespion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Pompilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi filiꝰ apud Persas, Nã Indi, & Aethiopes, & Chaldæi, & Persæ hac maxime præcelluere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Persarũ regũ filii, ut ad mundanæ reipublicæ imaginẽ suã & ipsi rempublicã administrare, distribuereq; condiscãt: & Cicero in Diuinationũ libris ait, neminẽ apud Persas regno potiri, qui prius magiã non didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quæ rerũ omniũ naturaliũ atq; cœlestiũ uires contẽplata, earundemq; sympathiã curiosa indagine scrutata, reconditas ac latẽtes in natura potestates ita in apertũ producit: inferiora superiorũ dotibus, tanq̃ quasdam illecebras, sic copulans, ꝑ eorũ mutuã applicationẽ ad inuicẽ, ut exinde stupenda sæpe cõsurgant miracula, nõ tã arte q̃ natura, cui se ars ista ministrã exhibet hęc operãti. Nã magi, ut naturæ accuratissimi exploratores, cõducentes ea, quę à natura præparata sunt, applicando actiua passiuis, sæpissime ante tẽpus à natura ordinatũ effectus producunt, quæ uulgus putat miracula, cũ tamen naturalia opera sint, interueniente sola tẽporis præuentione: ut si quis in mẽse Martio rosas producat, & maturas uuas, aut satas fabas, uel petroselinũ intra paucas horas excrescere faciat in perfectã plantã, & iis maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersorũ generũ animalia, & rerũ trãsmutationes q̃ plurimas, cuiusmodi multas fecisse se iactat Rogerius Bachon pura & naturali magia. Scripserunt de illius operibus Zoroastes, Hermes, Euanthes rex Arabum, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebræus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirãnides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomon, Astaphon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & pleriq; alii, quorũ aliqua opera adhuc integra, & pleraq; fragmẽta adhuc extãt, & ad manus meas aliquãdo ꝑuenerunt. Ex recẽtioribus uero scripserũt in naturali magia pauci, & illi quidẽ pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimũdus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamen unà cũ naturali magia plurimum superstitionis admiscet, quod quidem fecerunt & alii.

DE MAGIA MATHEMATICA.

SVnt præterea alii naturæ sagacissimi æmulatores, inquisitoresq; audacissimi, qui absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis discipli-

nis, adſcitis cœlorũ influxibus, ſeſe naturæ operum ſimilia producere poſſe pollicentur, ut corpora euntia uel loquẽtia, quæ tamẽ nõ habeant uirtutes animales: qualis fuit colũba Architæ lignea, quæ uolabat, & ſtatuæ Mercurii, quæ loquebãtur: & caput æneũ ab Alberto Magno fabricatũ, quod locutũ ꝓhibẽt. Excelluit in iſtis Boëthius, uir maximi ingenii, & multiplicis eruditionis: ad quẽ de iſtiuſmodi ſcribens Caſſiodorus: Tibi (inqt) ardua cognoſcere, & miracula monſtrare propoſitum eſt: tuæ artis ingenio metalla mugiũt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis inſibilat, aues ſimulatæ ſunt, & q̃ uocẽ propriã neſciũt habere, dulcedinẽ cantilenæ probantur emittere, parua de illo referimus, cui cœlũ imitari phas eſt. De iſtis puto artificiis dictũ eſt, quod apud Platonẽ legimus in undecimo de Legibus: Ars data eſt mortalibus, qua res poſteriores quaſdã generarẽt, nõ quidem ueritatis & diuinitatis participes, ſed ſimulacra quædã ſibiipſis cognata deducerẽt: atque eouſq; progreſſi ſunt magi homines audaciſſimi omnia perpetrare, fauente maxime antiquo illo & ualido ſerpẽte ſcientiarũ pollicitatore, ut ſimiles illi tanquam ſimiæ, deum & naturam æmulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

Est præterea naturalis magiæ ſpecies, quã ueneficam, ſiue pharmaciã uocãt, quę poculis, phyltris, uariiſq; ueneficiorum medicamentis perficitur: cuiuſmodi Democritus confeciſſe legitur, quo boni, felices, fortunatiq; filii gignantur: & aliud, quo auiũ uoces rite intelligamus, ſicut de Apollonio narrant Philoſtratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibuſdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego ſæpe lupum fieri, & ſe condere ſyluis
Mœrim, ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Plinius narrat, quendam Demarchũ Parrhaſiũ in ſacrificio, quod Arcades Ioui Lycęo humana hoſtia faciebant, immolati pueri exta deguſtaſſe, & in lupũ ſe cõuertiſſe: propter quã hoĩm in lupos immutationẽ, putat Auguſtinus Pani Lycęo, & Ioui Lycęo nomẽ eſſe impoſitũ. Narrat idẽ Auguſtinus, dum eſſet in Italia, quaſdã fœminas magas, Circes inſtar, dato uiatoribus ueneficio in caſeo, eos in iumẽta uertiſſe: cumq; portaſſent quæ placuiſſent onera, rurſus in homines reſtituiſſe, idq; patri cuidam Præſtantio tunc accidiſſe. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta eſſe & impoſſibilia, is recordetur quomodo ſacræ literæ narrant, Nabuchodonoſor regẽ mutatum in bouem, & ſeptem annis fœno uixiſſe, tandem dei miſericordia in hominem rediiſſe: cuius corpus poſt mortem illius filius Euilmerodat in eſcã dedit uulturibus, ne quãdo reſurgeret à mortuis, q iã de beſtia redierat in hominẽ, & eiuſmodi plura de magis Pharaonis narrat Exodus. Verũ de iis ſiue magis ſiue ueneficis loqtur Sapiẽs, dũ dicit: Exhorruiſti illos deus, qa horribilia opa tibi faciebãt ꝑ medicamina. Illud præterea uos ſcire uolo, nõ ſolũ

naturalia ſcrutari hos magos, uerumetiã ea quæ naturã comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, ſonos, uoces, concẽtus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Pſylli & Marſi conuocabant ſerpentes, alii aliis deprimentes fugabant: ſic Orpheus Argonautarũ tempeſtatem hymno cõpeſcuit: & Homerus narrat Vlyſſi ſanguinẽ uerbis reſtrictũ: & in lege duodecim tabularum iis, qui meſſes excantaſſent, pœna conſtituta eſt: ut non dubium ſit, magos etiam ſolis uerbis & affectibus, aliiſq; ſimilibus, non in ſeipſos modo, ſed etiam in res extraneas ſæpe mirum aliquẽ producere effectũ: quæ omnia nõ ſecus uim inſitã in res alias profundere, illaſq; ad ſe trahere, uel abs ſe repellere, ſeu alio quouis modo afficere putant, q̃ magnes ferrum, & ſuccinum paleas trahũt: ſiue adamas, & allium magnetem ligant: ſicq; per hãc rerum gradariam ac concatenatam ſibi ſympathiam, non ſolum dona naturalia & cœleſtia, ſed etiã intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus, atq; Syneſius, ex magorum ſententia, deſuper ſuſcipi poſſe confirmant, quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, ſcilicet per huiuſmodi rerum conſenſum, magos etiã numina euocare ſolitos. Ad tantã enim quidam eorum deuoluti ſunt inſaniam, ut ex diuerſis ſtellarum conſtellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionũ ratione rite obſeruatis, conſtructã imaginem cœlitum nutu uitæ intellectuſq; ſpiritũ accepturam putent, quo conſulentibus illam, reſpõdeat, & occulte ueritatis arcana reuelet. Hinc patet hanc naturalẽ magiã nonnunq̃ in goëtiã & theurgiã reclinatã, ſæpiſſime malorum dæmonũ uaframentis, erroribuſq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

CEremonialis autẽ magię partes ſunt goëtia atq; theurgia. Goëtia, immundorum ſpirituum cõmerciis inauſpicata, nefariæ curioſitatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamẽtis concinnata, omniũ legum placitis eſt exterminata & execrata. Huius generis ſunt, quos necromanticos, & maleficos hodie nuncupamus.

Gens inuiſa deis, maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali, qui ſidera mundi,
Iuraq; fixarum poſſunt peruertere rerum.
Nam nunc ſtare polos, & flumina mittere norunt,
Aethera ſub terras adigunt, monteſq; reuellunt.

Hi ſunt ergo, qui defunctorũ inclamant animas, & illi quos ueteres dicebãt epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circunferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, ſpiritus paſcunt in uitro, per quos ſe prophetare mentiuntur. Et hi oẽs bifariam procedunt. Nam alii dæmones malos uirtute quadam maxime diuinorum nominum adiuratos, aduocare & cogere ſtudẽt: quippe cũ omnis creatura timet & reueretur nomẽ illius, qui fecit eam, non mirum ſi goëtici, & quiq; etiam infideles, pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuſcunq; prophani colle

gii siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringãt. Alii autem nefandissimi, detestãdo & omnibus ignibus plectẽdo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificant & adorant, idololatræ & uilissimæ deiectiones rei effecti sunt: quibus criminibus, & si priores non sunt obnoxii, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti dæmones inuigilant, semper quo errãtes nos decipiant. Ex horum uero goëticorũ anagyri, profluxerũt omnes isti tenebrarũ libri, quos improbatę lectionis Vlpianus Iuriscõsultus appellat, protinusq; corrumpẽdos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidã illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circunferuntur libri, sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorii, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorũ nugas stultè secuti sunt Alphonsus rex Castellæ, Robertus Anglicus, Bacõ, & Apponus, & pleriq; alii deplorati ingenii homines. Præterea nõ homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos dei, tam execrabiliũ dogmatũ fecerunt autores, sed & libros à Raziele & Raphaele, Adami & Tobiæ, angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti, suorum præceptorũ canonem, ritum, consuetudinem, uerborum & characterum genus, extructionis ordinem, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas cõtinere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquę magiæ ignaris, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostrę religionis ceremoniis permixtis insitisq;, ignotis multis nominibus, & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamen propterea patet has artes fabulas esse: nã nisi re uera essent, atq; p illas multa mira ac noxia fierent, non tam arctè de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cũr autem goëtici isti solis malis utantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia dei iussum expectant, nec nisi mundis corde & uita sanctis hominibus congrediuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præsto, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorentur: & quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus cautæ, atque in superstitionem procliues, faciliusq; illuduntur, ideo illis se præbẽt faciliores, faciuntq; ingentia prodigia: cuiusmodi de Circe, de Medea, de aliis canunt poëtæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alii, tum philosophi, tum catholici doctores & historici, ipse etiam sacræ literæ. Nam in libris regum legimus phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur nõ fuisse animã prophetæ, sed malignũ spiritũ, qui illius sumpserit imaginẽ. Tamen Hebræorũ magistri dicunt, quod etiã August. ad Simplicianũ fieri potuisse nõ negat, qa fuerit uerus spiritus Samuelis, q ante completũ annum à disces-

ſu ex corpore facile euocari potuit, prout docēt Goetici. Quin etiam magi, necromatici, illud naturalibus quibuſdam uiribus ac uinculis fieri poſſe autumāt, ſicut nos in libris noſtris de Occulta philoſophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum ſpiritualium periti, non ſine cauſa ordinauerūt, ut corpora mortuorum ſepelirentur in loco ſacro, & luminibus ſocientur, aqua benedicta aſpergantur, thure & incenſo ſuffumigētur, & expiētur orationibus, quouſq; ſuper terram extiterint. Nam ut aiūt magiſtri Hebræorum, omne corpus noſtrū, & carnale animal, & quicquid in nobis ſuper materia carnis male diſpoſita innititur, relinquitur in cibum ſerpenti, & ut ipſi uocant Azazeli, qui eſt dominus carnis & ſanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps deſertorum, cui dictum eſt in Geneſi: Terram comedes omnib⁹ diebus uitę tuę. Et in Iſaia: Puluis panis tuus, hoc eſt, corpus noſtrum creatum ex puluere terræ, q̄diu non fuerit ſanctificatum, & tranſmutatum in melius, ut non amplius ſerpentis, ſed dei ſit effectum, uidelicet ex carnali ſpirituale, iuxta uerbum Pauli dicētis: Seminatur quod animale eſt, & reſurget quod ſpirituale eſt. Et alibi: Omnes quidem reſurgent, ſed non omnes immutabuntur, quia multi remanſuri ſunt in perpetuum cibum ſerpentis. Hanc itaq; turpem & horridam carnis materiam, ac ſerpentis cibum morte deponimus, illam aliquando in meliorem ſortem, & ſpiritualem trāſmutatam reaſſumpturi, quod erit in reſurrectione mortuorum. Et iam factum eſt in his, qui primitias reſurrectionis deguſtarūt, & multi hoc ipſum uirtute deifici ſpiritus in hac uita conſecuti ſunt, Enoch, & Helias, & Moſes, quorum corpora tranſmutata in naturam ſpiritualem, non uiderunt corruptionem: nec ſicut cætera cadauera poteſtati ſerpentis relicta ſunt. Atq; hęc eſt illa diſceptatio diaboli cū Michaele de corpore Moyſi, cuius meminit in epiſtola ſua Iudas, ſed de Goetia & Necromātia hæc ſatis.

DE THEVRGIA.

THeurgiam uero pleriq; putant haud illicitam, quaſi hæc bonis angelis, diuinoq; numine regatur, cum ſępiſſime tamen ſub dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallaciis obſtringatur: non ſolum ſiquidem naturalibus uiribus, ſed etiam certis ritibus & ceremoniis cœleſtes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui magi editis uoluminibus pertractant. Omnium autem ceremoniarum pars maxima, in munditia ſeruāda conſiſtit, primum quidem animi, deinde etiam corporis, & eorum quę circa corpus ſunt, ut in cute, in ueſtibus, in habitaculis, in uaſis, in utenſilibus, oblationibus, hoſtiis, ſacrificiis, quorum munditia ad diuinorum conſuetudinem & contuitum diſponit, & in ſacris ſummopere efflagitatur, iuxta uerba Iſaiæ: Lauamini & mundi eſtote, & auferte malum cogitationum ueſtrarum. Immunditia uero, quia aërem frequenter & hominem inficit, mundiſſimum illum cœleſtium & diuinorum influxum diſturbat, & mūdos dei ſpi-

ritus fugat. Verum nonnunq̃ immũdi spiritus,& deceptrices potestates, ut uenerentur & adorētur pro diis,etiam hanc munditiã exquirũt:ideo hic maxima opus est cautela, de quib⁹ late in libris nostris de Occulta philosophia disseruimus. Verum de hac theurgia, siue diuinorũ magia plura disputans Porphyrius,tandē concludit theurgicis cõsecrationibus posse quidē animã hominis idoneã reddi,ad susceptionē spirituũ & angelorũ, ad uidēdos deos: reditũ uero ad deũ hac arte præstari posse inficiat omnino. Eius itaq; scholæ sunt,ars almadel,ars notoria,ars Paulina,ars reuelationũ, & eiusmodi supstitionũ plura,quæ eo ipso sunt pniciosiora,quo apparēt imperitis diuiniora.

DE CABALA.

Verum occurrunt hic mihi uerba Plinii,q,est & alia inquit magices factio,à Mose etiamnũ & Latopea Iudæis pēdens: quæ uerba me de cabala Iudæorũ cõmonefaciunt, quã in monte Sina à deo ipso Mosi datam penes Hebræos constãs opinio est,ac deinceps per successionũ gradus citra literarũ monumenta,usq; in Ezræ tēpora posterioribus sola uiua uoce tradita:quēadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lysiade,qui in Gręcia Thebis scholas habuere tradebantur,in quibus discipuli memoriter doctorũ præcepta tenētes, ingenio & memoria pro libris utebãtur:sic & Iudæi quidam literas aspernati, in memoria & obseruatione,ac uocali traditione hanc collocarũt: unde cabala ab Hebræis,quasi solo auditu unius ab altero receptio,nuncupata est. Ars (ut fertur)peruetusta,nomen autem nõ nisi recētibus temporibus apud Christianos cognitũ. Eius uero duplicem tradunt scientiam, unã de Bresith, quã & cosmologiam uocant, uidelicet rerum creatarũ naturaliũ & cœlestium uires explicantem,& legis bibliæq; arcana philosophicis rationibus exponentē:quæ profecto hac ratione nihil differt à magia naturali,in qua Salomonē regē præstitisse credimus. Legitur nãq; in sacris Hebræorũ historiis, illũ disputare solitũ à cedro Libani,usq; ad hyssopum:itē de iumentis,uolucribus, reptilibus,& piscibus,quæ omnia magicas quasdam naturæ uires prę se ferre possunt. Ipse quoq; inter posteriores Moyses Aegyptius, in expositionibus suis super Pētateuchũ,& plures thalmudistæ hanc insecuti sunt. Alterã uero eius scientiã uocant de Mercaua,quæ est de sublimioribus diuinarũ, angelicarũq; uirtutũ,ac sacrorũ nominũ,& signaculorum contēplationibus,quædam quasi symbolica theologia,in qua literæ,numeri,figuræ,res & nomina, & elementorũ apices,ac lineæ,puncta & accentus, omnia sunt profundissimarũ rerum,& magnorũ arcanorũ significatiua. Hanc rursus bifariã secãt, in Arithmantiã,uidelicet quæ notariacon uocatur, de angelicis uirtutibus, nominibus,signaculisq;,etiã dæmonũ ac animarũ cõditionibus tractans:atque in theomantiã,quę diuinę maiestatis mysteria,emanationes,sacraq; nomina,& pentacula scrutatur:quã qui norit,hunc aiunt admirãdis pollere uirtutibus,ita quod dũ uelit futura omnia præsciat,toti naturæ imperet,in dæ-

Cabala duplex.

mones & angelos ius habeat,& miracula faciat. Hac putant Moysen tot signa edidisse: uirgã in colubrũ, aquas in sanguinẽ uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignẽ cum grãdine, uesicas & tabes Aegyptiis immisisse: primogenitũ omne ab homine usq; ad pecus interemisse: suosq; deducentẽ, mare aperuisse, fontẽ de petra, coturnices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes ꝑ diẽ, columnã ignis per noctẽ, suis ꝑmisisse: uocẽ dei uiuẽtis ad populũ, è cœlis deuocasse: arrogãtes igne, murmurãtes lepra, ꝑcussisse: male merẽtes subita strage, alios terræ hiatu absorptos affecisse: populũ cœlesti cibo pauisse: serpẽtes placasse: uenenatos curasse: numerosam turbã ab infirmitate, uestes eorũ à corrosione cõseruasse: & hostiũ uictricẽ reddidisse. Hac deniq; miraculorũ arte & Iosue stare solẽ præcepisse, Eliã ignẽ in aduersarios è cœlo deuocasse, puerũ mortuũ uita restituisse, Danielẽ leonũ ora perstrinxisse, tres pueros in camino æstuãtis incẽdii carmina lusisse. Porrò hac arte astruũt ꝑfidi Iudæi etiã Christũ tã admirãda sæpe fecisse, Salomonẽ quoq; hãc percalluisse, atq; ex ea artẽ cõtra dæmones, eorundẽq; uincula, & cõiurationũ modos, ac cõtra morbos excãtamẽta tradidisse, ut autor est Iosephus. Verũ ego deũ Moysi, cæterisq; prophetis multa, quæ cõtinerẽtur sub cortice uerborũ legis, prophano uulgo nõ cõicãda mysteria retexuisse, ut nõ dubito, sic hãc quã iactant Hebræi cabalæ artẽ, quã ego multo labore aliquãdo scrutatus sum, nõ nisi merã superstitiõis rapsodiã, ac theurgicã quandã magiam agnosco: quod si (quod Iudæi iactãt) à deo profecta ad uitæ perfectionẽ, ad hominũ salutẽ, ad dei cultum, ad intelligẽtiæ ueritatẽ cõduceret, profecto spiritus ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere omnẽ ueritatẽ, hanc usq; in hæc postrema tẽpora, suã non celasset ecclesiã: quæ profecto omnia nouit quæ sunt dei, cuius benedictio, baptismus, cæteraq; salutis sacramẽta reuelata, & perfecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusq; enim linguæ par est & eadẽ uirtus, modo par sit & eadẽ pietas: nec est aliud nomẽ in cœlis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutẽ, præter unũ nomẽ Iesu, in quo recapitulant̃, & cõtinent̃ oĩa. Hinc Iudæi in diuinis nominibus peritissimi, paꝝ aut nihil post Christũ operari possunt, sicut prisci illoꝝ patres. Quod autẽ experimur, & uidemus huiꝰ artis (ut uocãt) reuolutiõibus, sæpe miras magnorũ mysteriorũ à sacris literis extorqueri sentẽtias, totũ hoc nihil aliud est, q̃ lusus quidã allegoriarũ, q̃s otiosi hoĩes, in singulis literis & pũctis & numeris occupati, quod hęc lingua & scribẽdi ritus facile patiũtur, pro eorũ arbitrio fingũt, atq; refingũt: quę & si nõnunq̃ magna sonent mysteria, nihil tamẽ probare, nec euincere queũt, quin iuxta uerba Gregorii eadẽ facilitate cõtemnere liceat, qua asseruntur. Confinxit simili artificio pleraq; Rabanus monachus, sed latinis characteribus & uersibus, insertis uariis imaginibus, qui quaq; uersus lecti, per quælibet superficiei ac imaginum lineamenta sacrũ aliquod enuntiant mysteriũ, depictæ illic historiæ repręsentatiuũ: quæ etiam ex prophanis literis extorque-

Cabala quid sit

ri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Vergilii carminibus composi-tas de Christo centones legerit, quæ omnia & eiusmodi sunt speculationes otiosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem uestrũ puto tam stolidæ ceruicis, qui de iis credat aliquã haberi artem uel sciẽtiam. Est itaq; nihil aliud hæc Iudæorum cabala, q̃ perniciosissima quædam superstitio, qua uerba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, inductiones & parabolas hinc inde ex propriis fictionibus cõstruentes: aptare illis uolũt eloquia dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum tentant uiolẽtas & blasphemas perfidiæ suæ inferre probatiões. Præterea iis nugis inflati, ineffabilia dei mysteria, & quæ sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quæ etiam prophetare, & uirtutes & miracula sese perficere, sine rubore, magnaq; audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & in umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & duræ ceruicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatum, & circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa cabala impetum faciẽs, amittit panem uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastum perdit uerbum ueritatis. Ex hoc cabalisticæ superstitionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani hæretici, qui ipsi quoq; cum discipulis suis Græcam quandam cabalam cõmentati sunt, omnia Christianæ fidei mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis construentes corpus, quod uocant ueritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysteriis non posse in euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uariæ sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenæq; parabolis scriptę, ut uidentes nõ uideant, & audientes non audiant, & intelligẽtes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uero sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditam, atq; hanc esse illam alphabetariam & arithmanticam theologiam, quã Christus secreto manifestauit apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes, in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreseos mõstra fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

SEd redeamus ad magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatoriis

fraudibus ludunt,& somnia immittunt,quod non tam goeticis incantamẽtis,& imprecationibus,dęmonumq; fallaciis,quã etiã certis fumigiorũ uaporibus,luminibus,phyltris,collyriis,alligationibus,& suspẽsionibus:pręterea annulis,imaginibus,speculis,similibusq; magicæ artis pharmaciis,& instrumẽtis,naturali cœlestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuũ prompta subtilitate & industria fiunt,cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quotidie fieri uidemus,quos idcirco chirosophos,hoc est, manusapiẽtes appellamus. Extãt de hoc artificio libri pręstigiorũ Hermetis, & quorundã aliorũ: legimus quoq; Paseten quẽdam præstigiatorem refertissimum conuiuium hospitibus monstrare solitum,idq; cum libuit rursum euanuisse,discumbẽtibus omnibus fame ac siti elusis. Numam Pompiliũ etiam istiusmodi præstigiis usum legimus. Sed & doctissimum Pythagoram id ridiculum aliquando factitasse,ut quæ collibuisset, sanguine perscriberet in speculo, quo ad pleniluminis lunæ orbem obuerso,stanti à tergo res exaratas in disco lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam quicquid de hominum transformationibus legitur decantatũ à poëtis,creditũ ab historicis,& à nõnullis Christianis theologis,insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asini uel equi,uel alia animalia oculis fascinatis,aut perturbato medio ,idq; arte naturali. Nonnunq̃ etiã hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bonorũ preces ab ipso deo,sicut in sacris literis legimꝰ de Helisęo propheta,obsesso ab exercitu regis Syriæ uallantis Dothain: uerũ puris & apertis à deo oculis ista nõ possunt illudere: sic mulier illa,quę à uulgo iumentũ iudicabatur, Hilarioni non iumentum,sed quod erat mulier uidebatur: ea igitur quæ hoc modo secundũ apparentiã fiunt,præstigia dicuntur: q̃ aũt fiunt arte permutantium aut transferentium,ut de Nabuchodonosor, aut messibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: uerũ de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascinati imaginãtur,præter imaginatiua,nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. Eiusmodi nanq; artificii finis est,non facere simpliciter,sed usq; ad apparentiam imaginamenta porrigere,quorum mox nullum compareat uestigium. Iam itaq; ex his quę dicta sunt,patet non aliud esse magiam, quàm complexum idololatriæ, astrologiæ, superstitiosæ'que medicinæ. Iam'que etiam à magis magna hæreticorum caterua in ecclesia orta est, qui sicut Iannes & Mambres restiterunt Moysi, sic illi restiterunt apostolicæ ueritati: horum princeps fuit Simon Samaritanus,qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc artem statua donatus est, cum hac inscriptione: Simoni sancto deo. Eius blasphemias copiose narrant, Clemens, Eusebius, & Irenæus. Ex hoc Simone tanquam ex hæresum omnium seminario, per multas successiones monstrosi Ophitæ, turpes Gnostici, impii Valentiniani, Cerdoniani, Martionistæ, Montaniani, & multi alii hæretici prodierunt, propter quæstum & inanem gloriam, mentientes aduersus deum, utilitatem nullam,

neq; beneficia hominibus pręstantes, ſed decipientes, & in perniciem & in errorem mittentes, & qui credunt illis confundentur in iudicio dei. Verum de magicis ſcripſi ego iuuenis adhuc, libros tres amplo ſatis uolumine, quos de Occulta philoſophia nuncupaui, in quibus quicquid tunc per curioſam adoleſcentiam erratum eſt, nunc cautior hac palinodia recantatū uolo: permultum enim temporis & rerum, in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc profeci, quòd ſciã quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicunq; enim non in ueritate, nec in uirtute dei, ſed in eluſione dæmonum, ſecundum operationem malorum ſpirituum, diuinare & prophetare præſumunt, & per uanitates magicas exorciſmos, incantationes, amatoria, agogima, & cætera opera dæmoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præſtigia & phantaſmata oſtentantes mox ceſſantia, miracula ſeſe operari iactant: omnes hi cum Ianne & Mambre & Simone Mago æternis ignibus cruciandi deſtinabuntur.

OCCULTAE PHILOSOPHIAE HENrici Cornelii Agrippæ, Finis.
Anno M. D. XXXIII.
Menſe Iulio.

r
e
e
o
l
c
a

